

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD PREŠOV

PAMIATKOVÁ REZERVÁCIA V MESTE PODOLÍNEC

**ZÁSADY OCHRANY
PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA**

TEXTOVÁ ČASŤ

PREŠOV 2010

Krajský pamiatkový úrad Prešov
Hlavná 115, 080 01 Prešov

riaditeľka krajského pamiatkového úradu: PhDr. Mária Poláková

zodpovedný riešiteľ: Ing. Peter Gros

autorská spolupráca: Ing. Eva Semanová
Mgr. Marián Uličný, PhD.

M. Poláková
P. Gros
E. Semanová
M. Uličný

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD PREŠOV
Hlavná 115, 080 01 Prešov

Pamiatková rezervácia v meste Podolíneec
Zásady ochrany pamiatkového územia
Prešov 2010

Krajský pamiatkový úrad Prešov v súlade s § 29 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (pamiatkový zákon) vydáva záväzný odborný-metodický podklad „**Pamiatková rezervácia v meste Podolíneec - zásady ochrany pamiatkového územia 2010**“.

Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatková rezervácia v meste Podolíneec, spracované Krajským pamiatkovým úradom Prešov v roku 2010 sú dokumentom na vykonávanie základnej ochrany pamiatkového územia predstavujúcej súhrn činností a opatrení, ktorými sa zabezpečuje zachovanie pamiatkových hodnôt v území, ich dobrý technický, prevádzkový a estetický stav, ako aj vhodný spôsob využitia jednotlivých stavieb, skupín stavieb, areálov alebo urbanistických súborov a vhodné technické vybavenie pamiatkového územia. Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatková rezervácia v meste Podolíneec sú súčasťou územného priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom na spracovávanie územnoplánovacej dokumentácie.

„Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatková rezervácia v meste Podolíneec, Prešov 2010“ platia od 01.10.2012.

V Prešove 25.09.2012

M. Poláková

PhDr. Mária Poláková
riaditeľka
Krajského pamiatkového úradu Prešov

Obsah:

Časť I.

A. Vstupné údaje	13
A.1. Požiadavka a dôvod spracovania zásad ochrany pamiatkového územia	13
B. Základné údaje o pamiatkovom území	15
B.1. Názov pamiatkového územia	15
B.2. Názov obce podľa základnej územnej jednotky a katastra, v ktorom sa pamiatková rezervácia nachádza	15
B.3. Orgán, ktorý pamiatkové územie vyhlásil, forma a číslo správneho aktu, dátum vyhlásenia	15
C. Vymedzenie hranice pamiatkového územia	17
C.1. Parcelné vymedzenie hranice Pamiatkovej rezervácie Podolíneč	17
C.2. Grafické vymedzenie Pamiatkovej rezervácie Podolíneč	17
D. Vymedzenie hranice ochranného pásma pamiatkového územia	18
D.1. Parcelné vymedzenie hranice ochranného pásma Pamiatkovej rezervácie Podolíneč podľa ulíc a parciel k dátumu vyhlásenia	18
D.2. Grafické vymedzenie hranice ochranného pásma Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneč	19
E. Údaje o východiskových materiáloch	20
E.1. Prehľad spracovaných územnoplánovacích dokumentácií a štúdií s overením ich právoplatnosti	20
E.2. Mapové podklady	22
E.3. Staršie archeologické výskumy územia	22
E.4. Archívne materiály	22
E.5. Literatúra	22

Časť II

A. Historický a urbanisticko-architektonický vývoj územia	25
A.1. Stručný historický vývoj	25
A.1.1. Zemepisná poloha	25
A.1.2. Podolíneč v praveku a na prahu dejín	25
A.1.3. Počiatky a prvý rozvoj mesta vo vrcholnom až neskorom stredoveku	26
A.1.4. Podolíneč v rannom novoveku	27
A.1.5. Vývoj mesta v 18. storočí a v prvej polovici 19. storočia	28
A.1.6. Mesto po zrušení stavovského zriadenia	28
A.1.7. Podolíneč v medzivojnovom období a po druhej sv. vojne	29
A.2. Urbanistický a stavebný vývoj pamiatkového územia	30
A.2.1. 1. etapa – obdobie drevenej zástavby (záver 13. – pol. 16. stor.)	30

A.2.2.	2. etapa – počiatky murovanej zástavby (2. pol. 16. – pol. 18. stor.)	31
A.2.3.	3. etapa – neskorobaroková a klasicistická prestavba mesta (druhá pol. 18. stor. – pol. 19. stor.)	32
A.2.4.	4. etapa – úpravy v období historizmu a secesie (2. pol. 19. – prvá štvrtina 20. stor.)	32
A.2.5.	5. etapa – nástup moderny a extenzívny rast počas socializmu (2. až 3.štvrtina 20. stor.)	34
A.2.6.	6. etapa – súčasná obnova mesta	34
B.	Charakteristika pamiatkových hodnôt územia	36
B.1.	Špecifikácia jednotlivých typov štruktúr a prvkov územia	36
B.1.1.	Pôdorysná dispozícia, verejné priestranstvá a ulice	36
B.1.1.1.	Základná charakteristika	36
B.1.1.2.	Vznik a vývoj pôdorysu mesta	37
B.1.1.3.	Mariánske námestie	40
B.1.1.4.	Ulice v pamiatkovom území	42
B.1.1.5.	Priestor medzi mlynským náhonom a Popradom	44
B.1.1.6.	Piaristický kláštor	44
B.1.2.	Mestské opevnenie	45
B.1.3.	Vývoj a súčasný stav parcelácie v pamiatkovom území	48
B.1.3.1.	Stručný náčrt vývoja parcelácie historického jadra	48
B.1.3.2.	Charakteristika historického vývoja a súčasného stavu parcelácie v rámci jednotlivých blokov územia	52
B.1.4.	Charakteristika spôsobu zástavby, hmotová skladba, urbanistická kompozícia a rozsah zachovania historickej štruktúry pamiatkového územia	61
B.1.4.1.	Vývoj hmotovej skladby a spôsobu tradičnej zástavby na parcelách pamiatkového územia	61
B.1.4.2.	Súčasný stav zachovania historickej štruktúry	67
B.1.5.	Dominanty a výškové zónovanie pamiatkového územia	71
B.1.5.1.	Vývoj výšky zástavby a pamiatkovom území	71
B.1.5.2.	Charakteristika súčasného stavu výšky zástavby v jednotlivých častiach pamiatkového územia	73
B.1.6.	Siluetu a panoráma územia, obraz sídla v krajine, konfigurácia terénu, významné pohľady	76
B.1.6.1.	Významné pohľady na pamiatkové územie	76
B.1.6.3.	Významné pohľady v pamiatkovom území	76
B.1.7.	Piata fasáda – strešná krajina (strechy a krovy)	77
B.1.8.	Architektonické, umelecko-historické a výtvarné hodnoty objektov pamiatkového územia	78
B.1.8.1.	Objekty nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok na území Pamiatkovej rezervácie Podolíneč	79
B.1.8.2.	Objekty navrhnuté na vyhlásenie za NKP	82
B.1.8.3.	Objekty vytipované na vyhlásenie za NKP	82

B.1.8.4.	Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia	83
B.1.8.5.	Objekty nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia	83
B.1.9.	Archeologický výskum v pamiatkovom území	83
B.1.9.1.	Stručný náčrt archeologického výskumu v historickom jadre mesta	83
B.1.9.2.	Súpis archeologických výskumov a prieskumov	84
B.1.10.	Historická zeleň, parky, verejná zeleň pamiatkového územia, záhrady a dvory – systém zelene pamiatkového územia	85
B.2.	Pamiatky histórie	91
B.3.	Súpis zistených historických názvov námestia a ulíc	91
C.	Vyhodnotenie pamiatkových hodnôt územia a odôvodnenie jeho ochrany	92
C.1.	Urbanisticko-historické hodnoty štruktúr pamiatkového územia	92
C.2.	Architektonicko-historické hodnoty objektov pamiatkového územia	93
C.3.	Umelecko-historické hodnoty objektov pamiatkového územia	95
C.4.	Kultúrne a pamiatkové hodnoty archeologických nálezov a nálezísk	95
C.5.	Odôvodnenie ochrany pamiatkového územia	96

Časť III

	Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne	97
A.	Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie Podolíne	98
A.1.	Požiadavky na primerané funkčné využitie pamiatkového územia	98
A.2.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie	99
A.3.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu objektovej skladby pamiatkového územia	100
A.4.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu výškového a priestorového usporiadania objektov	101
A.5.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu prvkov mestského interiéru a uličného parteru	104
A.6.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu chránených pohľadov, siluety a panorámy územia	105
A.7.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu archeologických nálezov a nálezísk	106
A.8.	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia	107
B.	Požiadavky špecifikované pre bloky BL 1 až BL 19 a blok komunikácií a verejných priestranstiev pamiatkového územia PR Podolíne	108
B.1.	Požiadavky špecifikované pre bloky BL 1 až BL 19 pamiatkového územia PR Podolíne	108
B.2.	Požiadavky špecifikované na ochranu a využitie verejných komunikácií a verejných priestranstiev	173
C.	Všeobecné záverečné ustanovenia	177

C.1. Spolupráca a účasť orgánov, organizácií a samosprávy na regenerácii pamiatkového územia	177
C.2. Aktualizácia zásad	178
C.3. Záver	179

Časť IV

Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov PR Podolíne

A. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu NKP	181
A.1. Materiálová, konštrukčná, technická, remeselná, umelecko-remeselná a výtvarná skladba NKP	183
A.1.1. Murivá a iné zvislé nosné konštrukcie	184
A.1.2. Horizontálne nosné konštrukcie – ploché stropy, klenby a iné konštrukcie	184
A.1.3. Suterény	185
A.1.4. Strechy	187
A.1.5. Krov	188
A.1.6. Parcelačné múry, parcelačné a štítové steny	189
A.1.7. Balkóny, pavlače, loggie	190
A.1.8. Schodiská	190
A.1.9. Zábradlia, mreže a ostatné kovové prvky	190
A.1.10. Výplne okenných a dverných (vstupných) otvorov	191
A.1.11. Povrchové úpravy stavieb – omietky	191
A.1.12. Povrchové úpravy stavieb – podlahy	192
A.1.13. Výtvarné diela, architektonické a umelecko-remeselné prvky	192
A.1.14. Historická technická infraštruktúra a technické zariadenia	193
A.1.15. Nová technická infraštruktúra a technické zariadenia	193
A.1.16. Odvodňovanie objektov	194
A.1.17. Fasády	194
B. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu objektov vytipovaných na vyhlásenie za NKP a objektov rešpektujúcich hodnoty Pamiatkovej rezervácie Podolíne	195
C. Požiadavky na úpravu objektov nerešpektujúcich pamiatkové hodnoty Pamiatkovej rezervácie Podolíne	195
D. Požiadavky na úpravu záhrad, dvorov, nádvorí a ostatných plôch	195
E. Požiadavky na zachovanie, ochranu, úpravu a údržbu nosných prvkov systému zelene (jestvujúce a cieľové)	196
E.1. Požiadavky na prítomnosť a úpravu zelene v pamiatkovom území	196
E.2. Zeleň uličných interiérov	197
E.3. Zeleň dvorov, nádvorí a záhrad	197
E.4. Zeleň areálov	198
E.5. Samostatné parkové dispozície	198

E.6.	Nosné prvky systému zelene	198
F.	Požiadavky na realizáciu novostavieb	199
F.1.	Základné požiadavky	199
F.2.	Strechy a presvetlenie podkrovných priestorov	200
F.3.	Kompozícia priečelia novostavby	200
F.4.	Materiálová a tvaroslovná regulácia novostavieb	200
G.	Uličný interiér	201
G.1.	Požiadavky pre zachovanie údržbu a regeneráciu uličného parteru	201
G.2.	Požiadavky pre regeneráciu povrchov komunikácií a verejných priestranstiev	202
G.3.	Požiadavky pre regeneráciu zelene v uličnom interiéri	202
G.4.	Požiadavky pre uličné osvetlenie	202
G.5.	Požiadavky na prvky drobnej architektúry a ostatného vybavenia	203
G.6.	Požiadavky pre zachovanie existujúcich a umiestnenie nových umeleckých diel a artefaktov	203
G.7.	Požiadavky pre umiestnenie informačných, reklamných a propagačných zariadení	203
G.8.	Požiadavky pre vybavenie pamiatkového územia sezónnymi terasami a sedeniami	204
G.9.	Požiadavky pre umiestnenie zariadení technickej infraštruktúry	205
H.	Požiadavky na ochranu Pamiatkovej rezervácie Podolíneč a usmernení rozvoj jej prostredia v ochrannom pásme	205
I.	Prezentácia pamiatkového fondu pamiatkového územia PR Podolíneč	206
J.	Záver	206

Časť V

Grafická časť Zásad ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneč

Fotodokumentácia

Prílohy

Časť I.

A. Vstupné údaje

A.1. Požiadavka a dôvod spracovania zásad ochrany pamiatkového územia

Spracovanie Zásad ochrany pamiatkového územia – Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec - vyplýva z dikcie zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších zmien a doplnkov (ďalej aj pamiatkový zákon). V zmysle § 29 pamiatkového zákona je definovaná Základná ochrana pamiatkového územia:

(1) Základná ochrana pamiatkového územia je súhrn činností a opatrení, ktorými orgány štátnej správy a orgány územnej samosprávy v spolupráci s vlastníkmi nehnuteľností zabezpečujú zachovanie pamiatkových hodnôt v území, ich dobrý technický, prevádzkový a estetický stav, ako aj vhodný spôsob využitia jednotlivých stavieb, skupín stavieb, areálov alebo urbanistických súborov a vhodné technické vybavenie pamiatkového územia.

(2) Krajský pamiatkový úrad alebo osoba oprávnená podľa § 35 ods. 3 vypracúva zásady ochrany pamiatkového územia, ktoré sú dokumentom na vykonávanie základnej ochrany podľa odseku 1. Zásady sú súčasťou územného priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie podľa osobitného predpisu.¹

(3) Zásady ochrany pamiatkovej rezervácie alebo pamiatkovej zóny obsahujú požiadavky na primerané funkčné využitie územia, na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie, objektovej skladby, výškového a priestorového usporiadania objektov, prvkov interiéru a uličného parteru, charakteristických pohľadov, siluety a panorámy, archeologických nálezisk, prípadne ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia.

(4) Orgán oprávnený schváliť územno-plánovaciú dokumentáciu územia,²¹⁾ v ktorom sa nachádza pamiatková rezervácia, pamiatková zóna, ochranné pásmo alebo archeologické nálezisko evidované podľa § 41, si pred jej schválením vyžiada stanovisko miestne príslušného krajského pamiatkového úradu.

Zo znenia § 29 pamiatkového zákona vyplýva požiadavka na vypracovanie zásad ochrany pamiatkového územia. Pamiatkový úrad Slovenskej republiky so sídlom v Bratislave zahrnul vypracovanie Zásad ochrany pamiatkového územia Pamiatková rezervácia v meste Podolíneec do plánu hlavných úloh činnosti úradu.

¹ Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov

Nutnosť vypracovať Zásady ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec vyplynula najmä z dôvodu, že prvé *Rámcové zásady pamiatkovej starostlivosti pre historické jadro mesta Podolíneec* spracoval vtedajší Krajský ústav štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Prešove v roku 1983 (autor: Ing. arch. M. Plavčan september 1983), ktoré však nedospeli do štádia všeobecne platného metodického materiálu.

Zásady pamiatkovej starostlivosti pre mesto Podolíneec ako prvý oficiálny metodický materiál boli vypracované v súvislosti a v nadväznosti na spracovanie *Návrhu na vyhlásenie pamiatkovej rezervácie v Podolínci* (november 1988) vt. Štátnym ústavom pamiatkovej starostlivosti Bratislava v decembri 1988 (autorský kolektív Ing. arch. J. Takátsová, Prom. hist. Eva Križanová a Ing. arch. V. Floreková – opevnenie mesta) ešte pred vyhlásením samotnej pamiatkovej rezervácie Nariadením vlády SR č. 300/1991 Zb. o vymedzení pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec. Nutnosť vypracovania nových zásad ochrany pamiatkového fondu je dôsledkom novej úpravy obsahu a rozsahu zásad vyplývajúcich z dikcie zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších zmien a doplnkov (pamiatkový zákon) a z vyhlášky 253/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva pamiatkový zákon, ďalej je dôsledkom značného časového odstupu od roku 1988 a z neho plynúcich zmien v právnom stave a fyzickom stave územia, ako aj dôsledkom všeobecnej absencie požiadaviek na ochranu predmetného pamiatkového územia v zmysle platných právnych predpisov.

B. Základné údaje o pamiatkovom území

B.1. Názov pamiatkového územia

Pamiatková rezervácia v meste Podolíneec (ďalej aj PR Podolíneec, pamiatková rezervácia, alebo PR)

B.2. Názov obce podľa základnej územnej jednotky a katastra, v ktorom sa pamiatková rezervácia nachádza

Mesto: Podolíneec

Katastrálne územie: Podolíneec

B.3. Orgán, ktorý pamiatkové územie vyhlásil, forma a číslo správneho aktu, dátum vyhlásenia

Vláda Slovenskej republiky nariadením vlády SR č. 300/1991 Zb. z 11. júna 1991 o vyhlásení pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec (Zbierka zákonov č. 300/1991, čiastka 55, str. 1321). Nariadenie nadobudlo účinnosť 1. augustom 1991.

Pamiatková rezervácia je zapísaná v Ústrednom zozname pamiatkového fondu – v registri pamiatkových rezervácií pod č. 27.

C. Vymedzenie hranice pamiatkového územia

C.1. Parcelné vymedzenie hranice Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne

Vymedzenie hranice Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne podľa textu Prílohy nariadenia vlády SR č. 300/1991 Zb. uverejneného v zbierke zákonov, čiastka 55/1991:

Vymedzenie

územia pamiatkovej rezervácie
v meste Podolíne

Územie pamiatkovej rezervácie je vymedzené hranicou, ktorej východiskový bod je pri kaplnke sv. J. Nepomuckého, na rozhraní parciel č. 1069 a 1058. Hranica prechádza po ulici č. parcely 1058 smerom severovýchodným. Pri parcele č. 517 sa stáča smerom juhovýchodným po ceste – č. parcely 1062 a vyúsťuje na hlavnú komunikáciu – č. parcely 1096, po ktorej prechádza severovýchodným smerom až po komplex budov kostola a kláštora. Na rozhraní parciel č. 1096 a 1028 sa hranica stáča juhovýchodným smerom, pozdĺž oplotenia komplexu, k bývalému mlynskému náhonu – č. parcely 1030 a k rieke Poprad. Hranica pokračuje južným smerom pozdĺž rieky Poprad, pretína cestu č. parcely 1111 smerom do Lomničky. Ďalej pozdĺž parku – č. parcely 86, popri oplotení parku – parcela č. 86, hranica pokračuje severovýchodným smerom, pretína mlynský náhon – parcela č. 1099/2 a po parcelách č. 1019 a 1079 pretína hlavnú komunikáciu – parcela č. 1096. Po ceste – č. parcely 1069, smeruje k východiskovému bodu hranice – ku kaplnke sv. J. Nepomuckého.

Príloha nariadenia vlády SR č. 300/1991 Zb.

Hranica pamiatkovej rezervácie je grafickou formou vyznačená v Návrhu na vyhlásenie Pamiatkovej rezervácie v Podolíne (Štátny ústav pamiatkovej starostlivosti Bratislava 11/1988, výkr. č. 1), ako aj v grafickej časti Zásad ochrany pamiatkovej rezervácie Podolíne (ŠUPS Bratislava 12/1988, výkr. č. 1).

C.2. Grafické vymedzenie hranice Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne

Hranica vymedzenia pamiatkovej rezervácie podľa prílohy nariadenia vlády SR z roku 1991 je na podklade aktuálnej parcelačnej situácie podľa operátov katastra nehnuteľností interpretovaná a graficky vyznačená vo výkr. č. 1 – 4 grafickej časti týchto zásad.

D. Vymedzenie hranice ochranného pásma pamiatkového územia

Hranica ochranného pásma Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec bola vymedzená rozhodnutím Obvodného úradu Stará Ľubovňa, referátu regionálneho rozvoja č. 95/05607 zo 14.12.1995 o vymedzení ochranného pásma MPR v meste Podolíneec.

D.1. Parcelné vymedzenie hranice ochranného pásma Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec podľa ulíc a parcel k dátumu jeho vyhlásenia:

Rozhodnutie Obvodného úradu Stará Ľubovňa, referátu regionálneho rozvoja č. 95/05607 zo 14.12.1995 o vymedzení ochranného pásma MPR v meste Podolíneec sa pri určení hraníc ochranného pásma odvoláva na vyznačenie hranice ochranného pásma v *Návrhu ochranného pásma MPR Podolíneec* z júla 1995, ktorý tvorí prílohu uvedeného rozhodnutia. Hranica pamiatkovej rezervácie je v Návrhu vymedzená v kapitole b) nasledovne:

b) Územné vymedzenie pamiatkovej rezervácie a jej ochranného pásma

Hranica ochranného pásma pamiatkovej rezervácie:

Východným bodom hranice navrhovaného ochranného pásma je severné nárožie parcely č. 295, odkiaľ ide hranica severovýchodným smerom pozdĺž železničnej trate par.č. 1102 a 1103 až po severné nárožie parcely č. 665. Tu sa stáča na juhovýchod a pozdĺž parcely č. 665, 667 ide k parcele č. 1049/2, ktorú pretína a pokračuje priamo do južného nárožia parcely č. 783/2. Ďalej ide severovýchodným smerom pozdĺž parcely č. 783/2 až k severnému nárožiu parcely č. 783/43. Stáča sa na juhovýchod a pozdĺž parcely č. 783/44 prichádza k parcele č. 1050, ktorú pretína. Prechádza komunikáciou parc. č. 1097 k severnému nárožiu parcely č. 1011/1. Pozdĺž parcely č. 1011/1 a 1002/2 ide k parcele č. 994, ktorú pretína a prichádza k rieke Poprad parcel. č. 1519. Po jej ľavom brehu pokračuje juhozápadným smerom po južné nárožie parcely č. 85/1. Tu sa stáča na západ, pretína parcelu č. 1080 a 112/3 a ide k južnému nárožiu parcely č. 135.

Severozápadným smerom pokračuje pozdĺž parcel č. 135, 140, 138 a 137. Pretína komunikáciu parc.č. 244/1 a pokračuje pozdĺž parcel č. 278/2, 281, 263, 278/1, 279. Pri severnom nároží parcely č. 279 pretína parcelu č. 1074, 1096 a 1073 a ide k východnému nárožiu parcely č. 306. Pozdĺž parcel č. 306, 303 a 304 prichádza k parcele č. 1070, ktorú pretína, stáča sa na severovýchod a pozdĺž parcely č. 295 prichádza k východnému bodu.

Ochranné pásmo bolo vypracované na základe týchto mapových podkladov:

MEN Stará Ľubovňa, 5 – 8/42 z r. 1971, M 1:1000

MEN Stará Ľubovňa, 5 – 8/24 z r. 1982, M 1:1000

MEN Stará Ľubovňa, 4 – 8/13 z r. 1990, M 1:1000

MEN Stará Ľubovňa, 4 – 8/31 z r. 1991, M 1:1000

Opis kapitoly b) Návrhu na vyhlásenie ochranného
pásma pamiatkovej rezervácie Podolíneč

Pamiatkový ústav Bratislava
Bratislava júl 1995

D.2. Grafické vymedzenie hranice ochranného pásma Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneč:

Hranica vymedzenia ochranného pásma pamiatkovej rezervácie je na podklade súčasnej parcelačnej situácie v operátoch katastra nehnuteľností interpretovaná a graficky vyznačená vo výkr. č. 1 – 4 grafickej časti týchto zásad.

E. Údaje o východiskových materiáloch

E.1. Prehľad spracovaných územnoplánovacích dokumentácií a štúdií s overením ich právoplatnosti

Pre mesto Podolíneec nebol doposiaľ spracovaný žiadny Územný plán mesta. Bola spracovaná len nasledujúca územnoplánovacia dokumentácia (podľa podkladov z mestského úradu a podľa konceptu ÚPN mesta PODOLÍNEC – smerná časť – Architektonický ateliér 4A Bratislava 06/2010):

- Smerný územný plán Podolíneec II. etapa – konečný návrh, sprievodná správa. Stavoprojekt Košice 03/1972
- Územné a hospodárske zásady pre územno-plánovaciú dokumentáciu spádového územia strediskového sídla miestneho významu Podolíneec – textová časť. URBION - Štátny inštitút urbanizmu a územného plánovania Bratislava, ateliér 4 Košice 05/1978
- Územno-plánovacia dokumentácia sídiel spádového územia strediskového sídla miestneho významu Podolíneec – textová časť. URBION - Štátny inštitút urbanizmu a územného plánovania Bratislava, ateliér 4 Košice 03/1980
- Územno-plánovacia dokumentácia sídiel spádového územia strediskového sídla miestneho významu Podolíneec – grafická časť. URBION - Štátny inštitút urbanizmu a územného plánovania Bratislava, ateliér 4 Košice 03/1980

Zoznam východiskových podkladov a dokumentov:

Záväzné:

- Nariadenie vlády SR č. 300/1991 Zb. o vymedzení hranice Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec
- Rozhodnutie Obvodného úradu Stará Ľubovňa, referátu regionálneho rozvoja č. 95/05607 zo 14.12.1995 o vymedzení ochranného pásma Mestskej pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec
- ÚP VÚC Prešovský kraj, 1997, schválené nariadením vlády SR č. 216 zo dňa 07.04.1998
- ÚP VÚC Prešovský kraj, prvé Zmeny a doplnky 2001
- ÚP VÚC Prešovský kraj, Plné znenie 2002
- Územný plán veľkého územného celku Prešovského kraja - Zmeny a doplnky 2004, VŠEOBECNE ZÁVÄZNÉ NARIADENIE č. 4/2004

Smerné:

- Program výstavby pre podrobný územný plán sanácie a rekonštrukcie historického jadra Podolíneca. Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů Praha 1964

- Podrobný územný plán Podolíneč, doprava. Projektový ústav dopravných a inženýrských stavieb Praha. Ing. I. Kňourek 1967
- Smerný územný plán Podolíneč, sprievodná správa. Stavoprojekt Košice. Ing. arch. M. Hladký 1972
- Územné a hospodárske zásady pre územno-plánovacia dokumentáciu spádového územia strediskového sídla miestneho významu Podolíneč. URBION Košice. Ing. arch. J. Kaspar 1978
- Územno-plánovacia dokumentácia sídiel spádového Územia strediskového sídla miestneho významu Podolíneč – textová časť a grafická časť. URBION Košice. Ing. arch. J. Kaspar 1980
- Územno-plánovacia dokumentácia. Komplexný urbanistický návrh mesta Podolíneč M 1:2000. URBION Košice. Ing. arch. J. Kaspar 1982
- Územný plán zóny Podolíneč – Križava, textová časť a grafická časť. URBION Košice. Ing. arch. J. Kaspar 1981
- Podolíneč, Rámcové zásady pamiatkovej starostlivosti pre historické jadro mesta. Krajský ústav štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody Prešov. Ing. arch. M. Plavčan 09/1983
- Štúdia súboru stavieb Podolíneč IBV Križava, textová časť. Stavoprojekt Prešov. Ing. arch. Ľ. Sakala 1987
- Návrh na vyhlásenie pamiatkovej rezervácie v Podolíneči. Štátny ústav pamiatkovej starostlivosti Bratislava. Ing. arch. J. Takátsová, Prom. hist. E. Križanová 11/1988
- Zásady pamiatkovej starostlivosti pre mesto Podolíneč. Štátny ústav pamiatkovej starostlivosti Bratislava. Ing. arch. J. Takátsová, Prom. hist. E. Križanová, Ing. arch. V. Floreková 12/1988
- Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky o vyhlásení pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneč. Materiál na medzirezortné pripomienkové konanie. MK SR 04/1991
- Územný systém ekologickej stability okresu Stará Ľubovňa. Print. APS – ECO Košice 1993
- Podolíneč – Návrh na vyhlásenie ochranného pásma pamiatkovej rezervácie. Pamiatkový ústav Bratislava. Ing. arch. D. Mrázová, PhDr. N. Urbanová 07/1995
- IBV Podolíneč, čiastkové zmeny 1996
- Autobusové nástupište 1996
- ČOV Podolíneč, rozšírenie kapacity. EKOSERVIS Nová Lesná. Ing. K. Petz 2003
- Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Podolíneč. Kol.: Prešovské združenie regionálneho rozvoja, primátor Mesta Podolíneč, prednosta MsÚ Podolíneč, mestské zastupiteľstvo, vedúci oddelení MsÚ Podolíneč 2004
- Vodovody a kanalizácie v regióne Spiša a Tatier – Zámer pre zisťovacie konanie... IVASO Bratislava. Ing. J. Marko, CSc. 2005

E.2. Mapové podklady

- Návrh na vyhlásenie pamiatkovej rezervácie v Podolínci. Štátny ústav pamiatkovej starostlivosti Bratislava. Ing. arch. J. Takátsová, Prom. hist. E. Križanová 11/1988, M 1:1000, výkr. č. 1
- Zásady pamiatkovej starostlivosti pre mesto Podolínec. Štátny ústav pamiatkovej starostlivosti Bratislava. Ing. arch. J. Takátsová, Prom. hist. E. Križanová, Ing. arch. V. Floreková 12/1988, M 1:1000, výkr. č. 1. Návrh ochranného pásma výkr. č. 2
- Podolínec – Návrh na vyhlásenie ochranného pásma pamiatkovej rezervácie. Pamiatkový ústav Bratislava. Ing. arch. D. Mrázová, PhDr. N. Urbanová 07/1995, M 1:1000, výkr. č. 1 (podklad THM Stará Ľubovňa: 5-8/24; 5-8/42; 4-8/13; 4-8/31)
- Katastrálna mapa k. ú. Podolínec z roku 2006 v digitálnej forme - Mesto Podolínec

E.3. Staršie archeologické výskumy územia

Stručné zhodnotenie výsledkov doterajšieho výskumu a súpis archeologických výskumov na území Pamiatkovej rezervácii v meste Podolínec je uvedený v odseku B.1.9.2. týchto zásad.

E.4. Archívne materiály

- Historická vojenská mapa z roku 1769 – podrobné mapovanie zálohovaného územia na Spiši. Kriegsarchiv Wien. Kópia Archív Ľubovnianskeho múzea v Starej Ľubovni.
- Historická vojenská mapa z roku 1782-1784 – prvé vojenské mapovanie. Hadtorténeti Intézet és Múzeum Budapest. Kópia mapy Archív KPÚ Prešov.
- Historická vojenská mapa z roku 1821 – druhé vojenské mapovanie. Hadtorténeti Intézet és Múzeum Budapest. Kópia mapy Archív KPÚ Prešov.
- Historická katastrálna mapa Podolínce – mapa stabilného katastra z roku 1871, čiastočne aktualizovaná v 30-tych rokoch 20. stor. Geodetický a kartografický ústav Bratislava. Kópia: Archív PÚ SR Bratislava - dig. forma.
- Regulačný plán časti mesta Podolínec z roku 1930-31 (podklad 1871). Archív Mesta Podolínec.

E.5. Literatúra

- Kuča, K., Kučová, V.: *Princípy pamätkového urbanizmu*. Státní ústav pamätkové péče Praha 2000. ISBN 80-86234-15-0
- Kuča, K., Kučová, V., Kibic, K.: *Novostavby v pamätkově chráněných sídlech*. Národní pamätkový ústav Praha 2004. ISBN 80-86234-54-1
- Kol.: *Umění na Slovensku, odkaz země a lidu*. Red. K. Šourek. Melantrich 1938
- Kol.: *Súpis pamiatok na Slovensku, zväzok druhý K-P*, Obzor Bratislava 1968. s. 486-492

- Šourek, K.: *Umění na Slovensku odkaz země a lidu*. Melantrich 1938
- Murcko, M.: *Historický slovník obcí okresu Stará Ľubovňa, II. časť. N – V. Heslo Podolíneč str. 34-46*. Metodické centrum Prešov 1995
- Schürer, O. – Wiese, E.: *Deutsche kunst in der Zips*. Brünn – Wien – Leipzig 1938
- Škabrada, J.: *Konstrukce historických staveb*. Praha Argo 2003. ISBN 80-7203-548-7
- Zibrin, P.: *Vnímanie urbanistického priestoru*. Bratislava : Alfa 1988

Časť II.

A. Historický a urbanisticko – architektonický vývoj územia

A.1. Stručný historický vývoj

A.1.1. Zemepisná poloha

Podolíneec sa nachádza v Prešovskom kraji, na juhozápadnom okraji okresu Stará Ľubovňa. Mikroregión Podolíneec tvoril v minulosti súčasť severného okraja Spišskej župy. Dôležitou osou predmetnej oblasti je rieka Poprad. Údolie Popradu (jedinej našej rieky tečúcej na sever) tvorilo odjakživa dôležitý komunikačný spoj medzi Karpatskou kotlinou a Malopoľskom. Poprad s pramennou oblasťou vo Vysokých Tatrách preteká zarovnanou Popradskou kotlinou, súčasťou makrocelku Podtatranskej kotliny. Podolíneec leží na severovýchodnom okraji Popradskej kotliny, jej podcelku Kežmarskej pahorkatiny.

Za Podolínecom tečie rieka severovýchodným smerom už prielomovitým údolím, vymedzenom svahmi Spišskej Magury na severe a Levočskými vrchmi na juhu. Následne prechádza do zarovnanejšej Ľubovnianskej kotliny, ležiacej na hranici medzi Spišom, Šarišom a Malopoľskom.

Historické jadro mesta leží na dolnej, ľavostrannej terase Popradu, v nadmorskej výške cca 572 m. n. m.

A.1.2. Podolíneec v praveku a na prahu dejín

Doterajšie výsledky archeologických výskumov a prieskumov naznačujú, že priestor Podolíneca v období praveku až včasného stredoveku nebol trvale osídľovaný populáciami s roľníckym spôsobom života. Predstredoveké nálezy sú späté s osídlením zo staršej doby kamennej (paleolitu), resp. strednej doby kamennej (mezolitu). Na prítomnosť paleolitických a mezolitických lovcov a zberačov upozorňujú predovšetkým nálezy kamennej štiepanej industrie. Pochádzajú z polôh Slnečný vrch a Nad pílou.

Napriek tomu, že Popradská kotlina bola obsadená v mladšej dobe kamennej roľníckym obyvateľstvom, ktoré preniklo práve údolím Popradu z dnešného Malopoľska, samotný Podolíneec ležiaci už na podhorí Magury a Levočských vrchov nebol obývaný. Z katastra mesta chýbajú presvedčivé doklady trvalého osídlenia aj z ďalších úsekov praveku až včasnej doby dejinnej, teda z neskorej doby kamennej, doby bronzovej, železnej, doby rímskej a sťahovania národov. Nie je preto prekvapením, že toto územie zrejme neosídlili ani Slovania vo včasnom stredoveku. Doterajšie relevantné archeologické nálezy dokladajú severnú hranicu včasnostredovekého osídlenia len po priestor dnešnej Spišskej Belej. S ohľadom na polohu mesta v údolí Popradu je možné predpokladať, že ľudia v praveku až včasnom stredoveku týmto územím príležitostne prechádzali, či už v súvislosti s hľadaním surovín, resp. za diaľkovým obchodom.

V čase raného Uhorského štátu tvoril mikroregión Podolíneec súčasťou lesnatého, presne neohraničeného konfinia. Je nanajvýš pravdepodobné, že centrálny Spiš (podobne ako susediace regióny) sa stal súčasťou Uhorského štátu niekedy v priebehu 11. storočia. Prvé transformačné kolonizačné premeny zasiahli Uhorské kráľovstvo na prelome 12. a 13.

storočia. V tomto období dochádza aj k vzniku novej administratívnej jednotky – Spišskej župy. Zdá sa, že vtedy dochádza čiastočne aj k sídelným zmenám v priestore Popradskej kotliny, kde predtým sídlili strážcovia pohraničia. Začiatkom 13. storočia sa tu už niektoré majetky dostávajú do súkromného vlastníctva. So vznikom Spišskej župy súvisí aj kryštalizácia prvotných obchodno-remeselných centier (Spišské Podhradie, Spišské Vlachy), ktoré podnietili intenzívnejšie obchodné styky so severným pohraničím. Zaiste v súvislosti s vojenským zabezpečením severného okraja Popradskej kotliny dochádza najneskoršie v prvej polovici 13. storočia k posunu trvalého osídlenia až po priestor dnešného Podolínce.

Osídľovanie v regióne, ktorý svojím povodím gravitoval k Poľsku, však vyvolal nesúhlas na poľskej strane. S územnými spormi súvisí najstaršia nepriama písomná správa týkajúca sa Podolínce z roku 1235. Existencia kostola Panny Márie v 30-tych rokoch 13. storočia upozorňuje na strategický význam tohto pohraničného sídla.

A.1.3. Počiatky a prvý rozvoj mesta vo vrcholnom až neskorom stredoveku

Výraznejší postup a obsadzovanie prihraničného konfinia na karpatskom oblúku nastáva tesne po tatárskom vpáde. Zo spišskej strany dochádza k prieniku a zaujatiu Ľubovnianskej kotliny. Najstarším sídlom v tomto mikroregióne sa stala obec, ktorá dostala pomenovanie od strážcov pohraničia - Stráža (nepriamy predchodca Starej Ľubovne). Územie na pravom brehu Popradu obdržali v roku 1256 šľachtici z Hrhova.

Hraničný priestor Podolínce získala v poslednej tretine 13. storočia poľská kňažná Kunikunda, pričom v 70-tych rokoch 13. storočia ho doosídľuje na zákupnom práve. Do Podolínce tak prichádzajú nemeckí hostia pod vedením šoltýsa Henricha. Nepochybne v rovnakom období boli prostredníctvom nemeckých hostí založené aj ďalšie dve výsadné obce – Hniezdne a (Stará) Ľubovňa. Výsadná obec bola však čoskoro oslabená vpádom Tatárov. V roku 1285 prenikli Tatári údolím Popradu na Spiš, pričom vyplienili aj Podolínce. Následne sa vrátili na Spiš v roku 1287 a ich postup bol zastavený uhorskými vojskami v roku 1288 práve v susedstve Podolínce. Kunikunda v roku 1289 opätovne vydala šoltýsku listinu pre podolínskeho šoltýsa Henricha, nakoľko pôvodná zhorela za tatárskeho vpádu.

Osídľovanie formou magdeburského práva sa z podolínskeho dištriktu Kunikundy šírilo aj do susedných oblastí. Tak v závere 13. storočia vznikajú v susedstve mestečka na domíniu pánov z Hrhova obce Toporec a Lomnička, z podnetu podolínskej šoltýskej rodiny vznikajú zase Nižné Ružbachy.

Podolínce predstavoval najvýznamnejšiu výsadnú obec v poľsko-uhorskom pohraničí. Český kráľ a krakovské knieža Václav udelil v roku 1292 mestečku rozsiahle výsady, ktoré dovtedy nemalo žiadne mesto na Spiši. Okrem potvrdených a zväčšených práv pre šoltýsov, bola mešťanom určená pevná platba dane ako aj právo poľovačky a rybolovu. Mimoriadny význam pre ďalší rozvoj malo však udelené právo skladu a právo opevniť sa hradbami. Zámerom panovníka bolo teda vytvorenie skutočného mesta so širokým obchodno-remeselným zázemím. Čoskoro aj dochádza k začiatku výstavby hradieb. Na plánovaný veľkorysý projekt poukazuje pôdorys mesta zahŕňajúci v opevnení nielen rozľahlé pozdĺžne námestie, ale aj dve paralelné ulice. Prvotný rozvoj reflektuje a výstavba nového farského kostola Panny Márie v roku 1298. Stavba kostola podľa písomných prameňov pokračovala aj v prvej tretine 14. storočia.

Na prahu 14. storočia už bývalé spišské majetky kňažnej Kunikundy drží vo svojich rukách oligarcha Omodej Aba, ktorý reštituoval uhorskú moc v podolínsko-ľubovnianskom regióne. Pre rozvíjajúce sa opevnené mestečko bolo rozhodujúce získanie privilégií od uhorských kráľov. Tak Ľudovít I. v roku 1343 vyňal podolínske mešťanov spod

právomoci spišských županov a ľubovnianskych kastelánov, mešťanom bola opätovne stanovená pevná daň - na 30 mariek. V roku 1345 získali výsadu, že ich môže súdiť jedine mestský súd, pričom odvolacou inštanciou bol panovník alebo taverník. V 14. storočí sa tak postupne dobudovávala mestská správa, ktorá postupne získavala čoraz viac právomocí na úkor šoltýsa. Konštituovala sa tak mestská rada tvorená 12 prisáznymi a vonkajšia rada tvorená 16 členmi. V roku 1391 šoltýstvo bolo vykúpené mestom. Odvtedy sa hlavným predstaviteľom mesta stal volený richtár. Kráľ Žigmund v roku 1404 po rozsiahlom požiari oslobodzuje mesto od dane na 10 rokov, pričom potvrdzuje výsady mesta z rokov 1292, 1343 a 1345.

Zdá sa, že napriek rozsiahlym výsadám, búrlivý očakávaný rozvoj mesta v priebehu 14. storočia nenastal a Podolíneec svojim významom nemohol konkurovať Levoči alebo Kežmarku. Nemožno sa preto čudovať, že Žigmund v roku 1408 daroval Podolíneec Imrichovi z Perína aj s tunajšou mýtnou stanicou. V roku 1409 mu tu dokonca povolil stavbu hradu. Imrich z Perína ihneď po povolení opevnil priestor Hornej brány, čím dal základ pre vznik Podolíneckého hradu, ktorý sa tak stal centrom vznikajúceho Podolíneckého panstva. Držba pánov z Perína bola krátkodobá. Podolíneec je v roku 1412 opätovne v kráľovských rukách, pričom Žigmund ho povyšuje medzi slobodné mestá a potvrdzuje staršie výsady. Napriek tejto skutočnosti v závere toho istého roka Žigmund Luxemburský záložoval Ľubovnianske panstvo a vybrané spišské mestá vrátane Podolíneca poľskému kráľovi Vladislavovi Jagellonskému. Zálohovanie trvalo viac ako 350 rokov.

Opevnené mesto zohrávalo kľúčovú úlohu v nepokojných časoch okolo polovice 15. storočia. V roku 1441 sa stal spišským kastelánom Ján Jiskra brániac záujmy ovdovelej kráľovnej Alžbety. Podolíneckym kapitánom bol Mikuláš Komorovský chrániaci záujmy ďalšieho kandidáta na uhorský trón – Vladislava Jagellonského. Opevnené mesto s poľskou posádkou bolo v nepokojnom období po polovici 15. storočia bezpečné pred lúpežiacimi bratříkmi.

V hospodárskej štruktúre v 15. storočí pozorujeme prvky obdobné iným severouhorským mestám. Rozvíja sa špecializácia jednotlivých remeselných odvetví a vznikajú prvé cechy. Najstarším bol cech čižmárov s artikulmi už z roku 1415. Mešťania sa snažili profitovať aj z diaľkového obchodu využívajúc právo skladu. V roku 1442 toto právo potvrdil kráľ Vladislav Jagellonský, v roku 1455 poľský kráľ Kazimír.

A.1.4. Podolíneec v ranom novoveku

Na prahu stredoveku a novoveku pozvoľný rozvoj mesta naberá nové obrátky. V roku 1537 získal Podolíneec právo výročného trhu (vo štvrtok). Poľský kráľ Žigmund August v roku 1562 nariadil obyvateľom zálohovaných miest, aby pomohli pri oprave mestských hradieb. Mesto bolo naďalej sídlom hradného panstva, ku ktorému patrili okrem tunajšieho majera obce Nižné a Vyšné Ružbachy, Lacková a Forbasy. V roku 1664 sa spomínajú v meste už štyri výročné trhy.

Na veľkosť sídla poukazujú daňové registre. V roku 1553 je zaznamenaných 104 daňovníkov. Poukazuje to na fakt, že napriek rozsiahlym výsadám a opevneniu neprebíhal na konci stredoveku výraznejší vzrast sídla. Mesto sa počtom svojich obyvateľov mohlo porovnávať s blízkou Ľubovňou. Po dlhšom období stagnácie však po polovici 16. storočia začína nové obdobie rozvoja, čo sa odrazilo aj v náraste obyvateľov. V hospodárskej štruktúre pokračuje proces špecializácie a regulovanej organizácie výroby. V ranom novoveku máme informácie o ďalších tunajších remeselných cechoch – hrnčiarov, kováčov, kožušníkov, tkáčov, nožiarov a mečiarov.

Nakoľko bolo mesto súčasťou poľského zálohu, bolo zväčša ušetrené od uhorských protistavovských povstaní. Ničivými však boli opakujúce sa požiare a iné pohromy. V roku 1646 vypukla veľká morová epidémia, v roku 1662 postihla nízko položené mesto povodeň. V roku 1664 vypukla opätovne ďalšia morová nákaza. V roku 1669 zhorel kláštor, v roku 1684 zhorelo takmer celé mesto.

Zdá sa, že postupujúca reformácia začiatkom 16. storočia v meste nezapustila pevné korene. Iste k tomu prispela aj poľská hradná posádka. Tak v roku 1560 tunajší farár bol katolíkom, nakoľko sa zúčastnil synody zvolanej Mikulášom Oláhom. Myšlienky reformácie sa napriek tomu šírili. Ako nástroj na zastavenie týchto myšlienok poľský starosta Stanislav Lubomirský v roku 1642 usadil v Podolínci piaristov. Tí si čoskoro začali budovať vlastný objekt kláštora s kostolom za dolnou bránou, pričom ho začlenili samostatným opevnením na hradby mesta. Už v roku 1643 bola založená škola – kolégium, ktorá sa stala jednou z najvýznamnejších školských inštitúcií na Spiši. Miestni študenti nacvičovali aj spevokol a divadelné hry. Piaristi sa stali účinným nástrojom rekatolizácie aj na území južne od Podolínce. V roku 1674 spravovali faru v Spišskej Belej, od roku 1700 aj v blízkom Toporci.

Aj keď sa Podolíncec svojim významom ani v ranom novoveku nemohol porovnávať s kráľovskými mestami, intenzívny rozvoj remesiel a obchodu sa predsa len odrazil v architektonickom výraze mesta. Nobilita mesta si totiž začína čoraz častejšie stavať na námestí poschodové murované domy.

A.1.5. Vývoj mesta v 18. storočí a prvej polovici 19. storočia

Začiatkom 18. storočia prebiehalo v Uhorsku posledné stavovské povstanie. Podolíncec je spojený s jeho začiatkom. Zastavil sa tu v roku 1701 František Rákoci II. počas svojho úteku z Viedenského Nového mesta do Poľska. S ukončením povstania sa šírila po celom Uhorsku morová epidémia, ktorá v roku 1710 neobišla ani Podolíncec, kde zdecimovala väčšiu časť populácie mesta.

Po satumarskom mieri dochádza postupne k opätovnému rozvoju. Stav obyvateľstva sa nielenže obnovil, ale začal postupne aj narastať. Zástavba sa čoraz viacej rozširuje aj mimo hradieb. V roku 1758 mal Podolíncec už 231 majiteľov domov. Mesto napreduje aj v hospodárskych odvetviach. V roku 1704 poľský kráľ August II. povolil mestu ďalšie dva jarmoky. V roku 1750 v Podolínci sa konalo už 8 jarmokov, nakoľko ďalšie dva povolil poľský kráľ August III. Stúpa aj počet remeselníkov (106). Najpočetnejší boli kožušníci (14), kováči (13), tkáči (12), krajčíri (6) a hrnčiar (5). Pre ostatné spišské mestá bol tŕňom v oku podolíncecký neregulovaný voľný predaj mäsa.

V roku 1828 mal Podolíncec 2140 obyvateľov. V súpise sa však spomína len 25 remeselníkov - 2 mäsiari, 4 tkáči, 4 krajčíri, farbiar, 4 čižmári, 2 kožušníci, klobučník, 2 kováči, 2 zámočníci, truhlár, debnár a hrnčiar.

Zálohované mestá vrátane Lubovne dala vojskami obsadiť Mária Terézia v roku 1769. Oficiálne boli prinavrátené Uhorsku prvým delením Poľska v roku 1772. Po navrátení sa Podolíncec stal čoskoro súčasťou provincie XVI spišských miest.

Rozvoj mesta po satumarskom mieri sa odrazil aj na rozvoji jeho sakrálnych objektov. V polovici 18. storočia bol architektonicky uzatvorený proces dostavby kláštora. Jeho súčasťou bolo naďalej známe kolégium. Piaristi spravovali aj lekáreň. Až začiatkom 19. storočia prešla do súkromných rúk.

V 18. storočí prístavbou kaplniek sv. Kunikundy a sv. Anny získal farský kostol Panny Márie svoju dnešnú trojlod'ovú dispozíciu. Následne bol klasicisticky zjednotený na prelome 18. a 19. storočia.

A.1.6. Mesto po zrušení stavovského zriadenia

Po zrušení stavovského zriadenia Podolínec predstavoval malé mestečko v uhorskom pohraničí. V rámci správnej reformy v roku 1876 zostal mestom so zriadeným magistrátom v rámci Spišskej župy. Priemyselná revolúcia nepriaznivo postihla stagnujúce sídlo. Železnica dorazila do Podolínce v roku 1893. Umožnila tak vznik drobným fabrikám – píše a mechanickej tkáčovni. Väčšinu obyvateľov živili však len drobné remeselné živnosti či poľnohospodárstvo. Na podporu miestneho podnikania vznikla v roku 1897 Podolínska sporiteľňa, v roku 1902 bolo založené spotrebné družstvo.

Počet obyvateľstva v priebehu 19. storočia stagnoval, ba dokonca prechodne aj klesol. Nedostatok pracovných príležitostí nútil k vyst'ahovalectvu. V národnostnej skladbe obyvateľstva aj v závere 19. storočia dominovali tunajší Nemci (922) nad Slovákami (484). Významnou kultúrnou inštitúciou zostalo piaristické kolégium zmenené na nižšie gymnázium.

A.1.7. Podolínec v medzivojnovom období a po druhej svetovej vojne

Záver prvej svetovej vojny a zánik monarchie bol podobne ako aj v iných regiónoch v znamení nepokojov. Obsadzovanie Slovenska československou armádou prebiehalo postupne zo západu na východ, čo využili Poliáci, ktorí vojskom obsadili v závere roka 1918 severný okraj Spiša. Koncom decembra československé vojská obsadili priestor Podolínce a Ľubovne, avšak v tesnej blízkosti oboch miest sa nachádzala dohodnutá demarkačná čiara. Až v januári 1919 poľské vojsko definitívne odišlo.

Postavenie Podolínce sa výraznejšie nezmenilo ani počas existencie medzivojnovnej Československej republiky a vojnovnej Slovenskej republiky. Napriek napojeniu na železnicu, priemysel sa nerozvíjal. Obyvateľov živili stále predovšetkým drobné živnosti. Počet obyvateľstva len mierne narastal, čím sa len obnovil stav populácie z prvej tretiny 19. storočia. Zmena nastala len v národnostnej skladbe (672 Nemcov ku 1528 Slovákom). Žilo tu však aj niekoľko maďarských a židovských rodín.

V novom územnom usporiadaní sa stal Podolínec okrajovým sídlom v okrese Stará Ľubovňa. To umožnilo lepšiemu postaveniu Starej Ľubovne, aj keď Stará Ľubovňa nemohla spočiatku výraznejšie napredovať, nakoľko nebola napojená na železnicu.

Po skončení druhej svetovej vojny v novom územnom členení povojnového Československa Podolínec naďalej zostával súčasťou okresu Stará Ľubovňa. Zdecimovaný odsunom Nemcov sa dostal do postavenia lokálneho vidieckeho mestečka. V roku 1960 bol začlenený do veľkého okresu Poprad. Po obnove okresu Stará Ľubovňa v roku 1968 sa búrlivo rozvíja jeho okresné sídlo. Naproti tomu Podolínec aj v závere 20. storočia zostáva drobným mestečkom, kde počet obyvateľov len mierne narastá do 3000 obyvateľov. V hospodárskej sfére v meste mali väčší význam len 2 tunajšie podniky - menší drevársky závod a poľnohospodárske družstvo.

Na rozdiel od iných miest však obdobie druhej polovice 20. storočia neznamenalo tak vážne poškodenie historického jadra mesta. Napriek tomu, že centrum nemalo pamiatkovú územnú ochranu, jeho jadro zostalo ušetrené plošným asanáciami najmä vďaka stagnácii sídla. Až v roku 1991 sa Podolínec stáva mestskou pamiatkovou rezerváciou.

A.2. Urbanistický a stavebný vývoj pamiatkového územia

A.2.1. 1. etapa - obdobie prevažujúcej drevenej zástavby (záver 13. – polovica 16. storočia)

Predchodcom dnešného Podolínce bola v prvej polovici 13. storočia malá, pravdepodobne strážna obec. Môžeme len hypoteticky predpokladať, že sa nachádzala v polohe súčasného historického jadra, tvorená zhlukom niekoľkých drevených usadlostí. Dominantou obce bol murovaný kostol Panny Márie, písomne doložený k roku 1235. Archeologický výskum na území pamiatkovej rezervácie je stále v začiatkoch, a tak v súčasnosti nemáme archeologicky podložené toto predpokladané predlokačné osídlenie.

Určujúcim pre vznik pravidelnej urbanistickej štruktúry sídla bolo však až usadenie nemeckých hostí v 70-tych rokoch 13. storočia. Je nanajvýš pravdepodobné, že jadro jestvujúcej pôdorysnej štruktúry pochádza už z obdobia lokácie. V areáli staršieho sakrálneho objektu bolo vytýčené pomerne rozľahlé pozdĺžne námestie trojuholníkového tvaru. Pozdĺž námestia boli vymerané dva pozdĺžne bloky zástavby, ktoré sa severovýchodným smerom od seba oddaľovali. Severovýchodne od areálu kostola bolo námestie uzavreté kratším priečnym, severovýchodným obytným blokom. Predpokladáme, že po kratšej fáze provizória si mešťania začali stavať na svojich parcelách trvácnejšie drevené objekty. Ich základom bol zrejme viacpriestorový dom zrubovej konštrukcie. Vedľa domu bol užší krytý, či voľný prejazd vedúci do dvora. Na dom mohli nadväzovať hospodárske stavby (maštale, dielne, sýpky). Dvor mohla uzatvárať v celej šírke parcely situovaná stodola. Takýto typ drevených usadlostí sa v okrajových polohách sídla zachoval až do prvej polovice 20. storočia.

Novým impulzom pre rozvoj mestečka boli výsady udelené kráľom Václavom II. v roku 1292. Týmito výsadami sa z Podolínce malo stať obchodno-remeselné mesto širšieho významu. Na rýchly počiatkový rozmach poukazuje prestavba kostola Panny Márie v roku 1298. Ranogotická murovaná stavba tvorí dodnes jadro súčasného farského kostola. Na prelome 13. a 14. storočia dochádza aj k začiatku výstavby hradieb. Výstavba hradieb dokumentuje očakávaný rozvoj mesta. Pôdorys mesta bol totiž zväčšený o bloky jednostrannej zástavby pozdĺž oboch blokov námestia (Zimná a Letná ulica). Opevnenie bolo tvorené hradbovým múrom s cimburím, v ktorom boli zrejme situované aj polkruhové otvorené bašty. Prístup do mesta umožňovali bránové veže na oboch koncoch námestia. Novým charakteristickým komunikačným priečnym ťahom sa stala Ulica T. Vansovej, ktorá tak prelomila juhovýchodný blok námestia, ako aj bloky Zimnej ulice. Ulička viedla k menšej bránke vedúcej k mlynskému náhonu, kde predpokladáme okrem mlynu aj ďalšie hospodárske objekty a plochy.

Napriek rozsiahlym výsadám a opevneniu nedochádza k intenzívnemu rastu mesta. Po celé 14. storočie tu prevažuje drevená zástavba. Mestečku chýbal aj taký typický mestotvorný prvok, akým je kláštor mendikantskej rehole. Viaceré mestá na severovýchode Uhorska predstihli Podolínce svojim rýchlym nárastom v priebehu 14. storočia (Levoča, Kežmarok, Prešov, Bardejov).

Novým urbanistickým prvkom sa stala výstavba hradu na začiatku 15. storočia, formou osobitného opevnenia Hornej brány z vnútornej strany mesta. Aj v 15. storočí v samotnom meste výrazne prevažovala drevená obytná zástavba. Predpokladáme však, že v závere stredoveku nepočtení najbohatší mešťania začínajú stavať prvé murované prízemné domy. Sieňové alebo prejazdové domy mali trámové stropy a postrádali výraznejšie architektonické prvky (zachované sú len hrotito ukončené záklenky vstupov v dome na

Mariánskom nám. č. 16). V polovici 16. storočia je v meste uvádzaných cca 100 daňovníkov. Poukazuje to na fakt, že zástavba sa zrejme ešte nerozšírila z hradieb uzavretého pôdorysu, pričom aj vo vnútri mesta sa mohli ešte nachádzať voľné rezervy.

A.2.2. 2. etapa - murovaná prestavba v ranom novoveku (druhá polovica 16. – polovica 18. storočia)

Po čiastkovej stagnácii mesta v závere stredoveku, nový rozmach je čitateľný až na počiatku novoveku. Podolíneec ako opevnené mesto mohol ťažiť z tejto výhody oproti Hniezdnemu a Ľubovni. Údaje o oprave hradieb v druhej polovici 16. storočia poukazujú na modernizáciu starého opevnenia vo väzbe na nárast používania palných zbraní. Dochádza tak k prestavbe jestvujúcich, resp. výstavbe nových otvorených, resp. uzavretých polkruhových bást, ktoré boli vybavené von otváracími strieľňami pre palné zbrane. Obe brány boli opevnené predbrániami. Výsledky čiastkových archeologických výskumov naznačujú, že vznikla aj druhá línia opevnenia tvorená parkánovým múrom.

Prudký rozvoj obchodu a remesiel sa odrazil na majetnosti mešťanov. Od polovice 16. storočia dochádza na námestí k začiatku hromadnej náhrady drevených domov za murované stavby. Vzhľadom na pomerne dlhé obdobie drevenej zástavby neprekvapuje, že počas prvých troch storočí existencie sídla došlo aj k istým zmenám v parcelačnej štruktúre. Rezervné plochy na bočných uliciach zrejme umožnili, že na námestí mohlo dôjsť u najbohatších obyvateľov k rozširovaniu parciel, predovšetkým v SZ bloku námestia. Hromadná výstavba murovaných domov v ranom novoveku pozastavila ďalšie výraznejšie zmeny v parcelácii námestia. Takmer všetky domy na námestí dostali murovanú podobu. Na prevažujúcich úzkych parcelách vznikali tradičné dvojtraktové domy s prejazdmi. Na mierne rozširujúcich sa parcelách sú rovnako doložené dvojtraktové domy, na širokých parcelách vznikajú aj trojtraktové domy s prejazdom v prostrednom trakte. V Podolínci však nevznikajú väčšie palácové stavby na ploche dvoch celých stredovekých parciel. Pri murovanej prestavbe sa stabilizoval jediný priečny komunikačný ťah na námestie v SZ bloku zástavby, ktorý v pokračovaní rozdelil aj bloky Letnej ulice.

Typickou črtou podolínskej murovanej zástavby je existencia domu s rôznymi výškovými úrovňami. Výskyt takéhoto typu domu v Podolínci súvisí s prírodnými pomermi – vysokou hladinou podzemnej vody. V prípade požiadavky na suterény boli tieto realizované ako polozapustené objekty, čím domy získali v podlažiach rôznu výškovú úroveň. Suterény totiž vznikali často ako menšie jednopriestory, alebo dvojpriestory. V prípade podpivničenia miestnosti do námestia, alebo celého traktu, sa rôzne výškové úrovne odrazili následne aj na hlavnej fasáde.

Horizontálne konštrukcie domov tvorili valené klenby s výsečami (hlavne v prejazdoch), avšak mimoriadne hojné boli aj trámové stropy. Domy mali len málo architektonických prvkov. Evidujeme len zväčša striedmu štukovú výzdobu klenieb. Vzácné zachované sú kamenné profilované ostenia okien, či portály v interiéri. Naproti tomu portály do prejazdov z námestia si zachovali podobu jednoduchých v kameni vymurovaných polkruhovo ukončených otvorov bez výtvarného členenia. Zdá sa, že začiatkom 18. storočia už len malá časť domov na námestí zostávala naďalej drevená. Takmer výhradne drevená bola však hospodárska zástavba dvorov (chlievy, šopy, stodoly).

Naproti tomu na oboch bočných uliciach výrazne prevažovala drevená obytná zástavba, aj keď ojedinelé murované domy vznikli na Zimnej ulici pri komunikačnom prepoji s Ul. T. Vansovej.

Zdá sa, že stavebný rozmach vyvrcholil v meste okolo polovice 17. storočia. V tejto väzbe je možné vidieť aj založenie kláštora piaristov. Nakoľko na námestí vtedy už začínala prevažovať murovaná zástavba a bloky bočných ulíc boli malé, kláštor bol založený na otvorenej voľnej ploche východne od dolnej mestskej brány. Postavený bol ako široká viacpodlažná stavba uzavretej dispozície s nárožnými „baštovými“ rizalitmi, ktorá bola samostatným opevnením (nízkou hradbou s baštami) napojená na opevnenie mesta.

A.2.3. 3. etapa – neskorobaroková a klasicistická prestavba mesta (druhá polovica 18. – polovica 19. storočia)

Hospodársky rozvoj mesta pokračoval zdá sa aj po polovici 17. storočia, avšak v závere tohto storočia predpokladáme na základe analógií z vývoja iných miest dočasný útlm. Po satumarskom mieri mesto opätovne obnovuje stav obyvateľstva pred morovej nákazy zo začiatku storočia a následne dochádza k veľkému populačnému nárastu. Tento nárast sa výraznejšie odráža zahusťovaním zástavby zvlášť v okrajových štvrtiach. Viac ako 200 zdanených domov v polovici 18. storočia nasvedčuje, že jednoduchá drevená zástavba sa čoraz viac rozširuje aj na predmestia. Medzi väčšie stavebné podujatia v priebehu 18. storočia bolo uzavretie dostavby areálu piaristického kláštora a najmä rozšírenie farského kostola Panny Márie.

Druhá polovica 18. storočia, charakteristická pokračujúcimi hospodárskymi, správnymi a kultúrnymi reformami, predstavovala začiatok nových stavebných zmien. Na námestí dochádza do polovice 19. storočia takmer k totálnej likvidácii drevených domov. Charakteristickými sa stávajú nadstavby o druhé nadzemné podlažie, takže tu zostalo len niekoľko prízemných objektov v okrajových polohách. Pri dostavbách a prestavbách sa miestnosti zaklenujú valenými, korýtkovými, zrkadlovými, či plackovými klenbami. Postupne dochádza k likvidácii čiernych kuchýň. Zmeny nastávajú aj v zástavbe dvorov. Voľakedajšia drevená hospodárska zástavba sa nahrádza murovanou, vo forme prevažne prízemného krídla s ukončením murovanej stodoly v celej šírke parcely na jej konci s drevenými vrátami do paralelnej ulice. Len vo výnimočnej miere dochádza u dvoch prípadov k vzniku väčších stavieb v šírke dvoch tradičných parciel. Podobne ako v ranom novoveku pri prestavbách sa len výnimočne uplatňujú výtvarné prvky. Najčastejšie sa v interiéri na klenbách objavuje jednoduchá štuková výzdoba. V exteriéri sú pre 18. storočie ojedinele doložené aj maľované figurálne náboženské námety na fasáde (Mariánske nám. č. 16). Hromadné úpravy fasád (v súvislosti so zmenou okenných otvorov) sa však zväčša realizujú bez výraznejšieho výtvarného členenia. V prvej polovici 19. storočia sa na niektorých domoch aplikuje jednoduché členenie formou pilastrov, ríms, výnimočne aj štukových obrazcov.

Protipožiarne opatrenia sa uplatňujú v meste len veľmi pomaly, zvlášť na bočných uliciach, kde naďalej prevažuje drevená zástavba. Neprerušovaný blok nehorľavej zástavby po polovici 19. storočia je len v severnej časti Letnej ulici, možno ako dôsledok hromadnej prestavby po požiari. Na západnom okraji tohto najsevernejšieho bloku sa stabilizoval ďalší menší komunikačný prepoj, ktorý tak definitívne rozdelil zástavbu Letnej ulice na tri domové bloky. Zástavba na oboch bočných uliciach má zhodnú štruktúru s námestím – prevažujú radové domy s prejazdmi, resp. priechodmi na úzkych parcelách s dvorovým krídlom alebo bez neho, avšak s pravidelnou, prevažne drevenou stodolou na opačnom konci parcely. Len výnimočne sú doložené širšie domy na združených parcelách. Na krátkych parcelách, predovšetkým na Zimnej ulici, sa vyskytuje zástavba obytného domu na celej parcele. Blok prevažujúcej drevenej zástavby Zimnej ulice je prerušovaný okrem širšej komunikácie Ul. T. Vansovej aj ďalšími úzkymi prepojami.

Výrazné zmeny nastávajú v urbanistickej štruktúre v priestore opevnenia. Opevnenie v poslednej tretine 18. storočia sa totiž prestáva užívať ako obranný prvok. Podobne ako v iných mestách dochádza postupne k vzniku drobnej parazitnej zástavby chudoby využívajúcej murivú opevnenia. Už okolo polovice 18. storočia zrejme začala vznikať drobná zástavba z vnútornej strany opevnenia na severovýchodnej strane mesta (pri piaristickom kláštore). Ešte na druhom vojenskom mapovaní v prvej tretine 19. storočia je zachytená takmer súvislá línia hradieb. Drobná zástavba z vnútornej strany hradieb vznikala na západnej strane, severne od hornej brány, ako aj v ďalšom pokračovaní severnej línie v prerušovaných úsekoch až po dolnú bránu. Výnimočne je doložená aj na južnom úseku opevnenia. V priebehu prvej polovice 19. storočia dochádza však k začiatku postupnej likvidácie opevnenia. Najprv došlo k zbúraníu preloženej Hornej brány, otvoreniu areálu hradu do námestia a jeho prestavby pre potreby mesta. Následne boli komplexne zlikvidované úseky hradby severnej línie opevnenia až na úseky s parazitnou zástavbou. Vzhľadom na tieto zachované úseky, novo vytýčená obytná zástavba v polohe opevnenia sa situovala do priestoru priekopy. Drevená zástavba v polovici 19. storočia existovala tak na severnej strane s domami orientovanými do Ul. J. Smreka, kde existovala už v 18. storočí jednostranná zástavba naproti bývalej priekope s náhonom.

Zdá sa však, že plochy oboch predmestí sa od polovice 18. storočia už výraznejším spôsobom nerozširujú. Zástavba na predmestiach nemala tak pevnú štruktúru ako na námestí. Striedali sa tu aj plochy voľných parciel, užívaných ako záhrady. Štruktúra bola podobná vnútornému mestu – radová zástavba obytných domov osadených na uličnej čiare. Za domami sa však zriedkakedy vyskytovali ďalšie väčšie hospodárske stavby, nanajvýš ak stodoly. Postupne však aj na predmestiach začínajú vznikať ojedinelé murované stavby.

A.2.4. 4. etapa – úpravy v období historizmu a secesie (2. polovica 19. – prvá štvrtina 20. storočia)

Obdobie rastu v druhej polovici 19. – prvej polovici 20. storočia bolo vystriedané novou etapou čiastočného hospodárskeho a stavebného útlmu. Napriek napojeniu mesta na železnicu stav populácie stagnuje, v závere 19. storočia dochádza dokonca k čiastočnému poklesu. Mesto sa výraznejším spôsobom už plošne nerozširuje. Dochádza skôr k prestavbám a dostavbám v rámci jestvujúceho organizmu.

Na námestí zaznamenávame skôr len adaptácie jestvujúcich objektov, výraznejšie prestavby sú len v polohách drevených alebo murovaných prízemných domov. Nedochádza k žiadnemu ďalšiemu zlučovaniu stavieb. Výraznejšie zmeny nastávajú skôr v úprave fasád. Väčšina objektov si naďalej zachováva jednoduchý výraz bez členenia, resp. len s jednoduchým členením formou lizén a ríms. Len menšina domov dostáva výraznejšie architektonicko-výtvarné členenie fasád s uplatnením tvaroslovia rozširujúcich sa neoslohov, zvlášť v duchu neskorého klasicizmu, resp. novorenesancie, na začiatku 20. storočia sa začínajú uplatňovať aj prvky secesie.

Na Letnej ulici došlo k takmer dokončeniu transformácie drevenej zástavby za murovanú, avšak u hospodárskych objektov sa ešte vyskytuje kombinácia kameňa a dreva. Takmer výhradne sa tu nachádzali prízemné stavby. Na severovýchodnej strane však dochádza k likvidácii zvyškov opevnenia s parazitnou zástavbou. Postupne sa tak kryštalizuje zástavba Baštovej ulice. Začína staršou parazitnou zástavbou pri bývalej hornej bráne. Na ňu nadväzuje nový blok v priekope s orientáciou domov do Baštovej ulice. Zmeny nastávajú v pokračovaní na severnom okraji ulice, kde dochádza k náhrade drevených domov orientovaných do Ul. J. Smreka za murované objekty orientované do Baštovej ulice. Tento

proces sa plne neuzavrel. V ďalšom pokračovaní hradieb ostala zachovaná parazitná zástavba v susedstve bývalej dolnej brány, avšak bránová veža bola zbúraná.

Výraznejšie zmeny nastali aj v južnej časti historického jadra. V západnej časti Zimnej ulice drevené stavby boli postupne nahradené murovanými, so zachovaním charakteru výrazne prevažujúcej prízemnej radovej zástavby. U hospodárskych stavieb sa naďalej uplatňuje kombinácia kameňa a dreva. Avšak východne od Ulice T. Vansovej bol zlikvidovaný úsek hradby aj s malou brámkou. Drevená zástavba Letnej ulice tu bola nahradená novou murovanou radovou zástavbou obrátenou však opačne - do Kláštornej ulice. Obytné domy na bočných uliciach si zachovávali jednoduchý výraz, len vo výnimočných prípadoch sa uplatnilo výtvarné členenie fasád (Ul. T. Vansovej).

K výraznejším prestavbám nedochádza ani v okrajových polohách mesta, kde aj v tomto období je ešte bežná drevená zástavba vidieckeho charakteru. Vo väzbe na železničnú stanicu na Hornom predmestí vznikajú murované areály výroby a kasární.

A.2.5. 5. etapa - nástup moderny a extenzívny rast počas socializmu (2. až 3. štvrtina 20. storočia)

Obdobie medzi dvoma svetovými vojnami a druhej svetovej vojny nepredstavovalo výraznejšie zmeny pre stavebný vývoj mesta. V historickom jadre dochádza len k menším adaptáciám a úpravám objektov. Časť domov na námestí je upravovaná v strohom výrazovom tvarosloví presadzujúceho sa funkcionalizmu. Mesto sa však rozširuje o nové obytné štvrte rodinnej solitérnej domovej zástavby na dolnom predmestí smerom k rieke Poprad a severovýchodne od historického jadra.

V období po druhej svetovej vojne Podolínec si zachoval charakter vidieckeho mestečka. Mesto sa rozširovalo najmä na svojich okrajoch o plochy výroby a služieb – severne od železnice a na konci Ul. sv. Anny smerom na Nižné Ružbachy. Rušivým prvkom pre historické jadro sa však stali bytové domy necitlivo stavané v kontakte s historickým jadrom – na dolnom ako aj hornom predmestí, ako aj severne od historického jadra mesta.

Samotné jadro mesta vďaka stagnácii bolo ušetrené od rozsiahlych asanácií. Výraznejším rušivým prvkom bola len asanácia dvoch domov a výstavba Domu služieb (Mariánske nám. č. 4), či asanácia zástavby za bývalou školou a následná výstavba nadrozmerného objektu Obchodného domu (Mariánske nám. č. 31).

Absencia územnej ochrany sa však negatívne prejavila na obraze mesta. Napriek evidencii meštianskych domov ako kultúrnych pamiatok, pri prestavbách dochádzalo miestami k likvidácii členenia fasád, nahrádzaniu veľkých vstupov portálov menšími dverami, či výmenou okien nerešpektujúcich pôvodné členenie stavieb.

Výraznejší pamiatkový zásah nastal na opevnení. Pri radnici došlo k obnove časti opevnenia, pri ktorej došlo k zbúraníu vonkajších prístavieb. Obnovený bol aj ďalší nadväzný úsek hradieb na západnej strane Kláštornej ulice. Pri piaristickom gymnáziu bola časť pristavaných objektov zbúraná, nie však úplne. Pri asanácii domov severne od bývalej Hornej brány boli zlikvidované aj zvyšky hradieb. Obnovená bola bašta s náznavo prezentovanou hradbou.

A.2.6. 6. etapa – súčasná obnova mesta

Nová etapa vývoja nastala po zmene pomerov v roku 1989 a vyhlásení mesta za pamiatkovú rezerváciu v roku 1991. Krach výrobných podnikov zastavil pozvoľný

socialistický rast mesta. Viac menej pozastavená bola aj výstavba viacpodlažných bytových domov, ktoré boli postupne nahradené zahusťujúcou sa individuálnou výstavbou v okrajových polohách mesta. Nový oživený priemyselný sektor sa sústreďuje v tradičných okrajových polohách. Negatívom je však zachovaný výrobný areál vo väzbe na piaristický kláštor a chýbajúci dopravný obchvat mesta.

Až v uvedenom období dochádza k postupnej regenerácii historického jadra mesta. Postupne sa obnovujú niektoré meštianske domy, adaptujú sa bývalé hospodárske stavby dvorovej zástavby. Veľká časť domov vrátane námestia však zostáva naďalej v narušenom, niekedy až havarijnom stave. Mesto však začalo s postupnou rekonštrukciou verejných plôch na Mariánskom námestí.

B. Charakteristika pamiatkových hodnôt územia

B.1. Špecifikácia jednotlivých typov štruktúr a prvkov územia

B.1.1. Pôdorysná dispozícia, verejné priestranstvá a ulice

B.1.1.1. Základná charakteristika

Pôdorys historického jadra mesta Podolíneec je výsledkom ovplyvňovania viacerých činiteľov, z ktorých najvýznamnejšími sú:

- prírodné danosti ľavostrannej terasy rieky Poprad,
- založenie sídla prostredníctvom nemeckých kolonistov,
- založenie trhového námestia ako nevyhnutnej súčasťi mesta,
- diaľková obchodná cesta vedúca údolím Popradu,
- opevnenia mesta,
- postupný extenzívny rozvoj.

Nosnými prvkami pôdorysnej štruktúry historického jadra sú pozdĺžne trojuholníkové námestie vymedzujúce bloky meštianskej zástavby, ulice paralelné po oboch stranách námestia, ďalšie užšie stavebné bloky v polohe bývalého opevnenia a na východnej strane primknutý areál bývalého piaristického kláštora.

V centrálnej polohe sa nachádza pozdĺžne trojuholníkové námestie, orientované v smere JZ – SV, naznačujúce základnú komunikačnú os plynúcu z daností ľavostrannej terasy rieky Poprad. Námestie je úzke, priam ulicovitého charakteru na jeho juhozápadnom konci. Severovýchodným smerom sa rozširuje, pričom je ukončené priečnym blokom zástavby prelomeným v strednej časti komunikáciou - pokračovaním v smere základnej komunikačnej osi. Priečny blok je na severnej i južnej strane oddelený uličkami, ktoré vybiehajú na SV strane z námestia pozdĺž uličnej fronty domov. Z nich južnejšia ulička tvorí prístupovú komunikáciu k areálu bývalého piaristického kláštora.

Pevnou súčasťou základnej kostry uličnej siete v smere základnej osi sú aj dve ulice paralelné s námestím, Letná ulica na severozápade a Zimná ulica na juhovýchode. Za nimi nasledujú okružné ulice sledujúce plochy bývalého opevnenia, ktoré sa na koncoch stáčajú a križujú základnú os v polohe bývalých brán. Na severozápadnej strane sa nachádza približne v polohe bývalej prihradbovej uličky Baštová ulica s nesúvislou zástavbou vymedzenou z vonkajšej strany Ulicou J. Smreka – pôvodne vonkajšou okružnou ulicou vzniklou pozdĺž bývalej priekopy. Na juhovýchodnej strane približne v polohe prihradbovej uličky sa nachádza Kláštorňá ulica so zástavbou na severovýchode. Na juhozápadnej strane za líniou priekopy je paralelná Bernolákova ulica.

Základnú priečnu komunikačnú os tvorí Ul. T. Vansovej, ktorá rozdeľuje bloky zástavby na juhovýchodnej strane námestia a bloky Zimnej a Kláštornej ulice. Táto komunikácia pôvodne spájala mesto s hospodárskym areálom pri mlynskom náhone.

Pokračovaním tejto priečnej osi na severozápade je úzka ulička vedúca popod podjazd meštianskeho domu MN č. 13, rozdeliac blok zástavby severozápadnej strany námestia, s ďalším pokračovaním rozdeľujúc blok zástavby Letnej ulice a v pokračovaní mierneho odskoku aj Baštovej ulice. Súčasťou pôdorysu je aj niekoľko ďalších podružných úzkych uličiek prepájajúcich Letnú a Baštovú ulicu, Baštovú ulicu a Ul. Jána Smreka, Zimnú a Kláštornú ulicu, Kláštornú a Bernolákovu ulicu.

B.1.1.2. Vznik a vývoj pôdorysu mesta

➤ Pôdorysná štruktúra mesta v stredoveku

Svojim pôdorysom sa radí Podolínec k mestám s pozdĺžnym ulicovitým námestím, ktorý je na východnom Slovensku najčastejšie zastúpený. Tvar námestia vychádza z pôdorysnej schémy kolonizačnej obce. Základným rozdielom medzi mestom a dedinou však bola šírka parciel. Kým v dedinskom prostredí sú parcely často značne široké (priestor voľného dvora je zväčša širší ako šírka domu), v mestskom prostredí, kde bola nevyhnutná koncentrácia obyvateľstva na malom priestore, je parcela obmedzená na minimálnu šírku. Medzi základné znaky takýchto miest patrí (na rozdiel od vidieckych obcí) rozšírená plocha ulice, kde sa často nachádza farský kostol, prípadne ďalšie verejné stavby. Ulicovité námestie nahradzuje základnú komunikačnú os prechádzajúcu námestím nad všetky ostatné ulice.

Uplatnenie ulicovitej formy námestia v prípade Podolínce súvisí aj s konkrétnou polohou sídla. Podolínec bol založený nemeckými osadníkmi v závere 13. storočia v polohe staršieho strážneho sídla, ležiaceho na terase Popradu v smere jediného diaľkového cestného ťahu vedúceho údolím Popradu od Spišskej Belej do Ľubovne. Námestie sa tak rozvinulo v línii tejto základnej komunikačnej osi.

Konkrétna forma pozdĺžnych námestí je u jednotlivých miest rozdielna. Charakteristické sú pravidelné (Košice, Spišská Nová Ves), či nepravidelné šošovky (Sabinov), alebo polšošovky (Prešov). V Podolínci sa uplatňuje menej častá forma pozdĺžneho námestia trojuholníkového tvaru. Nie je však v slovenskom prostredí úplne výnimočná. Podobný tvar námestia sa uplatnil v Poprade – Spišskej Sobote. V Spišskej Sobote sa pozdĺžna forma námestia musela prispôbiť prírodným danostiam vyvýšeného ostrohu, a tak rozšírený koniec námestia je uzavretý šikmým, odskakujúcim blokom zástavby. Výraznejšiu podobnosť nájdeme v prípade Trenčína. Aj tu sa nachádza ulicovité námestie, ktoré sa rozširuje, pričom je ukončené priečnym blokom zástavby. Podobne ako v Podolínci je tento priečny blok je prelomený uličkou, tvoriacou pokračovanie základnej osi a vedúcou k mestskej bráne.

Vzhľadom na existujúce analógie je nanajvýš pravdepodobné, že základná pôdorysná dispozícia námestia vznikla už v závere 13. storočia. Námestie vymedzovalo základné bloky obytnej meštianskej zástavby. Dlhé bloky na severozápadnej a juhovýchodnej strane sledovali základnú pozdĺžnu os. Krátky priečny blok uzatvárajúci námestie na severovýchodnej strane bol prelomený ulicou tvoriacou priame pokračovanie cesty vedúcej z námestia smerom na Ľubovňu.

Súčasťou základnej pôdorysnej schémy boli aj ďalšie dve uličky vychádzajúce z námestia na severovýchodnej strane, ktoré oddeľovali priečny blok od pozdĺžnych blokov zástavby. Nevieme s istotou určiť, či súčasťou pôvodnej schémy bola priečna komunikácia Ul. T. Vansovej vedúca k Popradu.

Bloky boli rozdelené na typické mestské úzke parcely, na ktorých mohol vzniknúť kolmo situovaný dom s voľným, či krytým prejazdom do dvora. Vzhľadom na dlhé obdobie drevenej zástavby nie je prekvapením, že veľkosť parciel sa v priebehu stredoveku menila.

Približne pôvodná šírka stredovekých parciel je čitateľná nanajvýš na tretinovej ploche blokov námestia, zastúpená je najmä na juhovýchodnej strane.

Vznikajúce mesto bolo na jednej strane poškodené vpádmi Tatárov, no na druhej strane odmenené rozsiahlymi výsadami v roku 1292. Zámerom bolo vytvorenie skutočného obchodno-remeselného mesta so širším zázemím, pričom sa malo opevniť hradbou. V súlade s veľkorysým konceptom bolo vznikajúce mesto zväčšené o ďalšie bloky zástavby, ktoré mali byť zahrnuté do opevnením uzavretého pôdorysu. Najneskoršie na prelome 13. a 14. storočia tak boli vyčlenené nové bloky Letnej a Zimnej ulice s jednostrannou zástavbou, ktoré boli paralelné s námestím. Významnejším bol blok Letnej ulice paralelnej na severozápadnej strane s námestím, ktorej parcely svojou dĺžkou boli len o niečo kratšie v porovnaní s blokmi námestia s výnimkou okrajových parciel, ktorých dĺžka musela byť skrátená kvôli zalomenému priebehu opevnenia. So založením tohto bloku súvisí zrejme aj skrátenie okrajových parciel susediaceho bloku námestia. Oveľa menej významný bol novo vytvorený blok Zimnej ulice, kde predpokladáme, že vyčlenené parcely tvorili dlhší čas prevažne záhrady - plochy územnej rezervy. Jednostranný blok zástavby Zimnej ulice bol paralelný s juhovýchodným blokom námestia. Vzhľadom na predpokladanú existenciu mlynského náhonu, tu mohli byť vyčlenené len krátke parcely. Nakoľko išlo o menej hodnotný blok, nedošlo k skracovaniu parciel susediaceho bloku námestia.

Bloky námestia a novo vymedzené bloky Zimnej a Letnej ulice boli zahrnuté do budúceho opevnenia, tvoreného hradbou s baštami. Vstup do mesta umožňovali horná a dolná brána na oboch koncoch námestia. Zdá sa, že najneskoršie pri vymedzení Zimnej ulice sa stabilizovala základná priečna komunikačná os Ul. T. Vansovej, vedúcej naprieč JV blokom námestia a blokom Zimnej ulice k Malej bránke a ďalej k mlynskému náhonu s hospodárskymi stavbami a plochami. Napriek jej nepravidelnosti totiž od ostatných neskorších priečných ťahov si zachovala dostatočnú šírku. V priamom pokračovaní táto cesta prekračovala Poprad a viedla do Lomničky.

Novým prvkom v pôdorysnej štruktúre mesta bolo vybudovanie Podolíneckého hradu v roku 1409. Hrad vznikol v polohe bránovej veže Hornej brány, formou vloženého opevnenia z vnútornej strany hradby. Výstavba hradu si zrejme vyžiadala skrátenie oboch blokov námestia na juhozápadnom konci námestia.

➤ Zmeny v pôdorysnej štruktúre v priebehu novoveku

Pôvodná pôdorysná štruktúra sa zrejme výraznejšie nezmenila až do konca stredoveku. Podľa počtu cca 100 daňovníkov v polovici 16. storočia sa zdá, že vymedzené bloky uzavreté opevnením postačovali. Avšak nový rozvoj mesta po polovici 16. storočia zdá sa, že postupne vyplnil všetky rezervy v obvode vymedzenom hradbami.

V roku 1642 boli v Podolínci usadení piaristi. Vznik tejto rehoľnej inštitúcie reflektuje ďalší územný rozvoj mesta, ktorému už nepostačuje priestor v hradbách. Na námestí začína prevažovať murovaná zástavba, takže umiestnenie kláštora v bloku by si vyžiadalo vysoké náklady. Voľný priestor na námestí nepostačoval, rovnako ako menšie plochy v bočných uličných blokoch. Kláštor sa tak začal stavať v polovici 17. storočia východne od dolnej brány ako rozľahlá viackrídlová, dvojpodlažná stavba čiastočne uzavretého pôdorysu s trojpodlažnými nárožnými vežami na východnej strane a s dvojpodlažnými, na spôsob nárožných rizalitov vysunutými bašticami, rámujuúcimi západnú fasádu. Areál kláštora okrem toho chránila samostatná nižšia hradba s baštami napojená na opevnenie mesta.

Pôdorysná štruktúra vnútri mesta sa výraznejšie už nemenila. Kým prevažovala drevená zástavba, jednotlivé bloky boli prerušované prelukami, resp. prechodnými úzkymi uličkami. Situácia sa začala meniť, keď zástavba sa stabilizovala v kameni. V ranom novoveku začína prevažovať murovaná zástavba na námestí. V tomto období sa v SZ bloku námestia stabilizuje úzka ulička, ktorá rozdelila blok na dve časti. Nová ulička sa stala severným pokračovaním základnej priečnej osi - Ul. T. Vansovej.

Jestvujúce stavebné bloky zdá sa v 17. storočí už nestačili. Môžeme predpokladať, že v tomto období sa začína pozvoľne rozvíjať nepravidelná drevená zástavba v priestoroch pred oboma bránami, teda na Tatranskej ul. a Ul. sv. Anny.

Oveľa výraznejší plošný rozvoj mesta nastáva v 18. storočí. Významným prameňom je špeciálne mapovanie z roku 1769 a prvé vojenské mapovanie. Pôdorysná štruktúra vnútorného mesta sa v 18. storočí výrazne nezmenila. Plán však zaznamenáva počiatok drobnej parazitnej zástavby domčekov chudoby na východnej strane po oboch stranách dolnej brány v polohe prihradobnej uličky. Poukazuje to na nedodržovanie bezpečnostných pravidiel. Plán zachytáva hornú bránu už mimo areál hradu ako samostatný objekt výrazne vysunutý do priekopy. Či došlo k reálnej preložke brány ukáže až ďalší výskum. Mapovanie poukazuje na rozsah zástavby mimo hradieb. Na hornom predmestí sa rozvíjala zástavba pozdĺž Tatranskej ulice a pozdĺž dnešnej Bernolákovej ulici až k mlynskému náhonu. Drobná solitérna zástavba sa rozvíjala aj severnejším smerom na dnešnej ulici Hliník a Družstevná, pričom na ňu nadväzoval blok pozdĺž vonkajšieho okraja priekopy s náhonom na dnešnej Ul. J. Smreka. Na severnej strane rozľahaná zástavba sledovala opevnenie až po priestor dolnej brány a pokračovala aj vedľa kláštora na Ul. sv. Anny a severnejším smerom na dnešnej Školskej ulici.

Druhé vojenské mapovanie mesta z prvej tretiny 19. storočia ešte zachytáva opevnenie v súvislej línii. Mestské opevnenie sa však prestalo udržiavať ako vojenský objekt. K hradbám na viacerých úsekoch boli prilepované zväčša z vnútornej strany drobné domčeky chudoby. Katastrálna mapa mesta z roku 1871 zachytáva už ďalšie zmeny v pôdorysnej štruktúre. Na Letnej ulici dochádza k hromadnej zámene drevenej zástavby za zamurovanú najmä na severnom okraji. Dochádza tak k stabilizácii tohto bloku, ktorý je odvtedy priečne prelomený jednak staršou uličkou s pokračovaním na námestie, ako aj ďalšou priečnou úzkou uličkou východnejším smerom, ktoré sa zachovali do súčasnosti.

Zlikvidovaním severného okraja opevnenia hradu ako aj úseku opevnenia smerom na Tatranskú ulicu, sa priestor predmestia voľnou ulicou prepojil s námestím. Na severnej línii opevnenia boli komplexne zlikvidované úseky hradby tam, kde neexistovali bloky parazitnej zástavby. Začína sa tak tu rozvíjať nový obytný blok Baštovej ulice. Spočiatku tunajšia zástavba nemala presný regulovaný vývoj. Stáli tu jednak objekty prilepené k hradbám, ale na severnom okraji sa začína rozvíjať zástavba drevených domov v priekope obrátená do Ul. J. Smreka. Výraznejšie zmeny nenastali v južnej časti jadra. Na Zimnej ulici stále prevažovala drevená zástavba, za ktorou bola takmer súvislá línia opevnenia, len ojedinele s malými prílepkami.

V priebehu druhej polovice 19. storočia však dochádza k ďalším búračkám na opevnení, ktoré mali priniesť nové plochy pre výstavbu. Zlikvidovaná bola bránová veža dolnej brány, čím námestie bolo priamo otvorené do Ul. sv. Anny. Na severnom okraji Baštovej ulice boli zlikvidované úseky hradby s parazitnou zástavbou. Táto situácia umožnila nahradenie drevenej zástavby v priekope novou zástavbou s domami obrátenými už do Baštovej ulice. Na juhovýchodnej strane dochádza k likvidácii opevnenia, pričom je tu založená nová výstavba murovaných domov obrátených do Kláštornej ulice. Tento nový blok zástavby bol prerušený jednou malou priečnou ulicou. Na juhozápadnej strane hradby zostali zachované, solitérne stavby vznikali v priekope obrátené do Bernolákovej ulice.

Katastrálna mapa mesta z roku 1871 poukazuje, že mesto oproti 18. storočiu sa výraznejšie plošne nerozšírilo. V okrajových častiach dochádza len k zahusťovaniu dovtedajšej zástavby. Až na prelome 19. a 20. storočia v súvislosti s výstavbou železnice vznikajú priemyselné a vojenské areály v predĺžení Tatranskej ulice.

Takmer v nezmenenej podobe zachytáva Podolíneček regulačný plán zo začiatku 30-tych rokov 20. storočia. Určuje nové plochy solitérnej rodinnej zástavby v západnej časti dnešnej ulice Hliník, Ul. J. Hollého a Ul. gen. Štefánika a severne od Školskej ulice.

Novšie výraznejšie zmeny priniesol až vývoj po druhej svetovej vojne. Charakteristickým prvkom je rozširovanie plôch výroby v predĺžení Tatranskej ulice a plôch individuálnej rodinnej zástavby v predĺžení Ul. sv. Anny s priečnymi ulicami Sládkovičova, Hviezdoslavova, Štúrova, Moyzesova, Kukučínova. Nový areál výroby vzniká za železnicou na Družstevnej ulici.

Historické jadro mesta vďaka stagnácii si zachovalo aj v druhej polovici 20. storočia pôvodnú pôdorysnú štruktúru. Menšie zmeny nastávajú len na plochách bývalých predmestí, v súvislosti s výstavbou bytových domov na Tatranskej a Bernolákovej ulici, východného pokračovania Družstevnej ulice a na Ul. sv. Anny v susedstve kláštora.

Sumárne môžeme konštatovať, že v Podolíneček sa mimoriadnym spôsobom zachovala historická pôdorysná štruktúra historického jadra formovaná tu od stredoveku. Čiastkové negatívne zásahy zmenili predovšetkým charakter predmestí.

B.1.1.3. Mariánske námestie

Mariánske námestie odjakživa predstavovalo najvýznamnejší verejný priestor mesta slúžiaci predovšetkým ako trhové námestie. Jeho plocha je od čias lokácie vymedzená tromi blokmi zástavby. Stredom námestia prechádzal hlavný komunikačný diaľkový ťah z Kežmarku na Ľubovňu. Na juhozápadnej strane vyúsťovalo do priestoru hornej mestskej brány, od začiatku 15. storočia do komplexu Podolínečekého hradu pristavaného k vstupnej bráne. Na severovýchodnej strane bola rozšírená časť námestia ukončená priečnym blokom zástavby. Pokračovaním osi námestia boli 3 menšie komunikácie. Bočné komunikácie oddeľujúce priečny blok od pozdĺžnych blokov neprerušene siahali až k hradbám. Tretia ulička predstavovala priame pokračovanie hlavného ťahu námestia smerom k dolnej bráne. Pri oboch bránach námestie priečne križovali prihradbové uličky.

V rozšírenej časti námestia stál už v čase lokácie menší kostol, ktorý v roku 1298 bol nahradený ranogotickým objektom, ktorého jadro tvorí súčasť jestvujúceho kostola. Priestor okolo kostola ohradený kamenným múrom slúžil ako cintorín.

Nespevnená plocha námestia slúžila po celý stredovek ako priestor trhov. Novým stavebným prvkom sa stala v roku 1659 zvonica napojená na juhozápadný okraj ohradného múra kostola. Západne od zvonice vznikla murovaná trojpriestorová verejná stavba radnice. Plocha námestia v okolí tejto stavby sa lokálne spevňovala už v ranom novoveku osádzaním lomového a riečného kameňa. Súčasťou verejnej plochy boli aj verejné studne. Takýto obraz námestia zachytáva ešte špeciálne mapovanie z roku 1769.

Cintorín pri kostole bol jozefínskymi reformami zrušený a preložený ku vzdialenej kaplnke sv. Anny. Bývalá ohrada kostola bola zlikvidovaná, rezíduom naň spočiatku zostali len voľne stojace stromy. Severný okraj hradu, ako aj príľahlý úsek opevnenia boli v prvej polovici 19. storočia zlikvidované, čím námestie sa prepojilo s Tatranskou ulicou. Prestavbou objektu v areáli hradu vznikla nová radnica, pôvodný objekt radnice pri zvonici bol zlikvidovaný. Celý priestor námestia v prvej polovici 19. storočia pokrývala dlažba

z riečneho kameňa. Neskoršou likvidáciou dolnej brány bolo námestie priamo otvorené do Ul. sv. Anny. Koncom 19. storočia bol zlikvidovaný aj ďalší úsek opevnenia hradu, čím voľná plocha námestia siahala až po radnicu.

Charakteristickým javom pre vývoj miest koncom 19. a v prvej polovici 20. storočia, je zakladanie parkov na centrálnych plochách. Zdá sa, že v Podolínci k tomu došlo v poslednej tretine 19. storočia, v súvislosti s rekonštrukciou cestnej siete. S najväčšou pravdepodobnosťou to bolo po roku 1876 (správna reforma), pretože na námestí v roku 1891 už existovala stabilizovaná porastová skupina, ktorá bola vymedzená dreveným latkovým oplotením. Polohou bola viazaná na mestskú studňu. Historická katastrálna mapa z roku 1871 ešte na námestí túto úpravu nedokladuje. Ide o klasickú skupinu tieniacich stromov, ktoré boli súčasťou trhových námestí. Tejto skupine stromov predchádzala staršia výsadba po obvode kostola. Námestie sa postupne rozdelilo funkčne na tri plochy. Popri fasádach domov sa stabilizovalo pešie korzo, vydláždené väčšími travertínovými platňami. Pešie plochy susedili s komunikáciou spevnenou riečnymi kameňmi. Na ich styku bola koncom 80-tych rokov 19. st. založená stromová aleja, ktorá bola vysadená po celom obvode námestia tak, že v pôdoryse v konštantnej vzdialenosti od hlavných fasád domoradia kopírovala jeho tvar. Výnimku tvorila uličná fasáda radnice, kde identická výsadba symetricky rámovala hlavný nástup do objektu. V juhozápadnej časti námestia po priečny ťah Ul. T. Vansovej bola na mieste pôvodnej skupiny tieniacich stromov založená malá parková dispozícia. Rovnako bola vysadená nová dvojradová aleja aj po juhovýchodnej strane vozovky v polohe vymedzenej cestou na Lomničku až k juhozápadnému nárožiu areálu kostola. V takejto podobe sa malé parkové plochy so zmenou oplotenia koncom 20-tych rokov zachovali až do povojnového obdobia v polovici 20. st. V 20-tych rokoch 20. st. nastali zmeny aj v areáli kostola, ktorý bol vymedzený rovnakým oplotením ako juhozápadný park. Podmurovka sa stala z vnútornej strany kostolného areálu oporným múrom a po jej vonkajšej strane bola plocha námestia zarovnaná do jednej výškovej nivelety. Oplotenie areálu kostola sa zachovalo v nezmenenej podobe až do roku 2010.

Ďalšie výraznejšie zmeny na námestí prebiehali v 50-tych rokoch 20. storočia, kedy juhozápadná parková plocha prešla výraznou zmenou. Bola rozšírená v smere na východ a zúžená zo severu aj juhu, čím sa niektoré stromy dostali do spevnenej plochy okružného chodníka mimo park. Plochy zelene sa vytvárajú v parčíku pri zvonici, kde sa stredová plocha uzatvára a do svojej dispozície kooptuje vežu. Na prelome 50-tych a 60-tych rokov 20. stor. vznikli nové líniové pásy aj v podnoží aleje pri domoradí. Ďalšia parkovo upravená plocha vznikla v súvislosti s umiestnením pietneho pamätníka pripomínajúceho obeť 1. a 2. sv. vojny. V druhej polovici 20. storočia vývoj plôch bol uzavretý, len staršie spevnené plochy boli nahradené asfaltovými kobercami.

Novú podobu získava Mariánske námestie v posledných desiatich rokoch. Najprv boli poškodené travertínové platne chodníkov nahradené dočasnou zámkovou dlažbou. V súčasnosti prebieha komplexná obnova strednej a severovýchodnej časti námestia. Obnova musela akceptovať nadradené postavenie štátnej cesty, ktorá dosiaľ nebola vymiestnená. Obnova rešpektuje vyvinuté prvky, akými sú spevnené chodníky pri domoradí, oddelené alejami s líniovými pásmi zelene od komunikácie. V plnej miere je rešpektovaná dispozícia staršieho parčíku. Priestor kostola bol priamo napojený na námestie. Jeho bezprostredné okolie tvorí zeleň, na západnej strane spevnená plocha. Areál kostola je po archeologickom výskume vymedzený náznakovou prezentovaným ohradným múrom. Západne od kostola na verejnej ploche došlo ku kombinácii plôch zelene vrátane zachovania staršej aleje od komunikácie a spevnených plôch, v rámci ktorých bola prezentovaná archeologickým výskum zachytená zaniknutá radnica.

B.1.1.4. Ulice v pamiatkovom území

➤ **Letná ulica**

Letná ulica patrí k najstarším komunikačným štruktúram v meste. Tvorila paralelnú ulicu za severozápadným blokom námestia s domoradím na severozápadnej strane komunikácie. Na oboch koncoch Letná ulica vyúsťuje do Baštovej ulice, transformovanej z pôvodnej prihradbovej uličky. Minimálne od raného novoveku bol stabilizovaný priečny prepoj s námestím formou úzkej uličky, ktorá tvorila priame severné pokračovanie základného priečného ťahu Ul. T. Vansovej. Jej nadväzným pokračovaním je ulička prepájajúca Letnú s Baštovou ulicou. Ďalší, avšak úzky priečny prepoj medzi Letnou a Baštovou ulicou sa nachádza severovýchodným smerom.

V 19. storočí bola nepochybne aj Letná ulica vydláždená riečnymi okruhliakmi, ktoré v druhej polovici 20. storočia nahradili asfaltové povrchy. V druhej polovici 20. storočia bola plocha funkčne rozdelená na komunikáciu a užší chodník vedúci popri domoradí.

➤ **Baštová ulica**

Baštová ulica tvorí na severozápadnej strane paralelnú štruktúru s Letnou ulicou. Ulica na juhozápadnej strane sa zatáča a vyúsťuje na okraj Mariánskeho námestia pri radnici. Na severovýchodnej strane sa zatáča za rekonštruovanou baštou a vyúsťuje na Ul. sv. Anny. Baštová ulica je troma menšími uličkami prepojená so susediacou uličkou J. Smreka.

Komunikácia vznikla pôvodne transformáciou bývalej prihradbovej uličky, ponajprv s menšími úsekmi parazitnej prízemnej zástavby. V polovici 19. storočia dochádza k takmer komplexnej likvidácii severnej línie opevnenia s výnimkou blokov parazitnej zástavby. Komunikácia bola rozšírená až do polohy bývalého parkánového múru, pričom malé bloky s hradbou sa dostali do stredu ulice. Následne došlo k likvidácii dvoch blokov prízemných domov vrátane hradby, čím priestor ulice sa v strednej časti značne rozšíril. Postupne domy v hradobnej priekope orientované do Ul. J. Smreka boli nahrádzané murovanou zástavbou orientovanou do Baštovej ulice.

Voľná plocha ulice bola dláždená v 19. storočí riečnymi kameňmi. V 20. storočí na juhozápadnej strane pozdĺž domoradia vznikol chodník. Užší pás komunikácie bol spevnený asfaltovým povrchom, po okrajoch vznikli zbytkové líniové pásy nízkej naturálnej zelene.

➤ **Ulica Jozefa Smreka**

Ulica J. Smreka tvorí severozápadný okraj pamiatkovej rezervácie. Vznikla z okružnej uličky z vonkajšej strany priekopy severnej línie opevnenia. Na severnej strane sa už v 18. storočí rozvíjala obytná zástavba. Uličkou pôvodne tiekol potok zvedený z Hladkého potoka smerom k bývalej hornej bráne, tak ako to zachycuje katastrálna mapa mesta z roku 1871. Neskôr bol potok zlikvidovaný. Ulička dostala spevnené asfaltové povrchy v druhej polovici 20. storočia.

➤ **Tatranská ulica**

Tatranská ulica tvorí na juhozápadnej strane priame pokračovanie komunikácie Mariánskeho námestia. Do pamiatkovej rezervácie patrí len jej východný okraj. Za plochou

priekopy už v závere 18. storočia vznikla kaplnka sv. Jána Nepomuckého. Za ňou západným smerom sa nachádzala obojstranná zástavba horného predmestia. V prvej polovici 19. storočia prelomením hradieb bola ulica spojená s Mariánskym námestím.

V druhej polovici 20. storočia získala asfaltový koberec. Pred kaplnkou sv. Jána Nepomuckého sa dotvorila parkovo upravená plocha zelene z 20-tych rokov 20. stor., ktorá bola znova novodobo upravená v 80-tych rokoch 20. stor.

➤ **Zimná ulica**

Zimná ulica patrí k najstarším komunikačným štruktúram v meste, pôvodne s domoradím na juhovýchodnej strane ulice. Tvorila paralelnú ulicu za juhovýchodným blokom námestia. Od počiatku bola križovaná Ul. T. Vansovej, tvoriacej priečny ťah z námestia k malej bránke. Na oboch koncoch ulica siaha až po priestor hradieb. Na juhozápadnej strane je cez hradby prelomený ťah vedúci na Bernolákovu ulicu. Menšia úzka ulička prepája západný koniec aj s námestím, kde popri Požiarnej zbrojnici vyúsťuje pri radnici. Východne od Ul. T. Vansovej sa nachádza ďalší menší prepoj medzi Zimnou a Kláštornou ulicou.

V 19. storočí bola nepochybne aj Zimná ulica vydláždená riečnymi okruhliakmi. V druhej polovici 20. storočia vznikol popri domoradí na juhozápadnej strane úzky chodník. Na väčšej časti ulice sú dodnes zachované pôvodné povrchy z riečneho kameňa.

➤ **Ul. Terézie Vansovej**

Ulica T. Vansovej patrí k najstarším komunikačným štruktúram pamiatkového územia. Tvorí najvýznamnejší priečny ťah na hlavnú komunikačnú os námestia. Vede z Mariánskeho námestia, pričom križuje Zimnú a Kláštornú ulicu. Za plochou opevnenia sa na ňu napája Bernoláková ulica. Ulica pokračuje cez rieku Poprad smerom na Lomničku.

V 19. storočí bola nepochybne ulica vydláždená riečnymi okruhliakmi. V druhej polovici 20. storočia vznikol miestami popri domoradí úzky chodník, komunikácia dostala asfaltový povrch, na zbytkových plochách vznikli krátke líniové pásy zelene.

➤ **Kláštorná ulica**

Kláštorná ulica tvorí na juhovýchodnej strane paralelnú ulicu so Zimnou ulicou. Vznikla transformáciou bývalej prihradbovej uličky. Na juhozápadnom konci je krátkymi spojmi prepojená so Zimnou ako aj Bernolákovou ulicou. V západnej časti susedí s hradbami, po krížení s Ul. Terézie Vansovej, je do ulice obrátená prízemná zástavba, ktorá vznikla po polovici 19. storočia po likvidácii hradieb. Na východnom konci sa ulička stáča a popri hradbách vyúsťuje do Mariánskeho námestia v polohe bývalej dolnej brány.

Voľná plocha ulice bola dláždená v 19. storočí riečnymi kameňmi, z tejto pôvodnej úpravy dodnes zostali značne poškodené fragmenty. Pozdĺž domoradia vznikol v 20. storočí chodník.

➤ **Bernoláková ulica**

Bernoláková ulica zasahuje na juhozápadný okraj pamiatkového územia. Vznikla z okružnej ulice z vonkajšej strany pásma opevnenia. Vede od priestoru bývalej hornej brány a vyúsťuje do Ul. T. Vansovej. Na katastrálnej mape mesta z roku 1871 je od Hornej brány

v polohe ulice potok vedúci z Ul. J. Smreka, ktorý vyúsťoval do Mlynského náhonu. Už v 18. storočí sa na ulici rozvíjala drobná zástavba. Priestor bol značne narušený v druhej polovici 20. storočia rozsiahlymi asanáciami a výstavbou bytových domov. Komunikácia dostala spevnený asfaltový povrch.

➤ Ulica sv. Anny

Ul. sv. Anny tvorí bývalé dolné predmestie. Do pamiatkového územia patrí len jej okraj vo väzbe na plochu piaristického kláštora. Ulicu od námestia oddeľoval komplex dolnej brány, ktorý etapovite bol zlikvidovaný v priebehu 19. storočia, čím sa ulica priamo prepojila s Mariánskym námestím.

Pôvodné historické povrchy boli v 20. storočí nahradené spevnenými novodobými plochami vozovky a chodníkov.

B.1.1.5 Priestor medzi Mlynským náhonom a Popradom

Súčasťou pamiatkového územia na južnej strane je aj priestor medzi bývalým opevnením a riekou Poprad. Od stredoveku popri hradbách tu viedol mlynský náhon, ktorý je ešte zachytený na katastrálnej mape mesta z roku 1871.

Nachádzal sa tu mlyn, resp. ďalšie výrobné plochy. Po likvidácii mlynského náhonu sa od prelomu 19. a 20. storočia tu rozvíja neregulovaná zástavba, zvlášť východne od Ul. T. Vansovej. Západne od tejto ulice vznikali len solitérne stavby v prevažujúcej ploche záhrad.

B.1.1.6 Piaristický kláštor

Areál piaristického kláštora vymedzený samostatným opevnením tvoril osobitý uzavretý areál v rámci mesta. Začal vznikať v polovici 17. storočia. Jeho ústredným jadrom sa stal objekt kláštorného komplexu uzavretej dispozície pevnostného charakteru s nárožnými rizalitmi. Do komplexu je vsadený objekt kostola, ktorý tak oddelil dva uzavreté plochy dvora, južný priestor rajského dvora upraveného zeleňou a severného dvora s hospodárskou funkciou. Kláštorný komplex bol vymedzený samostatným opevnením vymedzujúc približne štvoruholníkový areál. Na západnej strane nadväzoval na opevnenie mesta, prepojený otvorom v hradbe na uličku vyúsťujúcu na námestie. Na severnej, južnej a východnej strane vznikla hradba s vežičkami. Na severozápadnej strane areál nadväzoval na komplex Dolnej brány.

Každá časť plochy v okolí kláštora mala odlišnú funkciu. Na západnej strane sa nachádzal vstupný parter do kostola, ktorý bol v 50-tych rokoch 20. st. parkovo upravovaný. Po južnej strane komplexu sa nachádzali záhrady. V SV časti dvora sa zrejme sústreďovali hospodárske aktivity. Po zániku funkcie opevnenia zrejme v prvej polovici 19. storočia tu vznikla prístavbou k hradbe trojkřídlová hospodárska stavba.

Areál sa výraznejším spôsobom nezmenil ani v prvej polovici 20. storočia. Po druhej svetovej vojne bol narušený. Priestor bývalých záhrad na južnej strane bol zmenený na športoviská. Narušený bol priestor na východnej strane likvidáciou hospodárskej zástavby. Územie takmer po objekt kláštora bolo odčlenené, pričom tu vznikli plochy výroby.

B.1.2 Mestské opevnenie

➤ Vývoj mestského opevnenia

Vzhľadom na absentujúci podrobnejší archívny, architektonicko-historický a archeologický výskum disponujeme len so sporadickými poznatkami o podolíneckom mestskom opevnení.

Počiatok výstavby mestského opevnenia je kladený k roku 1292, kedy Podolíneec získava od českého kráľa a krakovského kniežat'a Václava II. rozsiahle výsady. Mesto sa malo opevniť hradbami, pričom pri ich výstavbe mali pomáhať aj obyvatelia ďalších dvoch výsadných obcí – Hniezdneho a Ľubovne.

Zdá sa, že následne po uvedenom privilégii dochádza aj k reálnemu začiatku výstavby hradieb. Mesto tak mohlo byť už v druhej polovici 14. storočia obkolesené hradbami. Poukazujú na to jestvujúce zvyšky opevnenia zachované v plnej výške na dvoch miestach – pri piaristickom kláštore a severne od bašty nachádzajúcej sa severne od priestoru bývalej hornej brány. Hradbový múr je tu ukončený ochodzou s cimburím, kde sa striedajú širšie štítiky s úzkymi ozubmi. Hradby obkolesili priestor nielen námestia, ale do opevneného priestoru mesta boli zahrnuté aj dve paralelné ulice s jednostrannou zástavbou (Zimná a Letná ulica). Vstup do mesta umožňovali dve bránové veže, horná brána na JZ okraji námestia a dolná brána na SV okraji námestia. Zrejme ďalšia menšia bránka sa nachádzala na južnej strane, prístupná Ul. T. Vansovej, vedúca k mlynskému náhonu, s pokračovaním cesty cez rieku Poprad smerom na Lomničku. Je pravdepodobné, že hradby boli v istých rozstupoch dopĺňované baštami. Podolínecké bašty mali polkruhový tvar a nemožno vylúčiť, že boli otvorené smerom do prihradbovej uličky.

V roku 1408 daroval kráľ Žigmund Luxemburský Podolíneec Imrichovi z Perína aj s tunajšou mýtnou stanicou. V roku 1409 mu dokonca povolil stavbu hradu. Imrich z Perína ihneď po povolení opevnil priestor hornej brány, čím dal základ pre vznik Podolíneckého hradu. K priestoru brány z vnútornej strany mesta bol pripojený nepravidelný štvoruholníkový priestor hradu vymedzený obvodovou hradbou s baštami, v ktorom postupne vznikali stavby pristavané k hradbe.

Mestské opevnenie s výnimkou výstavby hradu zrejme neprešlo zásadnejšími prestavbami v závere stredoveku. Nemožno však vylúčiť v tomto období výstavbu predbráni pred oboma hlavnými mestskými bránami. Nová prestavba opevnenia nastáva na počiatku novoveku. Poľský kráľ Žigmund August v roku 1562 nariadil obyvateľom zálohovaných miest, aby pomohli pri oprave mestských hradieb. Do tohto obdobia môžeme zaradiť modernizáciu opevnenia v súvislosti s rozširujúcimi sa palnými zbraňami. Hradbový múr si zachoval svoju konzervatívnu formu obrany. Modernizované boli však bašty, odvtedy opatrené von širšími, otváracími strieľňami. Nemožno vylúčiť dostavbu ďalších bašt, resp. uzavretie časti starších bašt zo strany mesta. Najneskoršie v tomto období bolo opevnenie dolnej brány doplnené o barbakan dokumentovaný na špeciálnom mapovaní koncom 18. storočia. Doterajší čiastkový archeologický výskum naznačuje, že opevnenie mesta mohlo byť doplnené druhou líniou opevnenia tvorenou parkánovým múrom. Užšie murivo paralelne s hradbou bolo archeologicky zachytené v susedstve Hornej brány, ako aj na dvoch miestach na Baštovej ulici.

Novým impulzom pre úpravu opevnenia sa stala výstavba piaristického kláštora za dolnou bránou v 40-tych rokoch 17. storočia. Kláštor bol postavený ako stavba pevnostného charakteru s vystupujúcimi rizalitmi. Polygonálne, hrotito ukončené rizality len svojim pôdorysom pripomínali bastiónové dispozície. V Podolínci v týchto objektoch sa však

nachádzali zaklenuté priestory priamo prepojené na jednotlivé trakty kláštora. Kláštor bol obohnaný pomerne nízkym hradbovým múrom s malými viacbokými baštami. Opevnenie kláštora bolo napojené na opevnenie mesta.

Prvý podrobný obraz opevnenia na konci jeho funkcie predstavuje špeciálne mapovanie mesta z roku 1769 a prvé vojenské mapovanie. Na špeciálnom mapovaní je zaznačený samostatný priestor hradu, pričom nová mestská horná brána je von vysunutá severozápadným smerom mimo areál hradu. Táto situácia nebola dosiaľ archeologicky potvrdená.

➤ Vývoj plochy opevnenia po strate jeho pôvodnej funkcie

Mestské opevnenie prestalo byť udržiavané ako fortifikačný prvok v poslednej tretine 18. storočia. To však neznamenalo jeho následnú úplnú likvidáciu. Podobne ako v iných opevnených mestách v náznakoch môžeme sledovať dve, na seba naväzujúce krátke stavebné úpravy na jeho ploche. V prvej etape, ktorú predbežne zaradujeme do záveru 18. – začiatku 19. storočia bola hradba ešte ponechaná. K šírkoovo redukovaným múrom však boli z vonkajšej, resp. vnútornej strany pristavované malé domčeky. Zdá sa, že systematicky už v tomto období bol zlikvidovaný predpokladaný parkánový múr a predbránia pred oboma vstupnými bránami. Predstavu o postupnej likvidácii a adaptácii priestoru opevnenia umožňuje najmä katastrálna mapa mesta z roku 1871.

Prízemná zástavba bola postavená z vnútornej strany hradieb najmä na severnej línii opevnenia. Na Baštovej ulici sa nachádzal kratší blok zástavby severne od bývalej Hornej brány, následne dve úseky v ďalšom pokračovaní Baštovej ulice. Väčšie bloky sa nachádzali na SV strane po oboch stranách dolnej brány. Špeciálne mapovanie túto zástavbu zachycuje už v roku 1769. Len ojedinele sa realizovala parazitná zástavba na južnej línii, kde bolo postavených niekoľko domov z vonkajšej, resp. vnútornej strany hradieb vo východnej časti Kláštornej ulice.

Ešte v priebehu prvej polovice až polovice 19. storočia dochádza k systematickej likvidácii hradieb. Do roku 1871 bolo prelomené opevnenie na JZ strane, čím Mariánske námestie po likvidácii hornej brány sa napojilo na Tatranskú ulicu. S týmto počínom súvisela aj likvidácia severného múru bývalého hradu, čím areál hradu sa prepojil s námestím. Takmer úplne bol zlikvidovaný hradbový múr s baštami na Baštovej ulici s výnimkou blokov, kde sa nachádzali prilepené domčeky. Uvoľnená plocha priekopy sa stala rezervnou plochou pre výstavbu. Systematicky sa vydělili priestory parciel na severnej strane, kde vznikla drevená zástavba s domami obrátenými do Ul. J. Smreka. Z dolnej brány bola ponechaná bránová veža. V roku 1871 bola zachovaná ešte celá línii južného úseku opevnenia, len miestami prelomená úzkymi komunikačnými prepojmami. V prestavanej podobe zostala ešte aj Malá bránka.

Likvidácia opevnenia pokračovala aj v závere 19. – začiatkom 20. storočia. Na Baštovej ulici boli ponechané úseky hradieb s prízemnou zástavbou v blízkosti bývalých brán. Na severnej strane však dve menšie bloky boli zlikvidované aj s hradbami. Likvidáciou týchto menších blokov sa uzavrel proces premeny bývalej prihradbovej uličky, z ktorej vznikla pomerne široká plocha komunikácie. Drevená zástavba obrátená do Ul. J. Smreka zrejme po požiari už nebola obnovená. Na ploche priekopy boli postupne vyčleňované parcely s domami obrátenými do Baštovej ulice. Rozvíjala sa tu tak postupne radová zástavba. Proces nebol uzavretý ani v polovici 20. storočia, kedy sa tu stále nachádzali voľné, nezastavané parcely.

Zrejme v závere 19. storočia bola zlikvidovaná veža bývalej Dolnej brány. Južne na ňu nadväzujúci hradbový múr so zástavbou zostal zachovaný. Následne však hradba až po ulicu T. Vansovej bola zlikvidovaná, pričom došlo tu k náhrade aj bývalej zástavby Zimnej ulice. Na rozšírených parcelách bloku bola postupne realizovaná radová zástavba domov obrátených do Kláštornej ulice, pričom zadné ukončenia parciel siahali do Zimnej ulice. Opevnenie na JZ strane však zostalo zachované. Bývalá veža hradnej brány s pristavaným objektom boli prestavané zrejme už na prelome 18. a 19. storočia pre potreby radnice. Radnica bola opätovne upravená začiatkom 20. storočia. Zlikvidovaná bola však ďalšia časť opevnenia bývalého hradu aj so zástavbou, čím priestor radnice sa zjednotil s priestorom námestia. Južná časť opevnenia hradu zostala čiastočne zachovaná, pričom bola využitá ako obvodové múry požiarnej zbrojnice.

Obdobie od druhej polovice 20. storočia znamenalo ďalšie zmeny a stavebné úpravy na plochách opevnenia. Rekonštrukcia zachovaných objektov však prebiehala bohužiaľ bez realizácie pamiatkových výskumov. V priestore južne od radnice bola zlikvidovaná zástavba z vonkajšej strany hradby a pamiatkovou úpravou fasád radnice boli prezentované v jej hmote murivá hradby a bránovej veže. Archeologickým výskumom odkryté predbránie bol prezentované náznakovou rekonštrukciou nad úrovňou terénu. Vo väzbe na radnicu bol rekonštruovaný úsek hradby s otvorenou baštou. Komplexne obnovený bol nadväzný úsek hradby s baštou na Kláštornej ulici až po Ul. T. Vansovej.

Výraznejšia úprava nastala na ploche severne od bývalej Hornej brány. Tunajšia zástavba aj s hradbou bola zlikvidovaná. Obnovená bola bašta s prílepkom, ktorý bol pokladaný za súčasť pevnostného systému. Južne od bašty bol múr náznakovito prezentovaný nad úrovňou terénu. Južne od bývalej brány došlo k čiastočnej asanácii prízemnej zástavby a úprave hradby pri kláštore.

➤ Zachované zvyšky mestského opevnenia v súčasnosti

Mestské opevnenie je v nadzemných častiach zachované v kratších úsekoch na juhozápadnej, západnej a severovýchodnej strane mesta.

Na juhozápadnej strane sa zachovala staršia bránová veža s príľahlými úsekmi hradby tvoriacimi obvodové murivá radnice. Priestor bývalej veže tvorí rizalit radnice funkčne využitý ako komunikačný priestor schodiska. Južne od brány sa nachádza kratší úsek obnovenej hradby s otvorenou baštou. Nad zemou sú zachované aj úseky JV opevnenia hradu, tvoriace východnú a južnú obvodovú stenu požiarnej zbrojnice.

V nadväznosti na hradbový múr pri radnici sa zachovala hradba ako zadná, obvodová stena domu na Bernolákovej ul. č. 19. Východným smerom sa nachádza pomerne kompaktný úsek hradby aj s otvorenou baštou na Kláštornej ulici až po kríženie s Ul. T. Vansovej.

Vzácné zachovaný je úsek opevnenia na severovýchodnej strane v susedstve kláštora. Prelomený je len polkruhovo ukončeným otvorom vedúcim do areálu kláštora. Z vnútornej strany hradieb sú pristavané menšie prízemné domčeky. Hradbový múr je pomerne dobre zachovaný, pričom na severnom okraji je čitateľná hradba v plnej výške s cimburím. Súčasťou zachovanej línie sú 3 polkruhové bašty začlenené do zástavby pristavanej z vnútornej strany hradieb, prekryté plytkými pultovými strieškami. Na najjužnejšiu z bašt nadväzuje južná línia nižšieho múru opevnenia kláštora s dvoma polygonálnymi vežičkami.

Severne od priestoru bývalej Hornej brány pokračuje línia hradby naznačeným nízkym murivom až po polkruhovou baštu pri dome na Mariánskom nám. č. 29. Pri likvidácii obytnej zástavby bola ponechaná severná časť prílepku považovaná za súčasť hradieb, na ktorú nadväzuje bašta upravená ako uzavretý objekt s kužeľovitou šindľovou strieškou.

Posledný úsek opevnenia sa nachádza na západnej strane mesta. Hradbový múr tvorí zadnú obvodovú stenu domov na Baštovej ulici č. 1-2. Súčasťou domu je aj polkruhová bašta zastrešená plytkou pultovou strieškou. Hradbový múr je zachovaný v plnej výške aj s čitateľným cimburím.

B.1.3. Vývoj a súčasný stav parcelácie v pamiatkovom území

B.1.3.1. Stručný náčrt vývoja parcelácie historického jadra mesta

➤ Vývoj parcelácie v období stredoveku

Medzi najvýznamnejšie hodnoty Pamiatkovej rezervácie Podolínec patrí nepochybne takmer intaktne zachovaná historická parcelácia územia. Na celej ploche pamiatkového územia sa totižto nachádzajú len dve novostavby, ktoré výraznejším spôsobom narušili pôvodnú historickú štruktúru územia (obchodné stavby Mariánske nám. č. 4 a 31).

Dochovaná historická parcelačná štruktúra je výsledkom kontinuálneho vývoja od čias založenia mesta v závere 13. storočia. Lokácia mesta bola spojená nielen s vymeraním a ohraničením verejných plôch námestia a základnej siete ulíc, ale aj stavebných parciel pre nových usadlíkov. Parcely mali zaiste približne rovnakú šírku a dĺžku vo všetkých blokoch námestia.

Úzka pozdĺžna parcela je typickým mestským prvkom. Aj keď výnimočne sa s úzkymi parcelami môžeme stretnúť na východnom Slovensku aj vo vidieckom prostredí, úzka parcela je nevyhnutnou a charakteristickou súčasťou predovšetkým mesta, nakoľko vyplynula z väčšej koncentrácie obyvateľstva na malom priestore. Malá parcela zároveň odráža nepriamo aj zamestnanie jeho obyvateľov. Poukazuje na to, že obyvatelia Podolínce od prvopočiatkov sa venovali poľnohospodárskej výrobe v obmedzenom rozsahu, najmä pre vlastnú spotrebu. Veľkosť parcely vo väčšine miest určovala šírka tradičného, kolmo orientovaného viacpriestorového jednotraktového domu tak, aby úzkym dvorom mohol prejsť ešte aj voz s nákladom. Medzi základné znaky väčšiny parciel bola teda ich prejazdnosť. Do dvora sa vstupovalo hlavným vstupom z ulice, a to buď formou voľného, resp. krytého prejazdu tvoriaceho súčasť domu. Dvorová, drevená zástavba bola umiestňovaná spravidla tak, aby sa dvorom mohlo plynule prechádzať. Zastavaná časť dvorov na opačnom konci bola spravidla ukončená v celej šírke parcely prejazdnými stodolami.

V rámci námestia mohlo existovať nanajvýš 75 parciel. S ohľadom na stav zdanených cca 100 domov na počiatku novoveku a charakteru kratších parciel na bočných uliciach sa domnievame, že paralelné ulice zrejme neboli súčasťou prvotnej lokačnej schémy. Zväčšenie mesta však nastalo len niekoľko rokov po jeho založení a súviselo s rozhodnutím jeho opevnenia v závere 13. storočia. S ohľadom na očakávaný rast sídla došlo k vytvoreniu dvoch paralelných ulíc s parcelami pre jednostrannú zástavbu. Nemožno vylúčiť, že s vymeraním nových ulíc došlo k čiastočnému skráteniu parciel SZ blokov námestia. Novo vymedzené ulice mali oproti námestiu parcely o niečo kratšie. Významnejšiu pozíciu mala Letná ulica, kde novo utvorené parcely boli v strednej časti len o niečo kratšie oproti námestiu, na oboch koncoch sa skracovali z dôvodu zaobleného priebehu stavaného opevnenia. Na JV strane výraznejšiemu rozšíreniu mesta však bránila inundácia Popradu a mlynský náhon. Mlynský náhon bol zaiste pevnou súčasťou mesta od jeho počiatkov. Tu sa sústreďovali hospodárske plochy sídla, najmä tie, ktoré vyžadovali užitie vody. Nová Zimná ulica tak bola z priestorových dôvodov vymeraná len s kratučkými parcelami, ktoré sa ešte skracovali na oboch koncoch kvôli zaoblenému priebehu opevnenia.

Výstavba opevnenia definitívne uzavrela pôdorysnú dispozíciu mesta tvorenú blokmi námestia a dvomi paralelnými jednostrannými ulicami. Parcely pôvodne nikde nesiahali k opevneniu. Z vnútornej strany hradby po celej dĺžke existovala prihradbová ulička. Vonkajšiu líniu hradieb sledovala priekopa, napojená vodným systémom na Mlynský náhon a Hladký potok.

Až za líniou opevnenia sa nachádzala štruktúra úzkych polí extravilánu na západnej, severnej a východnej strane, na rozdiel od južnej strany, kde sa nachádzali verejné hospodárske plochy s mlynským náhonom po riekou Poprad a štruktúra úzkych polí ďalej pokračovala až južnejším smerom za riekou Poprad.

104 zdanených domov v polovici 16. storočia zároveň dokazuje, že obe bočné ulice (najmä Zimná ulica) tvorili po celý stredovek územné rezervy a neboli plne zastavané. Ďalšie poznatky môže priniesť až archeologický výskum. Novou výraznou zmenou v parcelačnej štruktúre mesta bolo založenie Podolíneckého hradu v roku 1409. Hrad vznikol opevnením Hornej brány vložением hradbového múru, ktorý tak vymedzil štvoruholníkový areál z vnútornej strany mesta. Založením hradu zrejme došlo k likvidácii dvoch parciel na oboch blokoch námestia.

V Podolínci trvalo obdobie prevažujúcej drevenej zástavby pomerne dlho – na námestí najmenej 200 rokov, na bočných uliciach ešte dlhšie (cca 450 rokov). V takomto dlhom časovom úseku dochádzalo nepochybne k rôznym susedským majetkovým transakciám, ktorých výsledkom boli mierne posuny hraníc parciel. Šírka jestvujúcich historických parciel totiž už nie je konštantná. Zaujímavosťou Podolíncu je jav rozširovania sa parciel na námestí. Vzhľadom na dostatočné územné rezervy na bočných uliciach pri obnovách domov (najmä po požiaroch) mohlo dôjsť k menším majetkovým prevodom, ktorých výsledkom boli mierne rozšírené parcely. Takéto pozemky začali prevažovať na SZ strane námestia, čím sa tak čiastočne redukoval počet parciel.

➤ Zmeny v parcelácii mesta v prvých storočiach novoveku

Na počiatku novoveku v ešte bežnej drevenej štruktúre je nutné počítať s pokračujúcim vývojom drobných úprav šírky parciel na plochách s drevenou zástavbou. Parcelačná štruktúra sa však na námestí začína stabilizovať výstavbou murovaných meštianskych domov v 16. - 17. storočí. V tomto období dochádza aj k stabilizácii uličnej čiary. Na SZ strane námestia prevažovali mierne rozšírené parcely. Uličný front sa v strednej časti však mierne posunula do námestia, čím došlo k predĺženiu pozemkov.

V JV bloku námestia sa vo väčšej miere zachovala pôvodná stredoveká parcelácia územia. Pri prestavbe do kameňa však aj tu vznikli menšie skoky v uličnej fronte. Tri parcely pri hrade boli posunuté do námestia, čím sa predĺžili. Naopak východne od Ulice T. Vansovej sa domoradie uskočilo, čím došlo k miernemu zmenšeniu dĺžky parciel. Koncové parcely bloku námestia smerom do Zimnej ulice neboli skracované. Na JZ konci to bolo v dôsledku areálu hradu, ku ktorému na južnej strane začala priliehať plocha ovocného sadu.

K výraznejším zmenám prebiehalo v malom SV bloku námestia, kde dochádzalo k výraznejšiemu drobeniu parciel. Napriek hromadnej prestavbe Podolíncu do kameňa, mesto zrejme neobývali výrazne bohaté rodiny. Zdá sa totiž, že tu na počiatku novoveku nedošlo k žiadnemu zlúčeniu dvoch stredovekých parciel.

Bočné ulice tvorili v ranom novoveku plochy prevažne s drevenou zástavbou, pričom len postupne sa na týchto uliciach dotvárala radová zástavba a zanikali tak rezervné plochy záhrad. Vzhľadom na dlhé obdobie drevenej zástavby dochádzalo k častejším majetkovým susedským transakciám, čoho výsledkom je mimoriadne nepravidelná šírka

parcelačnej štruktúry. V týchto uliciach sa sústreďovalo zväčša chudobnejšie obyvateľstvo. Na oboch uliciach výnimočne nachádzame aj mierne rozšírené parcely. Oveľa častejším javom bolo však drobenie parciel, čoho výsledkom boli pomerne časté zúžené parcely.

Novým urbanizačným prvkom v polovici 17. storočia bolo založenie piaristického kláštora. Tento objekt nezasiahol do dovtedajšej pôdorysnej štruktúry mesta, nakoľko bol založený ako samostatný rozsiahly komplex na voľnom priestranstve za dolnou bránou. V polovici 17. storočia, resp. najneskoršie začiatkom 18. storočia už ohradené mesto vyčerpalo voľné rezervy, a tak nové plochy zástavby vznikajú za hradbami (Tatranská, Ul. J. Smreka, Ul. sv. Anny). V priebehu 18. storočia sa tak zástavba rozširuje prevažne už na predmestiach. Charakterizujú ju rovnako úzke parcely s domami na uličnej čiare s postupne sa rodiacou radovou zástavbou so značne rozsiahlymi prelukami voľných parciel. Parcelačná štruktúra zástavby vznikala zaiste z pôvodných parciel polí. Charakterizuje ju živelnosť, nepravidelnosť šírky ako aj dĺžky pozemkov.

➤ Úpravy parcelácie mesta v závere 18. po polovicu 19. storočia

Obdobie záveru 18. – prvej polovice 19. storočia znamená novú výraznú stavebnú aktivitu na území historického jadra, ktorá zanechala výrazné stopy v parcelačnej štruktúre. K podstatným zmenám na samotnom námestí však nedošlo. K stabilizácii parciel dopomáhala dostavba posledných murovaných domov po polovici 19. storočia. Len v dvoch prípadoch došlo na námestí pri prestavbe domov k spojeniu dvoch parciel (Mariánske nám. č. 20, 48).

SV blok námestia sa v tomto období líšil od oboch pozdĺžnych blokov. Tvorený bol totiž zväčša úzkymi neprejazdnými parcelami s domami obrátenými do námestia. Východným smerom na ne nadväzovali parcely opačného severo-južného smeru s domami obrátenými do ulíc vychádzajúcich z námestia. Novým prvkom na námestí bolo čiastočné otvorenie areálu hradu do námestia na severnej strane a zjednotenie priestoru kostola s námestím likvidáciou ohradového múru.

Murovaná zástavba na bočných uliciach v Podolínci sa dotvára pomerne neskoro. Výraznejšia dynamika nastáva až okolo polovice 19. storočia. Na katastrálnej mape mesta z roku 1871 je zaznamenaná súvislá nehorľavá zástavba len na severnej polovici bloku Letnej ulice. Výstavba murovaných objektov znamenala stabilizáciu tunajšej parcelačnej štruktúry.

K výraznejším zmenám došlo však na plochách opevnenia. Už špeciálne mapovanie z roku 1769 poukazuje, že na oboch stranách od Dolnej brány v 18. storočí vznikali drobné prízemné domčeky pristavané z vnútornej strany hradieb. V závere 18. storočia, keď opevnenie prestalo plniť svoju funkciu, tento trend pokračoval. Malé parcelky domčekov vznikali aj severne od priestoru bývalej hornej brány a v prerušovaných úsekoch na severnej línii hradieb, ojedinelé domčeky aj na južnej línii hradieb.

V priebehu prvej polovice 19. storočia došlo k systematickej likvidácii hradieb na severnej línii okrem úsekov s parazitnou zástavbou. Plocha bývalej hradobnej priekopy bola postupne rozparcelovaná. Za Letnou ulicou vznikla transformáciou bývalej prihradbovej uličky dnešná Baštová ulica. Malé domčeky na hradbe, tvoriace samostatné parcelky sa dostali do stredu tejto uličky. V priekope na severnej strane vznikli tradičné úzke parcely, na ktorých vznikala drevená zástavba obrátená do Ul. J. Smreka. Južnejším smerom sa striedali úzke parcely s obytnými domami so širšími parcelami záhrad. Takmer žiadne zmeny nenastali na južnej línii opevnenia, kde väčšina plochy priekopy zostala prázdna, nezastavaná.

Mimo hradbovým múrom vymedzeného areálu mesta prebiehalo dohust'ovanie zástavby bez žiadneho výraznejšieho urbanizačného zásahu. Stavebne ani parcelne nezmenená zostala plocha areálu piaristického kláštora s veľkými plochami sadov.

➤ Vývoj parcelačnej štruktúry od druhej polovice 19. storočia po súčasnosť

Stagnácia mesta od druhej polovice 19. storočia znamenala zakonzervovanie tradičnej parcelačnej štruktúry mesta. Na námestí ďalšou asanáciou objektu hradu a výstavbou požiarnej zbrojnice dochádza k definitívnemu zjednoteniu tejto plochy s námestím. Novým prvkom sa stáva založenie parku v centrálnej polohe. Na Letnej ulici dostavbou posledných drevených domov dochádza k definitívnej stabilizácii parcelačnej štruktúry. Vzácné je tu doložené spojenie dvoch parciel. Dva úseky parazitnej zástavby v strede Baštovej ulice však boli zlikvidované. V prostrednej časti a juhozápadnej časti ulice bola plocha záhrad v priekope rozparcelovaná, čím tu na úzkych parcelách začala vznikať radová murovaná zástavba. V severnej časti došlo asi k ďalšiemu lokálnemu požiaru. Zástavba tu nebola obnovená v plnom rozsahu, pričom nové domy sa začali orientovať na rozdiel od drevených predchodcov už do Baštovej ulice.

Výrazná zmena nastáva v bloku Zimnej ulice. Na západnej strane dochádza k stabilizácii parciel dostavbou posledných murovaných domov. Východne od Ul. T. Vansovej však drevená zástavba bola zlikvidovaná aj s úsekom hradbového múru až po areál kláštora. Novo vymerané parcely sa rozšírili až po polohu bývalej hradby, pričom tu vznikala murovaná radová zástavba obrátená do Kláštornej ulice. Rozparcelovaná bola aj plocha hradobnej priekopy. Medzi Mlynským náhonom a Popradom vznikajú ďalšie solitérne stavby na prevažujúcej voľnej ploche.

Ani v tomto období nedochádza k výraznejším zmenám v parcelačnej štruktúre mimo plochy bývalého opevnenia. Charakteristické je zahusťovanie obytnej zástavby na úzkych parcelách. Po prelome 19. a 20. storočia sa však rozširuje plocha zastavaného územia. Na západnom okraji vo väzbe na železnicu vzniká areál výroby a kasární. V okrajových obytných štvrtiach na novo vyčlenených parcelách radovú zástavbu nahradzuje individuálna solitérna zástavba rodinných domov s predzáhradkami.

Len nevýrazný rast mesta v období od druhej polovice 20. storočia sa výraznejším spôsobom negatívne neprejavil v historickom jadre mesta. Na námestí vznikli len dve novostavby obchodných domov bez rešpektovania staršej parcelačnej štruktúry. Takmer bez zmien sa zachovala parcelačná štruktúra blokov Letnej, Baštovej, Zimnej a Kláštornej ulice. Urbanisticky narušený bol len priestor východne od piaristického kláštora, kde po čiastočnej asanácii hospodárskej budovy bola plocha bývalého sadu skrátená, vyčlenená na plochy výroby a vybavenosti. Východnejším smerom bola pôvodná parcelačná štruktúra rovnako čiastočne zlikvidovaná výstavbou bytových domov. Rovnako ďalšia likvidácia pôvodnej parcelačnej štruktúry nastala v predpolí bývalej hornej brány v súvislosti s výstavbou bytových domov na Bernolákovej ulici.

Resumujúc môžeme konštatovať, že v Podolínci oproti ostatným historickým mestám sa mimoriadnym spôsobom zachovala pôvodná historická parcelácia územia v celom rozsahu pamiatkovej rezervácie. K hodnotám mesta vo väzbe na rezerváciu patrí aj zachovaná tradičná parcelačná štruktúra so zástavbou rodinných domov na Ul. J. Smreka v ochrannom pásme pamiatkovej rezervácie.

B.1.3.2. Charakteristika historického vývoja a súčasného stavu parcelácie v rámci jednotlivých blokov pamiatkového územia

➤ Mariánske námestie

Samotná plocha námestia tvorila voľný, zväčša nezastavaný priestor trojuholníkového tvaru. Od počiatkov na námestí stál farský kostol Panny Márie. Jeho okolie slúžilo ako cintorín, ktorý od profánneho prostredia námestia bol oddelený ohradným múrom. Na juhozápadnom okraji ohradného múra bola v 17. storočí postavená zvonica. Ďalší mestský objekt – pravdepodobne radnica, bola vybudovaná ako solitérna trojpriestorová stavba západne od zvonice. V prvej polovici 19. storočia došlo k zbúraní radnice, ako aj ohradného múra kostola. Na námestí tak zostal prestavaný kostol a zvonica so samostatnými parcelami, pričom celý priestor námestia tvoril jednu parcelu.

Novo vyčlenená parcela vznikla v prvej polovici 20. storočia v dôsledku vyčlenenia západného parčíka. V druhej polovici 20. storočia bola parcelácia námestia prispôsobená jednotlivým funkčným plochám. Samostatnú parcelu získala komunikácia štátnej cesty. Severne od nej voľná plocha tvorila druhú parcelu, tretia parcela súvisela so stabilizáciou parčíka pred objektom MN č. 30. Južne od komunikácie sa nachádzala ďalšia parcela na voľných plochách námestia, pričom však samostatnú parcelu okrem západného parku a jestvujúcich stavieb získal aj parčík pri zvonici a areál kostola.

Na juhozápadnom okraji námestia začiatkom 15. storočia vznikol objekt Podolíneckého hradu. Štvoruholníkový areál vymedzený hradbou bol vložený z vnútornej strany hradieb, zahrnujúc do hradu aj pôvodný priestor hornej brány. Vznikom hradu zrejme došlo k likvidácii 4 parciel na námestí. Hrad slúžil svojmu účelu spolu s opevnením do konca 18. storočia. V prvej polovici 19. storočia bolo opevnenie hradu na severnej strane zlikvidované, spolu s hradbou priliehajúcou k hradu, čím námestie sa spojilo s Tatranskou ulicou. Z hlavného objektu hradu pristavaného k bráne bola v prvej polovici 19. storočia adaptovaná radnica (MN č. 3). Na katastrálnej mape je zachytená radnica na samostatnej parcele. Z vonkajšej strany hradieb je k nej pristavaný objekt na samostatnej parcele. Spočiatku bol ponechaná ešte menšia budova východnejším smerom na samostatnej parcele. Priestor bývalého nádvorja tvoril samostatnú parcelu. V závere 19. storočia bola východná stavba zbúraná, čím sa priestor radnice funkčne aj parcelne zjednotil s námestím.

Samostatnú parcelu si tak ponechala radnica a priestor južne od radnice, kde začiatkom 20. storočia vznikla požiarna zbrojnica (MN č. 70) s využitím obvodových murív hradu. V druhej polovici 20. storočia bola v rámci obnovy hradieb asanovaná prístavba k radnici od Bernolákovej ulice.

➤ Severozápadný blok Mariánskeho námestia

Dlhý historický blok zástavby sa nachádza v centrálnej časti pamiatkovej rezervácie, pričom vymedzuje severozápadný okraj Mariánskeho námestia. Nemožno vylúčiť, že v istom období mohol byť rozdelený dvoma úzkymi uličkami na tri bloky. Pokračovaním týchto uličiek môžu byť uličky rozdeľujúce 3 bloky Letnej ulice. Len jedna z týchto uličiek zostala zachovaná. Domoradie sa však uzavrelo dostavbou meštianskeho domu MN č. 13, na prízemí ktorého sa tak vytvoril podjazd s pokračovaním úzkej uličky vedúcej na Letnú ulicu. Blok zástavby je v súčasnosti tvorený 26 pozemkami s orientáciou JV – SZ vyúsťujúcich do Letnej ulice (len v štyroch prípadoch sú pozemky lomítkami rozdelené na 2 až 3 parcely).

Podľa porovnania šírky domov na tradičných parcelách sa mohlo nachádzať v tomto bloku pôvodne cca 32 parciel. K prvej zmene v parcelačnej štruktúre dochádza na počiatku 15. storočia, keď výstavbou hradu boli zrušené predpokladané dva pozemky na JZ okraji

bloku. V ranom novoveku predpokladáme, že zástavba mohla byť rozdelená dvoma úzkymi uličkami na tri bloky.

JZ blok bol tvorený v závere stredoveku pôvodne 11 tradičnými parcelami. Pri prestavbách po požiaroch tu však dochádza k zmenám parcelačnej štruktúry, výsledkom ktorých je mierne rozširovanie parciel. Vzniklo tak 10 parciel zachytených na katastrálnej mape z roku 1871, z ktorých len dve svojou šírkou pripomínajú tradičné parcely (MN č. 8, 10), ostatné sú rozšírené.

Prostredný blok v závere stredoveku tvorilo 8 úzkych parciel, za ktorými sa zrejme nachádzala ulička (v susedstve domu MN č. 20). Tradičnú šírku si zachovali 2 západné parcely (MN č. 13, 14), severnejším smerom došlo k majetkovým prevodom, ktorých výsledkom bolo rozširovanie parciel, čím sa celkový počet parciel znížil na 7 pozemkov zachytených na katastrálnej mape z roku 1871. V tomto období však druhá predpokladaná ulička už nejstvovala.

V SV časti sa v závere stredoveku mohlo nachádzať 11 tradičných parciel. Aj v tejto časti dochádzalo od záveru stredoveku a v ranom novoveku k menším zmenám v štruktúre. Zdá sa, že východný okraj domoradia sa nepovažoval za tak lukratívny, nakoľko tu domy nevyúsťovali priamo do námestia, ale do uličky oddeľujúcej SZ a SV blok námestia. V bloku majetkovými pokonávkami došlo rovnako k rozširovaniu parciel (MN č. 21, 23, 29). Rozširovanie sa však nerealizovalo vyhodnotením jednej parcely ako v JV a prostrednej časti, ale majetkovými susedskými prevodmi, kde v susedstve vznikali zúžené parcely (MN č. 24, 26, 28, dve parcely na mieste MN č. 27). Drobením sa tak prechodne zvýšil počet pozemkov až na 12, avšak prestavbou dvoch domov (MN č. 20) vznikol na prelome 18. a 19. storočia dom širokej parcely. Na katastrálnej mape mesta je tak zachytených 11 parciel.

Katastrálna mapa mesta z roku 1871 tak zachytáva v celom bloku 28 parciel. Dve úzke parcely boli prázdne, zaiste po zhorení dvoch posledných drevených domov. V závere 19. storočia pozemky sa zlúčili a vznikol tu dom MN č. 27. Počet parciel sa znížil na 27. V 20. storočí boli asanované 2 domy na JZ okraji. V odskoku smerom na SZ tu bola postavená obchodná budova v rozpore s tradičnou parceláciou územia (MN č. 4). Počet parciel sa tak opätovne znížil na 26 (MN č. 4 – 29).

➤ Severovýchodný blok Mariánskeho námestia

Pomerne malý historický blok zástavby leží na SV okraji námestia, vo východnej časti pamiatkovej rezervácie. Od SZ a JV bloku námestia ho oddeľujú dve uličky vyúsťujúci popri domoradi do námestia. Od počiatkov bol tento blok rozdelený uličkou vedúcou z námestia k dolnej bráne. Severná časť bola užšia a mohla byť tvorená 3 stredovekými parcelami orientácie JZ – SV s domami obrátenými do námestia. Južnejšia časť bola širšia, tvorená zrejme štyrmi rovnako orientovanými parcelami. V súčasnosti blok tvoria 2 parcely na severe a 9 parciel na juhu.

Pre túto okrajovú polohu sa stalo v závere stredoveku a počiatkom novoveku charakteristické drobenie parciel. V zadných častiach sa vyčleňujú samostatné drobné parcelky s domami obrátenými do uličky vedúcej k bráne, resp. piaristickému kláštoru. Na katastrálnej mape z roku 1871 je v severnej časti až 5 neprejazdných parciel. Na ploche dvoch predpokladaných združených parciel skrátenej na západe sa nachádzal objekt školy. Južnejším smerom sa nachádzali tri drobné parcely. Na západe sa nachádzal posledný drevený objekt domu obrátený hlavnou fasádou do námestia, vedľa neha sa nachádzali dva menšie domčeky. Severovýchodným smerom od tejto štvorice parciel sa nachádzala posledná piata parcela s uzavretou zástavbou domu vymedzenou na troch stranách uličkami,

obráteného hlavnou fasádou do uličky pri bráne. V závere 19., resp. v prvej tretine 20. storočia parcela bola rozdelená, čím vznikol samostatný dom oproti domu MN č. 29. Počet parcel sa tak prechodne zvýšil na 6.

V južnejšom bloku došlo nielen k skráteniu pozemkov, ale aj ich drobeniu, čím počet parcel sa zvýšil zo 4 na 5. Vo východnej časti sa zo skrátených zvyškov vyvynuli drobné parcelky, dve s domami obrátenými do uličky k bráne a dve s domčekmi do uličky ku klášturu. Celkový počet parcel sa tak zvýšil na 9.

K podstatným zmenám v bloku dochádza v 20. storočí. V severnej časti bola komplexne zlikvidovaná celá zástavba okrem objektu školy (MN č. 30) a na zvyšnej ploche postavený rozľahlý obchodný objekt bez rešpektovania parcelácie územia (MN č. 31). Asanáciou domu južne od školy sa rozšírila plocha priľahlej uličky. Tak došlo k redukcii 6 parcel na 2.

Takmer v nezmenenej podobe zostala parcelácia v južnej časti bloku. Zrejme v prvej polovici 20. storočia došlo k likvidácii malého domčeku, čím vznikla prieluka avšak so samostatnou parcelou medzi krajným domom MN č. 32 a parcelami domov obrátenými do námestia (MN č. 33- 37). V pôvodnej podobe ostali dve parcelky s domami obrátenými do uličky ku klášturu (MN č. 38 -39).

➤ **Juhovýchodný blok Mariánskeho námestia**

Dlhý historický blok zástavby sa nachádza v centrálnej časti pamiatkovej rezervácie, pričom vymedzuje juhovýchodný okraj Mariánskeho námestia. Od počiatkov bol rozdelený priečnou komunikáciou Ul. T. Vansovej vedúcej k Malej bránke na dva bloky. Nemožno vylúčiť, že dlhší východný blok mohol byť v stredoveku, resp. na počiatku novoveku ešte rozdelený ďalšou úzkou uličkou. Blok zástavby je v súčasnosti tvorený 30 parcelami s orientáciou SZ – JV vyúsťujúcich do Zimnej ulice (MN č. 40 – 69) Z nich len jeden pozemok je lomítkom rozdelený na dve parcely.

Podľa porovnania šírky domov na tradičných parcelách sa mohlo nachádzať v tomto bloku pôvodne cca 33 parcel. K prvej zmene v parcelačnej štruktúre dochádza na počiatku 15. storočia, keď výstavbou hradu boli zrušené predpokladané dva pozemky na JZ okraji bloku. V priebehu záveru stredoveku a počiatkom novoveku prebiehali ďalšie menšie majetkové transakcie, pri ktorých dochádzalo k menším zmenám šírky parcel.

V JV blokoch námestia sa však vo väčšinovej miere zachovali tradičné stredoveké parcely. V západnej časti bloku sa transformovali len dve rozšírené parcely (MN č. 58, 68). U jednej parcely došlo k miernemu zúženiu (MN č. 60). Vo východnej časti sa zachovali prevažne tradičné stredoveké šírky parcel, výraznejšie zmeny nastali na východnom okraji. Na ploche 4 stredovekých parcel vznikli 3 rozšírené parcely (MN č. 41-43). K zníženiu počtu parcel v bloku však nedošlo, nakoľko za susediacimi parcelami domov MN č. 44 – 45 sa nachádzajú domy na zúžených parcelách (MN č. 46 – 47). Len v jednom prípade evidujeme v závere 18. – začiatkom 19. storočia zlúčenie dvoch domov a tým aj zlúčenie 2 parcel (MN č. 48).

Na katastrálnej mape mesta z roku 1871 sa tak nachádza 30 parcel. Tento stav sa nezmenil do súčasnosti. V druhej polovici 20. storočia však došlo k likvidácii domu MN č. 69. Parcela však zostala zachovaná.

➤ **Bloky Letnej ulice**

Historická štruktúra zástavby Letnej ulice sa nachádza v SZ časti pamiatkovej rezervácie. Zástavba je delená dvoma priečnymi uličkami na tri bloky s pozdĺžnymi parcelami s orientáciou JV – SZ vyúsťujúcimi do Baštovej ulice.

JZ blok je tvorený v súčasnosti 10 pozemkami. Podľa porovnania šírky domov na tradičných parcelách sa mohlo nachádzať v tomto bloku pôvodne cca 11 parcel. V dlhom období drevenej zástavby došlo k menším zmenám v šírke parcel. Transformovali sa tu dve mierne rozšírené parcely (Letná č. 5 – 6). Štruktúra tradičných, niekde aj mierne zúžených parcel tu však zostala zachovaná. V období záveru 18. – polovice 19. storočia najzápadnejšie dve parcely boli zlúčené v jeden murovaný dom (Letná č. 1). Počet domov však nepoklesol, pretože na severnom zvyšku západnejšej parcely vznikol dom obrátený do Baštovej ulice. Katastrálna mapa mesta z roku 1871 tak zachytáva 11 parcel s domami, kde len nárožné objekty sú vyhodnotené ako nehorľavé. V období konca 19. – začiatku 20. storočia boli postupne nahradzované drevené domy murovanými stavbami. Do kameňa nebol obnovený objekt obrátený do Baštovej ulice, ktorého pozemok splynul so susediacim objektom. Na východnom konci došlo zase k spojeniu dvoch parcel. Na ulici tak zostalo 9 parcel s murovanými obytnými domami.

Zrejme v druhej tretine 20. storočia zanikol objekt, z ktorého ostala prieluka medzi domami Letná 3 a 4 (rozčlenená na dve parcely). V druhej polovici 20. storočia bol asanovaný dom Letná č. 5, čím vznikla druhá prieluka. Zo zástavby zostal však malý obytný dom vedľa stodoly orientovaný do Baštovej ulice.

Prostredný blok je v súčasnosti tvorený 13 pozemkami zväčša pozdĺžnej orientácie JV – SZ. V SV časti bloku sa odčlenili pozemky s domami orientovanými do Baštovej ulice. Podľa porovnania šírky domov na tradičných parcelách sa mohlo nachádzať v tomto bloku nanajvýš 8 stredovekých parcel. V stredoveku až ranom novoveku tu dochádzalo k výrazným majetkovým prevodom, a tým aj k častým posunom hraníc parcel či ich deleniu.

Katastrálna mapa mesta z roku 1871 zachycuje až 15 pozemkov. Úzky pozemok na západnom okraji bol rozdelený na dve parcely s domom obráteným do Letnej ulice a ďalším domčekom obráteným do úzkej uličky – prepoja do Baštovej ulice. Vedľa tradičného domu sa nachádzal dom na širšej parcele (Letná ul. č. 9). Nasledovali 4 úzke parcelky s malými domčekmi, nasledovaný väčším nehorľavým domom na rozšírenej parcele (Letná ul. č. 13). Posledné tri pozemky boli už priečne rozdelené. Tri nehorľavé domčeky boli obrátené do Baštovej ulice. Do Letnej ulice bol širší nehorľavý nárožný objekt. V susedstve sa nachádzal ďalší nehorľavý dom. Zo zvyšku pozemku sa stala prieluka so samostatnou parcelou záhrady vo vnútrobloku.

V priebehu druhej polovice 19. – prvej tretiny 20. storočia došlo k ďalším zmenám v parcelačnej štruktúre, ktoré súviseli zväčša s nahradením drevenej zástavby za murovanú. Pri prestavbe neboli obnovené 2 domčeky na úzkom pozemku na JZ okraji. Plocha bola pripojená k ulici, ktorá sa tak rozšírila. Na ďalšom pozemku drevený dom zanikol, avšak voľná parcela zostala zachovaná do súčasnosti. Na ďalšej širšej parcele vznikol murovaný dom (Letná č. 9). Na ďalších 3 úzkych parcelách vznikli malé domčeky, nasledujúca parcela ostala po zániku dreveného domu prázdna, zmenená na záhradu. Bez zmeny zo stala široká parcela domu Letná ul. č. 13. Bez zmeny zostal koniec s tromi parcelami domov do Baštovej ulice a dvoma parcelami domov do Letnej ulice s prielukou do záhrady vo vnútrobloku. V druhej tretine 20. storočia došlo vo východnej časti bloku k zlúčeniu dvoch parcel a výstavby domu Letná ul. č. 12. Naproti tomu asanovaný bol dom medzi objektmi Letná č. 13 a 14, čím vznikli prieluky, slúžiace ako záhrady domov Baštová 16 a 17. Na východnom

okraji zostali nárožný objekt Letná 13, objekt do Baštovej ulice sa rozdelil na 2 domy, a tým aj 2 parcely (Baštová 18, 19).

SV blok Letnej ulice je tvorený 13 pozemkami s orientáciou JV - SZ. Podľa porovnania tradičnej šírky parciel môžeme tu predpokladať nanajvýš 11 stredovekých parciel. V priebehu stredoveku až ranom novoveku tu v čase drevenej zástavby došlo k zmenám parcelačnej štruktúry. Parcelácia sa stabilizovala prestavbou bloku do kameňa zrejme po požiari v 19. storočí. Murovanú zástavbu zachycuje katastrálna mapa mesta z roku 1871. V tomto období sa tu nachádzalo 13 parciel. Dve parcely boli mierne rozšírené (Letná 23, 27), väčšia časť parciel bola v tradičnej alebo mierne zúženej šírke, vyskytovali sa tu aj 2 úzke parcely (Letná 24, 25). Parcelácia územia odvtedy zostala v nezmenenej podobe až do súčasnosti.

➤ **Bloky Zimnej a Kláštornej ulice**

Zástavba Zimnej ulice sa nachádza v juhozápadnej časti pamiatkového územia. Zástavbu vymedzenú Zimnou a Kláštorňou ulicou rozdeľujú 3 uličky na 4 bloky s parcelami orientovanými v smere SZ – JV, v západnej časti JV – SZ.

Najmenší juhozápadný blok je trojuholníkového tvaru, vymedzený Zimnou ulicou, hradbou a úzkou uličkou vedúcou k hradbám. Historický vývoj tejto plochy nie je celkom zrejmý. V období po založení Zimnej ulice tu nemožno úplne vylúčiť existenciu koncových parciel tohto bloku. Zdá sa však, že táto plocha bola uvoľnená vo väzbe na výstavbu blízkeho Podolíneckého hradu začiatkom 15. storočia. Dotknutá plocha tvorila následne nezastavanú plochu po južnej strane hradu. Na katastrálnej mape mesta sa tu nachádza samostatná parcela záhrady siahajúca až k hradbám. Situácia je nezmenená ani na aktualizácii mapy začiatkom 30-tych rokov 20. storočia. Zdá sa, že uvedená plocha bola rozparcelovaná na menšie záhradné parcely až v druhej tretine 20. storočia. V tomto období zrejme vznikol aj menší obytný domček so samostatnou parcelou, dlhšou stranou orientovaný do Zimnej ulice. Ostatná časť bloku bola rozdelená na 4 parcely záhrad. Severne od komunikácie Zimnej ulice južne od bývalého hradu sa plocha rozdelila na 4 pozemky. Na najväčšom z nich vznikol v druhej polovici 20. storočia obytný dom Zimná ul. č. 1.

Druhý blok od západu je vymedzený Zimnou ulicou, prihradobnou uličkou, úzkym prepojom od prvého bloku a na východnej strane širšou komunikáciou Ul. T. Vansovej. V súčasnosti je tvorený 10 parcelami, zväčša s orientáciou SZ - JV. Podľa porovnania šírky domov na tradičných parcelách sa mohlo nachádzať v tomto bloku 12 stredovekých parciel. Podobne ako v blokoch Letnej ulice, aj v tomto okrajovom bloku dochádzalo v priebehu drevenej zástavby k úpravám parciel, a zdá sa aj k čiastočnému drobeniu. Výsledkom mohli byť na počiatku novoveku až 13 parciel. Na katastrálnej mape mesta z roku 1871 však západný okraj bloku bol prázdny a radová zástavba sa nachádzalo v rozsahu cca 10 stredovekých parciel. Blok na východe tak začínal 4 tradičnými parcelami s drevenou zástavbou, na ktorú nadväzovali 3 zúžené parcely s nehorľavými domami. Nasledujú ďalšie dve parcely s domami vyhodnotenými ako z horľavého materiálu. Zástavba na najvýchodnejších dvoch pozemkoch bola pozmenená. V šírke dvoch pôvodných parciel sa nachádzal murovaný dom na nároží Zimnej a Ul. T. Vansovej. Do Vansovej ulice bol orientovaný ďalší murovaný dom. Zvyšok západného pozemku tvoril samostatnú parcelu záhrady. Po polovici 19. storočia zrejme po požiari už neboli obnovené domy na 4 východných parcelách. Nezastavaný priestor zostal aj v druhej tretine 20. storočia. Následne tu boli vytvorené 3 parcely. V druhej polovici 20. storočia bola na najzápadnejšej parcele postavená menšia predajňa (Zimná č. 2). Prostredná parcela ostala prázdna, na tretej bol

v rozpore s tradičnými formami zástavby v hĺbke parcely postavený soliterný dom. Východným smerom zostal zachovaný blok radovej zástavby s 10 domami.

Tretí blok od východu je vymedzený Zimnou, Kláštornou, Ul. T. Vansovej a na východe ďalšou komunikáciou prepájajúcou Zimnú a Kláštornú ulicu. Tvorený je v súčasnosti 10 parcelami zväčša s orientáciou JV - SZ. Podľa porovnania šírky domov na tradičných parcelách sa mohlo nachádzať v tomto bloku nanajvýš 10 stredovekých parciel. V priebehu stredoveku až v ranom novoveku aj v tomto bloku dochádzalo k menším zmenám hraníc parciel a ich drobeniu. Výsledkom bolo až 12 zväčša zúžených parciel v prvej polovici 19. storočia. Domy boli ešte orientované do Zimnej ulice. Prvé 3 domy od západu boli murované, na ne v miernom odskoku nadväzovali tri parcely s domami s drevenou zástavbou. Po úzkej uličke blok pokračoval úzkymi 6 parcelkami, z ktorých 2 západné sú vyhodnotené ako nespálne. V druhej polovici 19. storočia po požiari došlo k zmene parcelácie v tomto území. Z pôvodného bloku zostali 3 parcely s murovanými najzápadnejšími domami. Východným smerom došlo k likvidácii hradbového múru a na rozšírenom priestore až po priebeh múru boli vymeraných 7 parciel s radovou zástavbou domov orientovanou do Kláštornej ulice. Zástavba od predchádzajúcej drevenej bola kratšia, a tak došlo k rozšíreniu prepojovacej uličky na východe.

Posledný štvrtý, najvýchodnejší blok je vymedzený Zimnou a Kláštornou ulicou. Na západe je oddelený od tretieho bloku úzkym komunikačným prepojom. Tvorený je v súčasnosti 12 parcelami, zväčša orientácie JV - SZ. Podľa porovnania šírky domov na tradičných parcelách sa mohlo nachádzať v tomto bloku nanajvýš 8 stredovekých parciel. Aj v tomto bloku dochádzalo počas drevenej zástavby k zmenám parcelačnej štruktúre. Výsledkom je drobenie parciel, aj keď na východnom okraji naopak sa vyvinuli aj mierne širšie parcely. Na katastrálnej mape mesta z roku 1871 je zachytený blok drevenej zástavby s 9 parcelami. Západné parcely boli užšie. Po dvoch domoch nasledoval v odskoku dom zasunutý do hĺbky parcely. Za ním nasledovali dve užšie a následne 3 mierne rozšírené parcely s domami. Posledná parcela bola prázdna, tvorená záhradou.

Po polovici 19. storočia došlo zrejme po požiari k likvidácii celého bloku vrátane príhlého hradbového múru. Na rozšírených parcelách až do priestoru bývalého opevnenia boli vytvorené nové parcely pre výstavbu. Nová výstavba bola orientovaná do Kláštornej ulice. Na západnej parcele bol samostatný dom (Kláštorná ul. č. 11). Nasledovala širšia voľná parcela, za ktorou bol blok radovej zástavby na 4 parcelách (Kláštorná 6 – 9). Východný koniec bloku ukončovali záhrady, delené pôvodným priebehom opevnenia na dve severnejšie do Zimnej ulice a 4 južnejšie do Kláštornej ulice. Až v druhej tretine 20. storočia vznikol dom na voľnej parcele na západe (Kláštorná 10), nie však v celej šírke parcely. Tento stav parcelácie sa odvtedy výraznejšie nezmenil.

➤ **Bloky v línii opevnenia**

Podolíneec v závere 13. storočia pristúpil k výstavbe opevnenia. Mesto sa postupne uzatvorilo hradbami. Z vnútornej strany popri hradbách existovala priechodná prihradbová ulička. Hradbový múr bol prerušovaný baštami. Z vonkajšej strany sa nachádzala priekopa napojená na vodný systém. Opevnenie sa postupne zdokonaľovalo v priebehu neskorého stredoveku až novoveku a slúžilo svojmu účelu až do záveru 18. storočia, kedy sa prestalo udržiavať ako vojenský objekt. Od tohto obdobia začína postupná adaptácia nepotrebných ploch opevnenia.

- **1. blok severnej línie**

Prvý blok severnej línie od západu tvorí zástavba vymedzená Baštovou, Tatranskou ulicou a Ul. J. Smreka. Tvorí ho 11 nepravidelných pozemkov. Najneskoršie v 18. storočí bola preložená vysunutá brána severozápadne od hradu. V predpolí severne od komunikácie bola niekedy v závere 18. storočia postavená kaplnka sv. Jána Nepomuckého. Východne od kaplnky už špeciálne mapovanie zo záveru 18. storočia zachytáva obytný dom postavený z vonkajšej strany rozšírenej priekopy. Na prelome 18. a 19. storočia po zániku funkcie hradieb táto plocha sa transformuje a priekopa zasypáva. Vo väzbe na rozšírený priestor s kaplnkou sv. Jána Nepomuckého sa rozvíja radová zástavba 3 domov orientovanými do komunikácie pri kaplnke.

V závere 18. – začiatkom 19. storočia k murivám opevnenia boli pristavané menšie obytné domy. K múru vedúcemu na severnej strane k bráne bol z vonkajšej strany postavený dom, fasádou obrátený do malej záhradky v priekope. Ďalšie dva domčeky boli prilepené z vonkajšej strany hradieb. Z vnútornej strany hradieb v polohe prihradbovej uličky boli pristavané dva murované domy. Jedna bašta sa stala súčasťou zástavby, druhá bola v severnom dotyku druhého domu. Samotná brána aj s južným napojením na hradbu boli v prvej polovici 19. storočia zlikvidované.

V priebehu 2. polovice 19. – začiatkom 20. storočia dochádza k ďalším zmenám. V bloku v nezmenenej podobe ostal voľný priestor s kaplnkou, ako aj tri parcely s 3 domami v radovom usporiadaní priliehajúcimi ku priestoru Ul. J. Smreka. Zlikvidované ostali všetky domy z vonkajšej strany hradieb. Zbúraný bol múr vedúci k bráne, ako aj bašta na severnom okraji domu Baštová 2. V priekope na južnej strane ostala parcela záhrady, severne zostal voľný priestor otvorený do Ul. Jána Smreka. Po prelome 30-tych rokov v priekope tu bola vyčlenená ďalšia parcela záhrady. Domy z vnútornej strany zostali zachované (Baštová č. 1–2), cez plochu asanovanej bašty sa vytvoril nový prepoj do Ul. Jozefa Smreka.

- **2. blok severnej línie**

Druhý blok severnej línie sa nachádza severovýchodným smerom, nadväzne od prvého bloku oddeleného úzkou komunikáciou. Blok vymedzuje Baštová ul. a Ul. J. Smreka, na severovýchodnej strane komunikácia, ktorá v odskoku je pokračovaním komunikácie vedúcej priechodom domu MN č. 13 z námestia. Blok tvorí 7 pozemkov, z nich zadné časti v troch prípadoch sú vyčlenené ako samostatné parcely. Po zániku vojenskej funkcie opevnenia boli od záveru 18. storočia pristavované k hradbám obytné domčeky. Na juhozápadnej strane bol pristavaný menší domček z vnútornej strany hradieb, v pokračovaní ďalší dom z vonkajšej strany hradieb. Na katastrálnej mape mesta z roku 1871 priliehajú k vonkajšiemu domu 2 parcely záhrad. Ďalšie pokračovanie hradby už neexistovalo a plocha bola súčasťou verejného nezastavaného priestoru. Následne zrejme v poslednej tretine 19. storočia došlo k likvidácii hradieb aj s parazitnou zástavbou. Vytýčených bolo 7 stavebných parciel, na ktorých vznikli murované domy orientované do Baštovej ulice. Táto štruktúra sa zachovala až do súčasnosti.

- **3. blok severnej línie**

Tretí blok severnej línie opevnenia je vymedzený Baštovou ul. a Ul. J. Smreka, na západe pričným prepojom, ktorý je pokračovaním komunikácie z námestia. V súčasnosti je tvorený 17 pozemkami. Prvé domy boli v tomto priestore realizované ako prílepky k murivu hradby v priebehu záveru 18. – začiatkom 19. storočia. Vznikli tak dva bloky, v západnejšom štyroch domov (s prvým domom z vonkajšej strany a ostatných z vnútornej strany hradieb) a vo východnom bloku s piatimi domami z vnútornej strany hradieb. Postupne sa však aj v priekope začala realizovať zástavba s domami orientovanými do Ul. J. Smreka. Na západe na nároží sa nachádzal dom s nehorľavého materiálu. Za ním sa nachádzali dve rozsiahlejšie

parcely záhrad. Východne od nich pokračovala novo vytvorená štruktúra 11 parciel, zastavovaných drevenými domami s výnimkou najvýchodnejšej parcely. Medzi domami existovali voľné priechody, na východnom okraji boli domy v radovej zástavbe. Ešte v priebehu 1. polovice 19. storočia boli hradby zbúrané s výnimkou dvoch blokov s parazitnou zástavbou. Koncom 19. storočia došlo k likvidácii aj týchto blokov vrátane rodinných domov.

V poslednej tretine 19. – začiatkom 20. storočia dochádza k nahradeniu drevenej zástavby za murovanú, orientovanú už zväčša do Baštovej ulice. Dochádza pritom k zahusťovaniu priestoru. Na západnom okraji nárožný dom bol rozšírený východným smerom. Naň nadväzovali dve parcely s domami orientovanými do Baštovej ulice. Ďalšia parcela na katastrálnej mape zo začiatku 30-tych rokov 20. storočia zostala ešte záhradou. Východnejším smerom sú dve nové parcely s domami orientovanými do Ul. J. Smreka, na ktoré nadväzujú dve staršie parcely (z koncových 11 parciel z roku 1871) minimálne s rovnako orientovaným domom u prvej z nich. Na ďalšej parcele vznikol dom orientovaný do Baštovej ulice, na ďalšej nebol obnovený dom a zostala tu záhrada. Na ďalších štyroch pozemkoch bola nahradená zástavba murovanou radovkou od Baštovej ulice. Posledné tri domy neboli obnovené a stali sa súčasťou verejného priestranstva. V druhej tretine 20. storočia na druhom pozemku od západu došlo k rozčleneniu domu na dva objekty. Tak sa transformovala na západe radová zástavba 4 domov, ku ktorej boli na ploche záhrady vyčlenené ďalšie dva pozemky s domami nadväzujúcimi na túto radovku. V druhej polovici 20. storočia nedošlo už k vážnejším zmenám v parcelačnej štruktúre. Došlo však k zániku niektorých domov – jedného domu na parcele medzi domami Baštová 22 a 23, jedného domu na parcele pri záhrade medzi domami 20 a 21, a dvoch domov medzi domami Baštová 15 a 20.

- **Bloky v susedstve bývalej dolnej brány**

Špeciálne mapovanie zo záveru 18. storočia dokumentuje, že už v záverečnej fáze existencie mestského opevnenia sa postupne realizovala drobná radová zástavba z vnútornej strany hradieb na oboch stranách nadväzne na vežu Dolnej brány. Na katastrálnej mape z roku 1871 sú zachytené 3 domy severne od brány s využitou baštou, pričom nadväzný úsek hradieb už bol zlikvidovaný. Bránová veža v tomto období ešte existovala, nie však predbránie a barbakan. Južne od veže sa nachádzali dva domy s prielukou záhrady a južne od vstupu do kláštora päť parciel, na ktorých sa nachádzali domy s výnimkou štvrtej parcely od severu, kde dočasne sa dom nenachádzal. Táto situácia sa nezmenila až do druhej polovice 20. storočia. V závere 19. storočia však bol zbúraný objekt bránovej veže.

Nové zmeny na predmetnom území nastali až v druhej polovici 20. storočia v súvislosti s obnovou hradieb. Severne od bývalej brány bola zástavba troch domov zlikvidovaná, obnovená bola bašta a náznakovo prezentovaný múr. Južne od brány bol asanovaný prvý dom, ďalší bol ponechaný. Južne od vchodu do kláštora zanikli stavby na prvej a štvrtej parcele od severu.

- **Blok na Bernolákovej ulici**

Južná línia opevnenia plnila svoju funkciu rovnako do záveru 18. storočia. Vývoj zástavby na tejto ploche bol oveľa pomalší. Až do začiatku druhej polovice 19. storočia existovala celá nezastavaná plocha priekopy slúžiaca sčasti ako záhrady nadväzne na zachovanú líniu hradby. Menší prílepok vznikol len z vonkajšej strany hradieb k budove radnice. Až do začiatku 30-tych rokov 20. storočia sa situácia veľmi nezmenila. Vznikol len dom Bernolákova č. 22, pričom východne boli tri parcely záhrad. V druhej tretine 20. storočia sa zástavba začala zahusťovať. Dve parcely s domami boli vytýčené vedľa vzniknutého prepichu zo Zimnej ulice. Naň nadväzovali západným smerom ďalšie dve parcely s domami.

Za starším objektom Bernolákova 22 s väčšou záhradou, sa plocha rozčlenila na 6 parciel, na ktorých vznikli tri domy, posledný v nároží s Ul. T. Vansovej. V druhej polovici 20. storočia v súvislosti s obnovou hradieb boli asanované dva domy vo väzbe na líniu opevnenia pri radnici. Plocha v súčasnosti je rozdelená na 15 pozemkov.

- **Juhovýchodná línia opevnenia**

Predmetný blok tvorí areál bývalej priekopy východne od Ul. T. Vansovej. Na katastrálnej mape mesta z roku 1871 je ešte na tomto úseku zachovaná hradba až po kláštor prerušená len dvoma prepojami. V priekope severne od hradby sa nachádzala záhrada, následne boli vyčlenené štyri pozemky, na ktorých boli k hradbe postavené tri domčeky. Nadväzne bol k hradbe postavený dom z vnútornej strany hradieb, pričom z vonkajšej strany bol nezastavaný priestor.

Koncom 19. storočia bola zlikvidovaná celá línia opevnenia vrátane parazitnej zástavby, pričom na predĺžených parcelách až k bývalým hradbám bola vytýčená zástavba Kláštornej ulice. Samotná plocha priekopy zostala prázdna. V priekope zostali záhrady, ktoré na mape z roku 1931 tvorilo 6 parciel. Po tomto roku dochádzalo k ďalšiemu deleniu, takže v súčasnosti sa tu nachádza až 21 parciel. Na ploche vznikli len dve hospodárske drevené stavby.

- **Blok piaristického kláštora**

Plocha piaristického kláštora tvorila pôvodne dolné predmestie. V 40-tych rokoch 17. storočia bol v priestore pri dolnej bráne vyčlenená plocha pre kláštor. Na veľkorysom pozemku postupne vznikla soliterna stavba kláštora, napojeného osobitným opevnením na opevnenie mesta. Východne od kláštornej budovy vznikla ešte hospodárska budova. Za východným múrom s kláštorom súvisela ďalšia parcela záhrady po Hladký potok.

Táto situácia zostala nezmenená až do polovice 20. storočia. V druhej polovici 20. storočia bolo východné opevnenie s väčšou časťou hospodárskej budovy zlikvidované a priestor zmenený na výrobný areál, kde vzniklo 8 stavieb. Toto narušené územie netvorí súčasť rezervácie, leží však v ochrannom pásme. Samotný areál kláštora zostal jedným pozemkom, parcelne bol lomítkom rozdelený na viacero parciel.

- **Blok medzi bývalým mlynským náhomom a riekou Poprad**

Plocha medzi mlynským náhomom a riekou Poprad slúžila odjakživa mestu na hospodárske účely. Na katastrálnej mape mesta z roku 1871 sa nachádzala na mlynskom náhone budova mlynu. Medzi mlynským náhomom a Popradom sa nachádzal len jeden obytný dom, pričom voľné plochy slúžili ako záhrady, či pasienky rozdelené komunikáciami a vodnými tokmi na niekoľko väčších parciel.

V období záveru 19. – začiatkom 20. storočia dochádza v tomto priestore k menším zmenám. Zväčša nezastavaný priestor záhrad ostal v západnej časti, kde južne od mlyna vznikla len jedna budova. Východne od Ul. T. Vansovej vznikli menšie pozemky s neregulovanou zástavbou – dva domy v radovke so záhradami, ďalej štyri domčeky v radovke so záhradami, 3 k sebe pristavané domčeky so záhradkami a ďalšie dva solitérne parcely s domčekmi. Väčšia časť plochy pri Poprade ostala nezastavaná.

Po polovici 20. storočia v súvislosti s výstavbou bytových domov na Bernolákovej ulici bola zlikvidovaná v tejto časti bývalá zástavba. Zasypané boli mlynské náhony a zlikvidovaný mlyn, v susedstve ktorého vznikla kotolňa pre bytovky. Z bývalého

domčeka pri náhone zostal relikv, staršia budova južne od bývalého mlyna bola nahradená novostavbou, voľná nezastavaná plocha zostala zachovaná.

Východne od Ul. T. Vansovej došlo len k menším zmenám; zahustenie zástavby sa prejavilo v ďalšom drobení parcel. V prvom zoskupení **zostala** jedna budova. V druhom zoskupení domov zostal jeden objekt, južne od neho vznikli dve novostavby. V treťom zoskupení sa zástavba zahustila formou k sebe prilepených blokov obrátených na sever a juh. Východné dva staršie domy zanikli. Na pozemku pri Poprade však vznikli tri hospodárske stavby.

B.1.4. Charakteristika spôsobu zástavby, hmotová skladba, urbanistická kompozícia a rozsah zachovania historickej štruktúry

B.1.4.1. Vývoj hmotovej skladby a spôsobu tradičnej zástavby na parcelách pamiatkového územia

➤ Základná charakteristika tradičného spôsobu zástavby parcely

Medzi významné hodnoty mestskej pamiatkovej rezervácie Podolíneec patrí okrem zachovanej historickej pôdorysnej štruktúry a parcelácie aj tradičný spôsob zástavby na jednotlivých parcelách. Aj keď meštianska architektúra bola ovplyvňovaná viacerými činiteľmi, na tvar zástavby najpodstatnejšie vplýval najmä charakter úzkych pozdĺžnych parcel. Neberúc do úvahy najchudobnejšie domy v okrajových polohách mesta, najzákladnejším stavebným prvkom na parcele bol obdĺžnikový obytný dom osadený v celej šírke parcely na uličnej čiare, čím vznikla neprerušená radová zástavba, ktorú prerušovali len priečne komunikácie. Medzi určujúce znaky domu patril najmä široký vstup z ulice. Dom bol totiž na prízemí prejazdny až do priestoru dvora.

Rozsah ďalšej dvorovej zástavby bol odvodený od finančných možností, resp. potrieb vlastníka. Na hlavný objekt mohla nadväzovať drevená, resp. murovaná zástavba vo forme na hlavný objekt priamo nadväzujúceho, resp. samostatne stojaceho dvorového krídla. Dvorové krídlo bolo situované zásadne za širší trakt domu, pričom na prejazd nadväzovala voľná plocha dvora. Existencia jednotraktového dvorového krídla však nebola pevným pravidlom. Takmer pravidelnou súčasťou zástavby dvora bol však na opačnom konci parcely priečne postavený hospodársky objekt (stodola) v celej šírke parcely.

Stavebne uzavretá zástavba na parcele sa tak približovala písmenu C. Priebežne sa vyskytovali aj neuzavreté dispozície, pozostávajúce z obytného domu, kratšieho dvorového krídla, voľnej plochy dvora vymedzeného zadnou stodolou, resp. obytného domu a stodoly na opačnom konci. Na malých parcelách sa vyskytoval len obytný dom buď na celej parcele, alebo na konci s menšou plochou dvora.

Vyššie uvedený typ zástavby sa kontinuálne vyskytoval od počiatkov mesta a v takmer nezmenených formách sa uplatňoval až do polovice 20. storočia. Rozdiel medzi jednotlivými časovými obdobiami bol hlavne v použití stavebného materiálu.

V nasledujúcom texte sa pokúsime podať základné charakteristické črty vývoja podolíneckej meštianskej zástavby na parcele v rámci jednotlivých kľúčových stavebných etáp vývoja mesta.

➤ **Obdobie prevažujúcej drevenej zástavby (záver 13. – polovica 16. storočia)**

Najpodstatnejším znakom začiatku prvej etapy vývoja mesta bola výhradne drevená meštianska zástavba. Jedinou doloženou nadzemnou murovanou stavbou v meste bol od 13. storočia farský kostol Panny Márie nachádzajúci sa v strede námestia.

Na základe analógií z iných miest môžeme aj v Podolínci predpokladať, že prvotné provízorne objekty boli postupne nahradené viacpriestorovými obytnými domami osadenými svojou kratšou stranou na uličnej čiare. Drevené domy tohto typu sa zachovali v okrajových štvrtiach mesta až do polovice 20. storočia. Išlo buď o jednotraktové domy s voľným nekrytým prejazdom do dvora, resp. o dvojtraktové domy, kde užší trakt tvoril krytý prejazd vedúci do dvora. U dvojtraktových domov bola pri výstavbe použitá kombinácia zrubovej (obytné miestnosti) a stĺpikovej konštrukcie (prejazd). Vedľa prejazdu si môžeme predstaviť tradičnú dvojpriestorovú, resp. trojpriestorovú obytnú časť domu. Strecha bola sedlová, resp. sedlová s polvalbou s hrebeňom orientovaným priečne na smer ulice.

Na širší, obytný trakt domu mohli priamo, resp. v odstupe nadväzovať ďalšie drevené hospodárske objekty. Zastavanú časť dvora uzatvárala v celej šírke pozemku drevená stodola.

Počiatky murovanej meštianskej architektúry vzhľadom na nedostatočný stav bádania nie je plne známy. Vizualne blokové výskumy pokladajú podpivničené časti domov za gotické jadrá, ale interpretovať tieto malé jedno- a dvojpriestory za meštianske domy je zjednodušujúce. V Podolínci chýbajú datujúce stredoveké architektonické prvky, ako ich poznáme z iných miest – kamenné portály, ostenia okien, sedílie a pod. Len v jedinom prípade sú doložené hrotité záklenky vstupov (MN č. 16).

Predpokladáme však, že v závere stredoveku v Podolínci na námestí dochádza k zámene niektorých drevených domov za murované objekty. Zdá sa, podobne ako aj v iných východoslovenských mestách, že v závere stredoveku bola ešte obľúbená sieňová dispozícia domu. Typickou črtou podolíneckého domu od jeho začiatkov bola čiastočne zapustená časť domu. Vysoká hladina spodnej vody totiž neumožňovala výstavbu úplne zapusteného suterénu. Archetyp typologicky najstaršieho typu domu sa v Podolínci zachoval na MN č. 16. Základným prvkom bola vpredu v celej šírke parcely situovaná sieň zaiste aj s čiernou kuchyňou. Na sieň nadväzoval užší prejazd do dvora, vedľa ktorého sa nachádzala širšia miestnosť s polozapusteným suterénom a komorou na ním. Pôdorysným archetypom v renesančnej podobe je dom MN č. 44 tvorený rovnako sieňou v celej šírke domu s pokračovaním do prejazdu. Súčasťou pôvodnej dispozície je vyčlenená jediná miestnosť komory vedľa prejazdu. Architektonicko-historický výskum domu MN č. 52 uvádza opačnú stredovekú dispozíciu vpredu s prejazdom a komorou a v zadnej časti so sieňou.

S ohľadom na absenciu datovacích prvkov sa domnievame, že zástavba murovaných domov v závere stredoveku ešte na námestí nebola masová a väčšinu objektov mohla byť naďalej v drevenom materiáli.

➤ **Obdobie murovanej prestavby v ranom novoveku (druhá polovica 16. – polovica 18. storočia)**

Najdôležitejšou stavebnou etapou, ktoré zanechalo pečať v jestvujúcom stavebnom fonde je obdobie raného novoveku. Renesančné a ranobarokové konštrukcie tvoria najpodstnejšiu časť hmotnej konštrukcie meštianskych domov na námestí. Charakteristickou črtou v ranom novoveku je hromadná prestavba drevených domov za murované objekty, aj keď na konci etapy zvlášť v okrajových polohách zostávali aj nepočetné drevené domy. Pri prestavbe na námestí vznikajú jednak prízemné, ale v miernej prevahe už aj dvojpodlažné

stavby. S ohľadom na nedostatočné zmapovanie architektonických a výtvarných prvkov nie je možné bližšie postihnúť vnútornú dynamiku tohto vývoja. Zdá sa však, že stavebný boom vyvrcholoval skôr v 17. storočí. Z prvej polovice 17. storočia máme aj najstaršie datovania na trámových stropoch.

Charakteristickou črtou podolíneckého meštianskeho domu v ranom novoveku bola nerovnaká výšková úroveň jednotlivých miestností. Tento jav je zapríčinený vysokou hladinou spodnej vody, ktorá umožnila výstavbu len polozapustených suterénov. Existencia polozapustených suterénov je pritom takmer pravidelnou súčasťou podolíneckých domov z raného novoveku. Suterény sa však budovali len pod menšou časťou domu. V prípade, že podpivničený bol celý trakt, resp. predná miestnosť jedného traktu, nerovnaná výšková úroveň sa prejavila aj na fasáde nerovnakou výškou okenných otvorov (MN č. 19, 29, 36, 41-42, 68). Rôzna poloha zapustenej časti, dĺžky objektu, existencia poschodia mali za následok, že v Podolínci sa stretávame s mimoriadne pestrou škálou rôznych pôdorysných typov vrátane polohy schodísk a čiernych kuchýň.

V Podolínci, podobne ako aj v iných východoslovenských mestách sa stretávame v ranom novoveku s takmer prevažujúcou dvojtraktovou pôdorysnou dispozíciou, v ktorom užší trakt tvoril prejazd. Sieňová dispozícia domu sa vyskytovala už len veľmi výnimočne. V takmer stredovekom archetypu sa zachovala v dome na Mariánskom námestí č. 44 so sieňou v prednej časti domu, vzadu s priečne situovaným suterénom a komorou nad ním, vedľa ktorých sa nachádzal užší prejazd so schodiskom. Súčasťou siene bolo zaiste aj kúrenisko čiernej kuchyne. U meštianskeho domu na MN č. 36 sa stretávame s komorovou časťou v prednej časti domu s prejazdom, kým v zadnej časti sa nachádzala pôvodne sieň s komunikačným priestorom a zaiste aj s čiernou kuchyňou.

Drvivá prevaha domov patrí tradičným dvojtraktom s prejazdom. Prejazd sa takmer pravidelne v oboch dlhých blokoch námestia nachádzal na južnej strane tak, aby prípadné severné dvorové krídlo mohlo byť presvetlené južným až západným slnkom. Na širších parcelách sa vyskytovali aj trojtraktové domy (MN č. 9, 12, 15, 18, 23, 29, 41 -43, 68, východná časť domu MN č. 48). U trojtraktov bol prejazd pravidelne v prostrednom trakte domu. Prevažujúce konštrukčné dvojtrakty sa nachádzali na tradičných stredovekých parcelách, ale nachádzame ich aj na mierne rozšírených parcelách domov (MN č. 5, 7, 17, 19, 22). Na zúžených parcelách sa vyskytovali domy zo zúženým priechodom. V pôdorysnej dispozícii domov z raného novoveku ich zaznamenávame na námestí len výnimočne (západná časť domu MN č. 48). Zdá sa, že na ďalších objektoch v okrajových častiach sa mohli nachádzať ešte v drevenej forme.

U dvojtraktových domov širší trakt tvoril približne v rovnakom zastúpení buď dispozičný dvojtrakt alebo trojtrakt. Výnimočne širší trakt pozostával aj zo štvorpriestoru. Na dome MN č. 23 posledný štvrtý priestor vystupuje z dispozície domu už vo forme dvorového krídla. V prípade dvojtraktu zapustený suterén sa nachádzal najčastejšie v zadnej časti domu. Schodisko na druhé podlažie je buď pristavané v rozšírenej zadnej časti prejazdu, alebo je vstavané do širšieho traktu. Rozličné varianty dispozície nachádzame u prejazdových domov so širším dispozičným trojtraktom. Výškovo členená zapustená časť tvorí najčastejšie jednopriestor, ale aj dvojpriestor. Nachádza sa buď v prednej, ale častejšie v zadnej časti domu. Schodisko na druhé podlažie je najčastejšie vložené do strednej časti širšieho traktu. Dispozícia poschodia opakuje dispozíciu prízemí. Výnimočne však zaznamenávame oproti prízemiu aj sieň v celej šírke poschodia (MN č. 24).

U konštrukčných trojtraktov neprejazdné trakty tvorili dispozičné dvojtrakty a trojtrakty, doložené sú však aj štvorpriestory. Zahĺbenú časť domu s výškovo odlišnými úrovňami nachádzame ako v prednej, tak aj v zadnej časti traktu, výnimočne v zadných častiach oboch traktov (MN č. 15), alebo v rozsahu celého jedného traktu (MN č. 29).

Priestory boli zaklenuté valenými klenbami s výsečami, časť priestorov mala trámové stropy. V drvinej prevahe sa zaklenovali suterény a prejazdy. Trámové stropy dominujú v komorách, časté sú v miestnostiach 2. NP.

Dvorová zástavba na rozdiel od obytných domov bola budovaná v drvinej prevahe z netrvanlivého materiálu. Tvorili ju jednotraktové hospodárske stavby a parcelu uzatvárala stodola.

Na oboch bočných uliciach v ranom novoveku existovala takmer výhradne drevená zástavba. Len na Zimnej ulici sa nachádzali ojedinelé murované stavby v susedstve komunikácie Ul. T. Vansovej vedúcej k Malej bránke.

Stavebný boom vyvrcholil zdá sa v období okolo polovice 17. storočia. Môžeme predpokladať, že krízové prejavy a vojenské konflikty tvoriace súčasť uhorských dejín sa odrazili v spomalení rastu a stavebnom útlme. Neplatí to u sakrálnych objektov. Práve v rozmedzí druhej polovice 17. – začiatkom 18. storočia dochádza k výstavbe rozsiahleho areálu piaristického kláštora a prestavbe farského kostola.

➤ Neskorobaroková a klasicistická prestavba mesta (druhá polovica 18. – polovica 19. storočia)

Obdobie okolo polovice 18. storočia je v znamení ekonomických, správnych a kultúrnych reforiem. V tomto období u mnohých východoslovenských miest zaznamenávame na jednej strane populačný rast a usádzanie vysokej aristokracie, ktoré zanechali novú pečať v stavebnom vývoji mesta. V Podolínci sa táto etapa výraznejšie nedotkla murovaných obytných domov na námestí. Jestvujúci stavebný fond zostáva zväčša zachovaný, môžeme len predpokladať ojedinelú zámenu nepočetných drevených domov za murované stavby. Na katastrálnej mape z roku 1871 sú všetky domy murované, avšak v rozsahu objektu na Mariánskom nám. č. 27 sa nachádzali dve parcely zaiste po bývalých zhorených drevených domoch. Jediný drevený dom je zaznamenaný v susedstve školy.

V rámci jestvujúcich objektov dochádza len k menším stavebným úpravám. Začína proces likvidácie čiernych kuchýň a vstavbe viacerých komínových telies, ktoré umožnili vykurovanie viacerých miestností. Časť bývalých trámových stropov bola zamenená za klenbové konštrukcie. Charakteristickou črtou sa stáva aj nadstavba prízemných domov. V zaklenutí sa uplatňujú nové typy konštrukcií – valené klenby s päťbokými výsečami, korýtkové a plackové klenby. Môžeme predpokladať, že pri prestavbách domov došlo z protipožiarneho dôvodu k začiatku procesu zámene krovov s hrebeňom kolmým ku komunikácii za krov s hrebeňom rovnobežným s komunikáciou bez, alebo s murovanými štítmami medzi krovmi jednotlivých susediacich domov.

K výtvarným prvkom patrili len štukové výzdoby klenieb, v ojedinelých prípadoch figurálne maľby na fasádach. V prvej polovici 19. storočia niektoré objekty dostávajú jednoduché členenie prostredníctvom ríms, pilastrov a vlysov. Drvivá väčšina fasád zostala však okrem otvorov nečlenená.

V Podolínci výraznejšie nezaznamenávame vznik rozsiahlejších objektov na združených parcelách. Na ploche dvoch stredovekých parciel vznikol barokový objekt fary (MN č. 20). Na ploche dvoch parciel vznikol ďalší účelový objekt školy (MN č. 30). Pôvodná radnica v centrálnej ploche námestia bola zlikvidovaná, pričom poschodový objekt novej radnice vznikol prestavbou objektu v areáli bývalého hradu. Len v jedinom prípade zaznamenávame zlúčenie dvoch domov na verejnej stavbe (MN č. 48).

Výraznejšie zmeny nachádzame však v dvorovej zástavbe domov námestia, kde sa zrejme začínajú uplatňovať protipožiarne predpisy. V tomto období dochádza k hromadnej zámene dvorových krídiel za prízemné jednotraktové murované stavby. Aj u ukončujúcich objektov stodôl sa uplatňujú murované objekty v kombinácii s drevom. Katastrálna mapa mesta poukazuje, že tento proces bol na námestí začiatkom druhej polovice 19. storočia už takmer ukončený, ako spálne sa uvádzajú len dvorové objekty u siedmich meštianskych domov.

V zástavbe dvora dominuje stavebne uzatvorený typ v tvare písmena C - s hlavným obytným objektom v celej šírke parcely, naň nadväzujúcim dvorovým krídlom s ukončením zástavby stodolou v celej šírke parcely. Niekedy sa uplatňuje stavebne neuzavretý typ s kratším dvorovým krídlom najčastejšie vo väzbe na hlavný objekt, v menšom prípade na stodolu. Len vo výnimočných prípadoch zachytávame zástavbu s dvoma postrannými krídlami (MN č. 20, 29), či uzavretú zástavbu s dvoma krídlami a ukončujúcim objektom (najvýchodnejší dom v polohe novodobého obchodu MN č. 31). V jednom prípade na združenom dome nachádzame k sebe pristavané dvorové krídla (MN č. 48). V SV bloku námestia na neprejazdnych parcelách sa nachádzala zástavba aj v jednoduchšej forme pozostávajúca z obytných domov s voľnou plochou malého dvora.

Charakter zástavby na oboch bočných uliciach sa výraznejším spôsobom nezmenil. Charakteristická bola tradičná radová zástavba prízemných domov, na ktoré nadväzovali hospodárske objekty dvora. Dvorové krídla neboli však pravidelné, pričom dvor ukončovala pravidelne stodola v celej šírke parcely. Murované stavby od predchádzajúcej etapy existovali na Zimnej ulici v susedstve Ul. T Vansovej. Na katastrálnej mape tvoria zhluk piatich objektov. Celá zástavba Zimnej ulice je vyhodnotená ako spálna s výnimkou troch objektov na JZ strane a dvoch objektov východným smerom. Podobne spálna bola sčasti zástavba na Letnej ulici, kde na JV strane sú zaznamenané len dva nespálne domy. Zdá sa však, že severovýchodnú polovicu ulice postihol požiar, nakoľko na katastrálnej mape mesta je tu už zachytený súvislý blok nespálnej zástavby v rozsahu takmer polovice stavebných blokov ulice.

Štruktúra zástavby na parcele aj na bočných uliciach bola obdobná ako na námestí, avšak vo výrazne redukovanej podobe. Na malých parcelách nachádzame domy v rozsahu celej parcely, alebo s malým dvorom v zadnej časti. Charakteristickou sa stáva radová zástavba obytných domov, za ktorými nadväzuje zástavba dvora, tvorená ukončujúcou stodolou, zriedkavo aj s jednotraktovým krídlom v krátkej podobe nadväznej na hlavný objekt. Výnimočne sa vyskytuje aj uzavretá dispozícia v tvare písmena C.

Novým prvkom v zástavbe mesta od druhej polovice 18. storočia sa stali malé prízemné jednotraktové domy pristavované z vnútornej alebo vonkajšej strany k murivu hradby. V prípade vonkajšej strany mohla k domu priliehať aj menšia záhradka.

Novou rezervnou plochou na výstavbu sa stala aj plocha priekopy mestského opevnenia. V polovici 19. storočia bola rozparcelovaná plocha na severnej strane historického jadra. Vznikla tu drevená zástavba obrátená do Ul. J. Smreka. Domy siahali až po Baštovú ulicu. Na východnom okraji mali formu radovej zástavby, západnejším smerom formou kolmo situovaného domu na uličnej čiare s voľným, nezastavaným prechodom vedľa domu.

➤ Úpravy v období historizmu a secesie (2. polovica 19. – prvá tretina 20. storočia)

Ani v nasledujúcej stavebnej etape nezaznamenávame v Podolínci výrazné stavebné zmeny. Charakteristickým je predovšetkým pokračujúci proces zámene drevenej zástavby za

murovanú a ďalšia postupná likvidácia plôch opevnenia. Pre Podolíneec v tomto období je charakteristická ekonomická recesia a okrajová, nestredisková poloha sídla.

Aj z tohto dôvodu tunajší stavebný fond na námestí zostáva zväčša naďalej zachovaný. Zmeny vidíme zvlášť vo funkčnom využití. Čiastočne strácajú na význame pôvodné prejazdy. Ich široké vstupy sú však len sporadicky nahradené užšími dverami. V súvislosti s vytvorením obchodných priestorov u niektorých objektov okná prízemí sú nahradené vstupmi a výkladcami. Vo vnútri evidujeme miestami vloženie sekundárnych priečok a úpravu otvorov bez výraznejších zmien v dispozícii. Novým módnym prvkom je výtvarné členenie fasád v duchu historizmu a secesie. Väčšina objektov na námestí získala tak novú úpravu, v menšine zostávalo však mnoho domov bez akéhokoľvek výtvarného členenia.

Na námestí bol posledný drevený dom nahradený murovanou stavbou (dom vedľa školy), prízemná novostavba vznikla na ploche dvoch parciel po zhorených domoch (MN č. 27). Hromadnejšie stavebné zásahy evidujeme najmä u prízemných domov, zrejme jednoduchej dispozície bez murovaných horizontálnych konštrukcií. Po odstránení stropov a časti priečok bola realizovaná nová vstavba výnimočne prízemného (MN č. 26), ale najmä dvojpodlažného domu v rámci radovej zástavby (MN č. 21, 33). Charakteristickým prvkom v novej dispozícii sa stáva užšia prechodová chodba. Klenbové konštrukcie sú nahradené traverzovými stropmi, resp. drevenými stropmi s podbitím. Okrem výtvarného členenia sa v interiéroch miestami zachovali remeselné prvky akými sú drevené dvere, zábradlia schodísk a pod. Takmer k žiadnym výraznejším zmenám nedochádza v dvorovej zástavbe, pre ktorú sú naďalej charakteristické prízemné dvorové krídla a uzatvárajúce stodoly. Len výnimočne bolo dvorové krídlo nadstavané o druhé nadzemné podlažie.

Výraznejšie zmeny nastávajú v bočných uliciach, kde pokračuje záměna drevenej zástavby za murovanú. Na Letnej ulici bola nahradená drevená zástavba na východnej strane ulice. Aj po záměne prevládali typické dvojtraktové, výnimočne trojtraktové domy s prejazdom, alebo častejšie už priechodom do dvora.

Výraznými zmenami prešla Baštová ulica. V prvej polovici 19. storočia však dochádza k postupnej likvidácii hradieb, najmä na severnej línii. Nadväzne na jestvujúci úsek zástavby na hradbách na JZ strane ulice vznikala tradičná radová zástavba prízemných domov s priechodmi do dvorov a na konci parcely s menšími hospodárskymi stavbami. Na SV strane dochádza k transformácii drevenej zástavby za murovanú obrátenú už do Baštovej ulice. Na ulici zostali ešte aj v druhej tretine 20. storočia voľné prieluky.

Na Zimnej ulici došlo k náhrade poslednej drevenej zástavby za murovanú západne od Ul. T. Vansovej, avšak zástavba najzápadnejších parciel už nebola obnovená. Východne od ulice bol blok 3 murovaných objektov zachovaný. Po tento blok bola zachovaná tradičná forma radovej zástavby so stodolami smerom k hradbám. Východným smerom zrejme po požiari a likvidácii hradieb vznikla nová plocha radovej zástavby obrátenej do Kláštornej ulice. Zástavba parcely zachovávala tradičnú radovú formu s dvorom za domom a ukončujúcou stodolou.

➤ Úpravy od druhej tretiny 20. storočia po súčasnosť

Nástup modernej architektúry v medzivojnovom období sa nijakým spôsobom nedotkol okrajového Podolíneca. V štruktúre mesta pri úpravách a prestavbách nedochádza k vážnejším zásahom do jestvujúcej urbanistickej štruktúry. Prebiehali zväčša len menšie adaptácie objektov na námestí. Časť domov získava strohé fasády presadzujúceho sa

funkcionalizmu. Výraznejšie zmeny nenachádzame ani na bočných uliciach. Miestami vo voľných prielukách vznikajú ďalšie domy v tradičných formách.

Nové zmeny prinieslo až obdobie po druhej svetovej vojny. Vzhľadom na absentujúcu územnú ochranu dochádza k úpravám fasád - s likvidáciou výtvarného členenia, či nahradeniu veľkých portálov malými dverami. Výnimočne zaznamenávame nadstavbu domu na námestí (MN č. 26). Výrazným zásahom bola výstavba veľkorozmerných obchodných objektov bez rešpektovania foriem tradičnej zástavby (MN č. 4, 31).

Vážnejším zásahom sa stali novostavby bytových domov už mimo hraníc pamiatkovej rezervácie, ktoré svojimi proporciami, formou zástavby a výškou v ničom nenadväzovali na susediacu historickú štruktúru mesta.

B.1.4.2. Súčasný stav zachovania historickej štruktúry

Podolíneec vďaka svojmu lokálnemu postaveniu patrí k územiám s mimoriadne zachovanou historickou štruktúrou, a to na celom území pamiatkového územia. V nasledujúcom texte sa pokúsime zhodnotiť súčasný stav zachovania historickej štruktúry stavebného fondu po jednotlivých blokoch pamiatkovej rezervácie.

➤ SZ bloky zástavby Mariánskeho námestia

Historická zástavba na SZ strane Mariánskeho námestia je delená úzkou uličkou vedúcou podjazdom domu na Mariánskom nám. č. 13 na dve štruktúry. JZ blok má takmer intaktne zachovanú štruktúru. Tvorí ho radová zástavba deväť domov (MN č. 4-12). Rušivo pôsobí len veľkorozmerná novodobá bloková obchodná budova na MN č. 4 postavená v rozsahu dvoch historických parciel v odskoku bez rešpektovania uličnej čiary a foriem tradičnej zástavby. Západnejším smerom naň nadväzuje radová zástavba pôvodných meštianskych domov, z nich väčšina sú národnými kultúrnymi pamiatkami (MN č. 5, 7-12). Prevažná časť objektov je postavená na mierne rozšírených parcelách, ktoré sa však takto sformovali už na prahu novoveku. Všetky domy obrátené do námestia predstavujú dvojpodlažné stavby. Nehľadiac na obchodnú budovu najrozľahlejším objektom je meštiansky dom na Mariánskom nám. č. 9 s výtvarne členenou novorenesančnou fasádou. V úrovni prízemnia sú početné novodobé úpravy parterov. Vzácné sú na prízemí zachované ešte aj pôvodné okenné otvory. Rušivo pôsobí fasáda domu na MN č. 5, ktorého novodobé členenie otvorov by bolo vhodné v budúcnosti reštituovať do pôvodnej podoby.

Okrem hlavných objektov je pomerne dobre zachovaná aj zástavba dvorov, nezriedka aj s historickými hmotami prízemných, resp. ojedinele aj dvojpodlažných jednotraktových krídiel, ako aj prízemných ukončujúcich objektov pôvodne hospodárskeho charakteru, ktoré v súčasnosti zväčša menia funkčnú náplň na garáže. Na niektorých parcelách sú ukončujúce objekty odstránené (MN č. 10 – 11), tvoriace rezervnú plochu pre jej reštitúciu v tradičných formách.

Nadväzne na JZ blok pokračuje zástavba 17 meštianskych historických domov, z nich drvivá väčšina sú národnými kultúrnymi pamiatkami (MN č. 13-26, 29). Takmer všetky domy predstavujú poschodové stavby. Prízemným ostal už len jediný dom MN č. 27, nakoľko susediaci dom MN č. 26 bol začiatkom druhej polovice 20. storočia nadstavaný. Domy sú postavené zväčša na mierne rozšírených historických parcelách stabilizovaných zväčša v tejto podobe už v ranom novoveku. Dominantou bloku je budova fary postavená v šírke dvoch stredovekých parciel (MN č. 20). K dominantám patria aj ďalšie domy na širokých parcelách

(MN č. 15, 18). Zvlášť domy v západnej časti bloku (teda v prostrednej časti námestia) sú vnímateľné bohatým členením fasád v duchu klasicizmu a neoslohov.

Väčšina fasád má zachované členenia pôvodných otvorov vrátane okien na prízemí. Vzácnym prvkom je figurálna baroková maľba na dome na Mariánskom nám. č. 16. Zaujímavým prvkom sú otvory v rozličných výškových úrovniach na domoch na MN č. 19 a 29. Ozvlášťujúcim prvkom bloku je verejný podjazd v dome na Mariánskom nám. č. 13 vedúci do Letnej ulice.

Na hlavné objekty nadväzuje zväčša pôvodná štruktúra dvorových krídiel a zadných ukončujúcich objektov. Dvorové krídla pozostávajú z jednotraktových prízemných, výnimočne dvojpodlažných krídiel, ktoré sú vo väčšine prípadov zachované. Časť ukončujúcich prízemných objektov zanikla, resp. je v havarijnom stave, tvoriaca rezervu na novú dostavbu v tradičných formách (MN č. 14, 16, 18, 21, 24, 29).

➤ **SV bloky Mariánskeho námestia**

Dva malé bloky na SV strane delí ulica tvoriaca priame spojenie námestia s Ul. sv. Anny. Severný blok je značne narušený. Z historickej štruktúry sa zachovala len dvojpodlažná stavba bývalej katolíckej školy (MN č. 30). Východným smerom historická zástavba bola asanovaná a nahradená nadrozmernou dvojpodlažnou obchodnou stavbou postavenou bez rešpektovania foriem tradičnej zástavby (MN č. 31).

Naproti tomu južný blok je kompletne zachovaný, tvorený ôsmimi domami (MN č. 32 – 39), z ktorých časť sú národnými kultúrnymi pamiatkami (MN č. 35 – 39). Jedna parcela je po asanácii prázdna (medzi MN č. 32 a 33), tvoriaca stavebnú rezervu. Meštianske domy obrátené do námestia predstavujú tradičné dvojpodlažné stavby, domy obrátené do prepojavacích uličiek ostali prízemné. Dominantou bloku je v celej dĺžke dvojpodlažný náročný objekt na Mariánskom nám. č. 33 s bohatou novorenesančnou fasádou. K vzácnym patrí nerovnaké výškové členenie otvorov na dome na MN č. 36 so zachovanými kamennými ostentami okien. Veľká časť domov si zachovala pôvodné okenné otvory aj v úrovni prízemí. Dom na Mariánskom nám. č. 32 predstavuje jediný objekt na námestí so strechou s hrebeňom kolmým ku komunikácii. Časť dvorových stavieb sa nezachovala (MN č. 36 – 37), tvoriac rezervnú plochu pre prípadnú dostavbu.

➤ **JV bloky zástavby Mariánskeho námestia**

Na južnej strane Mariánskeho námestia sa nachádzajú dva bloky radovej zástavby oddelenej Ul. T. Vansovej. Väčší z nich je východnejší blok 18 meštianskych domov (MN č. 40 – 57), ktoré sú s výnimkou posledného všetky národné kultúrne pamiatky. Postavené sú zväčša na pôvodných stredovekých parcelách. Na východnej strane nachádzame aj mierne rozšírené parcely (MN č. 41 – 43). Jeden dom bol postavený v rozsahu dvoch stredovekých parciel (MN č. 48). Hlavné objekty tvoria dvojpodlažné stavby s výnimkou dvoch najvýchodnejších prízemných domov. Časť meštianskych domov zvlášť v centrálnej časti námestia má výraznejšie členenie priečelí, dominantné sú napr. secesné fasády domov MN č. 46 a 56. Ďalšie objekty so zdobnými historizujúcimi fasádami sú vo veľmi zanedbanom stave (MN č. 52 – 53).

Mnohé domy v priebehu druhej polovice 20. storočia stratili portály ako aj pôvodné členenie otvorov (MN č. 43 - 44, 48 – 50). Nevyužitá bola príležitosť reštitúcie pôvodného členenia pri obnove fasád domov na MN č. 41 – 42 s rôznymi výškovými úrovňami otvorov.

V bloku je mimoriadnym spôsobom zachovaná aj zástavba dvorov, prostredníctvom jednopodlažných, výnimočne aj poschodových dvorových krídiel a takmer pravidelných ukončujúcich objektov. Ukončujúci objekt chýba len u jedného domu (MN č. 42). Rušivo pôsobí ukončujúci objekt za MN č. 57 s rovnou strechou.

Východne od Ul. T. Vansovej sa nachádza blok radovej zástavby 11 meštianskych domov (MN č. 58-68), z nich väčšia časť tvoria národné kultúrne pamiatky (MN č. 58, 60 - 64, 67 - 68). Jedna parcela je prázdna, po asanovanom dome na MN č. 69.

Väčšina domov je postavená na tradičných stredovekých parcelách. Dominantným objektom je dom na Mariánskom nám. č. 68 na mierne rozšírenej parcele s otvormi v rozličnej výškovej úrovni. Zaujímavým prvkom je odskočená fasáda na dome MN č. 67. Časť objektov má zachované jednoduché členenie fasád v duchu historizmu a secesie. V druhej polovici 20. storočia došlo k znehodnoteniu fasád domov MN č. 59 – 61. Pôvodná historická štruktúra je čitateľná aj v dvorovej zástavbe, pozostávajúcej najmä z prízemných jednotraktových krídiel a ukončujúcich objektov na konci parcely. Len miestami sa vyskytujú ľahšie provizórne stavby.

➤ **Areál bývalého mestského hradu**

V areáli bývalého hradu sa nachádza dvojpodlažná stavba radnice (MN č. 3), na ktorú nadväzuje úsek hradbového múru. Jednoduchú historizujúcu fasádu zvyrazňuje schodisko na východnej strane a rizalit bývalej bránovej veže na západnej strane. JV od radnice je prízemná stavba požiarnej zbrojnice (MN č. 70), ktorej časť obvodových stien pochádza z opevnenia mestského hradu. Južne od zbrojnice sa nachádza rušivý objekt dvojpodlažného domu Zimná č. 1.

➤ **Bloky Letnej ulice**

Radová zástavba Letnej ulice pozostáva z jednostrannej zástavby vymedzenej Letnou a Baštovou ulicou. Dvoma priečnymi komunikáciami je rozdelená na tri stavebné bloky. JZ blok pozostáva zo 7 prízemných meštianskych domov (Letná 1-4, 6-8). Radová zástavba je prerušená dvoma voľnými pozemkami, rezervnými plochami pre novú dostavbu. Domy sú členené zväčša len otvormi okien a dverí, miestami ešte aj s pôvodnými výplňami (Letná 2). V dvorovej zástavbe dominujú historické ukončujúce objekty, výnimočne aj jednotraktové dvorové krídlo.

Prostredný blok tvorí radová zástavba 6 prízemných domčekov (Letná 9 – 14), prerušených dvoma voľnými parcelami po asanovaných domoch. Fasády sú členené zväčša len otvormi okien a dverí, miestami aj s pôvodným členením a výplňami (Letná 10, 14). Dvorovú zástavbu tvoria ukončujúce objekty, na SV strane sa nachádza historická štruktúra prízemných domov obrátených do Baštovej ulice (Baštová 16 – 19).

Posledný SV blok pozostáva z 13 meštianskych domov v neprerušenej radovej zástavbe (Letná 15 – 27). Ide o prízemné domy, v jednom prípade je doložený poschodový dom (Letná č. 16). Fasády domov sú rovnako zväčša členené len otvormi okien a dverí, miestami s pôvodnou výplňou a členením. Mimoriadnym spôsobom je zachovaná neprerušená zástavba ukončujúcich objektov. V strednej časti parciel sú miestami aj drobné dvorové krídla.

➤ **Bloky Baštovej ulice**

V páse severnej línie opevnenia sa nachádzajú stavebné bloky vymedzené Baštovou ulicou a Ul. J. Smreka. Na JV strane za bývalými hradbami sa nachádza historický blok troch prízemných domov v radovej zástavbe s fasádami obrátenými do parčíku pred kaplnkou sv. Jána Nepomuckého. Východným smerom sa nachádzajú dva prízemné domy (Baštová 1-2) pristavané k murivu hradby s baštou mestského opevnenia. Kratšia prepojovacia ulička predeľuje daný blok od prostredného bloku, pozostávajúceho z radovej zástavby siedmich prízemných domov (Baštová č. 3- 9). Zástavba je prerušená jednou voľnou prielukou. Výraznejšou dominantou bloku je dom Baštová č. 6 s vysokou manzardovou strechou a jednoduchým členením fasád z prvej tretiny 20. storočia. Dvorovú zástavbu bloku tvorí rad drobných ukončujúcich objektov do Ul. J. Smreka.

Tretí, SV stavebný blok Baštovej ulice reprezentuje neukončený proces vývoja prízemnej radovej zástavby. Striedajú sa tu plochy domov a voľných parcel. Na západnej strane sa nachádza zástavba šesť prízemných domov (Baštová 10-15), vzácne aj vo dvore s drobnými hospodárskymi stavbami. Východnejším smerom nasleduje voľná prieluka prerušená domom na Baštovej č. 20. Za ďalšou prielukou sa nachádzajú ďalšie dva domy (Baštová 21 – 22). Po ďalšej voľnej prieluke uzatvára blok dom na Baštovej č. 23.

➤ **Blok piaristického kláštora**

V stavebnom bloku v meste celom je najvýraznejšou dominantou impozantná stavba dvojpodlažného piaristického kláštora s dvoma vnútornými nádvoriami. Objekt členia trojpodlažné vežicové rizality a v ústrednej polohe do zástavby kláštora vťahnutý kostol s dvojicou veží. Pôvodný areál narušuje novodobý objekt kotolne, za južným ohradným múrom novodobá prízemná hospodárska stavba. Východné ukončenie areálu je urbanisticky narušené výrobným areálom spoločnosti Polyform. Areál kláštora delí od mesta pôvodný mestský hradbový múr s baštami. Z vnútornej strany hradieb sú zachované štyri k hradbe pristavané domčeky oddelené od seba voľnými plochami dvorov a záhradiek.

➤ **Bloky Zimnej a Kláštornej ulice**

Južne od blokov Mariánskeho námestia sa nachádzajú štyri stavebné bloky vymedzené Zimnou a Kláštornou ulicou. V prvom bloku od západu sa nachádza jediný prízemný domček na uličnej čiare Zimnej ulice. Celý blok tvoria parcely záhrad. Malou prepojovacou uličkou je oddelený od druhého bloku od západu. V západnej časti sa nachádza prízemný rušivý objekt predajne (Zimná č. 2). Za voľnou plochou pokračuje v hĺbke parcely rušivo osadený dom na Zimnej č. 3. Za ním nasleduje blok historickej zástavby päť domov (Zimná ul. č. 4-8), na ktoré nadväzujú prízemné domy obrátené do Ul. T. Vansovej, ktoré sú národnými kultúrnymi pamiatkami (Ul. T. Vansovej 6 – 7). Ozvlášťujúcim prvkom sú výšky na domoch na Zimnej 4-5. Domy na Ul. T. Vansovej sú charakteristické zdobnými historizujúcimi fasádami.

Východne od Ul. T. Vansovej nasleduje tretí stavebný blok. Na nároží sa nachádza prízemný dom č. 1 NKP, ktorý novodobými úpravami stratil výraz historického objektu. Naň nadväzuje dvojpodlažný dom na Zimnej č. 9, ktorý je národnou kultúrnou pamiatkou. Blok v pokračovaní má radovú zástavbu obrátenú do Kláštornej ulice. Pozostáva z ôsmich prízemných domov (Kláštorná 12-19), z nich posledný je uskočený do stredu parcely. Na domy nadväzujú miestami drobné dvorové krídla, pričom zástavbu uzatvára ukončujúci objekt do Zimnej ulice. Rušivo pôsobí dvojpodlažný ukončujúci objekt za domom Kláštorná 15.

V poslednom bloku zástavby sa nachádza šesť domov (Kláštorná 6-11). Na západe stojí solitér rušivého dvojpodlažného domu na Kláštornej č. 11. Zväčša výrazne pozmenenú zástavbu prízemných domov narušujú nadstavby dvoch vikierov vychádzajúce z fasád domov na Kláštornej č. 7- 8. Dvorovú zástavbu tvoria na západnom okraji rušivé objekty provizórneho charakteru. Západnejším smerom sa nachádza radová zástavba tradičných ukončujúcich objektov bývalých stodôl. Blok na západnej strane je ukončený voľnými parcelami záhrad.

➤ **Bloky Bernolákovej ulice**

Južne od línie hradieb sa nachádzajú posledné bloky pamiatkového územia. V hradobnej priekope medzi hradbou a Bernolákovou ulicou sú solitérne stavby. Plocha pri Mestskom úrade je voľná, po asanovanej zástavbe. Rodinné domy prilepené k hradbám začínajú až východne od spojky do Zimnej ulice. Zástavbu tvoria tri prízemné domy (Bernolákova ul. č. 19 -21), za ktorými nasleduje dominantný dom na Bernolákovej ul. č. 22 s vyvýšeným prízemím, členený polkruhovým rizalitom a hrazdenou vstavbou podkrovia. Východným smerom sa nachádzajú 3 ďalšie domy v prevažujúcej voľnej ploche záhrad.

Južne od komunikácie Bernolákovej ulice je zachovaná nezastavaná plocha rozsiahlej záhrady, v ktorej je situovaná blokovaná novodobá dvojpodlažná stavba.

Posledný stavebný blok sa nachádza východne od Ul. T. Vansovej. Plocha bývalej hradobnej priekopy je zväčša nezastavaná, rozdelená na menšie záhradky. Len na východnom okraji smerom ku kláštoru sú rušivé prízemné hospodárske stavby. Južne od bývalého náhonu sa od prvej tretiny 20. storočia rozvíja chaotická rušivá zástavba solitérnych ako aj k sebe prilepených prízemných, sčasti aj poschodových rodinných domov, južne od ktorých je areál prízemných stavieb hospodárskeho charakteru. Stavby takmer celého bloku nemajú urbanistické hodnoty a narušujú priestor pamiatkového územia.

B.1.5 Dominanty a výškové zónovanie pamiatkového územia

K dôležitým prvkom historickej urbanistickej štruktúry pamiatkového územia je okrem pôvodnej parcelácie, charakteristického spôsobu zástavby na jednotlivých parcelách a pôdorysnej dispozície aj výška tradičnej zástavby. Výšková hladina zástavby je významným dokladom postavenia toho - ktorého mesta. Pre všetky historické mestá je charakteristická koncentrácia najmajetnejšieho obyvateľstva v jeho jadre. Preto najvyššie stavby sa najčastejšie sústreďujú na hlavnom námestí, pričom zástavba sa smerom k okrajovým štvrtiam postupne znižuje.

B.1.5.1. Vývoj výšky zástavby v pamiatkovom území

Podolíneec vo svojej prvotnej stredovekej fáze predstavoval trhové mestečko s drobnou prízemnou drevenou obytnou zástavbou. Výraznou dominantou od jeho založenia bol murovaný farský kostol Panny Márie. Pôvodný predpokladaný románsky objekt bol prestavaný v závere 13. storočia. Ranogotický kostol sa stal prvou výškovou stavbou v meste. Dominantnosť stavby ešte viac umocňovala veža, kde boli umiestnené zvony. Zanedlho po založení mesta na prelome 13. a 14. storočia sa novým prvkom jeho organizmu stalo mestské opevnenie. Podoba mesta s kostolom uzavretého opevnením odvtedy na niekoľko storočí charakterizovala Podolíneec v diaľkových pohľadoch.

V priebehu stredoveku nedošlo k výraznejším zmenám vo výške zástavby v ohradenom meste. Prízemná zástavba sa zahusťovala, postupne sa rozvíjala aj na paralelných uliciach. V závere stredoveku dochádza k postupnej zámene pôvodnej drevenej architektúry za murovanú. Pri tejto zámere mohlo dôjsť k menším zmenám výšky, nakoľko charakteristickým prvkom podolíneckého domu bola existencia polozapusteného suterénu, nad ktorým sa nachádzala vyvýšená komora. V závere stredoveku Podolínec predstavoval mesto len s nízkou zástavbou, ktorá sa krčila v múrmi ohradenom areáli. Výraznou dominantou bol len kostol a opevnený areál mestského hradu, kde v obvodevej zástavbe môžeme predpokladať aj dvojpodlažné objekty.

Kľúčovou mestotvornou etapou sa stala ranonovoveká prestavba mesta. V tomto období dochádza k hromadnej výstavbe obytných domov na námestí. Čoraz väčšiu časť z nich predstavovali poschodové stavby, najmä v prostrednej a juhozápadnej časti námestia. Poschodové však boli len obytné domy obrátené do námestia, pričom na murované, resp. miestami ešte drevené obytné stavby nadväzovali v dvorovej časti zväčša prízemné drevené hospodárske stavby. Výstavbou murovaných poschodových domov na námestí sa tak v meste rozvlnila výšková hladina zástavby. Od týchto čias boli pre Podolínec charakteristické vyššie poschodové domy na námestí, pričom hladina zástavby klesala smerom k okrajovým štvrtiam. Novým prvkom vo výškovej hladine centrálnej plochy námestia sa stala zvonica a prízemný objekt radnice. Kostol získal svoju hmotovú podobu po prestavbách v 18. storočí.

Na oboch bočných uliciach prevládala drobná prízemná zástavba prevažne drevených domov. Niekoľko murovaných stavieb sa nachádzalo len na Zimnej ulici, pri krížení s Ul. T. Vansovej. Jeden z nich bol dvojpodlažný obytný dom.

Výraznou zmenou v obraze mesta bola výstavba piaristického kláštora v polovici 17. storočia. Komplex kláštora s kostolom bol postupne budovaný až do začiatku 18. storočia. Kláštor sa stal novou výraznou dominantou mesta. Išlo o dvojpodlažný objekt obdĺžnikového pôdorysu s trojpodlažnými nárožnými rizalitmi pôdorysne odvodených od pevnostnej architektúry. Do pôdorysu bol vložený kostol, ktorý tak rozdelil vnútorný priestor na dve nádvorcia. Priečelie kostola bolo ukončené dvojicou mohutných veží. Veže piaristického kláštora sa tak stali najcharakteristickejšou súčasťou siluety mesta v diaľkových pohľadoch, najmä od cesty z Ružbách.

Ďalšia neskorobaroková až klasicistická prestavba mesta (koniec 18. – polovica 19. storočia) predstavovala druhú kľúčovú etapu, v ktorej Podolínec získaval v svojich základných hmotách svoj dnešný charakter. Pre námestie sa stala charakteristická náhrada ďalších drevených domov za murované stavby. Prestavbou jestvujúcich domov takmer všetky obytné domy sa dostali do jednotnej výškovej hladiny dvoch nadzemných podlaží. Výnimkou bol len SV okraj, kde výšková hladina bol rozvlnená prízemnými aj poschodovými stavbami. Na námestí bol zlikvidovaný objekt radnice. Pre novú radnicu sa adaptoval poschodový objekt z bývalého mestského hradu.

Výraznejšie zmeny nenastali vo výškovej hladine v zástavbe parcely, kde drevené jednotraktové krídla a stodoly boli nahradené murovanými stavbami. Len zriedka nachádzame v zástavbe dvojpodlažné krídlo (MN č. 20).

Pre zástavbu Zimnej a Letnej ulice je stále charakteristická prevažujúca drevená zástavba. Okolo polovice 19. storočia dochádza ku komplexnej náhrade drevenej zástavby za murovanú v SV strane Letnej ulice. V radovej zástavbe prízemných domov bol postavený aj jeden poschodový dom (Letná č. 16).

Koncom 18. storočia dochádza k výstavbe prízemných murovaných objektov k hradbám mestského opevnenia. Po prelome storočí nepotrebné hradby v miestach, kde nebola prilepená zástavba boli postupne likvidované, zvlášť na severnej strane. Mesto sa tak

postupne zjednocovalo so svojimi predmestiami. Plocha hradobnej priekopy sa mení na záhrady, na severnej strane vznikajú tu aj plochy nízkej prízemnej zástavby.

Ďalšie zmeny v urbanistickej štruktúre nachádzame v druhej polovici 19. - polovici 20. storočia. Na námestí posledné drevené stavby boli vymenené za murované. Na SV okraji námestia zostalo len niekoľko prízemných domov. Charakteristickou sa stala výšková hladina dvojpodlažnej zástavby. V zástavbe dvora klesala hladina od poschodového obytného domu k dvorovému krídlu a murovanej stodole. Niekoľko dvorových krídiel bolo prebudovaných na poschodové objekty. Likvidáciou ďalších zvyškov opevnenia hradu sa objekt radnice zjednotil s námestím. Na Letnej a Zimnej ulici pokračoval proces výmeny drevenej zástavby za murovanú. Charakteristickou sa stala prízemná zástavba. Dvojpodlažné stavby boli len ojedinelou záležitosťou. V polohe severnej línie opevnenia sa postupne dohustovala prízemná zástavba Baštovej ulice, úseky hradieb v prostrednej časti boli zlikvidované. Proces sa neuzavrel, v bloku sa stále nachádzali voľné prieluky. Na južnej línii opevnenia zostali zachované hradby na juhozápadnej strane. V priekope vznikajú v záhradách ojedinelé stavby. Východne od Ul. T. Vansovej bol múr zlikvidovaný a priestor rozparcelovaný pre prízemnú radovú zástavbu obrátenú do Kláštornej ulice.

Výraznejšie zmeny nenastali v priestore medzi mlynským náhonom a riekou Poprad. Okrem mlynu, tu v západnej časti sa nachádzali len ojedinelé stavby, východne od Ul. T. Vansovej začína rozvíjať zhlukovitá chaotická zástavba drobných prízemných domov.

Po druhej svetovej vojne bol v súvislosti s odsunom majoritného etnika priestor historického jadra mesta zväčša stavebne umŕtvený. K mimoriadnym zmenám prostredia došlo na jeho bývalých predmestiach. Na Tatranskej ulici pred bývalou Hornou bránou, ako aj na Ul. sv. Anny za bývalou Hornou bránou vznikli viacpodlažné bytové domy. Hromadná bytová zástavba vznikla aj severe od Ul. J. Smreka. Výškové budovy tak zásadným spôsobom narušili prostredie historického jadra mesta. Stavebné zásahy v samotnom jadre však neznamenali výraznejší zásah vo výškovej hladine. V zlikvidovanom priestore na východnom okraji bývalého priestoru piaristického kláštora vznikajú plochy výroby skôr s nižšou hladinou zástavby pri zachovaní dominancie kláštora. Dve obchodné jednotky postavené na námestí rovnako neprevýšili určujúcu hladinu dvojpodlažnej zástavby.

Drobné prestavby a dostavby v dvoroch v druhej polovici 20. storočia zväčša neznamenali výraznejší zásah do výškovej hladiny. Výraznejším zásahom bola len výstavba ojedinelých dvojpodlažných domov na Zimnej a Kláštornej ulici.

B.1.5.2. Charakteristika súčasného stavu výšky zástavby v jednotlivých častiach pamiatkového územia

Napriek čiastkovým rušivým stavebným aktivitám posledných desaťročí v Podolínci zostala zachovaná zostupná gradácia výšky zástavby od plochy námestia smerom k okrajovým častiam mesta. Zostupná gradácia je mimoriadne čitateľná na severnej strane od dvojpodlažnej zástavby námestia cez prízemnú radovú zástavbu Letnej ulice po neuzavretú prízemnú zástavbu Baštovej ulice s prielukami a zväčša prízemnú prerušovanú zástavbu Ul. J. Smreka v ochrannom pásme rezervácie. Až za týmto blokom už v odstupe od pamiatkového územia sa nachádzajú vysoké bloky hromadnej bytovej výstavby. Pekne čitateľná zostupná hladina výškovej hladiny je aj na južnej strane, od dvojpodlažnej zástavby námestia, cez zväčša prízemnú zástavbu Zimnej, Bernolákovej a Kláštornej ulice, cez solitérnu výstavbu južnejším smerom po riekou Poprad.

Výšková gradácia v smere JZ - SV osi je už narušená. Pre samotné pamiatkové územie je charakteristická dvojpodlažná zástavba v prostrednej, ale aj západnej časti až po

budovu Mestského úradu. Za plochou bývalých hradieb výšková hladina klesá prízemnou zástavbou pri kaplnke sv. Jána Nepomuckého, avšak táto plocha susedí s rušivým blokom výškových budov na Tatranského a Bernolákovej ulici. Zostupná gradácia je čitateľná zo strednej časti námestia k jeho východným okrajom, kde výškovú hladinu rozvoľňujú ojedinelé prízemné domy. Východným smerom hladina zástavby stúpa areálom piaristického kláštora. Hladina zástavby v bezprostrednom susedstve kláštora má zostupnú gradáciu, avšak rušivým prvkom sú východnejšie bytové domy na Ul. sv. Anny.

➤ Mariánske námestie

Najvýraznejšou dominantou námestia je Rímsko-katolícky farský kostol Nanebovzatia Panny Márie situovaný ako solitér v centrálnej časti námestia. Ide o najvyššiu stavbu na námestí, ktorá svojou výškou (a to nielen veže) prevyšuje zástavbu dvojpodlažnej zástavby blokov námestia, pričom tvorí pevnú súčasť všetkých diaľkových pohľadov (spolu s piaristickým kostolom). V centrálnej ploche je dominantná zostupná výšková línia od kostola, cez zvonnicu a plochu parku so vzrastlou zeleňou až po voľnú plochu pred radnicou. Výškovú gradáciu akcentuje dvojpodlažný objekt radnice uzatvárajúci námestie na JZ strane.

Pre výškovú hladinu stavebných blokov námestia sú určujúce dve línie. Horizontálna línia je určujúca pre viac-menej unifikovanú výškovú hladinu radovej dvojpodlažnej zástavby meštianskych domov všetkých blokov námestia. V SZ blokoch námestia jednotná hladina je mierne rozvlnená jediným prízemným domom na východnej strane (MN č. 27). V SV bloku námestia je rovnako určujúcou hladina dvojpodlažnej zástavby. Výšková hladina klesá smerom k piaristickému kláštoru (MN č. 32, 38, 39). Prízemnú hladinu držia vedľajšie domčeky na Kláštornej ulici prilepené k hradbám. Prízemná hladina pri hradbách je dôležitou hodnotou pamiatkového územia. Analogická hladina je aj v JV blokoch námestia, kde dvojpodlažná hladina klesá až na východnom konci v uličke vedúcej ku kláštoru (MN č. 40, 41), kde v susedstve sa nachádzajú prízemné domčeky prilepené k hradbám na Kláštornej ulici. Od strednej časti námestia dvojpodlažná hladina je zachovaná až po posledný meštiansky dom MN č. 68. Následne hladina klesá prízemným objektom požiarnej zbrojnice (MN č. 70).

Druhou zásadnou líniou charakteristickou pre námestie, je zostupná línia od výškovo dominantného kostola v každom smere svetových strán cez dvojpodlažné meštianske objekty obrátené do námestia, pokračujúc dvorovou zástavbou. V dvorovej zástavbe totiž na dvojpodlažné stavby nadväzujú prízemné, len miestami dvojpodlažné dvorové krídla. V prípade poschodových krídiel, evidujeme zostupnú líniu od poschodovej časti cez prízemnú časť krídla. Hladina však pravidelne klesá k uzatvárajúcim objektom, ktoré sú v zásade prízemné. Zostupnú hladinu v rámci zástavby parcely nedodržia oba novodobé obchodné jednotky (MN č. 4, 31). Pozdĺžna dvojpodlažná stavba až do hĺbky parcely je výnimočne doložená len u dvoch historických nárožných domov (MN č. 32, 57). U prvého však zostupnú hladinu v bloku uzatvára susediaci prízemný dom na Mariánskom nám. č. 32, v prípade domu na MN č. 57 zostupnú hladinu na parcele dodržiava ukončujúci prízemný objekt. Vážnejším narušením zostupnej hladiny v rámci bloku je novostavba dvojpodlažného rodinného domu na Zimnej ul. č. 1 v susedstve požiarnej zbrojnice.

➤ Letná ulica

Pre výškovú hladinu Letnej ulice je určujúca výšková hladina prízemnej radovej zástavby. Vzostupnú ojedinelú krivku v strednej časti predstavuje objekt poschodového domu na Letnej č. 16. Pre zástavbu dvorov platí mierny pokles výškovej hladiny od vyššie

položeného hrebeňa obytného objektu po nižšie položenú hladinu hrebeňa ukončujúceho objektu.

➤ **Baštová ulica**

Pre výškovú hladinu Baštovej ulice je rovnako určujúca výšková hladina prízemnej radovej zástavby. Z rámca výškovej hladiny mierne vybočuje dom na Baštovej č. 6 s vysokou manzardovou strechou. Hladina v horizontále ulice klesá však početnými plochami voľných prieluk. Naprieč parcelami je zachovaná zostupná gradácia od vyššie položených striech obytných domov cez dvorové objekty s nižšie položenou strechou, resp. prázdnyimi dvormi na konci parcel.

➤ **Zimná a Kláštorňá ulica**

Výškovú hladinu Zimnej ulice určuje hladina prevažujúcej prízemnej zástavby. Prízemná zástavba začína na východnej strane solitérnym prízemným domom a predajňou na Zimnej č. 2. Hladina mierne narastá domami s výškou na Zimnej č. 4 – 5. Mierny pokles nachádzame pri nárožiacich s Ul. T. Vansovej. Hladina stúpa dvojpodlažným domom na Zimnej 9 a následne hladina klesá ukončujúcimi objektmi bloku Kláštornej ulice.

Aj pre bloky Zimnej ulice je charakteristická zostupná línia od hlavného objektu, cez nižšie situovanú dvorovú zástavbu, resp. voľné plochy dvora v zadnej časti parcel. Ukončujúce objekty vyúsťujú do uličky pri hradbách.

Východne od domu na Zimnej č. 9 sa nachádza principiálne obrátená zástavba orientovaná obytnými domami smerom do Kláštornej ulice. Líniu prevažujúcej prízemnej zástavby narušuje dvojpodlažný dom na Kláštornej 15 a nadstavby vikierov domov na Kláštornej 7 a 8. Aj v blokoch Kláštornej ulice je zachovaná zostupná línia výšky od obytného objektu k nižším hospodárskym stavbám a ukončujúcim objektom smerom do Zimnej ulice. Výškovú hladinu tu narušuje len dvojpodlažné krídlo objektu na Kláštornej č. 15 siahajúce až po Zimnú ulicu.

➤ **Bloky medzi opevnením a riekou Poprad**

Výškovou dominantou na JZ okraji pamiatkovej rezervácie sú zachované hradby s baštami. Výšková hladina za hradbami klesá do plochy takmer voľnej, len riedko zastavanej plochy bývalej priekopy. Nachádza sa tu len niekoľko prízemných stavieb na Bernolákovej ulici. Zvlnenie výškovej hladiny predstavuje dominantný dom na Bernolákovej 22 s vyvýšeným prízemím. Južne od komunikácie Bernolákovej ulice hladina klesá na voľné plochy záhrad až po rieku Poprad. Ojedinelú vlnu predstavuje bloková dvojpodlažná stavba.

Zostupnú gradáciu sledujeme aj východne od Ul. T. Vansovej, kde na prízemnú zástavbu nadväzujú nezastavané plochy záhrad v bývalej hradobnej priekope. Chaotická zástavba prízemných, sčasti aj dvojpodlažných stavieb narušuje zostupnú líniu južným smerom k rieke Poprad. Narušený priestor tlmia väčšie nezastavané plochy.

➤ **Blok piaristického kláštora**

V areáli piaristického kláštora zostal dominantou kláštorňá areál s kostolom, ktorý spolu s farským kostolom predstavujú najvyššie stavby v meste. Určujúcim prvkom je

zostupná výšková hladina od kláštora cez voľné plochy dvora. Napriek rušivým stavbám južne a východne od kláštora, výšková dominantnosť objektu zostala zachovaná.

B.1.6. Silueta a panoráma územia, obraz sídla v krajine, konfigurácia terénu, významné pohľady

Na súčasnú podobu mesta Podolíne v obraze krajiny spolupôsobilo viacero faktorov. Primárnym je prírodná konfigurácia terénu. Mesto bolo založené na dolnej terase Popradu. Prírodné danosti terénu podmienili najmä pozdĺžne narastanie mesta v smere terasy Popradu. Pozdĺž tejto základnej juhozápadno – severovýchodnej osi sa vykryštalizovala základná komunikácia prechádzajúca pozdĺžnym námestím prepájajúce historické jadro s oboma predmestiami - horným (Tatranská ul.) a dolným (Ul. sv. Anny). Na pozdĺžne námestie nadväzujú dve paralelné stavebné bloky – Letnej ulice na severe a Zimnej ulice na juhu. Po strate funkcie opevnenia vznikol nový stavebný blok v polohe severnej línie opevnenia na Baštovej ulice, susediaci so staršou jednostrannou zástavbou predmestia na Ul. J. Smreka. Zástavba v južnej línii sa plne nerozvinula a zväčša voľné plochy sú zachované až po riekou Poprad.

Mesto sa v posledných desaťročiach rozvíjalo najmä v predĺžení základnej komunikačnej osi a čiastočne aj severným smerom. Nová zástavba obkolesila historické jadro a čiastočne ho aj zatienila.

B.1.6.1 Významné pohľady na pamiatkové územie

Najvýznamnejšie pohľady na historickú štruktúru pamiatkovej rezervácie sú:

- z južnej strany, z vyvýšených svahov terasy na pravom brehu rieky Poprad (pohľad č. 1-4, výkr. č. 1 a 2). Historické jadro sa vyníma najmä kompaktnou štruktúrou historickej zástavby a výraznými dominantami oboch kostolov, a
- diaľkový pohľad na mesto z vyvýšenej cesty nad údolím Popradu od Nižných Ružbách, kde sa otvára pohľad na mesto s výraznou dominantou dvojice veží piaristického kláštora (pohľad č. 5, mimo rozsahu grafickej časti).

Konfigurácia prírodného terénu je príčinou, že výraznejšie vnímateľné pohľady na pamiatkové územie v hraničných polohách pamiatkového územia v styku s okolitou zástavbou mesta sú predovšetkým v smere základnej osi sídla:

- z Ul. sv. Anny s dominantným priehľadom na kostol piaristického kláštora (pohľad č. 6, výkr. č. 1 a 2) a
- z Tatranskej ul. na budovu radnice (pohľad č. 7, výkr. č. 1 a 2).

B.1.6.3 Významné pohľady v pamiatkovom území

V samotnom pamiatkovom území je významných viacero pohľadov. Výrazné dominanty a hodnotné priestory námestia sú čitateľné najmä:

- z JZ okraja námestia – pohľad na park s kostolom a zvonnicou, lemovanými radovou meštianskou zástavbou námestia (pohľad č. 8, výkr. č. 2),
- od parku – pohľad na zvonnicu a kostol Panny Márie (pohľad č. 9, výkr. č. 2),
- pri južnom domoradí od zvonice – pohľad na SV blok námestia a vyrastajúce veže piaristického kostola v uličke za ním (pohľad č. 10, výkr. č. 2),
- od parku – pohľad na budovu radnice (pohľad č. 11, výkr. č. 2),

- pohľady pozdĺž južného a severného domoradia námestia (pohľad č. 12 a 13, výkr. č. 2),
- pohľad na uličku vedúcu z námestia ku kláštora (pohľad č. 14, výkr. č. 2),
- pohľad od vstupu do kostola na severnú časť námestia (pohľad č. 15, výkr. č. 2)
- pohľad od vstupu na námestie zo SV na JZ (pohľad č. 16, výkr. č. 2),
- pohľad od vyústenia uličky od kláštora na námestie na farský kostol a na námestie (pohľad č. 17, výkr. č. 2).

Významné pohľady v pamiatkovej rezervácii sú aj v okrajových častiach, najmä:

- z Letnej ulice - pohľad do uličky vedúcej k podjazdu domu MN č. 13 (pohľad č. 18, výkr. č. 2),
- z Baštovej ulice na areál piaristického kláštora (pohľad č. 19, výkr. č. 2),
- z Baštovej ulice prepojovacou uličkou na Letnú ulicu – pohľad na vežu farského kostola (pohľad č. 20, výkr. č. 2),
- z Ul. J. Smreka na mestské hradby (pohľad č. 21, výkr. č. 2),
- z Bernolákovej ulice na radnicu (pohľad č. 22, výkr. č. 2),
- z Bernolákovej ulice na mestské hradby (pohľad č. 23, výkr. č. 2),
- z Kláštornej ul. na veže piaristického kostola (pohľad č. 24, výkr. č. 2),
- priehľady Zimnou ulicou (pohľady č. 25 a 26, výkr. č. 2),
- priehľady Letnou ulicou (pohľad č. 27 a 28, výkr. č. 2),
- priehľady Z časťou Kláštornej ulice pozdĺž hradieb (pohľady č. 29, výkr. č. 2),
- pohľad Baštovou ulicou (pohľad č. 30, výkr. č. 2) a
- pohľady na kláštor (pohľady č. 31, 32 a 33, výkr. č. 2).

Mimoriadne významné sú aj pohľady z dominant sídla, najmä:

- z ochodze veže farského kostola na pamiatkovú rezerváciu (kruhový pohľad č. 34, výkr. č. 2) a
- z balkóna piaristického kostola na pamiatkovú rezerváciu (polkruhový pohľad č. 35, výkr. č. 2).

B.1.7. Piata fasáda – strešná krajina (strechy a krovy)

Strecha od vzniku obydľia a architektúry vôbec tvorí ich neoddeliteľnú súčasť a zároveň je ukončujúcim prvkom architektúry. Jej hlavnou funkciou je ochrana stavby pred poveternostnými vplyvmi, ktoré majú negatívny vplyv na jej jednotlivé konštrukcie. Okrem toho strechy dotvárajú architektonický výraz samotného objektu, ulice a sídla. Každé slohové a časové obdobie prináša typické konštrukčné a tvarové riešenie striech, ktoré je pre dané obdobie typické. Pozoruhodné je, že práve krovy a strechy sú v historickom vývoji architektúry najstabilnejšie a najmenej menené konštrukcie. Až živelné katastrofy ako sú požiare, prípadne veterné smršte ale aj drevokazný hmyz, radikálne prestavby objektov, alebo napr. v súčasnosti populárne a rozmáhajúce sa vstavby do podkrovi, historické strechy menia za nové, častokrát nekriticky a neodôvodnene, a od predchádzajúcich aj konštrukčne i tvarovo rozdielne.

Prameňom poznania historického zastrešenia v Pamiatkovej rezervácii v meste Podolíne je historická fotografická dokumentácia. Je však pomerne chudobná a začína sa objavovať od konca 19. – zač. 20. storočia. Práve fotografické snímky z tohto obdobia dokladajú historický tvar zastrešenia meštianskych domov typickými „*spišskými strechami*“ - strmými sedlovými strechami s hrebeňom kolmým na uličnú čiaru, s podlomenicou

a doskovým štítom (dom na Mariánskom nám. č. 67-68). Najrozšírenejším tvarom strechy meštianskych domov na námestí i v okrajových častiach pamiatkovej rezervácie je sedlová strecha s hrebeňom rovnobežným s uličnou čiarou, pri nárožných objektoch ukončená valbou. Rovnakým typom strechy boli vybavené aj hospodárske objekty – stodoly ukončujúce zástavbu jednotlivých parciel na zadnej strane. Na dvorová zástavba zas prevažuje zastrešenie pultovými, alebo sedlovými strechami s hrebeňom paralelným s dĺžkovým rozmerom parcely. Manzardové typy zastrešenia, resp. dvojspádové sedlové strechy sa v Podolínci neujali. Strechy radnice a oboch dominantných sakrálnych objektov si zachovali svoj základný charakter aj napriek výmene krovových konštrukcií v 19. a 20. storočí a zníženiam úrovne ich hrebeňov. Strecha zvonice si zachovala svoju pôvodnú zaatikovú podobu.

Doposiaľ sa v meste Podolínec ako strešná krytina historicky používal predovšetkým drevený štiepaný šindel. Samozrejme, náročné ukončenie veží kláštorného kostola už v 18. storočí prinieslo použitie medeného plechu. Nové druhy krytín sa začali masívnejšie objavovať až v súvislosti s železničnom spojením mesta s košicko-bohumínskou traťou a Popradom (1893) až pri obnovách objektov realizovaných začiatkom 20. stor. Vtedy začali byť vo väčšom rozsahu používané nespálne druhy krytín ako plechová pozinkovaná krytina, keramická pálená krytina (francúzska), betónová krytina a ojedinele aj krytina z azbestocementových šablón – tzv. eternit. Ľahko horľavá drevená krytina dovtedy znamenala pre mesto trvalé a vážne nebezpečenstvo vzniku a rýchleho sa rozšírenia požiarov. Tieto sú zaznamenané v r. 1669 – kláštor a v r. 1684 - takmer celé mesto (M. Murcko II. s. 37, Súpis III, s. 490).

B.1.8. Architektonické, umelecko–historické a výtvarné hodnoty objektov pamiatkového územia

Podolínec nepatrí do skupiny najvýznamnejších uhorských miest, v ktorej dominujú najmä slobodné kráľovské mestá a najvýznamnejšie banské mestá. Reprezentuje skôr skupinu malých miest, ktoré tvorili prechodnú skupinu medzi mestami prvej kategórie a vidieckymi mestečkami. Uchovávané výsady týchto miest umožnili rozvoj mestskej vrstvy, ktorej bohatstvo umožnilo výstavbu dvojpodlažných murovaných domov. Takéto stavby totižto nenachádzame u drobných vidieckych mestečiek. Na druhej strane však tieto domy svojimi výtvarnými a architektonickými hodnotami nemohli konkurovať domom a palácom mestskej nobility u miest prvej kategórie.

Najcharakteristickejším typom podolíneckého meštianskeho domu je tradičný dvojtraktový dom. Užší trakt tvoril prejazd, širší obytný trakt dispozičný dvoj-, resp. trojpriestor. Vo výnimočných prípadoch v prestavanej podobe nachádzame jadrá sieňových domov. Na zúžených parcelách (najmä v bočných uličkách) sa objavujú dvojtraktové priechodové domy, na rozšírených parcelách aj trojtraktové prejazdové domy. Na námestí sa nachádzajú 2 viactraktové domy na spojených dvoch parcelách. Na námestí sú domy v drvivej prevahe dvojpodlažné. Charakteristickým prvkom podolíneckého domu je čiastočne zapustený suterén pod časťou domu, s čím súvisí rozličná výšková úroveň miestností, ktorá sa niekedy odráža aj na hlavnej fasáde. Na bočných uliciach plocha podpivničenia výrazne klesá. Na námestí väčšinu stavebného fondu tvoria domy z raného novoveku, v bočných uliciach z mladších úsekov novoveku.

Horizontálne konštrukcie u domov na námestí tvoria rôzne murované klenbové konštrukcie a drevené stropy. V okrajových štvrtiach sa vyskytujú prevažne rovné stropy, či už formou starších pohľadových trámových stropov, resp. mladších drevených trámových stropov s podbitím.

K architektonickým prvkom domov na námestí okrem pôdorysnej dispozície,

horizontálnych a vertikálnych konštrukcií patria čierne kuchyne s komínovými telesami, schodiská, výnimočne pavlače dvorových krídiel.

K dôležitým prvkom sú otvory okien a dverí. U tradičného dvojtraktového domu sa stáva typickým trojosový rytmus fasád. Partery na bočných uliciach členia prevažne len otvory okien a vstupov, na námestí sú výraznejšie okrem vstupov zastúpené aj výkladce, zachované okenné otvory v úrovni prízemnia sú však ešte početné. Charakteristickým prvkom pre domy, či už na námestí, resp. v bočných uliciach je široký vstup do prejazdu. Pre staršie obdobie sú charakteristické otvory s polkruhovým uzáverom, od druhej polovice 19. storočia sa presadzujú otvory so segmentovým, resp. rovným nadpražím.

Výtvarné prvky sa uplatňujú predovšetkým u domov na námestí. Na bočných uliciach len zopár domov má jednoduché výtvarné členenie fasády, avšak až z obdobia historizmu, resp. secesie. Meštianska architektúra Podolínce odráža módne výtvarné prvky od neskorej renesancie až po súčasnú modernu.

Obdobie neskorej renesancie až raného baroka zanechalo zopár architektonických prvkov, akými sú kamenné profilované portály v interiéri, jednoduché kamenné ostenia okien, ojedinele krby. V oveľa výraznejšej miere sa vyskytuje štuková výzdoba klenieb. Na fasádach z pôvodného členenia sú zachované časté jednoduché polkruhovo ukončené portály, výnimočne kamenné ostenia okien na poschodí (MN č. 36, 68). Výnimočnou je torzálna zachovaná maľovaná výzdoba fasády meštianskeho domu na Mariánskom nám. č. 52, alebo nálezy fragmentov obdobnej výmaľby (MN č. 16...).

Obdobie neskorého baroka a klasicizmu zanechalo v interiéroch nové typy klenbových konštrukcií. Na klenbách pokračuje štuková výzdoba. Z obdobia neskorého baroka pochádza figurálna maľba na dome MN č. 16. Z obdobia klasicizmu a neskorého klasicizmu pochádza viacero fasád. Členia ich okrem otvorov najmä profilované kordónové a korunné rímsy, pilastre s profilovanými hlavicami, nadokenné rímsy, resp. štukové ornamenty v suprafenestre.

Historizmus, secesia a funkcionalizmus sa odrazili predovšetkým vo vonkajšom výraze meštianskych domov. V závere 19. storočia sa vo výzdobe fasád uplatňujú rôzne novorenesančné, novobarokové a eklektické riešenia. Začiatkom 20. storočia do tradičného členenia fasád prináša nové geometrizujúce, rastlinné a antropomorfné prvky secesia. V parteri domov na námestí sa začínajú postupne uplatňovať otvory výkladcov a vstupov do obchodných prevádzok. V druhej tretine 20. storočia v meste neplatili žiadne princípy ochrany jestvujúceho fondu. Ojedinele tak dochádza na námestí k nahradeniu zdobných fasád strohými funkcionalistickými členeniami. Ojedinele sa uplatnili tak aj širšie otvory okien a výkladcov. Z konca 19. – prvej polovice 20. storočia je dochovaných viacero remeselných prvkov akými sú najmä drevené výplne okien a dverí, podlahy a kovové zábradlia.

B.1.8.1. Objekty nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok na území Pamiatkovej rezervácie v meste Podolínce

Národná kultúrna pamiatka je hnuťelná alebo nehnuteľná vec pamiatkovej hodnoty, ktorá je z dôvodu ochrany vyhlásená za kultúrnu pamiatku. Ak ide o archeologický nález, kultúrnou pamiatkou môže byť aj neodkrytá hnuťelná vec alebo neodkrytá nehnuteľná vec, zistená metódami a technikami archeologického výskumu.

Číslo ÚZPF	Unifikovaný názov NKP	Adresa	O.č.	Parc.č.
922/1-?	Mestské opevnenie	Kláštorná, Baštová, Bernolákova		
1950/0	Kaplnka – Sv. Ján Nepomucký	Tatranská ul.		549/2
941/1-2	Kostol a zvonica	Mariánske nám.	1,2	1, 3/1
942/1-3	Kláštor piaristov	Kláštorná ul.		1029/1,3,4, 6
944/0	Kaplnka – Sv. Anna	Ul. sv. Anny		921
3951/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	3	213
924/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	5	561
925/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	7	563
926/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	8	564
3952/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	9	565/1 až 3
927/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	10	566
3953/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	11	567
3954/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	12	568
928/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	13	617/1
3955/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	14	616
929/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	15	615
930/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	16	614/1 až 2
931/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	17	613
3956/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	18	612
932/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	19	611/1 až 3
3957/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	20	610
3958/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	21	609
3959/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	22	608
3960/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	23	607
3961/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	24	606
3962/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	25	605
933/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	26	604
3963/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	29	601

3964/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	35	6
934/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	36	7
935/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	37	8
3965/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	38	9
3966/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	39	12
3967/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	40	13
3968/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	41	14
3969/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	42	15
3970/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	43	16
3971/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	44	17
3972/	Dom meštiansky	Mariánske nám.	45	18
3973/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	46	19
3974/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	47	20
3975/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	48	21
3976/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	49	22
936/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	50	23
3977/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	51	24
3978/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	52	25
3979/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	53	26
3980/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	54	27
3981/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	55	28
3982/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	56	29
3983/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	58	199
3984/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	60	201
3985/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	61	202
3986/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	62	203
937/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	63	204/1 až 2
3987/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	64	205
3988/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	67	208

938/0	Dom meštiansky	Mariánske nám.	68	209
3990/0	Dom meštiansky	Zimná ul.	9	32
3991/0	Dom meštiansky	Ul. T. Vansovej	1	31
3992/0	Dom meštiansky	Ul. T. Vansovej	7	183

B.1.8.2. Objekty navrhnuté na vyhlásenie za NKP

V súčasnej dobe neprebíha legislatívny proces vyhlasovania objektov v Pamiatkovej rezervácii Podolíneec za národné kultúrne pamiatky.

B.1.8.3. Objekty vytipované na vyhlásenie za NKP

V súčasnej dobe sú v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR okrem verejných a sakrálnych stavieb zapísané ako nehnuteľné národné kultúrne pamiatky zväčša len meštianske domy na námestí. Zo zachovanej historickej štruktúry boli pre vyhlásenie za NKP vytipované objekty, ktoré majú reprezentovať architektúru okrajových štvrtí v dvoch základných formách. Do prvej skupiny patria objekty, ktoré svojou dispozíciou, konštrukciou, či úpravou, výzdobou a členením fasád sú buď historické a charakteristické, alebo sa vynímajú najmä v okrajovej štruktúre ako bohatšie, zastupujú tak strednú meštiansku vrstvu. Do druhej skupiny sa zaraďujú obytné objekty a hospodárske objekty už skôr vidieckeho charakteru so zachovaným autentickým výrazom, pôdorysnou dispozíciou, historickými vertikálnymi a horizontálnymi konštrukciami, zväčša z 20. stor.

Mariánske námestie:

- meštiansky dom č. 27 s hospodárskou zástavbou (parc. KN-C č. 603)
- meštiansky dom č. 28 s hospodárskou zástavbou (parc. KN-C č. 602)
- býv. katolícka škola (v súčasnosti Zborový dom ev. a. v cirkvi) č. 30 (parc. KN-C č. 619)
- meštiansky dom š. 33 (parc. KN-C č. 4)
- archeologická situácia zaniknutý ohradný múr býv. cintorína okolo farského kostola Panny Márie
- archeologická lokalita zaniknutá radnica
- archeologická lokalita zaniknutý mestský hrad

Letná ulica:

- hospodárska stavba – stodola domu č. 8 (parc. KN-C č. 559)
- obytný dom č. 10 (parc. KN-C č. 571)
- obytný dom č. 14 (parc. KN-C č. 579)
- obytný dom s hospodárskym zázemím č. 16 (parc. KN-C č. 582)

Zimná ulica:

- obytný dom č. 6 (parc. KN-C č. 182)

Baštová ul:

- hospodárska stavba – stodola domu č. 3 (parc. KN-C č. 540)

- obytný dom č. 7 (parc. KN-C č. 535)

Ul. Jozefa Smreka:

- hospodárska stavba – stodola a maštal' domu č. 1 (parc. KN-C č. 547)

B.1.8.4. Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty rezervácie sú v grafickej časti Zásad ochrany pamiatkového územia vyznačené hnedou farbou. Ide o objekty, ktoré nie sú zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, sú postavené v rôznych obdobiach a slohových výrazoch, majú rôzny stavebno-technický stav, rôznu úroveň architektonického a výtvarného výrazu. Niektoré z nich boli vytipované pre svoje zachované pamiatkové hodnoty na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu.

Spoločným znakom všetkých týchto objektov je ich vyhovujúce pôdorysné usporiadanie rešpektujúce historickú pôdorysnú schému a parceláciu, výškové usporiadanie a hmotovo-objemové parametre nenarúšajú optimálnu urbanisticko-architektonickú skladbu vo vzťahu k mestským blokom, uliciam a prostrediu pamiatkovej rezervácie ako celku.

B.1.8.5. Objekty nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia

Objekty nerešpektujúce pamiatkové hodnoty Pamiatkovej rezervácie Podolíneec sú v grafickej časti Zásad ochrany pamiatkového územia vyznačené žltou farbou. Ide zväčša o novostavby z druhej polovice 20. stor., alebo o dielčie novodobé úpravy a prístavby, ktoré nerešpektujú historickú pôdorysnú schému, častokrát parceláciu, výškové usporiadanie a priestorové a objemové parametre a celkovo negatívnym spôsobom viac, či menej narúšajú historickú urbanisticko-architektonickú skladbu vo vzťahu k mestským blokom, uliciam a prostrediu pamiatkovej rezervácie ako celku.

B.1.9. Archeologický výskum v pamiatkovom území

B.1.9.1. Stručný náčrt histórie archeologického výskumu v historickom jadre mesta

Napriek tomu, že Podolíneec patril medzi dôležité uhorské mestá, archeologický výskum v historickom jadre dlhé desaťročia absentoval. Až do začiatku 90-tych rokov 20. storočia nepočítané archeologické akcie pozostávali z príležitostných povrchových prieskumov a obhliadok prác. Výraznejší prelom v bádání nastáva začiatkom 90-tych rokov 20. storočia. V tomto období boli realizované prvé sondážne výskumy v polohách jednak Kaplnky sv. Anny na cintoríne, ako aj v areáli mestského hradu, kde bolo výskumom zdokumentované predbránie bývalej hornej brány. V závere 90-tych rokov boli v ryhách inžinierskych sietí identifikované murované konštrukcie opevnenia pri Mestskom úrade, ako aj murivá dolnej brány pri piaristickom kláštore.

Nová etapa výskumu v historickom jadre mesta nastala až v poslednom desaťročí, keď stavebné zásahy do terénu sú podmienené aj archeologickým výskumom. Doterajšie výskumy sa sústredili predovšetkým na plochy verejných priestranstiev. Výskumy preukázali archeologický potenciál územia. K významným nálezom je potrebné považovať nález radnice, ako aj dokumentáciu viacerých úsekov opevnenia.

Veľkú pozornosť bude potrebné v budúcnosti sústrediť na zástavbu blokov, nakoľko v súčasnosti disponujeme z týchto plôch len zlomkom archeologických poznatkov.

B.1.9.2. Súpis archeologických výskumov a prieskumov

- Mariánske námestie – areál kostola – ohradný múr, okruhliaková dlažba, kultúrne vrstvy zo stredoveku až novoveku
- Mariánske námestie – v ryhách pre potrubie vodovodu – kultúrne vrstvy zo stredoveku až novoveku, okruhliaková dlažba, zahĺbené objekty
- Mariánske námestie – západne od zvonice – murované základy verejnej stavby, kultúrne vrstvy stredovek – novovek
- Mariánske námestie – novoveké vrstvy s keramikou pred domami MN č. 16, 20, 21
- Mariánske nám. č. 29 – kultúrne vrstvy, studňa – novovek
- Mariánske nám. č. 67 – vo dvore nálezy zo stredoveku až novoveku
- Mariánske nám. – areál Mestského úradu a požiarnej zbrojnice – plocha bývalého stredovekého hradu - archeologicky skúmané predbránie vstupnej bránovej veže, v ryhách zachytené zaniknuté murivá pred Mestským úradom, ako aj vo dvore zbrojnice medzi budovou zbrojnice a hradbovým múrom
- Mariánske nám. – Tatranská ul. – v ryhe zachytené murivá hradby a parkánu
- Mariánske nám. – Ul. sv. Anny – v ryhách zachytené murivá komplexu dolnej mestskej brány
- Baštová ulica – v ryhe vodovodu zachytené kultúrne vrstvy zo stredoveku až novoveku, zahĺbené objekty, okruhliaková dlažba, murované konštrukcie hradby a zrejme aj parkánu
- Baštová ul. č. 10 – sondážnym výskumom zachytená línia parkánového múru
- Ulica sv. Anny – novostavba p. č. 1001/1 – kultúrne vrstvy zo stredoveku? až novoveku

B.1.10. Historická zeleň, parky, verejná zeleň, záhrady a dvory – systém zelene pamiatkového územia

Na pamiatkovom území PR Podolíneec sa nenachádzajú objekty historickej zelene vyhlásené za národné kultúrne pamiatky v zmysle ustanovení pamiatkového zákona. Všetky objekty zelene v ich plošnej a priestorovej štruktúre sú súčasťou systému zelene pamiatkového územia. Systém zelene je ako celok jednou z najvýznamnejších hodnôt pamiatkového územia.

Systém zelene pamiatkového územia je neoddeliteľnou súčasťou urbanistickej štruktúry, tvorí jednotný celok s architektúrou a vznikol postupným vývojom od pasívnej prítomnosti naturálnej zelene až po regulované, cielene založené a udržiavané plošné a priestorové vegetačné štruktúry. Pasívna prítomnosť zelene sprevádza vývoj mesta od jeho založenia až po súčasnosť. Jej cieľené zakladanie sa však viaže až na obdobie jeho konečného dotvorenia.

Vývoj systému zelene začal založením mesta na prirodzených zelených plochách urbanizovanej krajiny. Postupnou zástavbou a užívateľským atakom tieto naturálne plochy zelene zanikli. Časť z nich bola zastavaná, časť sa stala pestovateľskými plochami a dala základ neskorším záhradám, časť ostala v dvoroch, časť ostala ako zbytkové plochy v uliciach, ale všetky tieto štruktúry podliehali permanentným zmenám závislým na ich využívaní. A práve užívateľské nároky vyvolali cieľené zakladanie zelene s využitím jej estetizujúceho efektu, na ktoré je naviazané využívanie hlavne psychohygienické a ekologické. V Podolínci prvé cieľene založené okrasné plochy zelene boli s najväčšou pravdepodobnosťou viazané na úpravu plôch v kláštore. Túto skutočnosť dokladuje plán úpravy rajského dvora v átriu kláštora už v dobe jeho výstavby.

Prítomnosť zelene v období 1. (1782-1784) a 2. (1821) vojenského mapovania nie je na ploche stredovekého mesta dokladovaná. Výnimku tvorí kláštorový areál, kde sú plochy zelene (záhrady) všade okrem zastavaných plôch a vstupného nádvoría.

Historická katastrálna mapa (mapa stabilného katastra) z roku 1871 dokladuje cieľene založené výsadby:

1. v areáli rímskokatolíckeho kostola na námestí, kde po jeho obvode bola výsadba stromov v pravidelnom rytme s výnimkou predpolia západného vstupu;
2. v kláštorom areáli, kde boli cieľene upravené
 - juhovýchodné átrium ako klasický rajský dvor s vymedzenou štvorcovou centrálnou dispozíciou v pravidelnej úprave viazanej na architektúru a vstup,
 - severovýchodné átrium s celoplošnou úžitkovou pestovateľskou plochou,
 - čisté vstupné nádvorie,
 - úžitkové záhrady situované po vonkajšom obvode kláštora v juhozápadnej, južnej, juhovýchodnej a východnej polohe uzavretého areálu;
3. v juhovýchodnej časti mestského hradu, kde bola úžitková záhrada;
4. v spojenom dvore dnešných objektov Mariánske nám. č. 22 a 23, kde bola okrasná pravidelná parková úprava na spôsob átriových záhrad;
5. v severozápadnej časti hradobnej priekopy, kde boli úžitkové záhrady.

Život ľudí v 19. stor. poznačila osvietenská doba so spoločenským ideálom charakterizovaným návratom k prírode, ktorý povýšil vegetačné prvky v sídlach na nevyhnutnú a zároveň estetickú súčasť života človeka. Do urbanistickej schémy Podolínce tieto idey zasiahli v poslednej tretine 19. stor., kedy sa začalo s skrášľovacími zásahmi na

verejných priestranstvách. Ako prvé bolo v tomto duchu sadovnícky upravené dnešné Mariánske námestie.

Zeleň verejných priestranstiev:

Jediným, avšak plošne výrazným verejným priestranstvom, je centrálné námestie vymedzené domoradím zo severu, juhu a východu a radnicou na západe.

Prvé cielene vysadené stromy na námestí boli po obvode kostola, s najväčšou pravdepodobnosťou sledovali líniu zaniknutej stredovej ohrady. Boli vysadené v pravidelnom rytme, okrem polohy pred západným vstupom. Druhou cieleňou výsadbou bola výsadba tieniacich stromov viazaných na studňu v juhozápadnej polohe námestia. Predpokladáme, že boli vysadené v 70-tych rokoch 19. stor.. Ich prítomnosť na námestí dokladuje fotografia z roku 1891, ktorá zachytáva už stabilizovanú porastovú skupinu vymedzenú oplotením. Okrem tieniacej stromovej skupiny na ploche námestia, stromov okolo kostola pohľadovo do námestia zasahovali aj koruny stromov z kláštorného areálu. Všetky tieto dreviny mali naturálne koruny. K týmto porastom pribudla koncom 80-tych rokov 19. stor. stromová aleja, ktorá bola vysadená po celom obvode námestia tak, že v pôdoryse v konštantnej vzdialenosti od hlavných fasád domoradia kopírovala jeho tvar. Výnimku tvorila uličná fasáda radnice, kde identická výsadba symetricky rámovala hlavný nástup do objektu. Hlavným cieľom tejto líniovej výsadby alejových stromov bola segregácia pešieho a ostatného pohybu na námestí. Pozdĺž domoradia vznikol oddelený a tým bezpečný pás pre nerušený peší pohyb. Aleja bola vysadená do terénnych výsadbových jám bez ich ďalšej povrchovej úpravy ako monokultúra z lípy malolistej (*Tilia cordata*). Aleja bola priebežne dopĺňaná. Prevažná väčšina stromov z pôvodnej výsadby za zachovala dodnes. Jednotlivé alejové stromy boli od začiatku každoročne rezané na hlavu, čo umožnilo počas celej existencie aleje zachovanie rovnakých proporčných pomerov hmoty korún stromov a okolitej architektúry.

S odstupom niekoľkých rokov, podľa veku stromových drevín, v posledných rokoch 19. stor. alebo na prelome 19. a 20. stor. došlo na námestí k radikálnym zásahom. Naturálna partia tieniacich stromov bola ako celok nahradená novou výsadbou. Po ich výrube, v tej istej polohe, bola vysadená dvojradová stromová aleja, ktorá v pôdoryse kopírovala tvar zbytkovej plochy vymedzenej dvoma vozovkami po jej oboch stranách. Boli tu vysadené pagaštany konské (*Aesculus hippocastanum*) ako jediný druh. Rovnako bola vysadená nová aleja aj po juhovýchodnej strane vozovky v polohe vymedzenej cestou na Lomničku až k juhozápadnému nárožiu areálu kostola. Bola dvojradová a boli tu vysadené pagaštany konské (*Aesculus hippocastanum*) a lípy malolisté (*Tilia cordata*). Koruny týchto stromov mali prirodzený tvar, neboli rezané na hlavu ako aleja po obvode námestia pozdĺž domoradi. Novovysadené aleje v strede námestia boli scelené trávnikovými plochami do malých sadovnícky upravených plôch a vymedzené jednoduchou drevenou ohradou – na stĺpikoch boli horizontálne uložené hranoly. Konštrukcia ohrady bola masívna. V takejto podobe sa malé parkové plochy zachovali až do 20-tych rokov 20. stor., kedy juhozápadná parková plocha prešla výraznou zmenou. Bola oplotená novým plotom s podmurovkou a medzi murovanými stĺpikmi so zaobleným vrcholom boli kovové plotové výplne. Do parkovej dispozície sa vstupovalo kovovou dvojkřídlovou brámkou. Stredová úprava medzi kostolom a juhozápadným parkom naďalej ostala vymedzená drevenou ohradou.

V tomto období nastali výraznejšie zmeny v bezprostrednom okolí kostola, kde nové oplotenie, identické s oplotením juhozápadného parku, prinieslo zmenu terénu. Pôvodne zvýšený terén okolo kostola, ktorého výškové prevýšenie po zániku stredovekej murovanej ohrady bolo riešené malým svahom, bolo vymedzené podmurovkou oplotení. Podmurovka sa stala z vnútornej strany kostolného areálu oporným múrom a po jeho vonkajšej strane bola

plocha námestia zarovnaná do jednej výškovej nivelety. Oplotenie areálu kostola sa zachovalo v nezmenenej podobe až do roku 2010, kedy sa pristúpilo ku komplexnej obnove námestia a archeologický výskum preukázal priebeh pôvodného stredovekého ohradového múra pôvodne vymedzujúceho areál kostola. Tento fakt sa stal podkladom pre určenie podmienok prezentácie vymedzenia areálu kostola na ploche námestia. Výstavbou oplotenia boli zlikvidované pôvodné stromy okolo kostola. Postupne do areálu pribudol živý plot sledujúci oplotenie z jeho vnútornej strany a neskôr v 2. polovici 20. stor. tu bola založená nová stromová výsadba. Po obvode kostola boli vysadené stromové lípy, ktoré boli každoročne rezané na hlavu. Koncom 90-tych rokov 20. stor. bol živý plot z areálu odstránený. Pri teraz prebiehajúcej obnove sa s touto sekundárnou a nejednotnou výsadbou nepočíta, avšak s jej náhradou v esteticky výraznejšej kvalite sa uvažuje.

V povojnovom období došlo na námestí znova k výraznej zmene. Pôvodné námestie s povrchovými rigolmi, ktoré ho odvodňovali a zároveň odvádzali prebytočnú vodu od studní bolo odkanalizované a zarovnané, a s tým súviseli aj zásahy do juhozápadnej parkovej dispozície. Parková plocha bola v smere na východ rozšírená a v severnej a južnej polohe naopak zmenšená v prospech vybudovania okružného pešieho chodníka po celom obvode parku. Zúženie po oboch pozdĺžnych stranách prinieslo výrazný defekt do parku, pretože niektoré stromy sa dostali mimo parkovú dispozíciu alebo na jej okraj a naopak v polohe rozšírenia až po krajinu priečnej cesty cez námestie v smere na Lomničku ostal prázdny priestor. Týmto zásahom vznikla nová plošná úprava, pričom priestorová porastová štruktúra ostala zachovaná, aj keď čiastočne mimo parkovú plochu. Parková plocha bola znovu obohnaná ohradou, ktorá bola jednoduchá drevená identická s ohradou z doby založenia, ale teraz už bez možnosti vstupu do parkovej dispozície. V parkovej ploche už neboli obnovené chodníky a celá plocha bola zatravnená.

Zmena na námestí nastala aj v 60-tych rokoch 20. stor., kedy sa zrušili pôvodné oplotenia a parkové plochy boli ohradené plotom na nízkej betónovej podmurovke s kovovými stĺpkami s výplňou z kovových dielcov z rámov s pletivovým výpletom. Juhozápadná úprava bola v dovedajšej ploche ako celok zachovaná, kým stredná dvojradová aleja pri zvonici bola kooptovaná do parkovej úpravy, ktorej plocha vznikla novým vymedzením medzi dvoma vozovkami na námestí. Takto sa do parkovej dispozície dostala aj renesančná veža a v juhovýchodnej časti pribudli nové výsadby, ktoré priestor neskôr nevhodne prehustili a vniesli tu členenie typické pre obdobie svojho vzniku. Pôvodná dvojradová aleja bola redukovaná na jednoradovú v prospech centrálnej zhromažďovacej plochy v strede novej parkovej úpravy. Celý priestor bol oplotený rovnako ako juhozápadná parková dispozícia – t.j. plotom na nízkej podmurovke s kovovými stĺpkami s výplňou z kovových dielcov z rámov s pletivovým výpletom.

Posledné oplotenie bolo odstránené v 90-tych rokoch 20. stor. bez akejkoľvek náhrady a do parkovej dispozície sa už nezasahovalo. Niekoľko stromov bolo v dôsledku zlého zdravotného stavu odstránených výrubom bez náhrady hmoty. Ostatné dreviny ostali na stanovišti. Vo východnej polohe juhozápadnej parkovej plochy pribudla zahustená skupina kríkových tisov (*Taxus baccata*), ktoré svojou hmotou negatívne zasiahli do hlavného osového priehľadu spájajúceho radnicu s kostolom.

Na prelome 50-tych a 60-tych rokov 20. stor. (v r. 1955 ešte neboli a v r. 1964 už sú fotograficky dokladované) pribudli do podnože stromovej aleje pozdĺž juhovýchodného, severovýchodného a severozápadného domoradia presne vymedzené líniové trávnikové pásy, ktoré výraznejším spôsobom podporili odčlenenie peších chodníkov pozdĺž domoradií od vozoviek a ostatného vozidlového pohybu na námestí. Zriadenie trávinatej podnože alejovým stromom biologicky pomohlo. Zároveň na námestí vznikla výraznejšia pozdĺžna línia zelene, ktorá však jeho celistvosť výraznejšie nenarušila. V severovýchodnej priečnej línii aleje

vznikli len úzke líniové pásy. Na náprotivnej strane námestia v polohe pred radnicou boli pôvodné rámujúce stromy úplne odstránené.

V rovnakom období vznikla ďalšia parkovo upravená plocha v najsevernejšom cípe námestia, pričom nadväzovala na pôvodnú aleju pred domoradím a tvarovo kopírovala zbytkovú plochu vymedzenú komunikáciami. Bola rovnako oplotená t. j. plotom na nízkej podmurovke s kovovými stĺpkami s výplňou z kovových dielcov z rámov s pletivovým výpletom. Novú kvalitu nadobudla v súvislosti s umiestnením pietneho pamätníka pripomínajúceho obeť 1. a 2. sv. vojny, kedy oplotenie bolo odstránené a úprava bola vymedzená tvarovaným živým plotom z tavolníka van Huttovho (*Spirea van Houttei*), a doplnená ihličnatými drevinami, čo je oproti všetkým ostatným priestorovým prvkom zelene na námestí, ktoré sú z listnatých druhov výrazným novotvarom. Postupným dopĺňaním sa pôvodne jednotné a kompozične čisté námestie rozčlenilo na viacero menších plôch a došlo tiež k výraznejšej segregácii využívania jednotlivých častí námestia.

V súčasnosti prebieha obnova námestia, pričom sa predpokladá plošné a priestorové očistenie zelených plôch od nevhodných zásahov z 2. polovice 20. stor. Juhozápadnú parkovú plochu návrh vracia do pôvodnej výmery a kvôli ochrane pôvodných pagaštanov sa počíta s rozšírením tak, aby sa späť dostali do trávnikových plôch. Na miesta odstránených drevín sa dosadia nové jedince v rovnakom druhu. Plocha okolo zvonice a kostola ostane voľným námestím, ale jednoradová aleja medzi juhozápadnou parkovou plochou a severozápadným nárožím kostola ostane zachovaná a bude doplnená v mieste minulých výpadkov opäť v rovnakom druhu.

Zeleň uličných interiérov

Pôvodne v uliciach mesta cielene zakladané plochy zelene neboli. Ozelenenie bolo a doposiaľ je určované priznaním komunikačných ťahov, ich intenzita tiež určuje spôsob a rozsah prítomnosti sprievodných zelených plôch. Na ploche väčšiny ulíc doposiaľ sú len zbytkové plochy, ktoré majú naturálny ruderálny charakter. Zaburinené nevymedzené zelené pásy po okrajoch ulíc a inak neidentifikované plošné zbytky v uliciach a na ostatných plochách v okrajovom polohám pamiatkového územia hlavne na prihradobnej uličke dávajú týmto uliciam na jednej strane výraz istej archaickosti, na druhej strane sú v mestskom prostredí výrazným estetickým defektom. Cieľom je udržať túto historicitu a zároveň zvýšiť estetickú úroveň uličných interiérov. V ostatných uliciach pamiatkového územia zeleň nebola cielene založená, v priebehu ich existencie tu však boli pasívne prítomné naturálne plochy zelene zachovávané na miestach, kde sa nechodilo alebo nejazdilo.

Výnimku tvorí plocha malej sadovníckej úpravy viazanej na kaplnku Jána Nepomuckého, v predpolí ktorej už v 20-tych rokoch 20. stor. bola zrealizovaná stromová symetrická výsadba po oboch stranách vstupu do kaplnky. Neskôr po priznaní vozovky bola plocha presne vymedzená a v posledných rokoch tu prebehla úprava dispozície včlenením novotvaru malého odpočívadla s historizujúcimi doplnkami a rešpektovaním staršej porastovej štruktúry, v ktorej dominuje stromová vrba biela (*Salix alba 'Tristis'*) a zachované sú tiež prvé stromové lipy, ktorých koruny sú každoročne rezané na hlavu, preto v úprave čiastočne zanikajú.

Zeleň vymedzených areálov

Na pamiatkovom území sú dva areály s rozsiahlejšími plochami zelene. Kláštorný komplex v severovýchodnej časti pamiatkovej rezervácie a areál mestského kultúrneho strediska v jej juhozápadnej časti.

Kláštorný areál už v plánoch počítal s úpravami zelene. Jeho postupné budovanie dáva predpoklad aj postupnému pribúdaniu upravených plôch. Plán výstavby kláštora dokladuje úpravu juhovýchodného štvorcového átria ako klasickú krížovú dispozíciu v barokovom slohu s akcentujúcimi ihličnatými drevinami v stredoch trávnikovými plôch. V tomto duchu bola úprava rajského dvora rekonštruovaná v polovici 90-tych rokov 20. stor. Historická katastrálna mapa dokladuje juhovýchodné átrium ako klasický rajský dvor s vymedzenou štvorcovou centrálnou dispozíciou bez krížovej dispozície. Je predpoklad, že došlo k prestavbe úpravy rajského dvora. Možné je aj to, že rajský dvor nikdy nebol podľa barokového návrhu zrealizovaný. V dobe rekonštrukcie však ani pôvodný plán výstavby kláštora ani mapa stabilizovaného katastra neboli k dispozícii a obnova bola realizovaná ako hypotetická analógia rajských dvorov známych barokových kláštorov. Pôvodnú podobu druhého átria nepoznáme, avšak v poslednej tretine 19. stor. tu bola celoplošná úžitková záhrada. Dnes je plocha vyčistená a bez rozčlenenia je tu čistá trávniková plocha. Úžitkové záhrady boli tiež situované po vonkajšom obvode kláštora v juhozápadnej, južnej, juhovýchodnej aj východnej polohe uzavretého areálu. Časť z nich bola zabratá priemyselným areálom, časť zanikla situovaním spevnených športových plôch, len vo východnej polohe sa zachovalo niekoľko stromových drevín vekovo radených do medzivojnového obdobia. Jedine hlavný nástupný priestor pred vstupom do kláštorného kostola, oddelený od záhrad a uzavretých častí kláštora deliacim múrom, bol čistý bez porastov. Tie tu pribudli až v 50-tych rokoch 20. stor. ako radové výsadby listnatých drevín s prevahou javorov mliečnych (*Acer platanoides*). Na prelome 20. a 21. stor. tu prebehla čiastočná adaptácia plochy zelene, pričom poškodené dreviny boli asanované, ostatné boli v korunách ošetrované a na ploche pribudli presne vymedzené spevnené chodníky, rozšírená nástupná plocha pred kostolom a pamätník, pripomínajúci smutné dni kláštorného komplexu.

Ďalším areálom je areál mestského kultúrneho strediska, ktorého stavebný objekt s funkcionalistickým architektonickým usporiadaním je obklopený nevýraznou parkovou úpravou, podľa veku stromových drevín datovanou tiež do medzivojnového obdobia. S najväčšou pravdepodobnosťou tento areál vznikol po zasypaní mlynskeho náhonu, ktorého situovanie je doposiaľ jasne naznačené parceláciou v katastri nehnuteľností. Parková úprava má len štandardnú úroveň, ale plocha je zeleňou scelená a ako celok je rezervou pre budúcu relaxačnú zónu mesta.

Zeleň dvorov a záhrad

Dvory a záhrady jednotlivých meštianskych, rodinných a ostatných domov v pamiatkovom území si v svojom vývoji zachovávajú funkčno-účelový princíp existencie. Úpravy sú viazané na ich využívanie a v závislosti na spôsobe využívania sa aj menia. Vo väzbe na vstupy a priechodové chodby sú komunikačné trasy s rôznym povrchovým spevnením, najčastejšie je uplatnený monolitický betón a betónové tvárnice a dlažby. Ostatná zbytková plocha je plochou zelene s porastovou štruktúrou závislou na veľkosti plochy, najviac sú zastúpené trávnikové plochy a nízke stromy či vyššie kry. V dvoroch meštianskych domov v Podolínci však prevládajú neupravené plochy.

V okrajových polohách pamiatkového územia s rodinnými domami sú dvory prevažne trávnaté so spevnením trás využívaných pre peší aj vozidlový pohyb. Len veľmi málo dvorov je upravených. Ak aj sú upravené, majú novodobý výraz a vo výsadbách zastúpené prevažne ihličnaté dreviny, a tak ich úpravy nezodpovedajú pamiatkovej hodnote územia. V zadných traktach poväčšine ide o naturálnu zeleň bez pravidelnej údržby. Dvory sú priamo prepojené so záhradami, kde sa pestujú ovocné stromy a časť záhrad je využívaná aj ako pestovateľské plochy. Záhrady majú prevažne vidiecky charakter.

Zeleň mestského opevnenia

Samostatná zeleň fortifikačného systému v Pamiatkovej rezervácii v meste Podolínece nie je obnovená, sú tu len plošne malé líniové trávnikové pásy v naturálnom výraze. Po obvode pamiatkového územia je hradobná priekopa prevažne zastavaná, a tak sa jej neoddeliteľnou súčasťou stala úprava dvorov a záhrad. Významnejšou je plocha zelene juhozápadne od radnice, kde po asanácii staršej zástavby a po výstavbe panelových domov vznikla nová ulica, dnes využívaná ako hlavný smer z Podolínce do Lomničky. Hradbami a touto komunikáciou vymedzená plocha zelene je novotvarom a aj výsadba prevažne mladých ihličnatých stromov je nevhodným zásahom. Prstenec zelene okolo stredovekého mesta je síce naznačený, ale nie je veľmi výrazný.

Celkový systém zelene pamiatkového územia je plošne a priestorovo bohatý, vo výstavbových princípoch hodnotný, avšak jeho kompozičná kvalita nezodpovedá pamiatkovej hodnote mimoriadne hodnotného urbanistického súboru pamiatkovej rezervácie. Zeleň či už v upravenej alebo naturálnej podobe má v urbanistickej schéme pamiatkového územia svoje nezastupiteľné miesto. Udržanie a jej obnova v súlade s pamiatkovými hodnotami a na vysokej estetickej úrovni môžu priniesť do pamiatkového územia nie len doplnenie architektúry, ale aj nový užívateľský komfort bez potlačenia jeho historicity.

B.2. Pamiatky histórie

V Pamiatkovej rezervácii Podolíneec je evidovaná jedna pamiatka histórie – pamätná tabuľa. Tento pamiatkový objekt tvorí súčasť objektovej skladby národnej kultúrnej pamiatky Kláštor piaristov.

Tabuľa je venovaná pamiatke maďarského spisovateľa Gyulu Krúdyho (1878-1933), ktorý študoval v piaristickom kolégiu.

B.3. Súpis zistených historických názvov námestia a ulíc

Na katastrálnej mape z roku 1871 vystupuje plocha nepomenovaného námestia – Tér. Doložené sú názvy oboch paralelných ulíc – Letnej ulice (Sommer útca) a Zimnej ulice (Winter útca). Pomenované je aj Horné predmestie (Obere Vorstadt) v polohe dnešnej Tatranskej ulice a Dolné predmestie (Untere Vorstadt) v polohe Ul. sv. Anny. Ulica Jozefa Smreka vystupuje ako Mittlere Vorstadt.

Zistené historické a staršie názvy námestia a ulíc v pamiatkovom území:

Mariánske námestie – Tér, Námestie osloboditeľov

Letná ulica

Zimná ulica – Južná ulica

Tatranská ulica – Obere Vorstadt

Ul. J. Smreka – Mittlere Vorstadt

Ul. sv. Anny – Untere Vorstadt

Terézie Vansovej – Južná ulica

C. Vyhodnotenie pamiatkových hodnôt územia a odôvodnenie jeho ochrany

Podolíneec patrí k najstarším spišským mestám, ktorého vznik značne podmienila jeho poloha v pohraničí obchodnej cesty do Poľska. Reprezentuje skupinu malých miest, ktoré tvorili prechodnú skupinu medzi mestami prvej kategórie (slobodné kráľovské mestá a najvýznamnejšie banské mestá) a vidieckymi mestečkami. Vyznačuje sa významnými urbanistickými hodnotami – zachovanou pôdorysnou štruktúrou sídla s pozdĺžnym námestím trojuholníkového tvaru, zachovanými blokmi zástavby, historickou parceláciou, tradičnou zástavbou, tradičným výškovým zónovaním a pod., ale aj architektonickými, umelecko–historickými a výtvarnými hodnotami jednotlivých objektov.

Medzi najvýznamnejšie hodnoty pamiatkovej rezervácie patrí nepochybne takmer intaktne zachovaná historická parcelácia územia, ktorá je výsledkom kontinuálneho vývoja od čias založenia mesta v závere 13. storočia, ako aj tradičný spôsob zástavby na jednotlivých parcelách (hlavný objekt s prejazdom alebo priechodom, postavený na šírku parcely s úzkym dvorovým krídlom a ukončujúcim hospodárskym objektom na konci parcely v celej jej šírke).

Najvýznamnejšími dominantami sú Rímskokatolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie v centrálnej časti námestia a na východnom okraji situovaný areál piaristického kláštora s kostolom sv. Stanislava.

Silueta mesta, chránené diaľkové pohľady na pamiatkové územie, chránené významné pohľady v rámci interiéru pamiatkovej rezervácie ako aj chránené pohľady z interiéru mesta smerom von pre zachovanie kontextu pamiatkového územia s jeho okolím sú rovnako významné pamiatkové hodnoty, ktoré sú predmetom ochrany.

C.1. Urbanisticko–historické hodnoty štruktúr pamiatkového územia

- **Zachovaná historicky vyvinutá urbanistická štruktúra čitateľná v pôdorysnej osnove pamiatkového územia:**
 - pretiahnutý pôdorys historického jadra mesta Podolíneec s pozdĺžnym Mariánskym námestím trojuholníkového tvaru v smere základnej komunikačnej osi,
 - historicky vyvinutá uličná sieť vymedzujúca jednotlivé mestské bloky historického jadra Podolíneca,
 - mestské opevnenie,
 - rytmus zachovanej stredovekej parcelácie,
 - spôsob situovania objektov historickej štruktúry na parcelách,
 - charakteristická intenzita zastavania pozemkov,
 - voľné nezastavané verejné priestory.
- **Zachovaná historicky vyvinutá silueta a panoráma prezentovaná vo významných interiérových i diaľkových pohľadoch na pamiatkové územie determinovaná:**
 - situovaním historických architektonických dominant v pamiatkovom území i v jeho okolí,

- výškovým zónovaním - gradáciou ostatnej historickej zástavby v jednotlivých blokoch (zostupná hladina vo výške zástavby na parcele od hlavného objektu po dvorové krídlo, zostupná hladina výšky zástavby od centrálnych blokov po okrajové bloky),
- konfiguráciou terénu.
- **Zachovaná historicky vyvinutá objektová skladba pamiatkového územia pozostávajúca z:**
 - objektov NKP, historických objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty územia a objektov vytipovaných na vyhlásenie za NKP:
 - a) radová uličná zástavba hlavných objektov meštianskych a remeselnícko-roľníckych domov na celú šírku parcely s aditívne radenými užšími dvorovými krídlami, voľnými prejazdmi a dvormi a s ukončujúcimi objektmi na celú šírku parcely – zástavba rešpektujúca historickú parceláciu,
 - b) architektonické a urbanistické dominanty územia – solitéry,
 - c) mestské hradby,
 - d) ostatná hodnotná historická zástavba z rôznych období reprezentujúca obdobie svojho vzniku a rešpektujúca základné princípy historického urbanizmu v pamiatkovom území,
 - záhrad, nádvorí a ostatných plôch,
 - nosných prvkov systému zelene – plošno-priestorových a líniových prvkov,
 - plôch komunikácií a verejných priestranstiev – historicky vyvinutého komunikačného systému.
- **Zachovaný historicky vyvinutý architektonický výraz urbanistických štruktúr pamiatkového územia:**
 - symbióza urbanistických hodnôt štruktúr jednotlivých blokov spolupôsobiacich v celkovom obraze pamiatkového územia,
 - exteriérový výraz historických urbanistických prvkov a štruktúr pamiatkového územia – stavieb, nezastavaných plôch i prvkov uličného interiéru,
 - piata fasáda – tzv. „strešná krajina“.

C.2. Architektonicko–historické hodnoty objektov pamiatkového územia

- **Pôdorysná dispozičná schéma objektov NKP v pamiatkovom území:**
 - meštianske domy v radovej zástavbe na úzkych stredovekých parcelách – prevažne dvojtraktového prejazdového typu s dvorovými krídlami,
 - rozsiahlejšie domy mestskej a šľachtickej nobility, verejnej správy a cirkvi na ploche rozšírených a združených parcel,
 - mestské hradby,
 - ostatné sakrálné, verejné, školské a iné stavby – solitéry i ako súčasť radovej zástavby s autentickou dispozíciou podmienenou funkciou, dobou vzniku a ich ďalším vývojom,
 - historicky nezastavané voľné priestory a priestranstvá.
- **Stavebné a remeselnícke konštrukcie a prvky objektov NKP v pamiatkovom území:**

- najvýznamnejšie hodnoty meštianskej radovej zástavby:
 - a) neskorostredoveké jadro, resp. jadro z obdobia raného novoveku,
 - b) zvislé murované konštrukcie meštianskych domov prevažne dvojtraktovej a trojtraktovej dispozície prejazdneho typu,
 - c) klenbové konštrukcie z obdobia renesancie a včasného baroka (valené klenby s lunetovými výsečami),
 - d) barokové a klasicistické klenbové konštrukcie, zdobné eklektické a secesné trámové ploché stropy,
 - e) renesančné, barokové, klasicistické a iné historické schodiská,
 - f) suterénne priestory – častokrát najstaršie časti meštianskej zástavby,
 - g) historické strechy - sedlové, valbové a pultové,
 - h) historické krovové konštrukcie,
 - i) historické komínové telesá, dymníky, svetlíky,
 - j) podlahy a dlažby,
 - k) historické výplne otvorov a iné hodnotné remeselnícke prvky,
 - l) pavlačové dvorové krídla obytného typu,
 - m) hospodárske dvorové krídla,
 - n) hospodárske objekty ukončujúce zástavbu parcely meštianskych domov – pôv. stodoly.
- ostatné sakrálne, verejné a iné stavby – solitéry i začlenené v zástavbe – autentické historické konštrukcie determinované funkciou, dobou vzniku a ďalšími prestavbami a úpravami.
- **Hmotovo – priestorové riešenie a architektonický výraz exteriéru objektov NKP, historických objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty územia a objektov vytipovaných na vyhlásenie za NKP v pamiatkovom území:**
 - osadenie objektov na pozemku,
 - výškové zónovanie zástavby – podlažnosť, výška korunnej rímsy a úroveň hrebeňa strechy,
 - priestorové usporiadanie zástavby na parcele,
 - tvar základných hmôt objektu – členenie hmôt, gradácia, členenie fasád a tvar striech,
 - historicky nezastavané časti pozemkov,
 - historické architektonické tvaroslovie uplatnené na exteriéri objektov.
- **Ostatné historické architektonické prvky v pamiatkovom území:**
 - parcelačné múry, nezastavané plochy dvorov, zeleň, spevnené plochy, studne a iné.
- **Komplexné architektonické riešenie objektov v pamiatkovom území z hľadiska historického dokumentu :**
 - historické objekty vo svojej materiálnej podstate prezentujúce dosiahnutú úroveň vývoja stavebných technológií a konštrukčných riešení v prostredí severného Spiša,
 - objekty ako hodnotné doklady stavebno-historického a architektonického vývoja konkrétneho typologického druhu stavby od doby vzniku po súčasnosť.

C.3. Umelecko–historické hodnoty pamiatkového územia

- **Výtvarné a umelecko-remeselné prvky objektov NKP, historických objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty územia a objektov vytipovaných na vyhlásenie za NKP v pamiatkovom území:**
 - sochárska, štuková a maliarska výzdoba fasád objektov,
 - štuková architektonická výzdoba klenieb a plochých trámových stropov,
 - maliarska výzdoba interiérov objektov,
 - tesané historické kamenné prvky – portály, ostenia okien, kružby, rebrá klenieb, rímsy, epitafy, nápisové dosky a iné prvky,
 - historické stolárske výplne otvorov (okná, okenice, dvere, brány, presklené drevené priečky, skrinkové niky a iné historické stolárske súčasti stavieb),
 - podlahy a dlažby.
 - kovové prvky - zábradlia pavlačí, balkónov a schodísk, okenné a dverné mreže, okenice a plátové dvere, kovové konštrukcie vo svetlíkoch a iné.
- **Ostatné výtvarné a umelecko-remeselné prvky v pamiatkovom území :**

Na území Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneč sa nenachádzajú.

C.4. Kultúrne a pamiatkové hodnoty archeologických nálezov a nálezísk

- **Celá plocha Pamiatkovej rezervácie Podolíneč je evidovanou archeologickou lokalitou s nasledujúcimi hmotnými prameňmi:**
 - nehnuteľnými (obytnými či hospodárskymi) nálezmi dokumentujúcimi prvotnú nemurovanú zástavbu,
 - nehnuteľnými nálezmi dokladajúcimi vývoj zástavby na jednotlivých parcelách, ako aj zmeny v parcelácii územia,
 - murovanými konštrukciami najstarších stavebných fáz objektov sakrálnej architektúry,
 - nehnuteľnými nálezmi dokladajúcimi vývoj zástavby na verejných priestranstvách,
 - plochou prikostolného cintorína,
 - plochou zaniknutého mestského hradu,
 - plochami zaniknutých častí mestského opevnenia s priekopami,
 - plochou zaniknutej radnice,
 - hnutel'nými nálezmi dokumentujúcimi materiálnu kultúru meštianskej domácnosti, ako aj inventár tunajších dielní.

C.5. Odôvodnenie ochrany pamiatkového územia

Všetky vyššie uvedené pamiatkové hodnoty vytvárajú jedinečný integrálny celok, v ktorom každá zo špecifikovaných hodnôt - okrem svojej osobitnej hodnoty – spolupôsobí a má nezastupiteľné miesto v jedinečnom a pre Podolíneec charakteristickom vzhľade a výraze.

Časť III.

Zásady ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne

(všeobecné požiadavky ochrany pamiatkového fondu pre územný priemet ochrany kultúrnych hodnôt územia – podklad na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie)

Zásady ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (ďalej aj „PR Podolíne“, „pamiatková rezervácia“ a „PR“) boli spracované na základe Usmernenia Pamiatkového úradu SR k spracovaniu dokumentácie „Zásady ochrany pamiatkového územia“. Zásady sú podľa § 29 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov súčasťou priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie podľa osobitného predpisu.

Územie Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne je pre účely týchto zásad rozdelené na plochy komunikácií a verejných priestranstiev a 19 jednotlivých územne vymedzených blokov. Zásady ochrany pamiatkovej rezervácie (časť III.) sa delia na:

- **Všeobecné požiadavky pre Pamiatkovú rezerváciu v meste Podolíne (platné na celom území PR) – kapitola A**
- **Požiadavky špecifikované pre bloky BL 1 až BL 19 a blok komunikácií a verejných priestranstiev pamiatkovej rezervácie (špecifické požiadavky) – kapitola B**
- **Všeobecné záverečné ustanovenia – kapitola C**

A. Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne

1. Zachovať, chrániť a regenerovať historickú urbanistickú štruktúru PR Podolíne tvorenú pôdorysnou štruktúrou sídla, historickou parceláciou a hmotovou skladbou zástavby.
2. Zachovať pamiatkové hodnoty územia PR Podolíne.
3. Pojem „pamiatková hodnota“ je definovaný ako „súhrn významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, vedeckých, technických, výtvarných alebo umelecko-remeselných hodnôt, pre ktoré môžu byť veci predmetom individuálnej alebo územnej ochrany“.
4. Rozsah pojmu „pamiatková hodnota“ predstavuje súbor charakteristík jednotlivých vecí, alebo súboru vecí, ako sú najmä originalita, autenticita, kvalita, kvantita, forma, obsah, spôsob, doba vzniku, zmeny vplyvom času (patina, deformácia), vývoj, jedinečnosť, celistvosť, výskyt, funkcia, lokácia, typ, autor, kontext, materiál, vzťah a tiež vzájomné vzťahy medzi jednotlivými charakteristikami v možných kombináciách. Originálnosť a autenticita tvoria nosné charakteristiky rozsahu pojmu „pamiatková hodnota“.
5. Nositeľmi pamiatkových hodnôt pamiatkového územia sú jednotlivé nehnuteľné národné kultúrne pamiatky (ďalej aj „NKP“) situované na území PR Podolíne, nehnuteľnosti v pamiatkovej rezervácii a nositeľom pamiatkových hodnôt je tiež plošne vymedzené územie Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne ako historický urbanistický celok.
6. Princíp zachovania materiálnej a ideovej autenticity NKP ako originálu vyjadruje všeobecnú požiadavku na dôslednú ochranu hodnotnej zachovanej hmotnej súčasti NKP so zachovaním jej podoby a formy s rešpektovaním historického vývoja a premien pamiatky.
7. Princíp zachovania kontinuity vyjadruje základnú požiadavku na uprednostňovanie takých materiálov, remeselných a technologických postupov, ktoré sú pre NKP a aj iné nehnuteľnosti v pamiatkovom území z hľadiska ich pamiatkových hodnôt charakteristické.
8. Princíp zaistenia reverzibility predstavuje požiadavku, aby všetky súčasné zásahy do hmotnej podstaty NKP mohli byť v budúcnosti odstránené bez podstatných úbytkov alebo iných vážnych narušení hmotnej podstaty NKP.

A.1. Požiadavky na primerané funkčné využitie pamiatkového územia

1. Zachovať a udržiavať súčasnú funkciu pamiatkového územia, regenerovať a rehabilitovať jeho historické funkcie (prioritne obytnú) a posilniť nové vhodné funkcie:
 - historická funkcia: obytná, obchodná, administratívno-správna, sakrálna, obranná, vzdelávacia, drobná remeselná výroba, remeselnoroľnícka výroba

- súčasná funkcia: obytná, obchodná, spoločensko-obslužná, administratívno-správna, sakrálna, vzdelávacia, drobná výroba a služby, výroba
 - cieľová funkcia: obytná, obchodná, spoločensko-obslužná, administratívno-správna, sakrálna, vzdelávacia, drobná remeselnícka výroba a služby
 - neprípustné funkcie: funkcie poškodzujúce pamiatkové hodnoty územia (priemyselná výroba a veľkovýroba, poľnohospodárska výroba, spracovanie drevnej hmoty, skladové hospodárstvo, veľké dopravné areály, montážne, spracovateľské a opravárenské areály, čerpacie stanice pohonných hmôt, parkovacie domy, podzemné parkoviská, veľkopredajné priestory a pod.). Neprípustné sú aj akékoľvek iné funkcie, ktoré svojim charakterom, nárokmi na dopravu, zásobovanie, priestory a plochy, dôsledkami prašnosti, hluku, splodín a pod. by mohli negatívne ovplyvniť pamiatkové hodnoty územia.
2. Dôsledky funkčného využitia objektov a priestorov v pamiatkovom území nesmú spôsobiť úbytok ich pamiatkových hodnôt alebo znemožniť ich vhodnú prezentáciu.
 3. Na ľavom brehu rieky Poprad v juhovýchodnej časti pamiatkovej rezervácie vylúčiť obytnú a výrobnú funkciu, rehabilitovať pôv. ochrannú funkciu brehu a brehového porastu a vybudovať protipovodňovú ochranu mesta.
 4. V pamiatkovom území je vylúčená funkcia výroby energie a umiestňovanie akýchkoľvek výškovo a priestorovo nadrozmerných energetických systémov, nosičov a stavieb najmä stavby fotovoltaických systémov, veterných rotorov, stožiarov, nosičov a spoločných zariadení prenosových sústav, informačných technológií a pod.

A.2. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie

1. Zachovať, udržiavať a regenerovať historicky vyvinutý pôdorys pamiatkovej rezervácie tvorený historickou uličnou sieťou, opevnením a nimi vymedzenými stavebnými blokmi, stavebnými objektmi v jednotlivých blokoch, historicky nezastavanými priestormi a pozemkami.
2. Zachovať, udržiavať a regenerovať princíp historickej parcelácie (tvar, veľkosť a orientácia parcel) v stavebných blokoch so zachovanou stredovekou, alebo historicky upravenou parceláciou.
3. Historické vymedzené pozemky ďalej nečleniť, ani nezdužovať do väčších celkov!
4. Vytváranie ďalších nových verejných komunikácií v rámci existujúceho pôdorysu pamiatkovej rezervácie je neprípustné!
5. Pri umiestnení stavieb na parcele (radová zástavba, dvorové krídla, ukončujúce hospodárske objekty, solitér...) vychádzať z historickej zastavovacej štruktúry v konkrétnej časti územia.

6. Plošný rozsah novej zástavby na jednotlivých parcelách je limitovaný vývojom pôdorysu jedinečnej urbanistickej štruktúry pamiatkovej rezervácie a je vyznačený plochami s možnosťou zastavania, plochami s vylúčením možnosti zastavania a plochami urbanisticky narušených priestorov vo výkr. č. 3 grafickej časti zásad (smerný rozsah).

A.3. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu objektovej skladby pamiatkového územia

1. Zachovať, udržiavať a regenerovať objektovú skladbu pamiatkového územia pozostávajúcu z:
 - národných kultúrnych pamiatok
 - objektov vytipovaných na vyhlásenie za NKP
 - objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty územia
 - záhrad, dvorov, nádvorí a ostatných plôch²
 - nosných prvkov systému zelene
 - plôch historicky vymedzených komunikácií a verejných priestranstiev v súlade s pamiatkovými hodnotami územia.
2. Na plochách narušených urbanistických priestorov a na plochách v súčasnosti neexistujúcej a zaniknutej zástavby parciel (viď výkr. č. 2 a výkr. č. 3 grafickej časti zásad) v pamiatkovom území:
 - regenerovať v základných princípoch tradičnú objektovú skladbu vychádzajúcou z historickej zastavovacej štruktúry v konkrétnej časti územia v súlade s primeraným funkčným využitím (časť III., kap. A.1)
 - v odôvodnených prípadoch je prípustné riešiť novú objektovú skladbu analogicky podľa zachovanej objektovej skladby priestorov s obdobnou historickou štruktúrou
 - pre účely týchto zásad sa za plochy regenerácie považujú tiež plochy s možnosťou zastavania (vyznačené modrou šrafážou vo výkrese č. 3 grafickej časti zásad) a prislúchajúce dvory, nádvoria a ostatné plochy
3. Na plochách urbanisticky narušených priestorov a na plochách s možnosťou zastavania budú stanovené princípy regenerácie objektovej skladby krajským pamiatkovým úradom jednotlivo, v aktuálnom čase, osobitným správnym aktom s cieľom regenerácie tradičnej objektovej skladby
4. Na ploche pamiatkového územia neuplatňovať typologické druhy stavieb a areálov, ktoré nie sú v súlade so zachovaním pamiatkových hodnôt a primeraným funkčným využitím územia. (viď časť III., kap. A1)
5. Dvory a nádvoria zachovať, udržiavať a regenerovať vo svojej historickej forme ako voľné, nezastavané a neprestrešené.

²Pojem „záhrady, nádvoria a ostatné plochy“ sa pre tieto zásady používa v súlade s úplným znením VYHLÁŠKY Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky č. 79/1996 Z. z. z 8. februára 1996, ktorou sa vykonáva zákon Národnej rady Slovenskej republiky o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) ako vyplýva zo zmien a doplnení vykonaných vyhláškou č. 72/1997 Z. z., vyhláškou č. 533/2001 Z. z. a vyhláškou č. 647/2004 Z. z.

A.4. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu výškového a priestorového usporiadania objektov

1. Objekty NKP:

- zachovať, udržiavať a regenerovať výškové a priestorové usporiadanie objektov NKP a objektov vytipovaných na vyhlásenie za NKP
- je neprípustné nadstavovať objekty NKP o ďalšie podlažia
- principiálne zachovávať historické zastrešenia objektov NKP vo svojom objeme, vo svojej historickej forme, tvare a funkcii bez využitia a vstavieb do podkrovia
- prípustnosť prípadného výnimočného využitia a spôsob presvetlenia podkrovných priestorov objektov NKP profánneho charakteru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- v prípade prípustnosti nového využitia podkrovia presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť výhradne strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania zástavby
- zmena tvaru zastrešenia, zmena konštrukcie krovov, adaptácia a novodobé využitie podkrovných priestorov Rímskokatolíckeho farského kostola Nanebovzatia Panny Márie a zvonice NKP sú neprípustné!
- zmena tvaru zastrešenia, zmena konštrukcie krovov kláštorného kostola, adaptácia a novodobé využitie podkrovných priestorov Kláštora piaristov NKP sú neprípustné!
- žiaduca je rehabilitácia historického tvaru a spôsobu zastrešenia severného a severovýchodného krídla Kláštora piaristov NKP. Podmienky rehabilitácie budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- zastavovanie a prestrešovanie dvorov a nádvorí je neprípustné!

2. Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia a objekty vytipované na vyhlásenie za NKP:

- zachovať, udržiavať a regenerovať výškové a priestorové usporiadanie objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty územia a objektov vytipovaných na vyhlásenie za NKP
- nadstavby objektov sú nevhodné a nežiaduce; nadstavby hlavných objektov do Mariánskeho námestia, nadstavby dvojpodlažných objektov a nadstavby zadných hospodárskych stavieb sú neprípustné
- zastrešenia historických objektov zachovávať vo svojej historickej forme a funkcii prednostne bez využitia a vstavieb do podkrovia
- určenie prípadnej výnimočnej prípustnosti nadstavieb objektov a využitia podkrovných priestorov bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- v prípade prípustnosti rekonštrukcie a adaptácie podkrovia alebo v prípade realizácie nového zastrešenia presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania zástavby
- v prípade rekonštrukcie historického zastrešenia rešpektovať a obnoviť pôvodné riešenie

- v prípade realizácie nového zastrešenia uplatniť typologicky príslušný a tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 20° do 40° podľa druhu strechy
 - zastavovanie a prestrešovanie dvorov a nádvorí je neprípustné
3. Objekty nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia:
- objekty alebo časti objektov nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia situované v historicky neodôvodnených polohách výrazovo (architektonické riešenie exteriéru) alebo hmotovo (objemové členenie, výškové usporiadanie) korigovať v záujme ich architektonického zhodnotenia a začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry pamiatkovej rezervácie do doby ich cieľového odstránenia
 - objekty nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia účelovo primárne postavené s nevhodnou funkčnou náplňou odstrániť bez náhrady v čo najbližšej dobe
 - objekty alebo časti objektov nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia, ktoré sú situované v odôvodnených a historicky zastavaných polohách a ktoré tvoria objemovú, priestorovú, architektonickú, alebo funkčnú závalu výrazovo, alebo hmotovo korigovať v záujme ich optimálneho začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry pamiatkovej rezervácie do doby ich finálnej úpravy alebo celkového nahradenia
4. Požiadavky na výškové a priestorové usporiadanie novostavieb v pamiatkovom území:
- novostavby vrátane dostavieb a prístavieb je možné situovať na plochách s možnosťou zastavania (viď výkr. č. 3 grafickej časti zásad)
 - plochy s možnosťou zastavania podľa výkr. č. 3 zásad sú smerný ukazovateľ. Rozsah plochy zastavania bude konkretizovaný pre každý zámer dostavby v individuálnom správnom konaní rozhodnutím krajského pamiatkového úradu
 - novostavby na plochách s možnosťou zastavania navrhovať ako jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), výnimočne a v odôvodnených prípadoch s historickým kontextom max. ako dvojpodlažné, s tradičným zastrešením
 - na miestach s čiastočne narušenou štruktúrou pôvodnej zástavby (asanované dvorové krídla a ukončujúce hospodárske objekty) regenerovať pôvodné pôdorysné a priestorové usporiadanie objektov. Novostavby, dostavby a prístavby situovať len na plochách zaniknutej historickej zástavby (výkr. č. 3 grafickej prílohy týchto zásad)
 - nová zástavba historicky nezastavaných plôch mimo vyznačených plôch s možnosťou zastavania je nežiaduca
 - v návrhu novostavieb, prístavieb a nadstavieb rešpektovať a zohľadniť výškové a priestorové usporiadanie okolitých objektov vychádzajúce z historickej zastavovacej štruktúry v konkrétnej časti územia
 - zastrešenia novostavieb na plochách s možnosťou zastavania riešiť v súlade so zachovanou formou zastrešenia objektov historickej štruktúry konkrétnej časti územia
 - pri návrhu zastrešenia novostavby uplatniť typologicky príslušný a tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 20° do 40° podľa druhu objektu, typu strechy a v súlade s formou zastrešenia okolitej historickej zástavby bloku
 - v prípade realizácie využitého podkrovia zastrešenia novostavby presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania historickej zástavby bloku

- nezjednocovať výšky korunných ríms a hrebeňov striech novostavieb, nadstavieb a prístavieb do jednej priebežnej línie
 - parter na novostavbe situovať iba v opodstatnených polohách uličných interiérov a verejných plôch
 - požiadavky na konkrétne výškové a priestorové usporiadanie novostavieb na plochách s možnosťou zastavania v pamiatkovom území sú určené v časti III., kap. B. týchto zásad
5. Historicky vymedzené dvory, nádvoria, záhrady a ostatné plochy:
- zachovať, udržiavať a regenerovať historickú profiláciu a niveletu terénu
 - plochy dvorov, nádvorí, záhrad a ostatných plôch zachovať, obnoviť a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
 - zachovať a udržiavať klasické úžitkové záhrady v zadných traktoch parciel
 - pozemné stavby³ na plochách historicky vymedzených záhrad, dvorov, nádvorí a ostatných plôch sú nežiaduce
 - rešpektovať v dvoroch a záhradách voľné priame pokračovanie prejazdov a priechodov zástavby
 - dvory, nádvoria, záhrady a ostatné plochy neprestrešovať
 - parkovanie riešiť na plochách dvorov, nádvorí a na ostatných plochách, nie na ploche záhrad
6. Nosné prvky systému zelene:
- zachovať, udržiavať a obnovovať nosné prvky systému zelene pamiatkového územia
 - za nosné prvky systému zelene považovať tieto charakteristické porastové štruktúry pamiatkového územia:
 - parkovú úpravu v centrálnej polohe Mariánskeho námestia
 - uličné aleje a plošné líniové pásy na Mariánskom námestí
 - sadovnícka úprava v plošnej a priestorovej štruktúre areálu Kláštora piaristov NKP
 - sadovnícka úprava a plochy zelene v najzápadnejšom cípe pamiatkového územia s kaplnkou sv. Jána Nepomuckého NKP
 - plošno-priestorové prvky dvorov a záhrad v pamiatkovom území
 - doprovodné zelené plochy viazané na fortifikačný systém
 - zbytkové líniové plochy zelene v uliciach
 - ľavobrežné plošné a priestorové vegetačné prvky rieky Poprad a jej prítokov, zaniknutých náhonov a riečnych ramien
7. Plochy komunikácií a verejných priestranstiev:
- štruktúru existujúceho systému verejných komunikácií v pamiatkovej rezervácii považovať za definitívnu, postačujúcu a jej vývoj za ukončený
 - zachovať a udržiavať existujúcu profiláciu, sklony a niveletu komunikácií a verejných priestranstiev
 - úprava nivelety a konfigurácie terénu Mariánskeho námestia vrátane úpravy jeho priestorového usporiadania a obnovy povrchov námestia je predmetom začatej

³ Pojem „pozemné stavby“ sa pre tieto zásady používa v súlade so znením § 43a ods.2 zákona NR SR č. 479/2005 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

realizácie schváleného projektu regenerácie Mariánskeho námestia, kde plocha Mariánskeho námestia je riešená ako centrálné mestotvorné verejné priestranstvo vybavené najhodnotnejšími kompozičnými prvkami, ktoré pozdĺžne pretína štátna cesta I. triedy I/77 Stará Ľubovňa – Poprad

- obnovu postranných, okružných, priečných a bočných ulíc a uličiek riešiť v dispozičnom usporiadaní vo vyvinutých a zachovaných princípoch a v tradičnej materiálovej forme ako funkčno-účelové komunikačné spevnenie
- nemeniť princíp dispozičného usporiadania a obnoviť uličný interiér adaptáciou na aktuálne užívateľské požiadavky s dôrazom na kvalitatívny charakter obnovy
- pre plochy ulíc uprednostniť tradičné prírodné materiály z regionálnych zdrojov, alternatívne prírodné materiály obdobného výrazu, štruktúry a farebnosti
- akékoľvek nové pozemné stavby na plochách komunikácií a verejných priestranstiev sú neprípustné
- z hľadiska zabezpečenia ochrany archeologických nálezov inžinierske stavby⁴ viesť prioritne v už existujúcich trasách a koridoroch

A.5. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu prvkov mestského interiéru a uličného parteru

1. Zachovať a udržiavať zachované historické prvky uličného interiéru (pamätníky, výtvarné diela, studne, plošné a priestorové prvky zelene, dláždené povrchy a pod.)
2. Regenerovať prvky uličného interiéru v opodstatnených prípadoch a polohách.
3. Nové prvky uličného interiéru (spevnené plochy, oplotená, osvetlenie, letné sedenia a terasy, informačné, reklamné a propagačné zariadenia a technické zariadenia) riešiť v súlade s pamiatkovými hodnotami územia.
4. Informačné, reklamné a propagačné zariadenia umiestňované na kultúrnych pamiatkach, nehnuteľnostiach alebo na plochách v uličnom interiéru pamiatkového územia musia svojim obsahom, poslaním, rozmermi a svojim technickým a výtvarným riešením zohľadňovať architektonický a estetický výraz a historickú funkciu a náplň priestranstva pamiatkovej rezervácie alebo objektu (základné členenie priečelia, výtvarná výzdoba a iné významné detaily).
5. Technické zariadenia v uličnom interiéru pamiatkového územia neumiestňovať! Výnimočne v prípadoch bez variantného riešenia a v pohľadovo neprístupných polohách.
6. Umiestňovanie informačných, reklamných a propagačných zariadení, alebo iných technických zariadení na poschodia fasád a na zastrešenia objektov v pamiatkovej rezervácii je neprípustné!
7. V pamiatkovom území je neprípustné situovanie akýchkoľvek veľkoplošných reklám (billboardy, bigboardy, banery, veľkoplošné obrazovky a pod.).
8. Letné sedenia a terasy prednostne riešiť na spevnených plochách verejných priestranstiev pred objektmi prevádzok.
9. Prípadné dočasné stavby letného sedenia a terás riešiť ako sezónne, s obmedzenou dobou prevádzky a inštalácie. Tieto dočasné stavby svojim architektonickým stvárnením, objemovými parametrami, vzhľadom, účinkami prevádzky (užívaním) a použitými materiálmi nesmú znehodnocovať pamiatkové územie.

⁴ Pojem „inžinierske stavby“ sa pre tieto zásady používa v súlade so znením § 43a ods.3 zákona NR SR č. 479/2005 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

10. Umiestňovať technické zariadenia telekomunikačných spoločností (vysielače, vykryvače, zosilňovacie stanice, antény, satelitné zariadenia a pod.) na objekty, na technické nosiče a na priestranstvá mestského interiéru pamiatkovej rezervácie je neprípustné!
11. Individuálne technické zariadenia (satelitné a iné antény, klimatizačné jednotky a pod.) osadzovať na objekty v pamiatkovej rezervácii v pohľadovo menej exponovaných a neprístupných polohách (najmä z uličného interiéru).
12. V pamiatkovom území je v mestskom interiéri vylúčené osadzovanie energetických systémov a stavieb, veterných rotorov, zariadenia prenosových sústav, informačných technológií a pod.
13. Zachovať, udržiavať a v opodstatnených polohách regenerovať funkciu parteru objektov NKP, objektov vytipovaných na vyhlásenie za NKP a objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty územia.
14. Pri novostavbách v historických domoradiach jednotlivých stavebných blokov v pamiatkovej rezervácii riešiť fasádu a parter analogicky podľa historických architektonických a urbanistických princípov.

A.6. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu chránených pohľadov, siluety a panorámy územia

1. Zachovať, chrániť a regenerovať charakteristické pohľady, siluetu a panorámu pamiatkového územia prezentovanú:
 - a. v chránených pohľadoch na pamiatkové územie**
 - z južnej strany, z vyvýšenej svahov terasy na pravom brehu rieky Poprad (chránený pohľad č. 1-4, výkr. č. 1 a 3),
 - z cesty od Nižných Ružbách (chránený pohľad č. 5, mimo rozsahu grafickej časti),
 - z Ul. sv. Anny s dominantným priehľadom na kostol piaristického kláštora (pohľad č. 6, výkr. č. 1 a 3),
 - z Tatranskej ul. na budovu radnice s rizalitom bývalej brány mestského opevnenia (pohľad č. 7, výkr. č. 1 a 3).
 - b. v chránených pohľadoch v pamiatkovom území**
 - z JZ okraja námestia – pohľad na park s kostolom a zvonnicou, lemovanými radovou meštianskou zástavbou námestia (pohľad č. 8, výkr. č. 3),
 - od parku – pohľad na zvonnicu a kostol Panny Márie (pohľad č. 9, výkr. č. 3),
 - pri južnom domoradí od zvonice v susedstve parku – pohľad na SV blok námestia a vyrastajúce veže piaristického kostola v uličke za ním (pohľad č. 10, výkr. č. 3),
 - od parku – pohľad na budovu radnice (pohľad č. 11, výkr. č. 3),
 - pohľady pozdĺž južného a severného domoradia námestia (pohľad č. 12 a 13, výkr. č. 3),
 - pohľad na uličku vedúcu z námestia ku kláštoru (pohľad č. 14, výkr. č. 3),
 - pohľad od vstupu do kostola na severnú časť námestia (pohľad č. 15, výkr. č. 3),
 - pohľad od vstupu na námestie zo SV na JZ (pohľad č. 16, výkr. č. 3),

- pohľad od vyústenia uličky od kláštora na námestie na farský kostol a na námestie (pohľad č. 17, výkr. č. 3),
- z Letnej ulice - pohľad do uličky vedúcej k podjazdu domu MN č. 13 (pohľad č. 18, výkr. č. 3),
- z Baštovej ulice na areál piaristického kláštora (pohľad č. 19, výkr. č. 3),
- z Baštovej ulice prepojujajúcou uličkou na Letnú ulicu – pohľad na vežu farského kostola (pohľad č. 20, výkr. č. 3),
- z Ul. J. Smreka na zachovaný úsek mestského opevnenia hradby (pohľad č. 21, výkr. č. 3),
- z Bernolákovej ulice na radnicu (pohľad č. 22, výkr. č. 3),
- z Bernolákovej ulice na mestské hradby (pohľad č. 23, výkr. č. 3),
- z Kláštornej ul. na veže piaristického kostola (pohľad č. 24, výkr. č. 3),
- priehľady Zimnou ulicou (pohľady č. 25 a 26, výkr. č. 3),
- priehľady Letnou ulicou (pohľad č. 27 a 28, výkr. č. 3),
- priehľad Z časťou Kláštornej ulice pozdĺž hradieb (pohľad č. 29, výkr. č. 3),
- priehľad Baštovou ulicou (pohľad č. 30, výkr. č. 3) a
- pohľady na kláštor (pohľady č. 31, 32 a 33, výkr. č. 3).

Mimoriadne významné sú chránené pohľady z dominant sídla, najmä:

- z ochodze veže farského kostola na pamiatkovú rezerváciu (kruhový pohľad č. 34, výkr. č. 3) a
 - z balkóna piaristického kostola na pamiatkovú rezerváciu (polkruhový pohľad č. 35, výkr. č. 3).
2. Je neprípustné narušiť siluetu a panorámu pamiatkového územia prezentovanú v predmetných chránených pohľadoch výstavbou nových výškových a objemových dominant.
 3. Je neprípustné narušiť siluetu, panorámu a chránené pohľady zmenami a úpravou objektov, ktoré túto siluetu, panorámu a chránené pohľady objemovo a výrazovo narušujú, menia, či inak znehodnocujú.

A.7. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu archeologických nálezov a nálezísk

1. Celé územie Pamiatkovej rezervácie v meste Podolínece je evidovanou archeologickou lokalitou. Akýkoľvek stavebný alebo iný deštruktívny zásah pod jestvujúcu úroveň terénu je možný len po stanovení podmienok ochrany nehnuteľných a hnutelých archeologických nálezov.
2. Z hľadiska zabezpečenia ochrany archeologických nálezov situovať nové inžinierske stavby a nové rozvody viesť prioritne v už existujúcich polohách, trasách a koridoroch.
3. Archeologické nálezy zaniknutých stavebných objektov prezentovať iba v prípade významného nálezov a to prednostne plošnou formou, náznakovou, v dominantnej vývojovej fáze.

A.8. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia

1. Zachovať, udržiavať, regenerovať a vodnou formou prezentovať *genius loci* tejto jedinečnej urbanistickej štruktúry a jej kultúrno-historické hodnoty.
2. Zachovať kultúrne hodnoty nehmotnej povahy viažuce sa na osobnosti a udalosti symbolicky prezentované najmä pamätníkmi a pamätnými tabuľami.
3. Zachovať, prezentovať a udržiavať systém zelene pamiatkového územia, ktorý je jeho základnou prírodnou hodnotou.
4. Priznať zeleni pri zásahoch do urbanistickej štruktúry pamiatkového územia vývojom získané miesto a postavenie.
5. Udržiavať a uplatňovať zeleň ako doplnkový prvok vyvinutej urbanistickej schémy a pri obnove rešpektovať jej hmotovú podriadenosť architektúre.
6. Rešpektovať tie vývojové vstupy do systému zelene, ktoré doň priniesli pozitívny estetický efekt a negatívne zásahy eliminovať.
7. Považovať plošnú aj priestorovú porastovú štruktúru za špecifický kompozičný prvok živej podstaty, narastajúci a odumierajúci, ale obnoviteľný, v súlade s Florentskou chartou.
8. Zohľadniť pri obnove zelene základný fakt, že plnohodnotné uplatnenie jednotlivých drevín v ploche aj v priestore je dosiahnuteľné len v časovo dlhodobom horizonte.
9. Uprednostniť pri výsadbách v pamiatkovom území dreviny domáceho pôvodu a z cudzokrajných len tie, ktorých vzhľad a tvar je domácim druhom podobný.
10. V sadovníckych úpravách uprednostňovať listnaté dreviny pred ihličnatými drevinami, ihličnaté dreviny uplatniť len výberovo.
11. Udržiavať proporčné pomery porastovej štruktúry a architektúry a trvalo ich zabezpečiť výberom vhodných rastlinných druhov do výsadiel pri obnove, pravidelnou údržbou a starostlivosťou.
12. Smerovať zásahy do systému zelene pamiatkového územia tak, aby sa zachovala vyvinutá a existujúca vzájomná kombinácia mestotvorných foriem a vidieckeho typu ozelenenia.
13. Zvýšiť a trvalo zabezpečiť systematickú údržbu všetkých parkovo upravených plôch a prezentovať okrem iných funkcií aj estetické pôsobenie zelene v zastavanom území.

B. Požiadavky špecifikované pre bloky BL 1 až BL 19 a blok komunikácií a verejných priestranstiev pamiatkového územia PR Podolíneec

B.1 Požiadavky špecifikované pre bloky BL 1 až BL 19 pamiatkového územia PR Podolíneec

Výklad termínov a spresnenie významov pojmov pre tieto zásady:

- *požiadavky zásad stanovené pre úpravu objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty územia platia aj pre objekty vytipované na vyhlásenie za NKP*
- *zámery nadstavby a úpravy objektov v rámci jednotlivých blokov budú predmetom individuálneho posúdenia krajského pamiatkového úradu. Ich objemové riešenie a výškové usporiadanie nesmie prekročiť parametre požiadaviek stanovených pre novostavby v dotknutom stavebnom bloku*
- *osadenie objektu na uličnú čiaru – situovanie plnej uličnej fasády (vo všetkých podlažiach) na určenú hranicu ulice*
- *podkrovie – priestor v rámci krovovej konštrukcie*
- *podstrešie – priestor bezprostredne pod strešnou konštrukciou s možnosťou využitia*
- *hlavný objekt – hist. meštiansky dom alebo iný radový objekt meštianskej zástavby pamiatkovej rezervácie (spravidla obytný), tvoriaci ústredný objekt zástavby parcely. Priečne orientovaný objekt zväčša na celú šírku parcely je väčšinou osadený hlavnou fasádou na uličnú čiaru do námestia, resp. do ulice, historicky zväčša na stranu privrátenú k námestiu*
- *zadný objekt – hlavný hospodársky objekt (pôvodne stodola) ukončujúci zástavbu parcely meštianskeho domu alebo iného hlavného radového objektu v pamiatkovej rezervácii. Priečne orientovaný prejazdny objekt zväčša na celú šírku parcely je väčšinou osadený zadnou fasádou na uličnú čiaru do bočnej alebo okružnej ulice, historicky zväčša na stranu odvrátenú od námestia*
- *dvorové krídlo – pozdĺžny stavebný objekt zástavby parcely meštianskeho domu alebo iného radového domu v rezervácii situovaný v dvorovej časti domu medzi hlavným uličným objektom a zadným, spravidla hospodárskym, objektom (pôv. stodola)*
- *novostavba – pre účely zásad ochrany pamiatkového územia sa pod týmto pojmom rozumie existujúci objekt postavený po roku 1960, resp. plánovaná prístavba, dostavba alebo nový objekt*
- *historický - pre účely týchto zásad ochrany pamiatkového územia sa pod pojmom historický rozumie vec, alebo úprava, ktorá vznikla pred rokom 1960*
- *plošná porastová štruktúra – plochy zelene trávnaté, plochy kvetinových záhonov, ruderálne a neudržiavané zbytkové plochy zelene*
- *priestorová porastová štruktúra – kríkové a stromové porasty všetkých druhov a usporiadaní*

Pozn: v ďalšom texte budú pri popise blokov uvádzané nasledujúce skratky:

BL = blok priestranstva, stavebný blok

S, Z, JV... = označenie svetových strán

BL 1

Požiadavky pre blok priestranstva Mariánskeho námestia – blok verejného priestranstva vymedzeného obvodom Mariánskeho námestia

Popis bloku:

- *plocha centrálneho námestia mesta vymedzená domoradím obvodovej zástavby námestia s Rímskokatolíckym farským kostolom Nanebovzatia Panny Márie (NKP), zvonickou (NKP), s parkovo upravenými plochami, so segregovanými pešími chodníkmi a plochami, líniovými plochami zelene a s alejami po obvode námestia, so štátnou cestou a s ostatnými voľnými plochami námestia*

Funkčné využitie:

- historická funkcia: sakrálna, sepulkrálna (prikostolný cintorín), trhovisko, zhromaždisko, obchod, doprava
- súčasná funkcia: sakrálna, spoločenská, kultúrna a oddychová, miestna a nadmestská doprava
- cieľová funkcia: sakrálna, spoločenská, kultúrna a oddychová, miestna doprava

Požiadavky:

- zachovať, regenerovať a revitalizovať vnútornú plochu námestia so solitérnymi objektmi Rímskokatolíckeho farského kostola Nanebovzatia Panny Márie a zvonice ako jednotne upravenú dláždenú plochu (prírodný kameň) v kombinácii s parkovo upravenými plochami, líniovou zeleňou s alejami po obvode námestia

Národné kultúrne pamiatky:

- zachovať, udržiavať a regenerovať objekty a súbory objektov vyhlásené za NKP – Rímskokatolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie a zvonicu bez zásadných zmien v hmotovej a priestorovej štruktúre a v ich vyvinutom historickom výraze
- prístavby a nadstavby obidvoch solitérnych objektov bloku vyhlásených za NKP ako aj zmena tvaru zastrešenia, zmena funkcie a využitia ich podkrovia sú neprípustné!

Verejné komunikácie, nosný systém zelene:

- do doby vybudovania preložky zachovať štátnu cestu I. triedy I/77 Stará Ľubovňa – Poprad v existujúcej trase a maximálne v existujúcich šírkových parametroch ako komunikáciu s asfaltobetónovým živíčným povrchom
- odbočku zo štátnej cesty I/77 smerom na Lomničku preložiť z Mariánskeho námestia do inej polohy mimo územie, resp. do okrajovej polohy pamiatkovej rezervácie
- plochy a miestne dopravné komunikácie na námestí vymedziť v rámci jednoliatej úpravy námestia iba plošne, pôdorysným vyznačením v dlažbe plochy námestia

- výškovo (obrubníkom) je prípustné od základnej plochy námestia odčleniť štátnu cestu I/77 a líniové pásy zelene s chodníkmi po obvode námestia
- komunikáciu súčasnej odbočky do obce Lomnička na námestí začleniť a úpravou povrchu zjednotiť s cieľovou úpravou Mariánskeho námestia
- plochu námestia adaptovať a sadovnícky celkovo zjednotiť ako jednoliatu, jasne vymedzenú plošno-priestorovú štruktúru
- parkovo upravené plochy redukovať, zachovať nosné prvky hmoty zelene
- plochu námestia povrchovo a sadovnícky riešiť ako priestorovo jednoliatu dláždenú plochu (kat. mapa z r. 1871) s rešpektovaním a zhodnotením neskorších pozitívnych sadovníckych doplnkov
- nemeniť kompozičný princíp z doby založenia
- zachovať a obnoviť hodnotnú plošnú a porastovú štruktúru parkovo upravených plôch a ich dispozičné usporiadanie
- po obvode námestia zachovať uličné aleje v kombinácii výsadiieb v samostatných výsadbových misách a v plošných líniových pásoch
- nemeniť druh dreviny v alejach a udržiavať ich každoročným rezom v primeraných proporciách k architektúre
- zachovávať a obnovovať alejové výsadby a líniové pásy v uličnom pôdoryse a nenahrádzať ich inými sadovníckymi formami
- prinavrátiť v dôsledku zvýšeného ataku dopravy zaniknuté aleje do uličného interiéru v historicky dokladovaných polohách
- udržiavať a obnovovať uličné aleje v identických pozdĺžnych líniách v nevyhnutných prípadoch je možnosť prispôsobenia a uvoľnenia rytmu výsadby jednotlivých stromov danostiám územia a architektúry
- tvarovať koruny alejových stromov každoročným rezom a nenahrádzať ich novodobou varietnou skladbou
- ponechať prirodzený tvar korún ostatných stromových drevín v uliciach
- počítat' pri obnove alejí s líniovými priepustnými pásmi resp. s inou priepustnou plochou ako s prirodzenou podnožou pre stromové jedince
- priebežne udržiavať jednotlivé alejové stromy bez kmeňového obrastu, udržiavať podchodnú výšku podkorunia alejových stromov a zabezpečiť dostatočné podmienky pre zdravý rozvoj jednotlivých drevín v uličných interiéroch
- uplatňovať pri výmene stromov okrem alejí identické druhy drevín v zhode s pôvodnou druhou skladbou z doby ich založenia, v nevyhnutných prípadoch ich nahradiť drevinami habituálne podobnými
- rešpektovať hodnotné stromové solitéry a ich počet nezvyšovať nad rámec preukázateľného historického rozsahu
- na základe výsledkov archeologického výskumu v okolí farského kostola náznakovou formou ohradového múru prezentovať rozsah prikostolného cintorína
- vhodnou plošnou formou na základe výsledkov archeologického výskumu na námestí prezentovať pôdorys predpokladaného objektu radnice, objekty a obvodovú hradbu zaniknutého mestského hradu a iné významné zaniknuté historické objekty
- chodníky po obvode námestia zachovať; nároky na ich zvýšenú mieru pochôdnosti riešiť vhodnou dlažbou z prírodného kameňa (vo vhodných polohách späťne uložiť historickú dlažbu z ružbašských travertínových platní)
- zachovať na námestí a vhodne prezentovať historické studne
- akékoľvek nové pozemné stavby na ploche námestia sú neprípustné

- z hľadiska zabezpečenia ochrany archeologických nálezov viesť inžinierske stavby prioritne v už existujúcich koridoroch
- minimalizovať nové prvky drobnej architektúry a umeleckých artefaktov
- pre blok BL 1 platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť IV. týchto zásad)
- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 2

Požiadavky pre stavebný blok situovaný medzi Mariánskym námestím a Letnou ulicou, vymedzený priechodmi meštianskej a inej profánnej zástavby Mariánskeho námestia č. 4 - 29, V ukončení Baštovej ulice, uličnými fasádami hospodárskej zástavby JV strany Letnej ulice a Z ukončením Baštovej ulice

Popis bloku:

- *blok je tvorený súvislou radovou uličnou zástavbou hlavných objektov meštianskych domov Mariánskeho námestia č. 4 – 29 vrátane Domu služieb a Rím. kat. fary orientovaných fasádami do Mariánskeho námestia s nekompletno zachovanými dvorovými krídlami a ukončujúcimi hospodárskymi objektmi na celú šírku parcely, osadenými na JV uličnú čiaru Letnej ulice*
- *Z tretinu bloku od ostatných dvoch oddeľuje pešia ulička s priechodom v rámci meštianskeho domu č. 13*
- *v bloku sú prevažne situované objekty NKP – meštianske domy, jeden objekt rešpektujúci pamiatkové hodnoty územia a dva vytipované na vyhlásenie za NKP*
- *stavby v bloku vymedzujú voľné nezastavané dvory, nádvoria a ostatné plochy ako aj stavebné rezervy pre možnú budúcu regulovanú výstavbu*
- *v bloku je situovaný jeden objekt výrazne nerešpektujúci hodnoty pamiatkového územia – Dom služieb - ukončujúci na JZ uličný front Mariánskeho námestia*

Funkčné využitie:

- **historická funkcia:** obytná, obchodná, cirkevno-správna, remeselnícka, remeselnícko-roľnícka a roľnícka malovýroba
- **súčasná funkcia:** prevažne obytná, čiastočne obchodná, spoločensko–obslužná, cirkevno-správna, administratívna, školská, drobná výroba
- **cieľová funkcia:** prioritne obytná, podružne obchodná, spoločensko-obslužná, cirkevno-správna, školská, drobná výroba

Požiadavky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať tradičnú historicky vyvinutú objektovú skladbu, objektové a priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru historickej zástavby bloku - existujúcu radovú uličnú zástavbu hlavných, prevažne historických objektov meštianskych domov priečeliami orientovaných do Mariánskeho námestia s aditívne radenými postrannými dvorovými krídlami a s ukončujúcimi hospodárskymi objektmi v zadnej časti parciel
- pre blok BL 2 okrem nižšie uvedených platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť IV. týchto zásad)

Národné kultúrne pamiatky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať objekty a súbory objektov vyhlásené za NKP
- nadstavby objektov vyhlásených za NKP sú neprípustné vrátane nadstavby korún murív podkrovných priestorov
- zachovať historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešeni meštianskych domov, dvorových krídiel a zadných hospodárskych stavieb objektov vyhlásených za NKP vo svojom objeme a v historicky vyvinutej forme naďalej bez využitia a bez presvetlenia podkrovia
- zastrešenia objektov vyhlásených za NKP vrátane historických krovov udržiavať a regenerovať, nevhodne upravené strechy, nezvratne poškodené strechy rekonštruovať a regenerovať podľa pôvodného stavu, doloženého historického stavu, alebo na základe analógií
- v prípade historických krovov je adaptácia podkroví objektov NKP pre nové využitie neprípustná
- prípustnosť prípadného výnimočného využitia a spôsob presvetlenia podkrovných priestorov objektov NKP bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- v prípade prípustnosti nového využitia podkrovia presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť výhradne strešnými oknami primeranej veľkosti a limitovaného počtu usporiadaných v jednom rade, a tak, aby boli minimalizované negatívne zásahy do pamiatkových hodnôt objektu NKP a pamiatkových hodnôt uličného interiéru pamiatkovej rezervácie. Presvetlenie dvorových strán striech riešiť strešnými oknami s možnosťou kombinácie s prvkom jednoduchého vikiera
- použitie strešných terás, loggií, združených vikierov a pod. je neprípustné
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz, historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov NKP
- prvotnou formou obnovy objektov NKP je ich základná údržba a oprava
- pri obnovách aplikovať tradičné materiály, techniky a technológie
- novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú nežiaduce
- zateplňovanie objektov NKP vrátane štítových a parcelačných stien je neprípustné

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia a objekty a súbory objektov vytipované na vyhlásenie za NKP:

- zachovať, regenerovať a revitalizovať objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie a objekty a súbory objektov vytipované na vyhlásenie za NKP
- nadstavby hlavných objektov a zadných hospodárskych objektov bloku sú neprípustné vrátane nadstavby korún murív ich podkrovných priestorov
- nadstavby dvorových krídiel vrátane nadstavby korún murív ich podkrovných priestorov sú nežiaduce
- určenie prípadnej prípustnosti nadstavby dvorového krídla, podmienky pre hmotové riešenie a riešenie zastrešenia budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- limity výškového riešenia prípadnej nadstavby dvorového krídla – celkovo max. dve nadzemné podlažia a tradičné zastrešenie v prípade dvojpodlažného hlavného objektu; v prípade jednopodlažného hlavného objektu je nadstavba dvorového krídla vylúčená
- zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešení hlavných objektov bloku, objektov dvorových krídiel a zadných hospodárskych stavieb prednostne v pôvodnom stave bez využitia, bez vstavieb a bez presvetlenia podkrovia
- zastrešenia objektov udržiavať a regenerovať v historicky vyvinutom tvare, konštrukcii a výraze, nezvratne poškodené zastrešenia rekonštruovať podľa doloženého historického stavu, alebo na základe analógií historických striech v bloku
- zastrešenie prípadnej nadstavby dvorového krídla riešiť v súlade s pôvodným zastrešením objektu stavu, alebo na základe analógií historických striech dvorových krídiel v bloku
- v prípade rekonštrukcie historického zastrešenia rešpektovať a obnoviť pôvodné riešenie
- v prípade realizácie nového zastrešenia uplatniť typologicky príslušný a tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 20° do 40° podľa druhu strechy
- hrebene striech prípadných nadstavieb dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných objektov do ulice
- v prípade rozhodnutia o prípustnosti adaptácie a vstavby do podkrovia, alebo v prípade realizácie nového zastrešenia, presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania zástavby bloku BL 2 a zmeny uličného interiéru pamiatkovej rezervácie. Presvetlenie dvorových strán striech riešiť strešnými oknami s možnosťou kombinácie s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz a hodnotné historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov
- osobitne chrániť a v pôvodnej forme udržiavať, regenerovať a obnovovať historickú drevenú, či kombinovanú drevenú a murovanú hospodársku zástavbu
- ukončujúce hospodárske objekty bloku orientované do letnej ulice funkčne prednostne zachovať ako tradičné, hospodárske objekty. Vytváranie parteru na fasádach je neprípustné

- prednostnou formou obnovy objektov je ich základná údržba a oprava
- pri údržbe, oprave a stavebných úpravách objektov používať prednostne tradičné materiály, techniky a technológie
- novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú nežiaduce
- zateplovanie objektov predmetnej kategórie vrátane štítových a parcelačných stien je nežiaduce, zateplovanie zdobených, architektonicky členených a autenticky zachovaných fasád je neprípustné

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia:

- drobné objekty, alebo časti objektov (prístavby) v dvorových častiach meštianskej zástavby nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia výrazovo alebo hmotovo korigovať s cieľom ich architektonického zhodnotenia a začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry pamiatkovej rezervácie
- drobné objekty, alebo časti objektov nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia, situované v historicky neodôvodnených polohách dvorov a parciel cieľovo odstrániť a nahradiť primeranou hmotou vo vhodnej polohe parcely podľa pôvodného historického stavu, alebo podľa princípov pôvodnej urbanistickej štruktúry bloku
- objekt Domu služieb na Mariánskom námestí č. 4 nerešpektujúci pamiatkové hodnoty územia výrazovo a hmotovo korigovať s cieľom jeho vhodného začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry bloku do doby jeho finálnej úpravy, alebo celkového nahradenia novou hmotou
- nevhodnú funkciu predajne stavebnín z parcely meštianskeho domu č. 10 cielene presunúť do inej vhodnejšej polohy mesta mimo územie pamiatkovej rezervácie

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- novostavby vrátane dostavieb a prístavieb je možné situovať na plochách s možnosťou zastavania vyznačených vo výkr. č. 3 grafickej časti zásad
- novostavby zadných objektov na plochách s možnosťou zastavania riešiť max. jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), na celú šírku parcely, osadené na uličnej čiare zadnej ulice, prejazdnej, s tradičným zastrešením sedlovou symetrickou strechou vo forme výrazovo evokujúcej historické stodoly nachádzajúce sa v bloku
- novostavby dvorových krídiel na plochách s možnosťou zastavania je prípustné riešiť ako jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), výnimočne v odôvodnených prípadoch max. ako dvojpodlažné, s tradičným zastrešením pultovou alebo symetrickou sedlovou strechou
- dodržať stúpajúcu gradáciu hmôt zástavby smerom k Mariánskemu námestiu
- novostavby osádzať úrovňou prízemí a vstupmi na úroveň terénu dvora a ulice
- pri návrhu zastrešenia novostavieb zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín obdobných historických objektov v dotknutej časti bloku
- pri návrhu zastrešenia novostavby uplatniť typologicky príslušný tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 30° do 40° podľa druhu objektu, typu strechy a v súlade s formou zastrešenia okolitej historickej zástavby bloku
- strechy vzájomne oddeľovať štítovými múrmi, mierne presahujúcimi strešné roviny (š. 150 mm)
- hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných objektov do Mariánskeho námestia

- zastrešenie novostavieb riešiť prednostne bez využitia a bez presvetlenia podkrovia
- prípustnosť prípadného využitia a spôsob presvetlenia podkrovia novostavieb bude predmetom individuálneho posúdenia a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- v prípade prípustnosti využitia podkrovia presvetlenie do verejných priestranstiev a v pohľadovo exponovaných polohách presvetlenie riešiť výhradne strešnými oknami primeranej veľkosti a počtu usporiadanými v jednom rade; presvetlenie do dvorovej časti strešnými oknami v kombinácii s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
- konkrétny rozsah plochy zastavania a konkrétne podmienky pre osadenie a riešenie každej novostavby na vyznačenej ploche s možnosťou zastavania podľa výkr č. 3 týchto zásad budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- nová zástavba historicky nezastavaných plôch dvorov mimo vyznačených plôch s možnosťou zastavania je nežiaduca. V prípade rozhodnutia o prípustnosti takejto zástavby túto navrhnuť formou, ktorej pôdorysné založenie a priestorové usporiadanie bude vychádzať z princípov historického urbanizmu v danej časti bloku
- novostavby zadného objektu do uličného interiéru navrhnuť vo výraze a hmote evokujúcej tradičné hospodárske stavby zadnej ulice
- parter na novostavbe zadného objektu do uličného interiéru nenavrhovať a nerealizovať
- exteriérový výraz novostavieb – vychádzať zo základného architektonického výrazu tradičnej architektúry bloku s možnosťou uplatnenia súdobých výrazových prostriedkov s dodržaním princípu zachovania kontinuity

Dvory, nádvorcia, záhrady, ostatné plochy:

- vymedzenie pozemkov meštianskych domov parcelačným múrom
- parcelačné múry neperforovať otvormi alebo prielukami, dvory nezlučovať
- dvory a nádvorcia nezastavovať a neprestrešovať vrátane prejazdov
- v dvoroch a záhradách rešpektovať voľné pokračovanie prejazdu (priechodu) hlavného objektu od Mariánskeho námestia po celej dĺžke dvora až na Letnú ulicu
- zachovať a vhodne prezentovať historické murované studne na dvoroch
- spevnenie dvorov viazať na funkčno-účelové využívanie jednotlivých dvorov, neuplatňovať romantizujúce novotvary
- plochy dvorov, záhrad a ostatných plôch zachovať, regenerovať a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- rozmiestnenie porastových hmôt situovať k parcelačným múrom, solitérne situovať dreviny len ako akcenty v ploche dvora a záhrady mimo trasy voľného prejazdu
- zachovať verejnú pešiu komunikáciu s priechodom (prejazdom) z Mariánskeho námestia na Letnú ulicu (parcela č. 1064). Jej povrchovú úpravu riešiť v jednoliatom spevnení z prírodného kameňa
- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu

o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 3

Požiadavky pre stavebný blok situovaný J a JV od Mariánskeho námestia vymedzený meštianskou zástavbou Mariánskeho námestia (orient. č. 40 - 57), vyústením ul. T. Vansovej do Mariánskeho námestia, hospodárskou zástavbou V časti Zimnej ulice a Kláštornou ulicou pri vstupe do Kláštora piaristov NKP

Popis bloku:

- *blok je tvorený súvislou radovou uličnou zástavbou hlavných objektov meštianskych domov Mariánskeho námestia č. 40 – 57, orientovaných fasádami do Mariánskeho námestia s nekompletne zachovanými dvorovými krídlami a ukončujúcimi hospodárskymi objektmi na celú šírku parcely, osadenými na SZ uličnú čiaru V časti Zimnej ulice*
- *v bloku sú situované výhradne objekty NKP – meštianske domy s jedinou výnimkou domu č. 57, ktorý je vyhodnotený ako objekt rešpektujúci pamiatkové hodnoty územia*
- *stavby v bloku vymedzujú voľné nezastavané dvory, nádvoria a ostatné plochy ako aj stavebné rezervy pre možnú budúcu regulovanú výstavbu*
- *v hospodárskej zástavbe bloku sú situovaný viaceré objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia, závady sú korigovateľné*

Požiadavky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať tradičnú historicky vyvinutú objektovú skladbu, objektové a priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru historickej zástavby bloku - existujúcu radovú uličnú zástavbu hlavných, historických objektov meštianskych domov priečeliami orientovaných do Mariánskeho námestia s aditívne radenými postrannými dvorovými krídlami a s ukončujúcimi hospodárskymi objektmi v zadnej časti parciel
- pre blok BL 3 okrem nižšie uvedených platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť IV. týchto zásad)

Národné kultúrne pamiatky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať objekty a súbory objektov vyhlásené za NKP
- nadstavby objektov vyhlásených za NKP sú neprípustné vrátane nadstavby korún murív podkrovných priestorov
- zachovať historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešení meštianskych domov, dvorových krídiel a zadných hospodárskych stavieb objektov vyhlásených za NKP vo svojom objeme a v historicky vyvinutej forme naďalej bez využitia a bez presvetlenia podkrovia

- zastrešenia objektov vyhlásených za NKP vrátane historických krovov udržiavať a regenerovať, nevhodne upravené strechy, nezvratne poškodené strechy rekonštruovať a regenerovať podľa pôvodného stavu, doloženého historického stavu, alebo na základe analógií
- v prípade historických krovov je adaptácia podkroví objektov NKP pre nové využitie neprípustná
- prípustnosť prípadného výnimočného využitia a spôsob presvetlenia podkrovných priestorov objektov NKP bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- v prípade prípustnosti nového využitia podkrovia presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť výhradne strešnými oknami primeranej veľkosti a limitovaného počtu usporiadaných v jednom rade, a tak, aby boli minimalizované negatívne zásahy do pamiatkových hodnôt objektu NKP a pamiatkových hodnôt uličného interiéru pamiatkovej rezervácie. Presvetlenie dvorových strán striech riešiť strešnými oknami s možnosťou kombinácie s prvkom jednoduchého vikiera
- použitie strešných terás, loggií, združených vikierov a pod. je neprípustné
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz, historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov NKP
- prvotnou formou obnovy objektov NKP je ich základná údržba a oprava
- pri obnovách aplikovať tradičné materiály, techniky a technológie
- novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú nežiaduce
- zatepl'ovanie objektov NKP vrátane štítových a parcelačných stien je neprípustné

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia:

- zachovať, regenerovať a revitalizovať objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie
- nadstavby hlavných objektov a zadných hospodárskych objektov bloku smerom do Zimnej ulice sú neprípustné vrátane nadstavby korún murív ich podkrovných priestorov
- nadstavby dvorových krídiel vrátane nadstavby korún murív ich podkrovných priestorov sú nežiaduce
- určenie prípadnej prípustnosti nadstavby dvorového krídla, podmienky pre hmotové riešenie a riešenie zastrešenia budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- limity výškového riešenia prípadnej nadstavby dvorového krídla – max. dve nadzemné podlažia a tradičné zastrešenie v prípade dvojpodlažného hlavného objektu. V prípade jednopodlažného hlavného objektu je nadstavba dvorového krídla vylúčená
- zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešení hlavných objektov bloku, objektov dvorových krídiel a zadných hospodárskych stavieb prednostne v pôvodnom stave bez využitia, bez vstavieb a bez presvetlenia podkrovia
- zastrešenia objektov udržiavať a regenerovať v historicky vyvinutom tvare, konštrukcii a výraze, nezvratne poškodené zastrešenia rekonštruovať podľa doloženého historického stavu, alebo na základe analógií historických striech v bloku

- zastrešenie prípadnej nadstavby dvorového krídla riešiť v súlade s pôvodným zastrešením objektu stavu, alebo na základe analógií historických striech dvorových krídiel v bloku
- v prípade rekonštrukcie historického zastrešenia rešpektovať a obnoviť pôvodné riešenie
- v prípade realizácie nového zastrešenia uplatniť typologicky príslušný a tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 20° do 40° podľa druhu strechy
- hrebene striech prípadných nadstavieb dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných objektov do ulice
- v prípade rozhodnutia o prípustnosti adaptácie a vstavby do podkrovia, alebo v prípade realizácie nového zastrešenia, presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania zástavby bloku BL 3 a zmeny uličného interiéru pamiatkovej rezervácie. Presvetlenie dvorových strán striech riešiť strešnými oknami s možnosťou kombinácie s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz a hodnotné historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov
- osobitne chrániť a v pôvodnej forme udržiavať, regenerovať a obnovovať historickú drevenú, či kombinovanú drevenú a murovanú hospodársku zástavbu
- ukončujúce hospodárske objekty bloku orientované do Zimnej ulice funkčne prednostne zachovať ako tradičné, hospodárske objekty. Vytváranie parteru na fasádach je neprípustné
- prednostnou formou obnovy objektov aj tejto kategórie je ich základná údržba a oprava
- pri údržbe, oprave a stavebných úpravách objektov používať prednostne tradičné materiály, techniky a technológie
- novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú nežiaduce
- zateplovanie objektov predmetnej kategórie vrátane štítových a parcelačných stien je nežiaduce, zateplovanie zdobených, architektonicky členených a autenticky zachovaných fasád je neprípustné

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia:

- drobné objekty, alebo prístavby objektov v dvorových častiach meštianskej zástavby nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia výrazovo, alebo hmotovo korigovať s cieľom ich architektonického zhodnotenia a začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry pamiatkovej rezervácie
- drobné objekty, alebo časti objektov nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia, situované v historicky neodôvodnených polohách dvorov a parciel je nutné postupne cieľovo odstrániť a nahradiť primeranou hmotou vo vhodnej polohe parcely podľa pôvodného historického stavu, alebo podľa princípov pôvodnej urbanistickej štruktúry bloku

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- novostavby vrátane dostavieb a prístavieb je možné situovať na plochách s možnosťou zastavania vyznačených vo výkr. č. 3 grafickej časti zásad

- novostavby zadných objektov na plochách s možnosťou zastavania riešiť max. jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), na celú šírku parcely, osadené na uličnej čiare Zimnej ulice, prejazdne, s tradičným zastrešením sedlovou symetrickou strechou vo forme výrazovo evokujúcej historickej stodoly nachádzajúcej sa v bloku
- novostavby dvorových krídiel na plochách s možnosťou zastavania je prípustné riešiť ako jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), výnimočne v odôvodnených prípadoch max. ako dvojpodlažné, s tradičným zastrešením pultovou, alebo symetrickou sedlovou strechou
- dodržať stúpajúcu gradáciu hmôt zástavby smerom k Mariánskemu námestiu
- novostavby osádzať úrovňou prízemí a vstupmi na úroveň terénu dvora a ulice
- pri návrhu zastrešenia novostavieb zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín obdobných historických objektov v dotknutej časti bloku
- pri návrhu zastrešenia novostavby uplatniť typologicky príslušný tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 30 do 40° podľa druhu objektu, typu strechy a v súlade s formou zastrešenia okolitej historickej zástavby bloku
- strechy vzájomne oddeľovať štítovými múrmi, mierne presahujúcimi strešné roviny (š. 150 mm)
- hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných objektov do Mariánskeho námestia
- zastrešenie novostavieb riešiť prednostne bez využitia a bez presvetlenia podkrovia
- prípustnosť prípadného využitia a spôsob presvetlenia podkrovia novostavieb bude predmetom individuálneho posúdenia a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- v prípade prípustnosti využitia podkrovia presvetlenie do verejných priestranstiev a v pohľadovo exponovaných polohách presvetlenie riešiť výhradne strešnými oknami primeranej veľkosti a počtu usporiadanými v jednom rade; presvetlenie do dvorovej časti strešnými oknami v kombinácii s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
- konkrétny rozsah plochy zastavania a konkrétne podmienky pre osadenie a riešenie každej novostavby na vyznačenej ploche s možnosťou zastavania podľa výkr. č. 3 týchto zásad budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- nová zástavba historicky nezastavaných plôch dvorov mimo vyznačených plôch s možnosťou zastavania je nežiaduca. V prípade rozhodnutia o prípustnosti takejto zástavby túto navrhnuť formou, ktorej pôdorysné založenie a priestorové usporiadanie bude vychádzať z princípov historického urbanizmu v danej časti bloku
- novostavby zadného objektu do uličného interiéru navrhnuť vo výraze a hmote evokujúcej tradičné hospodárske stavby zadnej ulice
- parter na novostavbe zadného objektu do uličného interiéru nenavrhnúť a nerealizovať
- exteriérový výraz novostavieb – vychádzať zo základného architektonického výrazu tradičnej architektúry bloku s možnosťou uplatnenia súdobých výrazových prostriedkov s dodržaním princípu zachovania kontinuity

Dvory, nádvoría, záhrady, ostatné plochy:

- vymedzenie pozemkov meštianskych domov plným parcelačným múrom
- parcelačné múry neperforovať otvormi alebo prielukami, dvory nezlučovať
- dvory a nádvoría nezastavovať a neprestrešovať
- v dvoroch a záhradách rešpektovať voľné pokračovanie prejazdu (priechodu) hlavného objektu od Mariánskeho námestia po celej dĺžke dvora až na Zimnú ulicu
- zachovať a vhodne prezentovať historické murované studne na dvoroch
- spevnenie dvorov viazať na funkčno-účelové využívanie jednotlivých dvorov, neuplatňovať romantizujúce novotvary
- plochy dvorov, záhrad a ostatných plôch zachovať, regenerovať a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- rozmiestnenie porastových hmôt situovať k parcelačným múrom, solitérne situovať dreviny len ako akcenty v ploche dvora a záhrady mimo trasy voľného prejazdu

- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 4

Požiadavky pre stavebný blok situovaný J a JZ od Mariánskeho námestia vymedzený meštianskou zástavbou Mariánskeho námestia (orient. č. 58 - 68), vyústením ul. T. Vansovej do Mariánskeho námestia, hospodárskou zástavbou Z časti Zimnej ulice a ukončením Zimnej ulice s jej vyústením do Mariánskeho námestia pri radnici

Popis bloku:

- *blok je tvorený súvislou radovou uličnou zástavbou hlavných objektov meštianskych domov Mariánskeho námestia č. 57 – 68, orientovaných fasádami do Mariánskeho námestia s nekompletne zachovanými dvorovými krídlami a ukončujúcimi hospodárskymi objektmi na celú šírku parcely, osadenými na SZ uličnú čiaru Z časti Zimnej ulice*
- *v bloku sú situované objekty NKP – meštianske domy a tri objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia*
- *blok na západnej strane uzatvára pozemok úplne odstránenej zástavby meštianskeho domu č. 69, ktorý tvorí stavebnú rezervu pre hmotovú náhradu jeho zástavby*
- *stavby v bloku vymedzujú voľné nezastavané dvory, nádvoría a ostatné plochy ako aj stavebné rezervy pre možnú budúcu regulovanú výstavbu*

- *v zástavbe bloku sú situovaný dva objekty, resp. časti objektov nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia. Urbanistické a hmotové závady bloku sú korigovateľné alebo odstrániteľné*

Požiadavky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať tradičnú historicky vyvinutú objektovú skladbu, objektové a priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru historickej zástavby bloku - existujúcu radovú uličnú zástavbu hlavných, prevažne historických objektov meštianskych domov priečeliami orientovaných do Mariánskeho námestia s aditívne radenými postrannými dvorovými krídlami a s ukončujúcimi hospodárskymi objektmi v zadnej časti parciel
- pre blok BL 4 okrem nižšie uvedených platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť IV. týchto zásad)

Národné kultúrne pamiatky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať objekty a súbory objektov vyhlásené za NKP
- nadstavby objektov vyhlásených za NKP sú neprípustné vrátane nadstavby korún murív podkrovných priestorov
- zachovať historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešení meštianskych domov, dvorových krídiel a zadných hospodárskych stavieb objektov vyhlásených za NKP vo svojom objeme a v historicky vyvinutej forme naďalej bez využitia a bez presvetlenia podkrovia
- zastrešenia objektov vyhlásených za NKP vrátane historických krovov udržiavať a regenerovať, nevhodne upravené strechy, nezvratne poškodené strechy rekonštruovať a regenerovať podľa pôvodného stavu, doloženého historického stavu, alebo na základe analógií
- v prípade historických krovov je adaptácia podkroví objektov NKP pre nové využitie neprípustná
- prípustnosť prípadného výnimočného využitia a spôsob presvetlenia podkrovných priestorov objektov NKP bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- v prípade prípustnosti nového využitia podkrovia presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť výhradne strešnými oknami primeranej veľkosti a limitovaného počtu usporiadaných v jednom rade, a tak, aby boli minimalizované negatívne zásahy do pamiatkových hodnôt objektu NKP a pamiatkových hodnôt uličného interiéru pamiatkovej rezervácie. Presvetlenie dvorových strán striech riešiť strešnými oknami s možnosťou kombinácie s prvkom jednoduchého vikiera
- použitie strešných terás, loggií, združených vikierov a pod. je neprípustné
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz, historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov NKP
- prvotnou formou obnovy objektov NKP je ich základná údržba a oprava
- pri obnovách aplikovať tradičné materiály, techniky a technológie

- novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú nežiaduce
 - zatepl'ovanie objektov NKP vrátane štítových a parcelačných stien je neprípustné
- Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia:**
- zachovať, regenerovať a revitalizovať objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie
 - nadstavby hlavných objektov a zadných hospodárskych objektov bloku sú neprípustné vrátane nadstavby korún murív ich podkrovných priestorov
 - nadstavby dvorových krídiel vrátane nadstavby korún murív ich podkrovných priestorov sú nežiaduce
 - určenie prípadnej prípustnosti nadstavby dvorového krídla, podmienky pre hmotové riešenie a riešenie zastrešenia budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
 - limity výškového riešenia prípadnej nadstavby dvorového krídla – max. dve nadzemné podlažia a tradičné zastrešenie
 - zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešenia hlavných objektov bloku, objektov dvorových krídiel a zadných hospodárskych stavieb prednostne v pôvodnom stave bez využitia, bez vstavieb do podkrovia a bez jeho presvetlenia
 - zastrešenia objektov udržiavať a regenerovať v historicky vyvinutom tvare, konštrukcii a výraze, nezvratne poškodené zastrešenia rekonštruovať podľa doloženého historického stavu, alebo na základe analógií historických striech v bloku
 - zastrešenie prípadnej nadstavby dvorového krídla riešiť v súlade s pôvodným zastrešením objektu stavu, alebo na základe analógií historických striech dvorových krídiel v bloku
 - v prípade rekonštrukcie historického zastrešenia rešpektovať a obnoviť pôvodné riešenie
 - v prípade realizácie nového zastrešenia uplatniť typologicky príslušný a tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 20° do 40° podľa druhu strechy
 - hrebene striech prípadných nadstavieb dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných objektov do ulice
 - v prípade rozhodnutia o prípustnosti adaptácie zastrešenia a vstavby do podkrovia, alebo v prípade realizácie nového zastrešenia, presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania zástavby bloku BL 4 a zmeny výrazu domoradia uličného interiéru pamiatkovej rezervácie. Presvetlenie dvorových strán striech riešiť strešnými oknami s možnosťou kombinácie s prvkom jednoduchého vikiera
 - strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
 - zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz a hodnotné historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov
 - osobitne chrániť a v pôvodnej forme udržiavať, regenerovať a obnovovať historickú drevenú, či kombinovanú drevenú a murovanú hospodársku zástavbu
 - ukončujúce hospodárske objekty bloku orientované do Zimnej ulice funkčne prednostne zachovať ako tradičné, hospodárske objekty. Vytváranie parteru na fasádach je neprípustné

- prednostnou formou obnovy objektov je ich základná údržba a oprava
- pri údržbe, oprave a stavebných úpravách objektov používať prednostne tradičné materiály, techniky a technológie
- novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú nežiaduce
- zatepl'ovanie objektov rešpektujúcich hodnoty pamiatkového územia vrátane štítových a parcelačných stien je nežiaduce. Zatepl'ovanie zdobených, architektonicky členených a autenticky zachovaných fasád je neprípustné

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia:

- drobné objekty, alebo časti objektov (prístavby) v dvorových častiach meštianskej zástavby bloku nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia výrazovo alebo hmotovo korigovať s cieľom ich architektonického zhodnotenia a začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry pamiatkovej rezervácie
- drobné objekty, alebo časti objektov nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia, situované v historicky neodôvodnených polohách dvorov a parciel cieľovo odstrániť s možnosťou ich náhrady primeranou hmotou vo vhodnej polohe parcely podľa pôvodného historického stavu, alebo podľa princípov pôvodnej urbanistickej štruktúry bloku podľa grafického vyznačenia modrou šrafážou podľa výkr. č. 3 týchto zásad
- objekt Domu služieb na Mariánskom námestí č. 4 nerešpektujúci pamiatkové hodnoty územia výrazovo a hmotovo korigovať s cieľom jeho vhodného začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry bloku do doby jeho finálnej úpravy, alebo celkového nahradenia novou hmotou
- nevhodnú funkciu predajne stavebnín z parcely meštianskeho domu č. 10 cielene presunúť do inej vhodnejšej polohy mesta mimo územie pamiatkovej rezervácie

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- novostavby vrátane dostavieb a prístavieb je možné situovať na plochách s možnosťou zastavania vyznačených vo výkr. č. 3 grafickej časti zásad modrou štafážou
- na parcele 210 reštituovať zaniknutú zástavbu parcely podľa historicky doloženého stavu (podľa pôdorysného vyznačenia vo výkr. č. 3 týchto zásad)
- novostavby zadných objektov na plochách s možnosťou zastavania riešiť max. jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), na celú šírku parcely, osadené na uličnej čiare zadnej Zimnej ulice, prejazdné, s tradičným zastrešením sedlovou symetrickou strechou vo forme výrazovo evokujúcej historické stodoly nachádzajúce sa v bloku
- novostavby dvorových krídiel na plochách s možnosťou zastavania je prípustné riešiť ako jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), výnimočne v odôvodnených prípadoch max. ako dvojpodlažné, s tradičným zastrešením pultovou alebo symetrickou sedlovou strechou
- dodržať stúpajúcu gradáciu hmôt zástavby smerom k Mariánskemu námestiu
- novostavby osádzať úrovňou prízemí a vstupmi na úroveň terénu dvora a ulice
- pri návrhu zastrešenia novostavieb zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín obdobných historických objektov v dotknutej časti bloku
- pri návrhu zastrešenia novostavby uplatniť typologicky príslušný tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 30° do 40° podľa druhu objektu, typu strechy a v súlade s formou zastrešenia okolitej historickej zástavby bloku

- strechy vzájomne oddeľovať štítovými múrmi, mierne presahujúcimi strešné roviny (š. 150 mm)
- hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných objektov do Mariánskeho námestia
- zastrešenie novostavieb riešiť prednostne bez využitia a bez presvetlenia podkrovia
- prípustnosť prípadného využitia a spôsob presvetlenia podkrovia novostavieb bude predmetom individuálneho posúdenia a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- v prípade prípustnosti využitia podkrovia presvetlenie do verejných priestranstiev a v pohľadovo exponovaných polohách presvetlenie riešiť výhradne strešnými oknami primeranej veľkosti a počtu usporiadanými v jednom rade; presvetlenie do dvorovej časti strešnými oknami v kombinácii s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
- konkrétny rozsah plochy zastavania a konkrétne podmienky pre osadenie a riešenie každej novostavby na vyznačenej ploche s možnosťou zastavania podľa výkr č. 3 týchto zásad budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- nová zástavba historicky nezastavaných plôch dvorov mimo vyznačených plôch s možnosťou zastavania je nežiaduca. V prípade rozhodnutia o prípustnosti takejto zástavby túto navrhnuť formou, ktorej pôdorysné založenie a priestorové usporiadanie bude vychádzať z princípov historického urbanizmu v danej časti bloku
- novostavby zadného objektu do uličného interiéru navrhnuť vo výraze a hmote evokujúcej tradičné hospodárske stavby Zimnej ulice
- parter na novostavbe zadného objektu do uličného interiéru nenavrhovať a nerealizovať
- exteriérový výraz novostavieb – vychádzať zo základného architektonického výrazu tradičnej architektúry bloku s možnosťou uplatnenia súdobých výrazových prostriedkov s dodržaním princípu zachovania kontinuity

Dvory, nádvoria, záhrady, ostatné plochy:

- vymedzenie pozemkov meštianskych domov parcelačným múrom
- parcelačné múry neperforovať otvormi alebo prielukami
- dvory nezlučovať
- dvory a nádvoria nezastavovať a neprestrešovať vrátane prejazdov
- v dvoroch a záhradách rešpektovať voľné pokračovanie prejazdu (priechodu) hlavného objektu od Mariánskeho námestia po celej dĺžke dvora až na Zimnú ulicu
- zachovať a vhodne prezentovať historické murované studne na dvoroch
- spevnenie dvorov viazať na funkčno-účelové využívanie jednotlivých dvorov, neuplatňovať romantizujúce novotvary
- plochy dvorov, záhrad a ostatných plôch zachovať, regenerovať a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- rozmiestnenie porastových hmôt situovať k parcelačným múrom, solitérne situovať dreviny len ako akcenty v ploche dvora a záhrady mimo trasy voľného prejazdu

- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 5

Požiadavky pre stavebný blok vložený v SV ukončení Mariánskeho námestia J od štátnej cesty I. tr., vymedzený meštianskou zástavbou Mariánskeho námestia (orient. č. 33 - 37), zástavbou Mariánskeho nám. 38 a 39, vyústením Kláštornej ulice na štátnu komunikáciu I. tr. a touto komunikáciou vrátane domu č. 32

Popis bloku:

- *atypický stavebný blok je tvorený krátkou radovou uličnou zástavbou hlavných objektov meštianskych domov Mariánskeho námestia č. 33 – 37, orientovaných fasádami do priestoru Mariánskeho námestia s nekompletno zachovanými dvorovými krídlami bez ukončujúcich objektov a zástavbou domov č. 38, 39 a 32 situovanými fasádami do prístupovej uličky ku kláštoru, do vyústenia Kláštornej ulice na štátnu komunikáciu I. triedy a na túto komunikáciu*
- *v bloku je situovaných 5 objektov NKP – meštianskych domov, dva objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia a jeden objekt navrhovaný na vyhlásenie za NKP*
- *stavby v bloku vymedzujú voľné nezastavané dvory, nádvoria a ostatné plochy ako aj stavebné rezervy pre možnú budúcu regulovanú výstavbu*
- *v zástavbe bloku sú situované dve časti objektov nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia. Urbanistické a hmotové závady bloku sú korigovateľné alebo odstrániteľné*

Požiadavky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať tradičnú historicky vyvinutú objektovú skladbu, objektové a priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru historickej zástavby bloku
- pre blok BL 5 okrem nižšie uvedených platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť IV. týchto zásad)

Národné kultúrne pamiatky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať objekty a súbory objektov vyhlásené za NKP
- nadstavby objektov vyhlásených za NKP sú neprípustné vrátane nadstavby korún murív podkrovných priestorov

- zachovať historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešení meštianskych domov vyhlásených za NKP vo svojom objeme a v historicky vyvinutej forme naďalej bez využitia a bez presvetlenia podkrovia
- zastrešenia objektov vyhlásených za NKP vrátane historických krovov udržiavať a regenerovať, nevhodne upravené strechy, nezvratne poškodené strechy rekonštruovať a regenerovať podľa pôvodného stavu, doloženého historického stavu, alebo na základe analógií
- v prípade historických krovov je adaptácia podkroví objektov NKP pre nové využitie neprípustná
- prípustnosť prípadného výnimočného využitia a spôsob presvetlenia podkrovných priestorov objektov NKP bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- v prípade prípustnosti nového využitia podkrovia presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť výhradne strešnými oknami primeranej veľkosti a limitovaného počtu usporiadaných v jednom rade, a tak, aby boli minimalizované negatívne zásahy do pamiatkových hodnôt objektu NKP, pamiatkových hodnôt uličného interiéru pamiatkovej rezervácie a chránených pohľadov v rámci pamiatkového územia. Presvetlenie dvorových strán striech riešiť strešnými oknami s možnosťou kombinácie s prvkom jednoduchého vikiera
- použitie strešných terás, loggií, združených vikierov a pod. je neprípustné
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz, historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov NKP
- prvotnou formou obnovy objektov NKP je ich základná údržba a oprava
- pri obnovách aplikovať tradičné materiály, techniky a technológie
- novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú nežiaduce
- zatepl'ovanie objektov NKP vrátane štítových a parcelačných stien je neprípustné

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia a objekty a súbory objektov vytipované na vyhlásenie za NKP:

- zachovať, regenerovať a revitalizovať objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie a objekty vytipované na vyhlásenie za NKP
- nadstavby objektov rešpektujúcich hodnoty územia a vytipovaných na vyhlásenie za NKP sú neprípustné vrátane nadstavby korún murív ich podkrovných priestorov
- pri úpravách zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešení hlavných objektov bloku, objektov dvorových krídiel a zadných hospodárskych stavieb prednostne v pôvodnom stave bez využitia, bez vstavieb a bez presvetlenia podkrovia
- zastrešenia objektov udržiavať a regenerovať v historicky vyvinutom tvare, konštrukcii a výraze, nezvratne poškodené zastrešenia rekonštruovať podľa doloženého historického stavu, alebo na základe analógií historických striech v bloku
- v prípade rekonštrukcie historického zastrešenia rešpektovať a obnoviť pôvodné riešenie
- v prípade realizácie nového zastrešenia uplatniť typologicky príslušný a tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 20° do 40° podľa druhu strechy

- v prípade rozhodnutia o prípustnosti adaptácie a vstavby do podkrovia, alebo v prípade realizácie nového zastrešenia, presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania zástavby bloku BL 5, negatívne zmeny chránených pohľadov a zmeny uličného interiéru pamiatkovej rezervácie. Presvetlenie dvorových strán striech riešiť strešnými oknami s možnosťou kombinácie s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz a hodnotné historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov
- prednostnou formou obnovy objektov rešpektujúcich hodnoty územia a vytipovaných na vyhlásenie za NKP je ich základná údržba a oprava
- pri údržbe, oprave a stavebných úpravách objektov používať prednostne tradičné materiály, techniky a technológie
- novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú nežiaduce
- zateplovanie objektov predmetnej kategórie vrátane štítových a parcelačných stien je nežiaduce, zateplovanie zdobených, architektonicky členených a autenticky zachovaných fasád je neprípustné

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia:

- drobné objekty, alebo časti objektov (prístavby) v dvorových častiach meštianskej zástavby nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia výrazovo alebo hmotovo korigovať s cieľom ich architektonického zhodnotenia a začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry pamiatkovej rezervácie
- drobné objekty, alebo časti objektov nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia, situované v historicky neodôvodnených polohách dvorov a parcel cieľovo odstrániť a nahradiť primeranou hmotou vo vhodnej polohe parcely podľa pôvodného historického stavu, alebo podľa princípov pôvodnej urbanistickej štruktúry bloku
- nevhodnú plošnú zástavbu dvorovej časti objektu č. 34 na parc. č. 5 nerozširovať a celkovo výhľadovo preriešiť

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- novostavby vrátane dostavieb a prístavieb je možné situovať na plochách s možnosťou zastavania vyznačených vo výkr. č. 3 grafickej časti zásad modrou šrafážou
- novostavby objektov na plochách s možnosťou zastavania riešiť max. jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím) podľa vyznačenej pôdorysnej schémy, s tradičným zastrešením pultovou alebo symetrickou sedlovou strechou
- dodržať stúpajúcu gradáciu hmôt zástavby smerom k Mariánskemu námestiu
- novostavby osádzať úrovňou prízemí a vstupmi na úroveň terénu dvora a ulice
- pri návrhu zastrešenia novostavieb zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín obdobných historických objektov v dotknutej časti bloku
- pri návrhu zastrešenia novostavby uplatniť typologicky príslušný tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 30° do 40° podľa druhu objektu, typu strechy a v súlade s formou zastrešenia okolitej historickej zástavby bloku
- strechy vzájomne oddeľovať štítovými múrmi, mierne presahujúcimi strešné roviny (š. 150 mm)

- zastrešenie novostavieb riešiť prednostne bez využitia a bez presvetlenia podkrovia
- prípustnosť prípadného využitia a spôsob presvetlenia podkrovia novostavieb bude predmetom individuálneho posúdenia a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- v prípade prípustnosti využitia podkrovia presvetlenie do verejných priestranstiev a v pohľadovo exponovaných polohách presvetlenie riešiť výhradne strešnými oknami primeranej veľkosti a počtu; presvetlenie do dvorovej časti strešnými oknami v kombinácii s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
- konkrétny rozsah plochy zastavania a konkrétne podmienky pre osadenie a riešenie každej novostavby na vyznačenej ploche s možnosťou zastavania podľa výkr č. 3 týchto zásad budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- nová zástavba historicky nezastavaných plôch dvorov mimo vyznačených plôch s možnosťou zastavania je nežiaduca. V prípade rozhodnutia o prípustnosti takejto zástavby túto navrhnúť formou, ktorej pôdorysné založenie a priestorové usporiadanie bude vychádzať z princípov historického urbanizmu v danej časti bloku
- exteriérový výraz novostavieb – vychádzať zo základného architektonického výrazu tradičnej architektúry bloku s možnosťou uplatnenia súdobých výrazových prostriedkov s dodržaním princípu zachovania kontinuity

Dvory, nádvoria, záhrady, ostatné plochy:

- vymedzenie pozemkov meštianskych domov parcelačným múrom
- parcelačné múry neperforovať otvormi alebo prielukami
- dvory nezlučovať
- dvory a nádvoria nezastavovať a neprestrešovať vrátane prejazdov
- v dvoroch a záhradách rešpektovať voľné pokračovanie prejazdu (priechodu) hlavného objektu aj na parcele
- zachovať a vhodne prezentovať historické murované studne na dvoroch
- spevnenie dvorov viazať na funkčno-účelové využívanie jednotlivých dvorov, neuplatňovať romantizujúce novotvary
- plochy dvorov, záhrad a ostatných plôch zachovať, regenerovať a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- rozmiestnenie porastových hmôt situovať k parcelačným múrom, nové solitérne dreviny v bloku neuplatňovať
- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 6

Požiadavky pre stavebný blok vložený v SV ukončení Mariánskeho námestia S od štátnej cesty I. tr.

Popis bloku:

- *atypický stavebný blok je tvorený dvoma stavebnými objektmi – historickým objektom školy na Mariánskom námestí č. 33 (pôv. katolícka škola, v súčasnosti sídlo a modlitebňa miestnej evanjelickej cirkvi a. v.) a novodobou stavbou obchodného domu Jednota*
- *súčasťou bloku je aj úsek prezentovanej hradby mestského opevnenia za OD Jednota ukončený rekonštruovanou baštou pri dome na Mariánskom nám. č. 29. Dotknutý úsek mestského opevnenia je súčasťou NKP*
- *objekt býv. kat. školy je vytipovaný na vyhlásenie za NKP*
- *objekt OD Jednota je vyhodnotený ako objekt nerešpektujúci pamiatkové hodnoty územia. OD Jednota je na Mariánskom námestí najväčšou urbanistickou závadou*
- *súčasťou bloku sú aj prislúchajúce nezastavené, zbytkové ozelenené a ostatné plochy*

Požiadavky:

- s výnimkou pôv. historického objektu býv. katolíckej školy (dnes zborový dom ev. cirkvi a. v. v Podolínci) výhľadovo regenerovať a vhodnou náznakovou formou reštituovať zaniknutú objektovú skladbu, priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru historickej zástavby bloku
- pre blok BL 6 okrem nižšie uvedených platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolínce (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolínce (Časť IV. týchto zásad)

Národné kultúrne pamiatky:

- v bloku sa s výnimkou úseku náznakovy prezentovanej hradby a bašty mestského opevnenia stavebné objekty ani iné NKP nevyskytujú

Mestské opevnenie:

- úsek prezentovanej hradby mestského opevnenia za OD Jednota ukončený rekonštruovanou baštou pri dome na Mariánskom nám. č. 29 je súčasťou NKP mestské opevnenie. Hradba s baštou sú rekonštruované a s ich ďalšími úpravami sa nepočíta
- výhľadovo je nutné korigovať rozsah a formu prezentácie bašty opevnenia s prístavbou a vhodnou formou prezentovať prihradbovú uličku dotknutého úseku mestského opevnenia
- priekopu stredovekého opevnenia mesta v tomto úseku opevnenia neprezentovať žiadnym spôsobom
- akýkoľvek zámer obnovy, stavebných úprav či ďalšej prezentácie opevnenia dotknutých úsekov hradby opevnenia a rekonštruovanej bašty bude predmetom osobitného konania krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy

Objekt rešpektujúci pamiatkové hodnoty pamiatkového územia vytípaný na vyhlásenie za NKP (býv. katolícka škola na Mariánskom nám. č. 30):

- zachovať a regenerovať objekt školy bez zásadných zmien v hmotnej a priestorovej štruktúre a jeho pamiatkových hodnotách
- nadstavba predmetného objektu je neprípustná
- zastrešenie objektu školy udržiavať a regenerovať v historicky vyvinutom tvare, konštrukcii a výraze, poškodenia zastrešenia lokálne rekonštruovať
- v prípade celkovej rekonštrukcie zastrešenia zopakovať existujúci tvar a konštrukciu zastrešenia
- využitie podkrovia a vstavba do podkrovia je nežiaduca
- v prípade rozhodnutia o prípustnosti adaptácie a vstavby do podkrovia objektu, alebo v prípade realizácie nového zastrešenia, presvetlenie podkrovia predmetného solitérneho objektu riešiť výhradne strešnými oknami
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz a hodnotné historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektu
- prednostnou formou obnovy historickej školy je jej základná údržba a oprava
- pri údržbe, oprave a stavebných úpravách objektu používať prednostne tradičné materiály, techniky a technológie
- novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú pri stavebných úpravách nežiaduce
- zateplenie fasád objektu je neprípustné

Objekt nerešpektujúci hodnoty pamiatkového územia – Obchodný dom Jednota:

- objekt Obchodného domu Jednota na Mariánskom námestí č. 31 výrazným spôsobom nerešpektujúci pamiatkové hodnoty územia výrazovo a hmotovo dočasne korigovať s cieľom jeho lepšieho objemového a vizuálneho začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry historického jadra mesta
- hmotu Obchodného domu Jednota výhľadovo odstrániť a nahradiť primeranou architektonickou štruktúrou evokujúcou, resp. náznakovo hmotovo reštituujúcou zaniknutú objektovú skladbu, priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru historickej zástavby bloku
- konkrétne podmienky pre náhradu obchodného domu novou štruktúrou bude predmetom osobitného konania krajského pamiatkového úradu o zámere stavebných úprav alebo stavby v pamiatkovom území

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- s realizáciou novostavieb v bloku s výnimkou vyššie uvedeného cieľového nahradenia hmoty Obchodného domu Jednota novou stavebnou štruktúrou sa na území bloku BL 6 nepočíta

Dvory, nádvorja, záhrady, ostatné plochy:

- zbytkové plochy po priznaní účelových spevnení udržiavať ako plochy zelene v plošných štruktúrach bez stromových drevín, s možnosťou uplatnenia okrasných kríkov nižšieho vzrastu, pričom výber je možný len z drevín domácej proveniencie
- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej

nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 7

Požiadavky pre stavebný blok SZ od Letnej ulice vymedzený Z časťou Letnej ulice (or. č. 1 – 8), spojovacou uličkou medzi ul. Letná a Baštová a Z časťou Baštovej ulice

Popis bloku:

- *blok je tvorený nesúvislou radovou uličnou zástavbou hlavných objektov remeselníckych a remeselnícko-roľníckych meštianskych domov na Letnej ul. č. 1 – 8 osadenými priečeliami na uličnú čiaru Letnej ulice a neúplnou zástavbou dvorových krídel a ukončujúcich hospodárskych stavieb osadených na uličnú čiaru zadnej, Baštovej ulice*
- *v bloku sú situované výhradne objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia, jedna stodola je vytipovaná na vyhlásenie za NKP*
- *stavby v bloku vymedzujú voľné a nezastavané nádvorcia a ostatné plochy ako aj stavebné rezervy pre budúcu možnú regulovanú výstavbu*

Požiadavky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať tradičnú historicky vyvinutú objektovú skladbu, objektové a priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru historickej zástavby bloku - existujúcu neúplnú radovú uličnú zástavbu hlavných, obytných objektov starších remeselnícko-roľníckych a novodoborekonštruovaných rodinných domov priečeliami orientovaných do Letnej ulice s niekoľkými postrannými dvorovými krídlami a neúplne zachovanými ukončujúcimi hospodárskymi stavbami v zadnej časti parcel orientovanými do Baštovej ulice
- pre blok BL 7 okrem nižšie uvedených platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolínece (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolínece (Časť IV. týchto zásad)

Národné kultúrne pamiatky:

- v bloku sa nevyskytujú

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia a objekty a súbory objektov vytipované na vyhlásenie za NKP:

- zachovať, regenerovať a revitalizovať objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie a objekty a súbory objektov vytipované na vyhlásenie za NKP (v bloku BL 7 iba stodola na parc. č. 559)
- nadstavby hlavných obytných objektov a zadných hospodárskych objektov bloku sú neprípustné, nadstavby korún murív ich podkrovných priestorov sú nežiaduce
- nadstavby dvorových krídiel zástavby sú neprípustné
- určenie prípustnosti zvýšenia úrovne korún murív objektov v prípade zámeru ich stavebných úprav a rekonštrukcie, podmienky pre hmotové riešenie a riešenie

- zastrešenia, budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešení hlavných objektov bloku, objektov dvorových krídiel a zadných hospodárskych stavieb prednostne v pôvodnom stave bez využitia, bez vstavieb a bez presvetlenia podkrovia
 - zastrešenia objektov udržiavať a regenerovať v historicky vyvinutom tvare, konštrukcii a výraze, nezvratne poškodené zastrešenia rekonštruovať podľa doloženého historického stavu, alebo na základe analógií historických striech v bloku
 - v prípade rekonštrukcie historického zastrešenia rešpektovať a obnoviť pôvodné riešenie
 - v prípade realizácie nového zastrešenia uplatniť typologicky príslušný a tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 20° do 40° podľa druhu strechy
 - hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných objektov a zadných objektov
 - v prípade rozhodnutia o prípustnosti adaptácie a vstavby do podkrovia, alebo v prípade realizácie nového zastrešenia, presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania zástavby bloku BL 7, negatívne zmeny chránených pohľadov v pamiatkovej rezervácii a zmeny uličného interiéru pamiatkovej rezervácie. Presvetlenie dvorových strán striech riešiť strešnými oknami s možnosťou kombinácie s prvkom jednoduchého vikiera
 - strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
 - zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz a hodnotné historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov
 - osobitne chrániť a v pôvodnej forme udržiavať, regenerovať a obnovovať historickú drevenú, či kombinovanú drevenú a murovanú hospodársku zástavbu
 - ukončujúce hospodárske objekty bloku orientované do Baštovej ulice funkčne prednostne zachovať ako tradičné, hospodárske objekty. Vytváranie parteru na fasádach je neprípustné
 - prednostnou formou obnovy objektov je ich základná údržba a oprava
 - pri údržbe, oprave a stavebných úpravách objektov používať prednostne tradičné materiály, techniky a technológie
 - novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú nežiaduce
 - zateplovanie objektov predmetnej kategórie vrátane štítových a parcelačných stien je nežiaduce, zateplovanie zdobených, architektonicky členených a autenticky zachovaných fasád je neprípustné

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia:

- objekty výrazne nerešpektujúce pamiatkové hodnoty a urbanistické danosti pamiatkového územia v bloku neboli vyhodnotené a určené

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- novostavby vrátane dostavieb a prístavieb je možné situovať na plochách s možnosťou zastavania smerne vyznačených vo výkr. č. 3 grafickej časti zásad modrou šrafážou

- novostavby hlavných obytných objektov orientované do Letnej ulice na vyznačených plochách s možnosťou zastavania riešiť max. jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), na celú šírku parcely, osadené na uličnej čiare Letnej ulice, s prejazdom, priechodom, alebo ich náznakom vo fasáde, s tradičným zastrešením sedlovou symetrickou strechou vo forme a hmote vychádzajúcej z existujúcej historickej zástavby obytných radových domov v bloku a na ulici
- novostavby zadných objektov na plochách s možnosťou zastavania navrhovať ako hospodárske, max. jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), na celú šírku parcely, osadené na uličnej čiare zadnej, Baštovej ulice, prejazdnej, s tradičným zastrešením sedlovou symetrickou strechou vo forme výrazovo evokujúcej historické stodoly nachádzajúce sa v bloku
- novostavby dvorových krídiel na plochách s možnosťou zastavania je prípustné riešiť iba ako jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), s tradičným zastrešením pultovou alebo symetrickou sedlovou strechou
- novostavby osádzať úrovňou prízemia a vstupmi na úroveň terénu dvora a ulice
- pri návrhu zastrešenia novostavieb zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín obdobných historických objektov v dotknutej časti bloku a na Letnej a Baštovej ulici
- pri návrhu zastrešenia novostavby uplatniť typologicky príslušný tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 30 do 40° podľa druhu objektu, typu strechy a v súlade s formou zastrešenia okolitej historickej zástavby bloku
- strechy vzájomne oddeľovať štítovými múrmi, mierne presahujúcimi strešné roviny (š. 150 mm)
- hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných objektov do Letnej ulice
- zastrešenie novostavieb riešiť prednostne bez využitia a bez presvetlenia podkrovia
- prípustnosť prípadného využitia a spôsob presvetlenia podkrovia novostavieb bude predmetom individuálneho posúdenia a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- v prípade prípustnosti využitia podkrovia presvetlenie do verejných priestranstiev a v pohľadovo exponovaných polohách presvetlenie riešiť výhradne strešnými oknami primeranej veľkosti a počtu usporiadanými v jednom rade; presvetlenie do dvorovej časti strešnými oknami v kombinácii s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú nežiaduce
- konkrétny rozsah plochy zastavania a konkrétne podmienky pre osadenie a riešenie každej novostavby na vyznačenej ploche s možnosťou zastavania podľa výkr. č. 3 týchto zásad budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- nová zástavba historicky nezastavaných plôch dvorov mimo vyznačených plôch s možnosťou zastavania je nežiaduca. V prípade rozhodnutia o prípustnosti takejto zástavby túto navrhnúť formou, ktorej pôdorysné založenie a priestorové usporiadanie bude vychádzať z princípov historického urbanizmu v danej časti bloku
- novostavby zadných hospodárskych objektov navrhnúť vo výraze a hmote vychádzajúcej z tradičných hospodárskych stavieb zadnej Baštovej ulice
- parter na fasádach novostavieb zadných objektov orientovaných do uličného interiéru nenavrhovať a nerealizovať

- exteriérový výraz novostavieb – vychádzať zo základného architektonického výrazu tradičnej architektúry bloku s možnosťou uplatnenia súdobých výrazových prostriedkov s dodržaním princípu zachovania kontinuity

Dvory, nádvorcia, záhrady, ostatné plochy:

- vymedzenie pozemkov jednotlivých domov parcelačným múrom, alebo plným dreveným plotom (plotom z drôteného pletiva)
- dvory nezlučovať
- dvory a nádvorcia nezastavovať a neprestrešovať vrátane prejazdov a priechodov
- v dvoroch a záhradách rešpektovať voľné pokračovanie prejazdu (priechodu) hlavného obytného objektu od Letnej ulice po celej dĺžke dvora až na Baštovú ulicu
- zachovať a vhodne prezentovať historické murované studne na dvoroch
- spevnenie dvorov viazať na funkčno-účelové využívanie jednotlivých dvorov, neuplatňovať romantizujúce novotvary
- plochy dvorov, záhrad a ostatných plôch zachovať, regenerovať a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- rozmiestnenie porastových hmôt situovať k parcelačným múrom, solitérne dreviny len výnimočne a v prípade priestorových možností situovať ako akcenty v ploche dvora a záhrady mimo trasy voľného prejazdu
- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 8

Požiadavky pre stavebný blok SZ od Letnej ulice vymedzený prostrednou časťou Letnej ulice (or. č. 9 – 14), spojovacou uličkou medzi ul. Letná a Baštová, prostrednou časťou Baštovej ulice a spojovacou uličkou medzi ul. Baštová a Letná

Popis bloku:

- *blok je tvorený nesúvislou radovou uličnou zástavbou hlavných objektov historických remeselníckych a remeselnícko-rolníckych meštianskych domov a novostavieb rodinných domov na Letnej ul. č. 9 – 14 osadenými priečeliami na uličnú čiaru Letnej ulice a neúplnou zástavbou dvorových krídel a ukončujúcich hospodárskych stavieb osadených na uličnú čiaru zadnej, Baštovej ulice*
- *v bloku sú situované objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia, dva objekty sú vytipované na vyhlásenie za NKP*
- *stavby v bloku vymedzujú voľné a nezastavané nádvorcia a ostatné plochy ako aj stavebné rezervy pre možnú budúcu regulovanú výstavbu*
- *v zástavbe bloku sú situovaný dva objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia. Závady bloku sú korigovateľné alebo odstrániteľné*

Požiadavky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať tradičnú historicky vyvinutú objektovú skladbu, objektové a priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru historickej zástavby bloku. Zachovať existujúcu neúplnú radovú uličnú zástavbu hlavných, obytných objektov starších remeselnícko-roľníckych a novodobo rekonštruovaných rodinných domov priečeliami orientovaných do Letnej ulice s niekoľkými postrannými dvorovými krídlami a neúplne zachovanými ukončujúcimi hospodárskymi stavbami (sčasti už skôr adaptovanými na obytné domy) v zadnej časti parcel orientovanými do Baštovej ulice
- pre blok BL 8 okrem nižšie uvedených platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť IV. týchto zásad)

Národné kultúrne pamiatky:

- v bloku sa nevyskytujú

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia a objekty a súbory objektov vytipované na vyhlásenie za NKP:

- zachovať, regenerovať a revitalizovať objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie a objekty a súbory objektov vytipované na vyhlásenie za NKP
- nadstavby hlavných obytných objektov a zadných hospodárskych a obytných objektov bloku sú neprípustné, nadstavby korún murív ich podkrovných priestorov sú nežiaduce
- nadstavby dvorových krídiel zástavby sú neprípustné
- určenie prípustnosti zvýšenia úrovne korún murív objektov v prípade zámeru ich stavebných úprav a rekonštrukcie, podmienky pre hmotové riešenie a riešenie zastrešenia, budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere stavebných úprav
- zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešení hlavných objektov bloku, objektov dvorových krídiel a zadných hospodárskych a obytných objektov prednostne v pôvodnom stave bez využitia, bez vstavieb a bez presvetlenia podkrovia
- zastrešenia objektov udržiavať a regenerovať v historicky vyvinutom tvare, konštrukcii a výraze, nezvratne poškodené zastrešenia rekonštruovať podľa doloženého historického stavu, alebo na základe analógií historických striech v bloku
- v prípade rekonštrukcie historického zastrešenia rešpektovať a obnoviť pôvodné riešenie
- v prípade realizácie nového zastrešenia uplatniť typologicky príslušný a tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 20° do 40° podľa druhu strechy
- hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných obytných objektov a zadných hospodárskych objektov
- v prípade rozhodnutia o prípustnosti adaptácie a vstavby do podkrovia, alebo v prípade realizácie nového zastrešenia, presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované

negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania zástavby bloku BL 8, negatívne zmeny chránených pohľadov v pamiatkovej rezervácii a negatívne zmeny uličného interiéru pamiatkovej rezervácie. Presvetlenie dvorových strán striech riešiť strešnými oknami s možnosťou kombinácie s prvkom jednoduchého vikiera

- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz a hodnotné historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov
- osobitne chrániť a v pôvodnej forme udržiavať, regenerovať a obnovovať historickú drevenú, či kombinovanú drevenú a murovanú hospodársku zástavbu
- ukončujúce hospodárske objekty bloku orientované do Baštovej ulice funkčne prednostne zachovať ako tradičné, hospodárske objekty. Vytváranie parteru na fasádach je neprípustné
- prednostnou formou obnovy objektov je ich základná údržba a oprava
- pri údržbe, oprave a stavebných úpravách objektov používať prednostne tradičné materiály, techniky a technológie
- používanie novodobých stavebných materiálov, technológií a postupov je nežiaduce
- zateplovanie objektov predmetnej kategórie vrátane štítových a parcelačných stien je nežiaduce, zateplovanie zdobených, architektonicky členených a autenticky zachovaných fasád je neprípustné

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia:

- zadné hospodárske objekty, alebo časti objektov meštianskej zástavby bloku nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia výrazovo a hmotovo korigovať s cieľom ich architektonického zhodnotenia a začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry pamiatkovej rezervácie

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- novostavby vrátane dostavieb a prístavieb je možné situovať na plochách s možnosťou zastavania smerne vyznačených vo výkr. č. 3 grafickej časti zásad modrou šrafážou
- novostavby hlavných obytných objektov orientované do Letnej ulice na vyznačených plochách s možnosťou zastavania riešiť max. jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), na celú šírku parcely, osadené na uličnej čiare Letnej ulice, s prejazdom, priechodom, alebo ich náznakom vo fasáde, s tradičným zastrešením sedlovou symetrickou strechou vo forme a hmote vychádzajúcej z existujúcej historickej zástavby obytných radových domov v bloku a na ulici
- novostavby zadných objektov na plochách s možnosťou zastavania navrhovať ako hospodárske, max. jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), na celú šírku parcely, osadené na uličnej čiare zadnej, Baštovej ulice, prejazdnej, s tradičným zastrešením sedlovou symetrickou strechou vo forme výrazovo evokujúcej historické stodoly nachádzajúce sa v bloku a na ulici
- novostavby dvorových krídiel na plochách s možnosťou zastavania je prípustné riešiť iba ako jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), s tradičným zastrešením pultovou alebo symetrickou sedlovou strechou
- novostavby osádzať úrovňou prízemnia a vstupmi na úroveň terénu dvora a ulice

- pri návrhu zastrešenia novostavieb zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín obdobných historických objektov v dotknutej časti bloku a na Letnej a Baštovej ulici
- pri návrhu zastrešenia novostavby uplatniť typologicky príslušný tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 30 do 40° podľa druhu objektu, typu strechy a v súlade s formou zastrešenia okolitej historickej zástavby bloku
- strechy vzájomne oddeľovať štítovými múrmi, mierne presahujúcimi strešné roviny (š. cca 150 mm)
- hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných objektov do Letnej ulice
- zastrešenie novostavieb riešiť prednostne bez využitia a bez presvetlenia podkrovia
- prípustnosť prípadného využitia a spôsob presvetlenia podkrovia novostavieb bude predmetom individuálneho posúdenia a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- v prípade prípustnosti využitia podkrovia presvetlenie do verejných priestranstiev a v pohľadovo exponovaných polohách presvetlenie riešiť výhradne strešnými oknami primeranej veľkosti a počtu usporiadanými v jednom rade; presvetlenie do dvorovej časti strešnými oknami v kombinácii s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú nežiaduce
- konkrétny rozsah plochy zastavania a konkrétne podmienky pre osadenie a riešenie každej novostavby na vyznačenej ploche s možnosťou zastavania podľa výkr č. 3 týchto zásad budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- nová zástavba historicky nezastavaných plôch dvorov mimo vyznačených plôch s možnosťou zastavania je nežiaduca. V prípade rozhodnutia o prípustnosti takejto zástavby túto navrhnuť formou, ktorej pôdorysné založenie a priestorové usporiadanie bude vychádzať z princípov historického urbanizmu v danej časti bloku
- novostavby zadných hospodárskych objektov navrhnuť vo výraze a hmote vychádzajúcej z tradičných hospodárskych stavieb zadnej Baštovej ulice
- parter na fasádach novostavieb zadných objektov orientovaných do uličného interiéru Baštovej ulice nenavrhovať a nerealizovať
- exteriérový výraz novostavieb – vychádzať zo základného architektonického výrazu tradičnej architektúry bloku s možnosťou uplatnenia súdobých výrazových prostriedkov s dodržaním princípu zachovania kontinuity

Dvory, nádvoria, záhrady, ostatné plochy:

- vymedzenie pozemkov jednotlivých domov parcelačným múrom, alebo plným dreveným plotom (plotom z drôteného pletiva)
- dvory nezlučovať
- dvory a nádvoria nezastavovať a neprestrešovať vrátane prejazdov a priechodov
- v dvoroch a záhradách rešpektovať voľné pokračovanie prejazdu (priechodu) hlavného obytného objektu od Letnej ulice po celej dĺžke dvora až na Baštovú ulicu
- zachovať a vhodne prezentovať historické murované studne na dvoroch
- spevnenie dvorov viazať na funkčno-účelové využívanie jednotlivých dvorov, neuplatňovať romantizujúce novotvary

- plochy dvorov, záhrad a ostatných plôch zachovať, regenerovať a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- rozmiestnenie porastových hmôt situovať k parcelačným múrom, solitérne dreviny len výnimočne a v prípade priestorových možností situovať ako akcenty v ploche dvora a záhrady mimo trasy voľného prejazdu
- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 9

Požiadavky pre stavebný blok SZ od Letnej ulice vymedzený V časťou Letnej ulice (or. č. 15 – 27), V časťou Baštovej ulice a spojovacou uličkou medzi ul. Baštová a Letná

Popis bloku:

- *blok je tvorený súvislou a celistvo zachovanou radovou uličnou zástavbou hlavných objektov historických remeselníckych a remeselnícko-roľníckych meštianskych domov a novostavieb rodinných domov na Letnej ul. č. 15 – 27 osadenými priečeliami na uličnú čiaru Letnej ulice a zástavbou ich dvorových krídel a ukončujúcich hospodárskych stavieb osadných na uličnú čiaru zadnej, Baštovej ulice*
- *v bloku sú situované výhradne objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia, jeden objekt s hospodárskou kompletnou časťou je vytipovaný na vyhlásenie za NKP*
- *stavby v bloku vymedzujú voľné a nezastavané nádvoria a ostatné plochy ako aj stavebné rezervy pre možnú budúcu regulovanú výstavbu*
- *v zástavbe bloku nie sú situovaný objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia*

Požiadavky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať tradičnú historicky vyvinutú objektovú skladbu, objektové a priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru historickej zástavby bloku. Zachovať existujúcu radovú uličnú zástavbu hlavných, obytných objektov historických meštianskych a starších remeselnícko-roľníckych a novodobo rekonštruovaných rodinných domov priečeliami orientovaných do Letnej ulice s niekoľkými postrannými dvorovými krídlami a celistvo zachovanými ukončujúcimi hospodárskymi stavbami v zadnej časti parcel orientovanými do Baštovej ulice
- pre blok BL 9 okrem nižšie uvedených platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu

a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť IV. týchto zásad)

Národné kultúrne pamiatky:

- v bloku sa nevyskytujú

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia a objekty a súbory objektov vytipované na vyhlásenie za NKP:

- zachovať, regenerovať a revitalizovať objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie a objekty a súbory objektov vytipované na vyhlásenie za NKP (v bloku BL 9 iba významný, historicky a architektonicky mimoriadne hodnotný meštiansky dom na Letnej 16 so zástavbou dvora – jediný dvojpodlažný dom Letnej ulice)
- nadstavby hlavných obytných objektov a zadných hospodárskych objektov bloku sú neprípustné, nadstavby korún murív ich podkrovných priestorov sú nežiaduce (v prípade meštianskeho domu na Letnej 16 je nadstavba koruny murív neprípustná)
- nadstavby dvorových krídiel zástavby sú neprípustné
- určenie prípustnosti zvýšenia úrovne korún murív objektov v prípade zámeru ich stavebných úprav a rekonštrukcie, podmienky pre hmotové riešenie a riešenie zastrešenia, budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere stavebných úprav
- zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešení hlavných objektov bloku, objektov dvorových krídiel a zadných hospodárskych objektov prednostne v pôvodnom stave bez využitia, bez vstavieb a bez presvetlenia podkrovia
- zastrešenia objektov udržiavať a regenerovať v historicky vyvinutom tvare, konštrukcii a výraze, nezvratne poškodené zastrešenia rekonštruovať podľa doloženého historického stavu, alebo na základe analógií historických striech v bloku
- v prípade rekonštrukcie historického zastrešenia rešpektovať a obnoviť pôvodné riešenie
- v prípade realizácie nového zastrešenia uplatniť typologicky príslušný a tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 20 do 40° podľa druhu strechy
- hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných obytných objektov a zadných hospodárskych objektov
- v prípade rozhodnutia o prípustnosti adaptácie a vstavby do podkrovia, alebo v prípade realizácie nového zastrešenia, presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania zástavby bloku BL 8, negatívne zmeny chránených pohľadov v pamiatkovej rezervácii a negatívne zmeny uličného interiéru pamiatkovej rezervácie. Presvetlenie dvorových strán striech riešiť strešnými oknami s možnosťou kombinácie s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz a hodnotné historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov

- osobitne chrániť a v pôvodnej forme udržiavať, regenerovať a obnovovať historickú drevenú, či kombinovanú drevenú a murovanú hospodársku zástavbu
- ukončujúce hospodárske objekty bloku orientované do Baštovej ulice funkčne prednostne zachovať ako tradičné, hospodárske objekty. Vytváranie parteru na fasádach je neprípustné
- prednostnou formou obnovy objektov je ich základná údržba a oprava
- pri údržbe, oprave a stavebných úpravách objektov používať prednostne tradičné materiály, techniky a technológie
- používanie novodobých stavebných materiálov, technológií a postupov je nežiaduce
- zateplovanie objektov predmetnej kategórie vrátane štítových a parcelačných stien je nežiaduce, zateplovanie zdobených, architektonicky členených a autenticky zachovaných fasád je neprípustné
- určenie prípustnosti a určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie zámeru stavebných úprav objektov bloku bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere stavebných úprav konkrétneho objektu či nehnuteľnosti v bloku

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia:

- objekty výrazne nerešpektujúce pamiatkové hodnoty a urbanistické danosti pamiatkového územia v bloku neboli vyhodnotené a určené

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- novostavby v bloku BL 9 je možné realizovať iba v polohe dvorových krídiel na plochách s možnosťou zastavania smerne vyznačených vo výkr. č. 3 grafickej časti zásad modrou šrafážou
- novostavby dvorových krídiel na plochách s možnosťou zastavania je prípustné riešiť iba ako jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), s tradičným zastrešením pultovou alebo symetrickou sedlovou strechou
- novostavby osádzať úrovňou prízemí a vstupmi na úroveň terénu dvora
- pri návrhu zastrešenia novostavieb zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín obdobných historických objektov v dotknutej časti bloku a na Letnej a Baštovej ulici
- pri návrhu zastrešenia novostavby uplatniť typologicky príslušný tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 30° do 40° podľa druhu objektu, typu strechy a v súlade s formou zastrešenia okolitej historickej zástavby bloku
- strechy vzájomne oddeľovať štítovými múrmi, mierne presahujúcimi strešné roviny (š. cca 150 mm)
- hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných objektov do Letnej ulice
- zastrešenie novostavieb riešiť prednostne bez využitia a bez presvetlenia podkrovia
- prípustnosť prípadného využitia a spôsob presvetlenia podkrovia novostavieb bude predmetom individuálneho posúdenia a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- v prípade prípustnosti využitia podkrovia presvetlenie do verejných priestranstiev a v pohľadovo exponovaných polohách presvetlenie riešiť výhradne strešnými oknami primeranej veľkosti a počtu usporiadanými v jednom rade; presvetlenie do dvorovej časti strešnými oknami v kombinácii s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú nežiaduce

- konkrétny rozsah plochy zastavania a konkrétne podmienky pre osadenie a riešenie každej novostavby na vyznačenej ploche s možnosťou zastavania podľa výkr č. 3 týchto zásad budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- nová zástavba historicky nezastavaných plôch dvorov mimo vyznačených plôch s možnosťou zastavania je nežiaduca. V prípade rozhodnutia o prípustnosti takejto zástavby túto navrhnuť formou, ktorej pôdorysné založenie a priestorové usporiadanie bude vychádzať z princípov historického urbanizmu v danej časti bloku
- exteriérový výraz novostavieb – vychádzať zo základného architektonického výrazu tradičnej architektúry bloku s možnosťou uplatnenia súdobých výrazových prostriedkov s dodržaním princípu zachovania kontinuity

Dvory, nádvoria, záhrady, ostatné plochy:

- vymedzenie pozemkov jednotlivých domov parcelačným múrom, alebo plným dreveným plotom (plotom z drôteného pletiva)
- dvory nezlučovať
- dvory a nádvoria nezastavovať a neprestrešovať vrátane prejazdov a priechodov
- v dvoroch a záhradách rešpektovať voľné pokračovanie prejazdu (priechodu) hlavného obytného objektu od Letnej ulice po celej dĺžke dvora až na Baštovú ulicu
- zachovať a vhodne prezentovať historické murované studne na dvoroch
- spevnenie dvorov viazať na funkčno-účelové využívanie jednotlivých dvorov, neuplatňovať romantizujúce novotvary
- plochy dvorov, záhrad a ostatných plôch zachovať, regenerovať a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- rozmiestnenie porastových hmôt situovať k parcelačným múrom, solitérne dreviny len výnimočne a v prípade priestorových možností situovať ako akcenty v ploche dvora a záhrady mimo trasy voľného prejazdu
- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 10

Požiadavky pre stavebný blok situovaný v JZ ukončení Mariánskeho námestia

Popis bloku:

- *atypický stavebný blok je tvorený trojicou rôznorodých stavebných objektov – objektom radnice na Mariánskom nám. Č 3, objektom požiarnej zbrojnice na Mariánskom nám. Č. 70, ktoré sú súčasťou a pozostatkom býv. mestského hradu, ako aj novostavbou rodinného domu na Zimnej č. 1*

- súčasťou bloku je aj rekonštruovaný úsek hradby mestského opevnenia s baštou od objektu radnice po vyústenie Zimnej ulice na Bernolákovu ul. A predpolie hradby po Z hranicu pamiatkovej rezervácie
- súčasťou bloku sú aj prislúchajúce nezastavené, zbytkové ozelenené a ostatné plochy
- v bloku sú situované dva objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia, objekt radnice a dotknutý úsek mestského opevnenia sú vyhlásené za NKP

Požiadavky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať historicky vyvinutú objektovú skladbu, objektové a priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru historickej zástavby bloku – najmä objektu radnice NKP, dotknutého úseku hradby mestského opevnenia NKP a objektu požiarnej zbrojnice, ktoré sú zároveň zachovaným pozostatkom zaniknutého mestského hradu
- pre blok BL 2 okrem nižšie uvedených platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť IV. týchto zásad)

Národné kultúrne pamiatky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať objekty a súbory objektov vyhlásené za NKP (radnica a úsek mestského opevnenia)
- nadstavba objektu radnice NKP je neprípustná vrátane nadstavby korún murív podkrovných priestorov
- zachovať historicky vyvinutý tvar strechy a sklony strešných rovín zastrešenia objektu NKP vo svojom objeme a v historicky vyvinutej forme naďalej bez využitia a bez presvetlenia podkrovia
- zastrešenie objektu radnice NKP vrátane krovu udržiavať a regenerovať v existujúcom stave
- adaptácia podkrovia radnice NKP pre nové využitie je neprípustná
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz, historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov vyhlásených za NKP
- prvotnou formou obnovy objektov NKP je ich základná údržba a oprava, v prípade hradieb a bašt mestského opevnenia aj konzervácia
- pri obnovách aplikovať tradičné materiály, techniky a technológie
- novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú nežiaduce
- zateplenie objektu radnice NKP stien je neprípustné

Mestské opevnenie:

- úsek konzervovanej a prezentovanej hradby mestského opevnenia s otvorenou polkruhovou baštou nadväzujúci na juhozápadnú fasádu radnice je súčasťou NKP mestské opevnenie. Hradba s baštou sú už rekonštruované a s ďalšími úpravami ich hmôt sa nepočíta
- výhľadovo je nutné sceliť rekonštruovaný úsek hradobného múru s torzom múru v bloku BL 11 doplnením jeho chýbajúcej časti v polohe V ukončenia Zimnej ulice plným múrom s vytvorením bránky pre peších neutrálneho tvaru pre pešie prepojenie interiéru pamiatkovej rezervácie s príľahlou okolitou zástavbou

- zachovať a udržiavať prezentovanú archeologickú situáciu pred Z rísalitom radnice
- cieľovo po odbornom vyhodnotení pamiatkových hodnôt asanovať novodobé stavebné konštrukcie za múrom mestského opevnenia
- priekopu opevnenia v tomto úseku prezentovať ako plošnú porastovú štruktúru bez prezentácie priehlbne a bez akýchkoľvek stavieb
- zásobovanie prevádzky umiestnenej v suteréne radnice a „sedenie“ na západnej strane radnice cieľovo presunúť do inej vhodnej polohy. Plochu obnoviť ako trávnatú plochu bez inej vyššej zelene
- akýkoľvek zámer obnovy, stavebných úprav, či ďalšej prezentácie opevnenia dotknutého úseku hradby opevnenia, rekonštruovanej otvorenej polkruhovej bašty, príp. priekopy v budúcnosti bude predmetom osobitného konania krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia a objekty a súbory objektov vytipované na vyhlásenie za NKP:

- zachovať, regenerovať a revitalizovať objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie a objekty a súbory objektov vytipované na vyhlásenie za NKP
- nadstavby objektov bloku sú neprípustné vrátane nadstavby korún murív ich podkrovných priestorov
- zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešení historických objektov bloku prednostne v pôvodnom stave bez využitia, bez vstavieb a bez presvetlenia podkrovia
- zastrešenia objektov udržiavať a regenerovať v historicky vyvinutom tvare, konštrukcii a výraze
- v prípade rekonštrukcie historického zastrešenia rešpektovať a obnoviť pôvodné riešenie
- v prípade realizácie nového zastrešenia uplatniť typologicky príslušný a tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 20 do 40° podľa druhu strechy
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz a hodnotné historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty historických objektov
- prednostnou formou obnovy historických objektov je ich základná údržba a oprava
- pri údržbe, oprave a stavebných úpravách objektov používať prednostne tradičné materiály, techniky a technológie
- novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú nežiaduce
- zateplovanie historických objektov predmetnej kategórie vrátane štítových a parcelačných stien je nežiaduce, zateplovanie zdobených, architektonicky členených a autenticky zachovaných fasád je neprípustné

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia:

- objekty výrazne nerešpektujúce pamiatkové hodnoty a urbanistické danosti pamiatkového územia v bloku neboli vyhodnotené a určené

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- novostavby vrátane dostavieb a prístavieb existujúcich objektov bloku nie sú pre účely prípadných následných stavebných aktivít v bloku predpokladané

Dvory, nádvoria, záhrady, ostatné plochy:

- vymedzenie pozemkov objektov zástavby s výnimkou radnice parcelačným múrom, alebo oplotením
- dvory a nádvoría nezastavovať a neprestrešovať
- zachovať a vhodne prezentovať historické murované studne na dvoroch
- spevnenie dvorov viazať na funkčno-účelové využívanie jednotlivých dvorov, neuplatňovať romantizujúce novotvary
- plochy dvorov, záhrad a ostatných plôch zachovať, regenerovať a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- rozmiestnenie porastových hmôt situovať k parcelačným múrom, dreviny umiestniť len ako solitérne akcenty v ploche dvora, nádvoría, alebo záhrady
- obnoviť archívne dokladovanú dvojicu líp rámujúcu nástup do objektu terajšieho mestského úradu (radnice). Koruny stromov udržiavať každoročným rezom na hlavu identicky s ostatnými alejovými drevinami na Mariánskom námestí

Nosný systém zelene:

- zachovať a udržiavať ozelenené zbytkové plochy viazané na fortifikačný systém od opevnenia po príľahlú cestnú komunikáciu Bernolákovej ulice (po plánované rozšírenie Z hranice pamiatkovej rezervácie) v plošných porastových štruktúrach
- plochy zelene v Z polohe bloku za existujúcou cestnou komunikáciou Bernolákovej ulice (za Z hranicou plánovaného rozšírenia pamiatkovej rezervácie) riešiť v plošno-priestorových štruktúrach v jednoduchom usporiadaní porastov ako sídliskovú zeleň v medziblokových oddychových priestoroch
- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 11

Požiadavky pre stavebný blok situovaný JV od Zimnej ulice vymedzený Z časťou Zimnej ulice (or. č. 2 – 8), ul. Terézie Vansovej (or. č. 7 – 5) a V vetvou Bernolákovej ulice (or. č. 19 – 23)

Popis bloku:

- *rôznorodú zástavbu bloku tvorí rozličná forma historickej i novodobej zástavby*
- *blok je tvorený historickou radovou uličnou zástavbou hlavných objektov remeselníckych a remeselnícko-roľníckych meštianskych domov na Zimnej ul. č. 4 – 8 osadenými priečeliami na uličnú čiaru Zimnej ulice s dvorovými a ukončujúcimi hospodárskymi stavbami osadenými na uličnú čiaru zadnej, bezmennej hradobnej uličky (Kláštorná?); novostavbami predajne a rodinného domu na Zimnej 2 a 3 so zázemím, ako aj prihradobnou historickou i novodobou zástavbou J úseku hradby mestského opevnenia*
- *súčasťou bloku je aj rekonštruovaný J úsek hradby mestského opevnenia s baštou od vyústenia Zimnej ulice na Bernolákovu ul. pri dome Bernolákova 19 pod ul. T. Vansovej a jeho predpolie so zástavbou po Bernolákovu ul.*

- v bloku sú situované prevažne objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia. Meštiansky dom na ul. T. Vansovej č. 7 a dotknutý úsek hradby opevnenia s baštou sú NKP
- v bloku sú situované tri objekty nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia. Ich urbanistické závady sú zväčša korigovateľné a odstrániteľné
- stavby v bloku vymedzujú voľné a nezastavané dvory, nádvoria, záhrady a ostatné plochy ako aj stavebné rezervy pre budúcu možnú regulovanú výstavbu

Požiadavky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať tradičnú historicky vyvinutú objektovú skladbu, objektové a priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru historickej zástavby bloku. Zachovať existujúcu neúplnú radovú uličnú zástavbu hlavných, obytných objektov historických remeselnícko-roľníckych vrátane novodobo rekonštruovaných domov priečeliami orientovaných do Zimnej ulice s niekoľkými postrannými dvorovými krídlami a so zachovanými ukončujúcimi hospodárskymi stavbami v zadnej časti parcel orientovanými do prihradobnej uličky. Zachovať nepravidelnú voľnú zástavbu domov bloku za hradbou opevnenia max. v existujúcom rozsahu
- pre blok BL 11 okrem nižšie uvedených platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť IV. týchto zásad)

Národné kultúrne pamiatky (NKP):

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať remeselnícko-roľnícky dom vyhlásený za NKP (ďalej iba NKP, hradba opevnenia v bloku v samostatnej časti)
- nadstavba objektu NKP je neprípustná vrátane nadstavby korún murív podkrovných priestorov
- zachovať historicky tvar strechy a sklony strešných rovín objektu vo svojom objeme a v historicky vyvinutej forme naďalej bez využitia a bez presvetlenia podkrovia
- zastrešenie objektu NKP vrátane krovu udržiavať v dobrom stave
- v prípade historického krovu je adaptácia podkrovia objektu NKP pre nové využitie neprípustná
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz, historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektu NKP
- prvotnou formou obnovy NKP je základná údržba a oprava
- pri obnovách aplikovať tradičné materiály, techniky a technológie
- novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú nežiaduce
- zateplenie objektu NKP je neprípustné

Mestské opevnenie:

- úsek konzervovanej a prezentovanej hradby mestského opevnenia v prihradobnej uličke bloku s otvorenou polkruhovou baštou je súčasťou NKP mestské opevnenie. Hradba s baštou sú už rekonštruované a s ďalšími úpravami ich hmôt sa nepočíta
- výhľadovo je nutné konzervovať originál a v súlade s okolitou prezentáciou hradby náznakovo rekonštruovať krátky úsek hradby opevnenia v Z cípe bloku

- rovnako je výhľadovo nutné sceliť vyššie uvedený úsek hradobného múru s už zrekonštruovaným múrom hradby v bloku BL 10 doplnením jeho chýbajúcej časti v polohe V ukončenia Zimnej ulice plným múrom s vytvorením bránky pre peších neutrálneho tvaru pre pešie prepojenie interiéru pamiatkovej rezervácie s príľahlou okolitou zástavbou
- chýbajúci úsek hradby v najjužnejšej polohe bloku ponechať v súčasnom stave bez prezentácie
- priekopu opevnenia v tomto úseku opevnenia neprezentovať žiadnym spôsobom. Existujúcu zástavu priekopy ponechať max. v existujúcom rozsahu bez akýchkoľvek novostavieb (vrátane hospodárskych)
- z hľadiska prezentácie hradby mestského opevnenia cieľovo po odbornom vyhodnotení pamiatkových hodnôt asanovať nevhodné hospodárske prístavky a prístrešky za múrom mestského opevnenia
- akýkoľvek zámer obnovy, stavebných úprav, či ďalšej prezentácie opevnenia dotknutého úseku hradby opevnenia, rekonštruovanej otvorenej polkruhovej bašty, príp. priestoru priekopy v budúcnosti bude predmetom osobitného konania krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia:

- zachovať, regenerovať a revitalizovať objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie
- nadstavby hlavných historických obytných objektov Zimnej ulice, ich dvorových krídiel a zadných hospodárskych objektov bloku sú neprípustné, nadstavby korún murív ich podkrovných priestorov sú nežiaduce
- nadstavby dvojpodlažných novodobých rodinných domov bloku ako aj nadstavby historických jednopodlažných domov za hradbou opevnenia sú neprípustné, nadstavby korún murív podkrovných priestorov jednopodlažnej zástavby sú nežiaduce
- určenie prípustnosti zvýšenia úrovne korún murív objektov v prípade zámeru ich stavebných úprav a rekonštrukcie, podmienky pre hmotové riešenie a riešenie zastrešenia, budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere stavebných úprav
- zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešení historických objektov bloku prednostne v pôvodnom stave bez využitia, bez vstavieb a bez presvetlenia podkrovia
- zastrešenia historických objektov udržiavať a regenerovať v historicky vyvinutom tvare, konštrukcii a výraze, nezvratne poškodené zastrešenia rekonštruovať podľa doloženého historického stavu, alebo na základe analógií historických striech v bloku
- zastrešenia novodobých rodinných domoch udržiavať a regenerovať v súčasnom tvare
- v prípade rekonštrukcie historického zastrešenia historického objektu rešpektovať a obnoviť pôvodné riešenie
- v prípade realizácie nového zastrešenia na historickom objekte uplatniť typologicky príslušný a tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 20° do 40° podľa druhu strechy
- hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných obytných objektov a zadných hospodárskych objektov

- v prípade rozhodnutia o prípustnosti adaptácie a vstavby do podkrovia, alebo v prípade realizácie nového zastrešenia, presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania zástavby bloku BL 11, negatívne zmeny chránených pohľadov v pamiatkovej rezervácii a negatívne zmeny uličného interiéru pamiatkovej rezervácie. Presvetlenie dvorových strán striech riešiť strešnými oknami s možnosťou kombinácie s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz a hodnotné historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov
- osobitne chrániť a v pôvodnej forme udržiavať, regenerovať a obnovovať historickú drevenú, či kombinovanú drevenú a murovanú hospodársku zástavbu
- ukončujúce hospodárske objekty bloku orientované do prihradobnej uličky funkčne prednostne zachovať ako tradičné, hospodárske objekty. Vytváranie parteru na fasádach je neprípustné
- prednostnou formou obnovy objektov je ich základná údržba a oprava
- pri údržbe, oprave a stavebných úpravách objektov používať prednostne tradičné materiály, techniky a technológie
- používanie novodobých stavebných materiálov, technológií a postupov je nežiaduce
- zateplovanie objektov predmetnej kategórie vrátane štítových a parcelačných stien je nežiaduce, zateplovanie zdobených, architektonicky členených a autenticky zachovaných fasád je neprípustné

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia:

- novodobý rodinný dom na Zimnej ul. č. 3 nerešpektuje historický urbanizmus charakteristický pre typický pre historickú zástavbu Zimnej ulice. Predmetný rodinný dom hmotovo a funkčnou náplňou rešpektuje historické parametre bloku. Objekt ponechať v existujúcom stave a výraze s možnými korekciami do doby jeho finálnej úpravy, alebo celkového nahradenia novou hmotou
- provizórne hospodárske stavby pristavané k hradobnému múru nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia polohovo a výrazovo korigovať s cieľom ich architektonického zhodnotenia a začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry pamiatkovej rezervácie

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- novostavby vrátane dostavieb a prístavieb je možné situovať na plochách s možnosťou zastavania smerne vyznačených vo výkr. č. 3 grafickej časti zásad modrou šrafážou
- pri novostavbách na plochách s vyznačenou možnosťou zachovať historický spôsob zástavby parciel s obytnými domami orientovanými do Zimnej ulice a ukončujúcimi hospodárskymi stavbami orientovanými do prihradobnej uličky
- novostavby hlavných obytných objektov orientované do Zimnej ulice na vyznačených plochách s možnosťou zastavania riešiť ako jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), na celú šírku parcely, osadené na uličnej čiare Zimnej ulice, s prejazdom, priechodom, alebo ich náznakom vo fasáde, s tradičným zastrešením symetrickou sedlovou strechou vo forme vychádzajúcej z existujúcej historickej zástavby historických obytných radových domov v bloku na Zimnej ulici

- novostavby zadných objektov na plochách s možnosťou zastavania navrhovať ako hospodárske, max. jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), na celú šírku parcely, osadené na uličnej čiare zadnej, prihradobnej uličky, prejazdnej, s tradičným zastrešením sedlovou symetrickou strechou vo forme výrazovo evokujúcej historickej stodoly nachádzajúcej sa v bloku a na prihradobnej uličke
- novostavby dvorových krídiel na plochách s možnosťou zastavania je prípustné riešiť iba ako jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), s tradičným zastrešením pultovou, alebo symetrickou sedlovou strechou
- novostavby osádzať úrovňou prízemnia a vstupmi na úroveň terénu dvora a ulice
- pri návrhu zastrešenia novostavby uplatniť typologicky príslušný tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 30° do 40° podľa druhu objektu, typu strechy a v súlade s formou zastrešenia príbuznej historickej zástavby bloku, resp. iných analogických objektov v Podolínci
- strechy radovej zástavby vzájomne oddeľovať štítovými múrmi, mierne presahujúcimi strešné roviny (š. cca 150 mm)
- hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných objektov do Zimnej ulice
- zastrešenie novostavieb riešiť prednostne bez využitia a bez presvetlenia podkrovia
- prípustnosť prípadného využitia a spôsob presvetlenia podkrovia novostavieb bude predmetom individuálneho posúdenia a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- v prípade prípustnosti využitia podkrovia presvetlenie do verejných priestranstiev a v pohľadovo exponovaných polohách presvetlenie riešiť výhradne strešnými oknami primeranej veľkosti a počtu usporiadanými v jednom rade; presvetlenie do dvorovej časti strešnými oknami v kombinácii s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú nežiaduce
- konkrétny rozsah plochy zastavania a konkrétne podmienky pre osadenie a riešenie každej novostavby na vyznačenej ploche s možnosťou zastavania podľa výkr. č. 3 týchto zásad budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- nová zástavba historicky nezastavaných plôch dvorov mimo vyznačených plôch s možnosťou zastavania je nežiaduca (na ploche za hradbou mestského opevnenia a v záhradách Z ukončenia bloku je neprípustná). V prípade rozhodnutia o prípustnosti zástavby v bloku túto navrhnúť formou, ktorej pôdorysné založenie a priestorové usporiadanie bude vychádzať z princípov historického urbanizmu v danej časti bloku
- novostavby zadných hospodárskych objektov navrhnúť vo výraze a v hmote vychádzajúcej z tradičných hospodárskych stavieb zadnej prihradobnej uličky bloku a analogických stavieb v meste
- parter na fasádach novostavieb zadných objektov orientovaných do uličného interiéru Baštovej ulice nenavrhovať a nerealizovať
- exteriérový výraz novostavieb – vychádzať zo základného architektonického výrazu tradičnej architektúry bloku s možnosťou uplatnenia súdobých výrazových prostriedkov s dodržaním princípu zachovania kontinuity

Dvory, nádvoria, záhrady, ostatné plochy:

- vymedzenie pozemkov jednotlivých domov parcelačným múrom, alebo plným dreveným plotom (plotom z drôteného pletiva)

- dvory nezlučovať
- dvory a nádvorcia nezastavovať a neprestrešovať vrátane prejazdov a priechodov
- v dvoroch a záhradách rešpektovať voľné pokračovanie prejazdu (priechodu) hlavného obytného objektu na Zimnej ulici cez dvor až na zadnú prihradobnú uličku
- zachovať a vhodne prezentovať historické murované studne na dvoroch
- spevnenie dvorov viazať na funkčno-účelové využívanie jednotlivých dvorov, neuplatňovať romantizujúce novotvary
- plochy dvorov, záhrad a ostatných plôch zachovať, regenerovať a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- v zeleni uplatniť stromové dreviny len ako solitéry alebo malé solitérne skupiny
- rozmiestnenie porastových hmôt situovať k parcelačným múrom, solitérne dreviny v úzkych dvoroch vylúčiť, vysádzať len výnimočne. V prípade priestorových možností situovať solitérne dreviny len ako akcenty v ploche dvora a záhrady mimo trasy voľného prejazdu

Nosný systém zelene:

- zachovať a obnoviť zbytkové líniové plochy zelene po vonkajšom obvode zástavby, uprednostniť plošné štruktúry zelene bez prísneho vymedzenia
- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 12

Požiadavky pre úzky stavebný blok situovaný medzi ulicami Zimná a Kláštorňá vymedzený V časťou Zimnej ulice s meštianskym domom na Zimnej č. 9, spojovacou časťou Kláštornej ul. na V strane, Kláštorňou ulicou (or. č. 6 – 19) a ul. T. Vansovej (or. č. 1) na Z strane

Popis bloku:

- rôznorodú zástavbu bloku tvorí pozostatok historickej zástavby z čias pred odstránením hradby opevnenia i novšia radová zástavba z druhej polovice 19. a začiatku 20. stor. po odstránení múru opevnenia
- blok je tvorený pozostatkom historickej radovej uličnej zástavby hlavných objektov meštianskych domov (dom T. Vansovej 1 a Zimná č. 9) osadenými priečeliami na uličnú čiaru Zimnej ulice a novšou uličnou radovou zástavbou Kláštornej ulice (or. č. 6 – 19) vzniknutou po odstránení hradby, ako aj nezastavanými parcelami záhrad vo V ukončení bloku
- súčasťou bloku je aj JV úsek hradby mestského opevnenia s predpokladanými baštami v archeologickej polohe NKP
- zástavbu bloku rozdeľuje na polovicu pešia ulička

- v bloku sú situované prevažne objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia. Meštiansky dom na ul. T. Vansovej č. 1, na Zimnej ul. 9 a dotknutý úsek odstránenej hradby opevnenia s predpokladanými baštami v archeologickej polohe sú vyhlásené za NKP
- v bloku sa nachádza niekoľko objektov nerešpektujúcich pamiatkové hodnoty územia, ich urbanistické závady sú zväčša korigovateľné a odstrániteľné
- stavby v bloku vymedzujú voľné a nezastavané dvory, nádvoria, záhrady a ostatné plochy ako aj stavebné rezervy pre budúcu možnú regulovanú výstavbu

Požiadavky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať tradičnú historicky vyvinutú objektovú skladbu, objektové a priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru historickej zástavby bloku
- zachovať existujúcu, pomerne celistvo zachovanú radovú uličnú zástavbu hlavných obytných objektov, postranných dvorových krídiel a ukončujúcich hospodárskych objektov, kombinujúcu v prípade bloku BL 12 pozostatok historickej urbanistickej štruktúry s obytnými domami orientovanými do Zimnej ulice v Z ukončení bloku a novú štruktúru s obytnými domami orientovanými do Kláštornej ulice vytvorenej po plánovitom zrušení hradby mestského opevnenia v tomto bloku v druhej pol. 19. storočia
- pre blok BL 12 okrem nižšie uvedených platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť IV. týchto zásad)

Národné kultúrne pamiatky (NKP):

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať remeselnícko-roľnícky dom na Zimnej ul. č. 9 a na ul. Terézie Vansovej č. 1, ktoré sú vyhlásené za NKP
- u oboch objektov zachovať historický princíp zástavby s obytnými domami hlavnými fasádami orientovanými do Zimnej ulice
- nadstavba objektov NKP je neprípustná vrátane nadstavby koruny murív podkrovných priestorov
- sedlovú strechu na NKP Zimná 9 rekonštruovať v súčasnom tvare so súčasnými sklonmi strešných rovín, vo svojom objeme a v historicky vyvinutej forme naďalej bez využitia a bez presvetlenia podkrovia
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz, historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty NKP
- prvotnou formou obnovy objektov NKP je základná údržba a oprava
- dvorová prístavba k objektu NKP na Zimnej 9 je prípustná v rozsahu zaniknutej historickej prístavby
- pri obnove aplikovať tradičné materiály, techniky a technológie
- novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú nežiaduce
- zateplenie objektu NKP na Zimnej 9 vrátane štítových a parcelačných stien je neprípustné
- objekt na ul. Terézie Vansovej č. 1 NKP zachovať max. v existujúcom rozsahu. Nadstavba a prístavba objektu, ako aj zastavanie, alebo uzatvorenie dvorovej časti zastrešením sú nežiaduce

- objekt na ul. Terézie Vansovej č. 1 NKP výrazovo korigovať s cieľom reštitúcie dobového výrazu, jeho architektonického zhodnotenia a vhodného začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry pamiatkovej rezervácie

Mestské opevnenie:

- úsek hradby mestského opevnenia sa v bloku BL 12 nezachoval. S prezentáciou hradby v bloku sa nepočíta s výnimkou možnej náznakovej prezentácie priebehu hradby vo V ukončení bloku
- záhrady vo V ukončení bloku ponechať naďalej bez zástavby vrátane hospodárskej
- priekopu opevnenia v úseku opevnenia v bloku BL 12 neprezentovať žiadnym spôsobom
- akýkoľvek zámer obnovy, stavebných úprav, či ďalšej prezentácie opevnenia dotknutého úseku mestského opevnenia a priestoru zasypanej priekopy v budúcnosti bude predmetom osobitného konania krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia:

- zachovať, regenerovať a revitalizovať objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie
- zachovať radový princíp vyvinutý po vytvorení Kláštornej ulice po zrušení hradby mestského opevnenia v bloku, ktorý má obytné domy fasádami orientované do Kláštornej ulice a ukončujúce hospodárske objekty do Zimnej ulice
- nadstavby obytných domov Kláštornej ulice, ich dvorových krídiel a zadných hospodárskych objektov bloku orientovaných do Zimnej ulice sú neprípustné. Nadstavby korún murív ich podkrovných priestorov sú nežiaduce
- určenie prípustnosti zvýšenia úrovne korún murív objektov v prípade zámeru ich stavebných úprav a rekonštrukcie, podmienky pre priestorové a hmotové riešenie a riešenie ich zastrešenia budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere stavebných úprav
- zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešení historických objektov bloku prednostne v pôvodnom stave bez využitia, bez vstavieb a bez presvetlenia podkrovia
- zastrešenia historických objektov udržiavať a regenerovať v historicky vyvinutom tvare, konštrukcii a výraze, nezvratne poškodené zastrešenia rekonštruovať podľa doloženého historického stavu, alebo na základe analógií historických striech v bloku
- v prípade rekonštrukcie historického zastrešenia historického objektu rešpektovať a obnoviť pôvodné (predchádzajúce) riešenie
- v prípade realizácie nového zastrešenia na historickom objekte uplatniť typologicky príslušný a tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 20 do 40° podľa druhu strechy
- hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných obytných objektov a zadných hospodárskych objektov
- v prípade rozhodnutia o prípustnosti adaptácie a vstavby do podkrovia, alebo v prípade realizácie nového zastrešenia, presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania zástavby bloku BL 12, negatívne zmeny chránených pohľadov v pamiatkovej rezervácii a negatívne zmeny uličného interiéru pamiatkovej rezervácie. Presvetlenie dvorových strán

striech riešiť strešnými oknami s možnosťou kombinácie s prvkom jednoduchého vikiera

- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz a hodnotné historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov
- osobitne chrániť a v pôvodnej forme udržiavať, regenerovať a obnovovať historickú drevenú, či kombinovanú drevenú a murovanú hospodársku zástavbu
- ukončujúce hospodárske objekty bloku orientované do Zimnej ulice funkčne prednostne zachovať ako tradičné, hospodárske objekty. Vytváranie parteru na fasádach je neprípustné
- prednostnou formou obnovy objektov je ich základná údržba a oprava
- pri údržbe, oprave a stavebných úpravách objektov používať prednostne tradičné materiály, techniky a technológie
- používanie novodobých stavebných materiálov, technológií a postupov je nežiaduce
- zatepl'ovanie objektov predmetnej kategórie vrátane štítových a parcelačných stien je nežiaduce, zatepl'ovanie zdobených, architektonicky členených a autenticky zachovaných fasád je neprípustné

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia:

- drobné objekty, alebo časti objektov (prístavby) v dvorových častiach historickej zástavby nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia výrazovo alebo hmotovo korigovať s cieľom ich architektonického zhodnotenia a začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry pamiatkovej rezervácie
- drobné objekty, alebo časti objektov nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia, situované v historicky neodôvodnených polohách dvorov a parcel cieľovo odstrániť a nahradiť primeranou hmotou vo vhodnej polohe parcely podľa pôvodného historického stavu, alebo podľa princípov pôvodnej urbanistickej štruktúry bloku
- objekt rodinného domu na Kláštornej 11 vrátane hospodárskej zástavby nerešpektujúci pamiatkové hodnoty územia cielene výrazovo a hmotovo korigovať s cieľom jeho vhodného začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry bloku do doby jeho finálnej úpravy, alebo celkového nahradenia novou hmotou
- presklené prekrytie dvorovej časti domu na ul. Terézie Vansovej 1 cieľovo odstrániť bez náhrady
- rekreačný objekt na parcele 51 nerozširovať. Objekt výhľadovo vymiestniť bez náhrady
- tzv. „manzardové“ nadstavby rodinných domov na Kláštornej č. 7 a 8 zrušiť a cieľovo nahradiť celkovým využitím podkrovia s presvetlením strešnými oknami na južnú stranu do Kláštornej ulice

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- novostavby vrátane dostavieb a prístavieb je možné situovať na plochách s možnosťou zastavania smerne vyznačených vo výkr. č. 3 grafickej časti zásad modrou šrafážou
- pri novostavbách v časti bloku s obytnými domami orientovanými do Kláštornej ulice zachovať tento historický spôsob zástavby parcel – zástavba s obytnými domami orientovanými do Kláštornej ulice a s ukončujúcimi hospodárskymi stavbami orientovanými do Zimnej ulice

- novostavby hlavných obytných objektov orientované do Kláštornej ulice na vyznačených plochách s možnosťou zastavania riešiť ako jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), na celú šírku parcely, osadené na uličnej čiare Kláštornej ulice, s prejazdom, priechodom, alebo ich náznakom vo fasáde, s tradičným zastrešením sedlovou symetrickou strechou vo forme a hmote vychádzajúcej z existujúcej historickej zástavby historických obytných radových domov v bloku na Kláštornej ulici
- novostavby zadných objektov na plochách s možnosťou zastavania navrhovať ako hospodárske, max. jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), na celú šírku parcely, osadené na uličnej čiare Zimnej ulice, prejazdne, s tradičným zastrešením sedlovou symetrickou strechou vo forme výrazovo evokujúcej historickej stodoly nachádzajúcej sa v bloku a na Zimnej ulici
- novostavby dvorových krídiel na plochách s možnosťou zastavania je prípustné riešiť iba ako jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), s tradičným zastrešením pultovou, alebo symetrickou sedlovou strechou
- novostavbu v dvorovej časti objektu NKP realizovať v rozsahu zaniknutej hospodárskej prístavby ako jednopodlažnú, zastrešenú predĺžením sedlovej strechy objektu NKP. Podľa možnosti revitalizovať dezolátne torzo kamennej hospodárskej stavby do hmoty prístavby
- vo výnimočnom prípade je najmä v prípade pozemku priradenom k deliacej uličke v bloku prípustné riešiť jednopodlažnú novostavbu na celú plochu parcely
- novostavby osádzať úrovňou prízemnia a vstupmi na úroveň terénu dvora a ulice
- pri návrhu zastrešenia novostavby uplatniť typologicky príslušný tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 30 do 40° podľa druhu objektu, typu strechy a v súlade s formou zastrešenia príbuznej historickej zástavby bloku
- strechy objektov radovej zástavby vzájomne oddeľovať štítovými múrmi, mierne presahujúcimi strešné roviny (š. cca 150 mm)
- hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných objektov do Kláštornej ulice
- zastrešenie novostavieb riešiť prednostne bez využitia a bez presvetlenia podkrovia
- prípustnosť prípadného využitia a spôsob presvetlenia podkrovia novostavieb bude predmetom individuálneho posúdenia a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- v prípade prípustnosti využitia podkrovia presvetlenie do verejných priestranstiev a v pohľadovo exponovaných polohách presvetlenie riešiť výhradne strešnými oknami primeranej veľkosti a počtu usporiadanými v jednom rade; presvetlenie do dvorovej časti strešnými oknami v kombinácii s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú nežiaduce
- konkrétny rozsah plochy zastavania a konkrétne podmienky pre osadenie a riešenie každej novostavby na vyznačenej ploche s možnosťou zastavania podľa výkr. č. 3 týchto zásad budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- nová zástavba historicky nezastavaných plôch dvorov mimo vyznačených plôch s možnosťou zastavania je nežiaduca. V prípade rozhodnutia o prípustnosti takejto zástavby v bloku túto navrhnuť formou, ktorej pôdorysné založenie a priestorové usporiadanie bude vychádzať z princípov historického urbanizmu v danej časti bloku

- novostavby zadných hospodárskych objektov navrhnuť vo výraze a v hmote vychádzajúcej z tradičných hospodárskych stavieb zadnej prihradobnej uličky bloku a analogických stavieb v meste
- parter na fasádach novostavieb zadných objektov orientovaných do uličného interiéru Zimnej ulice nenavrhopvať a nerealizovať
- exteriérový výraz novostavieb – vychádzať zo základného architektonického výrazu tradičnej architektúry bloku s možnosťou uplatnenia súdobých výrazových prostriedkov s dodržaním princípu zachovania kontinuity

Dvory, nádvoría, záhrady, ostatné plochy:

- vymedzenie pozemkov jednotlivých domov parcelačným múrom, alebo plným dreveným plotom (plotom z drôteného pletiva), vymedzenie záhrad dreveným latkovým plotom, alebo plotom z tradičného drôteného pletiva
- dvory a záhrady nezlučovať
- dvory, nádvoría a záhrady nezastavovať a neprestrešovať vrátane prejazdov a priechodov dvorov
- v dvoroch rešpektovať voľné pokračovanie prejazdu (priechodu) hlavného obytného objektu cez dvor až na zadnú (Zimnú) ulicu
- zachovať a vhodne prezentovať prípadné historické murované studne na dvoroch
- spevnenie dvorov viazať na funkčno-účelové využívanie jednotlivých dvorov, neuplatňovať romantizujúce novotvary
- plochy dvorov a ostatných plôch zachovať, regenerovať a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- plochy záhrad zachovať vo V ukončení bloku zachovať a udržiavať naďalej ako záhrady bez zástavby
- v zeleni uplatniť stromové dreviny len výnimočne ako solitéry, alebo malé solitérne skupiny (najmä tradičné druhy ovocných stromov)
- rozmiestnenie porastových hmôt situovať k parcelačným múrom a plotom, solitérne dreviny v úzkych dvoroch vylúčiť, vysádzať len výnimočne. V prípade priestorových možností situovať solitérne dreviny len ako akcenty v ploche dvora a záhrady mimo trasy voľného prejazdu
- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 13

Požiadavky pre významný samostatný stavebný blok situovaný vo V časti pamiatkového územia za hradbou mestského opevnenia, ktorý tvorí areál Kláštora piaristov NKP

Popis bloku:

- *samostatný stavebný blok pamiatkovej rezervácie je tvorený dominantným objektom Kláštora piaristov s kláštorným kostolom sv. Stanislava NKP a okolitým priestranstvom vymedzujúcim voľné a nezastavané nádvorie a ostatné plochy*
- *súčasťou bloku je aj V úsek hradby mestského opevnenia s baštami, ktorá je súčasťou NKP mestské opevnenie ako aj jej historická pristavaná prihradobná zástavba na SV a V strane Kláštornej ulice po jej vyústenie na štátnu cestu I. triedy*
- *súčasťou bloku je aj čiastočne zachované opevnenie kláštorného areálu s baštami na J strane areálu kláštora*
- *objekty Kláštora piaristov ako aj dotknutý úsek mestského opevnenia sú vyhlásené za NKP*
- *prihradobnú zástavbu bloku tvoria drobné obytné a hospodárske objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia historicky priradené k hradbe mestského opevnenia zo strany interiéru mesta*
- *objekt garáže v areáli kláštora situovaný pri vstupe z Mariánskeho námestia, novostavba plynovej kotolne, ako aj technický objekt vo V časti areálu kláštora sú objekty nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia v bloku. Ich odstránenie, či úprava budú predmetom širších korekcií funkcií celého historického územia areálu kláštora v budúcnosti, ktoré súvisia s plánovaným rozšírením hranice pamiatkového územia v polohe areálu kláštora a s výhľadovým vymiestnením funkcie a prevádzky výrobného závodu spoločnosti Polyform, píly a iných nevhodných funkcií, prevádzok a objektov do vhodnejšej lokality mesta*
- *stavby v bloku kláštora vymedzujú voľné a nezastavané dvory, nádvorie a ostatné plochy*

Požiadavky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať historicky vyvinutú objektovú skladbu, objektové a priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru historickej zástavby bloku – Kláštor piaristov NKP a jeho sprievodné historické objekty, opevnenie, priestranstvá a plochy vrátane sadovníckych úprav
- pre blok BL 13 okrem nižšie uvedených platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť IV. týchto zásad)

Národné kultúrne pamiatky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať Kostol a kláštor piaristov NKP (v súčasnosti kláštor Kongregácie Najsvätejšieho Vykupiteľa – redemptoristov) ako jeden z najvýznamnejších architektonických historických objektov bloku a dominanty celého mesta Podolíne
- zachovať, udržiavať, konzervovať, regenerovať a revitalizovať Mestské opevnenie NKP vrátane časti opevnenia kláštora (mestské opevnenie samostatne v ďalšej stati)
- akékoľvek nadstavby a prístavby kláštora sú neprípustné vrátane nadstavby korún murív podkrovných priestorov
- zachovať historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešení kláštorného kostola, jeho JV časti okolo rajského dvora a SV krídla vo svojom

objeme a v historicky vyvinutej forme naďalej bez využitia a bez presvetlenia podkrovia

- výraznú výnimku z podmienky zachovania historicky vyvinutých objektov a konštrukcií (t. j. objektov a konštrukcií, ktoré vznikli pred rokom 1960), tvoria ploché zaatikové strechy SZ a S krídla kláštora. Uvedené strechy rekonštruovať a regenerovať podľa pôvodného stavu, doloženého historického stavu, bez využitia a presvetlenia podkrovia
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový architektonický výraz, historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty kláštora NKP vrátane jeho sadovnícky upravených nádvorí
- prvotnou formou obnovy objektu kláštora NKP je jeho základná údržba a oprava
- pri obnovách objektov kláštora striktno preferovať a aplikovať tradičné materiály, techniky a technológie a tradičné remeselné postupy, ako aj reštaurovanie
- používanie novodobých stavebných materiálov, technológií a stavebných postupov je nežiaduce
- zateplenie fasád objektov areálu kláštora NKP je neprípustné

Mestské opevnenie NKP:

- úsek konzervovanej a prezentovanej hradby mestského opevnenia s pôv. otvorenou polkruhovou baštou severne od vstupu do areálu kláštora zachovať a udržiavať v existujúcom stave. Hradba s baštou sú rekonštruované a s ďalšími úpravami ich hmôt sa v blízkej budúcnosti nepočíta
- úsek doposiaľ neobnovenej hradby mestského opevnenia s dvojicou pôv. otvorených polkruhových bášť južne od vstupu do areálu kláštora vrátane čiastočne zachovaného opevnenia kláštora konzervovať, čiastočne rekonštruovať a prezentovať na základe pamiatkového výskumu v dochovanom neúplne zachovanom rozsahu
- komplexná rekonštrukcia a zastrešenie bášť mestského okruhu opevnenia a rekonštrukcia ochodzí jeho hradby s predprsňami je nežiaduca. Rekonštrukcia poškodenej SV, romanticky upravenej bašty opevnenia kláštora je naopak žiaduca
- zachovanie historicky vyvinutej prihradobnej zástavby hradby mestského opevnenia zo strany interiéru je opodstatnené a žiaduce
- prípustné je využitie kontinuálne interiéru bášť pre účely objektov prihradobnej zástavby
- historicky zaniknutú priekopu opevnenia mesta prezentovať ako plošnú porastovú štruktúru bez prezentácie priehlbne a bez akýchkoľvek stavieb v rámci sadovníckych úprav areálu kláštora
- akýkoľvek zámer obnovy, stavebných úprav, či ďalšej prezentácie opevnenia dotknutých úsekov opevnenia mesta a kláštora v budúcnosti bude predmetom osobitného konania krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia:

- zachovať, regenerovať a revitalizovať objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie – jednopodlažné a jediný dvojpodlažný objekt prihradobnej zástavby bloku
- nadstavby a prístavby objektov prihradobnej zástavby vrátane hospodárskych stavieb sú neprípustné vrátane výraznejšej nadstavby korún ich murív
- zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešení objektov prihradobnej zástavby bloku, objektov dvorových krídiel

- a zadných hospodárskych stavieb prednostne v pôvodnom stave bez využitia, bez vstavieb a bez presvetlenia podkrovia
- zastrešenia objektov udržiavať a regenerovať v historicky vyvinutom tvare, konštrukcii a výraze, nezvratne poškodené zastrešenia rekonštruovať podľa doloženého historického stavu, alebo na základe analógií obdobných historických striech v prihradobnej zástavbe bloku alebo mesta
 - v prípade rekonštrukcie historického zastrešenia rešpektovať a obnoviť pôvodné riešenie
 - v prípade realizácie nového zastrešenia uplatniť typologicky príslušný a tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 35 do 40°
 - objekty prihradobnej zástavby a ich strechy musia rešpektovať konštrukciu hradby mestského opevnenia – NKP! Konkrétne podmienky pre zachovanie a obnovu hradby v prípade zámeru rekonštrukcie, alebo stavebných úprav takéhoto objektu určí krajský pamiatkový úrad v konaní o zámere stavebných úprav predmetnej nehnuteľnosti
 - v prípade rozhodnutia o prípustnosti adaptácie a vstavby do podkrovia, alebo v prípade realizácie nového zastrešenia objektu prihradobnej zástavby, presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť výhradne strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania zástavby bloku BL 13, negatívne zmeny chránených pohľadov v interiéri pamiatkovej rezervácie, ako aj negatívne zmeny uličného interiéru pamiatkovej rezervácie
 - strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
 - zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz a hodnotné historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov
 - osobitne chrániť a v pôvodnej forme udržiavať, regenerovať a obnovovať historickú drevenú, či kombinovanú drevenú a murovanú hospodársku zástavbu prihradobnej zástavby
 - prednostnou formou obnovy objektov prihradobnej zástavby je ich základná údržba a oprava
 - pri údržbe, oprave a stavebných úpravách objektov používať prednostne tradičné materiály, techniky a technológie
 - novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú nežiaduce
 - zateplovanie objektov predmetnej kategórie vrátane štítových a parcelačných stien je nežiaduce, zateplovanie zdobených, architektonicky členených a autenticky zachovaných fasád je neprípustné

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia:

- drobné objekty, alebo časti objektov (prístavby) v dvorových častiach meštianskej zástavby nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia výrazovo alebo hmotovo korigovať s cieľom ich architektonického zhodnotenia a začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry pamiatkovej rezervácie
- objekty areálu kláštora nerešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia, situované v historicky neodôvodnených polohách výhľadovo cielene odstrániť
- objekt plynovej kotolne v areáli kláštora nerešpektujúci pamiatkové hodnoty územia je prípustné dočasne rekonštruovať a adaptovať pre účely viažuce sa výhradne na prevádzku a funkcie situované v Kláštore piaristov NKP. Objekt rekonštruovať ako objekt dočasný súdobou ľahkou a neutrálnou architektonickou

formou s použitím súdobých architektonických výrazových prostriedkov, s plochou strechou. Cieľová dislokácia objektu do vhodnejšej polohy súvisí s definitívnym komplexným vymiestnením prevádzky výrobného závodu spoločnosti Polyform a s rehabilitáciou hospodárskeho zázemia Kláštora piaristov NKP vo svojej pôvodnej historickej polohe

- objekt garáže pri vstupe do areálu kláštora, ako aj technický objekt vo SV polohe bloku výhľadovo presunúť do inej vhodnejšej polohy mesta mimo územie pamiatkovej rezervácie

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- s novostavbami v bloku s výnimkou prípustnej rekonštrukcie objektu plynovej kotolne pre sprievodné účely funkcií kláštora sa nepočíta
- novostavby sú nežiaduce aj v prihradobnej zástavbe bloku

Dvory, nádvorja, záhrady, ostatné plochy:

- pri úprave vnútroareálových plôch kláštora vychádzať z poznania ich historického vývoja, zo sadovníckeho posúdenia a výskumu, z porastovej inventarizácie a komplexného architektonického zhodnotenia týchto plôch
- zachovať a uplatňovať kompozičný princíp z doby založenia kláštora; alternatívne v nevyhnutnom prípade uplatniť dispozičný novotvar v neutrálnom tvarosloví
- zachovať a udržiavať primerané pomery plošno-priestorovej porastovej štruktúry a architektúry v kontexte k celkovej veľkosti areálu
- nevnášať prebytočnú porastovú hmotu do blízkosti stavebných konštrukcií architektonických objektov
- minimalizovať vozidlové komunikácie v areáli. Odstavné plochy situovať v bezprostrednej blízkosti vjazdu do areálu severovýchodne od kláštora
- pre spevnenie peších komunikácií uprednostniť prírodné materiály a uložiť ich do priepustného lôžka
- v átriách kláštora uplatniť na chodníkoch mlat v dispozičnom usporiadaní z doby založenia resp. upraviť v tvarovej a materiálovej analógii historických úprav átrií
- novotvary v areáli (ihriská, garáž, technický objekty, kotolňa...) nestabilizovať sadovníckou úpravou s priestorovými porastovými štruktúrami, okolie upraviť len v plošných štruktúrach zelene a udržiavať ako dočasnú rezervu pre obnovu pôvodného dispozičného usporiadania areálu
- nové stavebné objekty na vnútroareálových plochách kláštora ako aj v celom bloku BL 13 nenavrhnúť a nerealizovať
- plochy dvorčekov, záhradiek a ostatných plôch prihradobnej zástavby bloku zachovať, regenerovať a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- dreviny z voľných plôch prihradobnej zástavby vylúčiť a nové nevysádzať
- vymedzenie pozemkov objektov prihradobnej zástavby drevenými plotmi, alebo plotmi z drôteného pletiva

- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 14

Požiadavky pre malý stavebný blok SV od objektu radnice situovaný medzi štátnou cestou I/77 a ul. J. Smreka vymedzený J ukončením Baštovej ulice s radovými domami Baštová č. 1 a 2, pešou spojovacou uličkou medzi Baštovou ul. a ul. J. Smreka, JZ ukončením ul. Jozefa Smreka, parkovou úpravou s kaplnkou sv. Jána Nepomuckého NKP a štátnou cestou I/77

Popis bloku:

- *rôznorodú zástavbu bloku tvorí prihradobná radová zástavba dvoch objektov Baštovej ulice č. 1 a 2 pristavaných k zachovanému úseku hradby mestského opevnenia, troch objektov na ul. J. Smreka č. 1-3 s hospodárskou časťou a obj. býv. trafiky a sadovnícky upravená plocha s kaplnkou sv. Jána Nepomuckého NKP*
- *súčasťou bloku je aj zachovaný Z úsek hradby mestského opevnenia s baštou a predpokladaná situácia Z brány, mostu, predbránia a priekopy v archeologickej polohe NKP (väčšia časť v polohe štátnej cesty I/77)*
- *v bloku je situovaných šesť objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty územia, dva objekty sú vytípané na vyhlásenie za NKP*
- *zachovaný úsek hradobného múru so situáciou zaniknutej Z brány opevnenia v archeologickej polohe je súčasťou NKP. Kaplnka sv. Jána Nepomuckého je vyhlásená za NKP.*
- *v bloku sa nachádza jeden objekt nerešpektujúci pamiatkové hodnoty územia.*
- *stavby v bloku vymedzujú voľné a nezastavané dvory, nádvoria, záhrady a ostatné plochy ako aj nosné prvky systému zelene (sadvnícky upravená plocha a plocha v predpolí zachovaného úseku hradby)*
- *súčasťou bloku sú aj zbytkové plochy zelene na ulici J. Smreka*

Požiadavky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať historicky vyvinutú, špecifickú a rôznorodú objektovú skladbu, objektové a priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru historickej zástavby bloku vrátane zachovaného úseku hraby mestského opevnenie a parkovej úpravy s Kaplnkou sv. Jána Nepomuckého
- pre blok BL 14 okrem nižšie uvedených platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť IV. týchto zásad)

Národné kultúrne pamiatky:

- zachovať a udržiavať Kaplnku sv. Jána Nepomuckého NKP vrátane parkovo upravenej plochy v jej okolí
- zachovať, udržiavať, konzervovať, regenerovať a revitalizovať úsek hradobného múru Mestského opevnenia NKP (mestské opevnenie samostatne v ďalšej stati)
- akékoľvek nadstavby a prístavby kaplnky sú vzhľadom na jej charakter bezpredmetné
- zachovať a obnoviť historický tvar a konštrukciu zastrešenia kaplnky v existujúcej podobe

- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový architektonický výraz, historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty kaplnky NKP vrátane jej sadovnícky upraveného prostredia
- prvotnou formou obnovy kaplnky NKP je jej základná údržba a oprava
- pri obnove kaplnky NKP striktno preferovať a aplikovať tradičné materiály, techniky a technológie a tradičné remeselné postupy, ako aj reštaurovanie
- použitie novodobých stavebných materiálov, technológií a stavebných postupov je pri obnove kaplnky nežiaduce

Mestské opevnenie NKP:

- úsek doposiaľ neobnovenej hradby mestského opevnenia s pôv. otvorenou polkruhovou baštou (autentický najzachovalejší úsek hradby stredovekého opevnenia v meste) bezpodmienečne zachovať, konzervovať, čiastočne rekonštruovať a prezentovať na základe pamiatkového výskumu v dochovanom neúplne zachovanom rozsahu
- komplexná rekonštrukcia a zastrešenie bašty opevnenia ako aj celková rekonštrukcia hradby s ochodzou a jej predpršnou so strieľňami je nežiaduca
- asanácia historicky vyvinutej prihradobnej zástavby hradby je nežiaduca, jej zachovanie je opodstatnené a žiaduce
- obnova, využitie a prezentácia hradby a bašty je závislá na výsledkoch pamiatkového výskumu a na podmienkach rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy
- zasypanú priekopu mestského opevnenia v dotknutom úseku je na základe výsledkov pamiatkových výskumov žiaduce prezentovať ako plošnú porastovú štruktúru bez prezentácie prehĺbenia a bez akýchkoľvek stavieb, alebo s prezentáciou priekopy v jej plnom alebo náznakovom profile
- z hľadiska prezentácie najzachovalejšieho úseku hradby a priekopy je žiaduce získanie predmetných nehnuteľností do majetku mesta
- akýkoľvek zámer obnovy, stavebných úprav a prezentácie hradby a priekopy bude predmetom osobitného konania krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia a objekty a súbory objektov vytipované na vyhlásenie za NKP:

- zachovať, regenerovať a revitalizovať objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie a objekty alebo súbory objektov vytipované na vyhlásenie za NKP bez zásadných zmien v ich priestorovom, objemovom a výškovom usporiadaní a bez zásadných zmien v ich architektonickom výraze
- nadstavby a prístavby objektov tejto kategórie bloku vrátane hospodárskych stavieb sú neprípustné vrátane výraznejšej nadstavby korún murív hospodárskych stavieb vytipovaných na vyhlásenie za NKP
- zachovať typológiu a historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín obytných objektov prednostne v existujúcom stave bez využitia, bez vstavieb do podkroví a bez ich presvetlenia
- strechy hospodárskych stavieb vytipovaných na vyhlásenie za NKP typologicky a konštrukčne zachovať a udržiavať v existujúcom stave bez využitia a presvetlenia podkroví
- nezvratne poškodené zastrešenia rekonštruovať podľa súčasného stavu
- objekty prihradobnej zástavby a ich strechy musia rešpektovať konštrukciu hradby mestského opevnenia – NKP! Konkrétne podmienky pre zachovanie a obnovu hradby v prípade zámeru rekonštrukcie, alebo stavebných úprav takéhoto objektu

určí krajský pamiatkový úrad v konaní o zámere stavebných úprav predmetnej nehnuteľnosti

- v prípade rozhodnutia o prípustnosti adaptácie a vstavby do podkrovia, alebo v prípade realizácie nového zastrešenia radových obytných objektov, alebo objektu prihradobnej zástavby, presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť výhradne strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania zástavby bloku BL 14, negatívne zmeny chránených pohľadov v interiéri pamiatkovej rezervácie, ako aj negatívne zmeny uličného interiéru pamiatkovej rezervácie. Presvetlenie podkroví do vnútrobloku riešiť strešnými oknami s možnosťou ich kombinácie s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz a hodnotné historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov
- osobitne chrániť a v pôvodnej forme udržiavať, regenerovať a obnovovať historickú drevenú, murovanú, či kombinovanú drevenú a murovanú hospodársku zástavbu
- prednostnou formou obnovy je základná údržba a oprava
- pri údržbe, oprave a stavebných úpravách objektov používať prednostne tradičné materiály, techniky a technológie
- novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú nežiaduce
- zateplovanie objektov predmetnej kategórie vrátane štítových a parcelačných stien je nežiaduce, zateplovanie zdobených, architektonicky členených a autenticky zachovaných fasád je neprípustné

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia:

- drobný objekt garáže situovaním a charakterom nerešpektujúci pamiatkové hodnoty územia výrazovo korigovať s cieľom jeho architektonického zhodnotenia a začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry pamiatkovej rezervácie

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- s novou výstavbou, ani s prístavbami k existujúcim objektom na ploche bloku BL 14 sa nepočíta
- na ploche pozemkov parc. KN-C č. 1061 a 543 sú novostavby neprípustné

Dvory, nádvorcia, záhrady, ostatné plochy:

- plochy dvorov, záhrad a ostatné plochy zachovať, regenerovať a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- vymedzenie pozemkov jednotlivých objektov plným dreveným plotom, alebo tradičným plotom z drôteného pletiva
- dvory nezlučovať
- dvory, nádvorcia a záhrady nezastavovať a neprestrešovať
- v dvoroch a záhradách rešpektovať voľné pokračovanie prípadného prejazdu (pri hospodárskych stavbách)
- spevnenie dvorov viazať na funkčno-účelové využívanie jednotlivých dvorov, neuplatňovať romantizujúce novotvary
- v zeleni uplatniť stromové dreviny len výnimočne, ako solitéry, alebo malé solitérne skupiny

Nosný systém zelene:

- zachovať a udržiavať ozelenenú zbytkovú plochu na parc. 1061 ako plochu viazanú na fortifikačný systém predbežne v plošných porastových štruktúrach
- plochu na parcele č.543 cieľovo riešiť ako plochu nosného systému zelene viazanú na fortifikačný systém (verejná zeleň Mesta Podolínece)
- pri cieľovej úprave plôch viazaných na prezentáciu hradobného systému mesta v bloku BL 14 vychádzať z poznania ich historického vývoja a z komplexného architektonicko-historického a archeologického výskumu
- zachovať a obnoviť zbytkové líniové plochy zelene po vonkajšom obvode zástavby a priamo ich prepojiť s plošnou štruktúrou zelene hradobnej priekopy
- obnoviť a udržiavať sadovnícku úpravu vrátane zachovaného dispozičného usporiadania parkovo upravenej plochy s kaplnkou sv. Jána Nepomuckého
- v zeleni uplatniť stromové dreviny len výnimočne ako solitéry, alebo malé solitérne skupiny, mimo plochy hradobnej priekopy

- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 15

Požiadavky pre úzky stavebný blok situovaný medzi ulicami Baštová a J. Smreka vymedzený JZ časťou Baštovej ulice s radovými domami Baštová č. 3 - 9, spojovacou uličkou pri dome na Baštovej 9 na S strane, ulicou Jozefa Smreka na S strane a spojovacou uličkou pri dome na Baštovej 3 na J strane

Popis bloku:

- *zástavbu bloku tvorí radová obytná zástavba s priečeliami orientovanými do Baštovej ulice s hospodárskym zázemím z druhej polovice 19. a začiatku 20. stor., ktorá vznikla po odstránení múru opevnenia a zasypaní hradobnej priekopy*
- *súčasťou bloku v jeho J časti je aj nezachovaný úsek hradby mestského opevnenia s predpokladanými baštami v archeologickej polohe (väčšia časť línie hradobného múru prebieha už v Baštovej ulici)*
- *v bloku sú situované prevažne objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia; niektoré z nich sú vytipované na vyhlásenie za NKP*
- *v bloku sa nachádza niekoľko menších objektov nerešpektujúcich pamiatkové hodnoty územia, ich urbanistické závady sú väčšou mierou korigovateľné a odstrániteľné*
- *stavby v bloku vymedzujú voľné a nezastavané dvory, nádvorcia, záhrady a ostatné plochy ako aj stavebné rezervy pre budúcu možnú regulovanú výstavbu drobného hospodárskeho charakteru zo strany ul. Jozefa Smreka*

Požiadavky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať tradičnú historicky vyvinutú objektovú skladbu, objektové a priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru

historickej zástavby bloku. Zachovať existujúcu neúplnú radovú uličnú zástavbu hlavných obytných objektov starších remeselnícko-roľníckych, novodobo rekonštruovaných i novších rodinných domov priechliami orientovaných do Baštovej ulice s ojedinelo zachovaným dvorovým krídlom a s neúplne zachovanou štruktúrou ukončujúcich hospodárskych stavieb v zadnej časti parcel orientovanými do ulice Jozefa Smreka

- pre blok BL 15 okrem nižšie uvedených platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť IV. týchto zásad)

Národné kultúrne pamiatky:

- v bloku sa nevyskytujú

Mestské opevnenie:

- úsek hradby a priekopy mestského opevnenia sa v bloku BL 15 nezachoval. Priebeh hradby je vo veľkej časti situovaný v Baštovej ulici. S prezentáciou hradby v bloku sa nepočíta

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia a objekty a súbory objektov vytipované na vyhlásenie za NKP:

- zachovať, regenerovať a revitalizovať objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie a objekty a súbory objektov vytipované na vyhlásenie za NKP
- nadstavby hlavných obytných objektov a zadných hospodárskych a obytných objektov bloku sú neprípustné, nadstavby korún murív ich podkrovných priestorov sú nežiaduce
- nadstavby dvorových krídiel zástavby sú neprípustné
- určenie prípustnosti zvýšenia úrovne korún murív objektov v prípade zámeru ich stavebných úprav a rekonštrukcie, podmienky pre hmotové riešenie a riešenie zastrešenia, budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere stavebných úprav
- zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešení hlavných objektov bloku, objektov dvorových krídiel a zadných hospodárskych a obytných objektov prednostne v pôvodnom stave bez využitia, bez vstavieb a bez presvetlenia podkrovia
- zastrešenia objektov udržiavať a regenerovať v historicky vyvinutom tvare, konštrukcii a výraze, nezvratne poškodené zastrešenia rekonštruovať podľa doloženého historického stavu, alebo na základe analógií historických striech v bloku a na ulici
- v prípade rekonštrukcie historického zastrešenia rešpektovať a obnoviť pôvodné riešenie
- v prípade realizácie nového zastrešenia uplatniť typologicky príslušný a tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 20° do 40° podľa druhu strechy
- hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných obytných objektov a zadných hospodárskych objektov
- v prípade rozhodnutia o prípustnosti adaptácie a vstavby do podkrovia, alebo v prípade realizácie nového zastrešenia, presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované

negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania zástavby bloku BL 15, negatívne zmeny chránených pohľadov v pamiatkovej rezervácii a negatívne zmeny uličného interiéru pamiatkovej rezervácie. Presvetlenie dvorových strán striech riešiť strešnými oknami s možnosťou kombinácie s prvkom jednoduchého vikiera

- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz a hodnotné historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov
- osobitne chrániť a v pôvodnej forme udržiavať, regenerovať a obnovovať historickú drevenú, kamennú, či kombinovanú drevenú a murovanú hospodársku zástavbu
- ukončujúce hospodárske objekty bloku orientované do ul. Jozefa Smreka funkčne prednostne zachovať ako tradičné, hospodárske objekty. Vytváranie parteru na fasádach týchto objektov je neprípustné
- prednostnou formou obnovy objektov je ich základná údržba a oprava
- pri údržbe, oprave a stavebných úpravách objektov používať prednostne tradičné materiály, techniky a technológie
- používanie novodobých stavebných materiálov, technológií a postupov je nežiaduce
- zateplovanie objektov predmetnej kategórie vrátane štítových a parcelačných stien je nežiaduce, zateplovanie zdobených, architektonicky členených a autenticky zachovaných fasád je neprípustné

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia:

- objekty, alebo časti objektov zástavby bloku vyhodnotené ako objekty nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia výrazovo a hmotovo korigovať s cieľom ich architektonického zhodnotenia a začlenenia do historickej urbanistickej štruktúry pamiatkovej rezervácie

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- s realizáciou novostavieb vrátane rozmernejších dostavieb a prístavieb k existujúcim objektom sa výhľadovo nepočíta
- nová zástavba historicky nezastavaných plôch dvorov a pozemkov je nežiaduca. V prípade rozhodnutia o prípustnosti takejto zástavby túto navrhnuť formou, ktorej pôdorysné založenie a priestorové usporiadanie bude vychádzať z princípov historického urbanizmu v danej časti bloku
- požiadavky na zástavbu historicky nezastavaných plôch dvorov je nutné odvodiť z požiadaviek pre realizáciu novostavieb v iných obdobných blokoch pamiatkovej rezervácie

Dvory, nádvoria, záhrady, ostatné plochy:

- vymedzenie pozemkov jednotlivých domov dreveným plotom, alebo plotom z tradičného drôteného pletiva
- dvory nezlučovať
- dvory a nádvoria nezastavovať a neprestrešovať vrátane prejazdov a priechodov
- v dvoroch rešpektovať voľné pokračovanie prejazdu (priechodu) hlavného obytného objektu
- zachovať a vhodne prezentovať prípadné historické murované studne na dvoroch
- spevnenie dvorov viazať na funkčno-účelové využívanie jednotlivých dvorov, neuplatňovať romantizujúce novotvary

- plochy dvorov, záhrad a ostatných plôch zachovať, regenerovať a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- stromové dreviny na dvory situovať len výnimočne, solitérne. V prípade priestorových možností dreviny situovať ako akcenty v ploche dvora mimo trasy voľného prejazdu
- určenie prípustnosti zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 16

Požiadavky pre veľmi úzky, výrazne pretiahnutý stavebný blok situovaný medzi ulicami Baštová a Jozefa Smreka vymedzený SZ a S časťou Baštovej ulice s radovými domami na Baštovej č. 10 - 23, strednou časťou a SV ukončením ul. J. Smreka a spojovacou uličkou pri dome na Baštovej 10 na JZ strane

Popis bloku:

- *zástavbu bloku tvorí nesúvislá radová obytná zástavba s priečeliami domov orientovanými do Baštovej ulice s hospodárskym zázemím smerom do ul. J. Smreka z druhej polovice 19. a začiatku 20. stor., ktorá vznikla po odstránení múru opevnenia a zasypaní hradobnej priekopy (línia hradobného múru prebieha na ploche Baštovej ulice)*
- *v bloku sú situované objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia*
- *v bloku sa nenachádzajú objekty, ktoré by urbanisticky, priestorovo a hmotovo nerešpektovali pamiatkové hodnoty územia*
- *stavby v bloku vymedzujú voľné a nezastavané dvory, nádvoria, záhrady, predzáhradky a ostatné plochy ako aj stavebné rezervy pre budúcu možnú regulovanú výstavbu*

Požiadavky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať tradičnú historicky vyvinutú objektovú skladbu, objektové a priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru historickej zástavby okrajového bloku mesta - existujúcu neúplnú radovú uličnú zástavbu hlavných, obytných objektov remeselnícko-roľníckych, novodobo rekonštruovaných starších i novodobých rodinných domov priečeliami orientovaných do Baštovej ulice, výnimočne do ul. Jozefa Smreka (v prípade hĺbkovej zástavby pozemkov), s niekoľkými postrannými dvorovými krídlami a s neúplne zachovanými ukončujúcimi hospodárskymi stavbami v zadnej časti parcel orientovaných do ul. Jozefa Smreka v Z časti bloku. Zachovať a regenerovať aj hĺbkovú formu zástavby na celej ploche pozemku vyskytujúcu sa vo V časti bloku
- pre blok BL 16 okrem nižšie uvedených platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu

a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť IV. týchto zásad)

Národné kultúrne pamiatky:

- v bloku sa nevyskytujú

Mestské opevnenie:

- úsek priekopy mestského opevnenia sa v bloku BL 16 nezachoval. Priebeh hradby a predpokladaných bášť mestského opevnenia je situovaný v Baštovej ulici

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia:

- zachovať, regenerovať a revitalizovať objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie
- zachovať, udržiavať a regenerovať ich pôdorysnú rozsah, základné dispozičné a hmotové riešenie ako aj historický tvar a konštrukciu zastrešenia
- nadstavby objektov bloku sú neprípustné, nadstavby korún murív ich podkrovných priestorov sú nežiaduce
- zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín zastrešeni prednostne v pôvodnom stave bez využitia, bez vstavieb a bez presvetlenia podkrovia
- zastrešenia objektov udržiavať a regenerovať v historicky vyvinutom tvare, konštrukcii a výraze, nezvratne poškodené zastrešenia rekonštruovať podľa pôvodného stavu, alebo na základe analógií historických striech v bloku
- v prípade realizácie nového zastrešenia uplatniť typologicky príslušný a tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 20° do 40° podľa druhu strechy
- hrebene striech dvorových krídiel nesmú prevýšiť strešné hrebene hlavných objektov a zadných objektov
- v prípade rozhodnutia o prípustnosti adaptácie a vstavby do podkrovia, alebo v prípade realizácie nového zastrešenia, presvetlenie podkrovia do priestorov uličných interiérov riešiť strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania zástavby bloku BL 16, negatívne zmeny chránených pohľadov v pamiatkovej rezervácii a negatívne zmeny uličného interiéru pamiatkovej rezervácie. Presvetlenie dvorových strán striech riešiť strešnými oknami s možnosťou kombinácie strešných okien s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú neprípustné
- zachovať, udržiavať a regenerovať exteriérový výraz a hodnotné historické konštrukcie, prvky, povrchové úpravy, umeleckú výzdobu a iné pamiatkové hodnoty objektov
- osobitne chrániť a v pôvodnej forme udržiavať, regenerovať a obnovovať historickú drevenú, kamennú, či kombinovanú drevenú a murovanú hospodársku zástavbu
- osobitne chrániť, zachovávať, udržiavať a regenerovať aj objekty s hĺbkovou formou zástavby na celej ploche pozemku
- ukončujúce hospodárske objekty bloku orientované do ul. Jozefa Smreka funkčne prednostne zachovať ako tradičné, hospodárske objekty. Vytváranie parteru na fasádach je neprípustné
- prednostnou formou obnovy objektov je ich základná údržba a oprava
- pri údržbe, oprave a stavebných úpravách objektov používať prednostne tradičné materiály, techniky a technológie

- novodobé stavebné materiály, technológie a postupy sú nežiaduce
- zateplovanie objektov predmetnej kategórie vrátane štítových a parcelačných stien je nežiaduce, zateplovanie zdobených, architektonicky členených a autenticky zachovaných fasád je neprípustné

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia:

- objekty výrazne nerešpektujúce pamiatkové hodnoty a urbanistické danosti pamiatkového územia v bloku neboli vyhodnotené a určené

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- novostavby vrátane dostavieb a prístavieb je možné situovať na plochách s možnosťou zastavania smerne vyznačených vo výkr. č. 3 grafickej časti zásad modrou šrafážou
- novostavby hlavných obytných objektov orientované do Baštovej ulice na vyznačených plochách s možnosťou zastavania riešiť max. jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), na celú šírku parcely, osadené na uličnej čiare baštovej ulice, s prejazdom, priechodom, alebo ich náznakom vo fasáde, s tradičným zastrešením sedlovou symetrickou strechou vo forme a hmote vychádzajúcej z existujúcej historickej zástavby obytných radových domov v bloku a na ulici
- novostavby zadných objektov na plochách s možnosťou zastavania navrhovať ako hospodárske, max. jednopodlažné (s jedným nadzemným podlažím), na celú šírku parcely, osadené na uličnej čiare zadnej ulice (J. Smreka), prejazdne, s tradičným zastrešením sedlovou symetrickou strechou vo forme výrazovo evokujúcej historické stodoly nachádzajúce sa v bloku
- novostavby osádzať úrovňou prízemnia a vstupmi na úroveň terénu dvora a ulice
- pri návrhu zastrešenia novostavieb zachovávať typológiu, historicky vyvinutý tvar striech a sklony strešných rovín obdobných historických objektov v dotknutej časti bloku a na Baštovej ulici a ul. J. Smreka
- pri návrhu zastrešenia novostavby uplatniť typologicky príslušný tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín od 30 do 40° podľa druhu objektu, typu strechy a v súlade s formou zastrešenia okolitej historickej zástavby bloku
- strechy objektov radovej zástavby vzájomne oddeľovať štítovými múrmi, mierne presahujúcimi strešné roviny (š. cca 150 mm)
- zastrešenie novostavieb riešiť prednostne bez využitia a bez presvetlenia podkrovia
- prípustnosť prípadného využitia a spôsob presvetlenia podkrovia novostavieb bude predmetom individuálneho posúdenia a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu
- v prípade prípustnosti využitia podkrovia presvetlenie do verejných priestranstiev a v pohľadovo exponovaných polohách presvetlenie riešiť výhradne strešnými oknami primeranej veľkosti a počtu usporiadanými v jednom rade; presvetlenie do pohľadovo neprístupnej dvorovej časti strešnými oknami s možnosťou kombinácie s prvkom jednoduchého vikiera
- strešné terasy, loggie, združené vikiere a pod. sú nežiaduce
- konkrétny rozsah plochy zastavania a konkrétne podmienky pre osadenie a riešenie každej novostavby na vyznačenej ploche s možnosťou zastavania podľa grafického vyznačenia vo výkr. č. 3 týchto zásad budú predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu

- nová zástavba historicky nezastavaných plôch dvorov mimo vyznačených plôch s možnosťou zastavania je nežiaduca. V prípade rozhodnutia o prípustnosti takejto zástavby túto navrhnuť formou, ktorej pôdorysné založenie a priestorové usporiadanie bude vychádzať z princípov historického urbanizmu v danej časti bloku
- novostavby zadných hospodárskych objektov navrhnuť vo výraze a hmote vychádzajúcej z tradičných hospodárskych stavieb zadnej ulice (J. Smreka)
- parter na fasádach novostavieb zadných objektov orientovaných do uličného interiéru nenavrhopvať a nerealizovať
- exteriérový výraz novostavieb – vychádzať zo základného architektonického výrazu tradičnej architektúry bloku s možnosťou uplatnenia súdobých výrazových prostriedkov s dodržaním princípu zachovania kontinuity

Dvory, nádvoria, záhrady, ostatné plochy:

- vymedzenie pozemkov jednotlivých domov dreveným plotom, alebo tradičným plotom z drôteného pletiva
- dvory nezlučovať
- dvory a nádvoria nezastavovať a neprestrešovať vrátane prejazdov a priechodov
- v dvoroch a záhradách rešpektovať voľné pokračovanie prejazdu (priechodu) hlavného obytného objektu v historickej zástavbe po celej dĺžke dvora až na zadnú ulicu
- zachovať a vhodne prezentovať prípadné historické murované studne na dvoroch
- spevnenie dvorov viazať na funkčno-účelové využívanie jednotlivých dvorov, neuplatňovať romantizujúce novotvary
- plochy dvorov a ostatné plochy zachovať, regenerovať a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene
- solitérne dreviny na dvoroch uplatniť len výnimočne, v prípade priestorových možností, ako solitérne akcenty v ploche dvora mimo trasy voľného prejazdu
- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 17

Požiadavky pre blok rozľahlej parkovo upravenej plochy, mestského kultúrneho strediska a športovísk situovaný medzi riekou Poprad a bývalým mlynským náhonom vymedzený súčasnou Bernolákovou ulicou a cestou do obce Lomnička na S strane, ľavým brehom rieky Poprad na JV strane a J hranicou pamiatkovej rezervácie na J a JZ strane

Popis bloku:

- *plochu bloku tvorí parkovo upravená plocha, čiastočne so stromovými solitérmi alebo stromovými skupinami, plocha futbalového ihriska a iných športovísk plošného charakteru*

- *zástavbu bloku tvorí centrálnie situovaný objekt Mestského kultúrneho strediska (Domu kultúry) a iné drobné sprievodné technické a prevádzkové objekty športovísk, ktoré sú vyhodnotené ako objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia*
- *v bloku sa nenachádzajú objekty, ktoré by urbanisticky, priestorovo a hmotovo nerešpektovali pamiatkové hodnoty územia*
- *súčasťou bloku sú aj plochy býv., v súčasnosti zasypaných tokov mlynských náhonov*
- *plocha bloku je súčasťou regulovaného brehu koryta rieky Poprad a rezervnou plochou protipovodňových opatrení a úprav*

Požiadavky:

- zachovať, udržiavať, regenerovať a revitalizovať historicky vyvinutú objektovú skladbu, hmotové a priestorové usporiadanie a parcelačnú štruktúru špecifického bloku pamiatkovej rezervácie vrátane parkovo upravených plôch
- pre blok BL 17 okrem nižšie uvedených platia aj Všeobecné požiadavky ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť III., kap. A. týchto zásad), ako aj Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne (Časť IV. týchto zásad)

Národné kultúrne pamiatky:

- v bloku sa nevyskytujú

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia:

- zachovať, regenerovať a revitalizovať objekt Mestského kultúrneho strediska ako aj doplnkové objekty športovísk rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie
- zachovať, udržiavať a regenerovať ich pôdorysnú rozsah a hmotové riešenie vrátane zastrešenia
- nadstavba objektu Mestského kultúrneho strediska je neprípustná
- v prípade rozhodnutia o prípustnosti adaptácie a vstavby do podkrovia objektu MKS, alebo v prípade realizácie nového zastrešenia, presvetlenie podkrovia riešiť prednostne strešnými oknami a tak, aby boli minimalizované negatívne zmeny výškového a priestorového usporiadania objektu

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia:

- objekty výrazne nerešpektujúce pamiatkové hodnoty a urbanistické danosti pamiatkového územia v bloku neboli vyhodnotené a určené

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- s novou výstavbou, ani s prístavbami k existujúcim objektom na ploche bloku BL 17 sa nepočíta

Nosný systém zelene:

- zachovať plochu zelene ako celok s možnosťou jej adaptácie pre relaxačnú mestskú vybavenosť
- pri úprave vnútro areálových plôch vychádzať z poznania ich historického vývoja, sadovníckeho posúdenia a výskumu, porastovej inventarizácie a komplexného architektonicko-sadovníckeho zhodnotenia
- zachovať a rešpektovať kompozičný princíp parkovej úpravy z doby založenia t.j. prírodno-krajinárske usporiadanie a kompozíciu

- pri adaptácii plochy pre relaxačnú funkciu uprednostniť plošné stavebné štruktúry, na ploche parku je možné v nevyhnutnom rozsahu situovať doplnkové vybavenie - drobné stavby, veľkoplošná, objemovo a výškovo nadrozmerná a viacpodlažná zástavba je v tomto bloku neprípustná
- zachovať a udržiavať primerané pomery plošno-priestorovej porastovej štruktúry a ostatnej vybavenosti v kontexte k celkovej veľkosti areálu
- minimalizovať vozidlové komunikácie v areáli a odstavné plochy situovať v bezprostrednej blízkosti vjazdu do areálu
- pre spevnenie peších komunikácií uprednostniť prírodné materiály
- v polohe zaniknutého mŕtveho ramena rieky Poprad a mlynského náhonu neumiestňovať žiadne stavby ani iné vybavenie, ponechať tieto plochy ako rezervu pre obnovu vodných plôch
- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

BL 18

Požiadavky pre úzky územný blok záhrad situovaný medzi Kláštorňou ulicou (domy or. č. 6 – 19) a býv. mlynským náhonom

Popis bloku:

- *plochu bloku tvoria drobné súkromné záhradky vymedzené oplotením bez trvalej zástavby*
- *jediným stavebným objektom je drevená hospodárska stavba vyhodnotená ako objekt rešpektujúci pamiatkové hodnoty územia, ktorý nie je trvalým stavebným objektom so súpisným číslom*

Požiadavky:

- zachovať a udržiavať plochu bloku ako plochu maloplošných záhrad s pestovateľskými plochami a ovocnými drevinami bez akejkoľvek zástavby

Národné kultúrne pamiatky:

- v bloku sa nevyskytujú

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia:

- v bloku sa nevyskytujú

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia:

- drevený objekt dočasného charakteru výhľadovo odstrániť bez náhrady

Novostavby

- s novou výstavbou sa na ploche bloku BL 18 nepočíta

Nosný systém zelene:

- v celom bloku zachovať maloplošné záhrady s pestovateľskými plochami a ovocnými drevinami, alternatívne je ich možné kombinovať s okrasnou či oddychovou funkciou
- územie nezastavovať žiadnymi stavbami, ani záhradnými stavbami
- v polohe zaniknutého mŕtveho ramena ponechať plochu ako rezervu pre možnosť jeho prípadnej obnovy v budúcnosti

BL 19

Požiadavky pre blok ťažkej výroby a bývania trojuholníkového tvaru situovaný na ľavom brehu rieky Poprad vymedzený cestou do obce Lomnička na JZ strane, blokom BL 18, BL 12 a BL 13 (JV hranica zástavby historického mesta a kláštora) na SZ strane a ľavým brehom rieky Poprad pod mostom na obec Lomnička na JV strane

Popis bloku:

- *funkčne, urbanisticky a architektonicky nesúrodú zástavbu bloku tvoria areály a objekty výrobných závodov drevospracujúcej a strojárenskej prevádzky v kombinácii s čiastočne živelne vyvinutou zástavbou individuálneho bývania a pozostatok voľne usporiadaných hospodárskych objektov*
- *objekty a prevádzky bloku s výnimkou torza pôvodnej hospodárskej zástavby sú vyhodnotené ako objekty nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia a v území pamiatkovej rezervácie sú najvýraznejším narušením jej pamiatkových hodnôt*
- *stavby v bloku vymedzujú voľné a nezastavané dvory, nádvorcia, záhrady a ostatné plochy z veľkej časti vyhodnotené ako urbanisticky narušené priestory*
- *súčasťou bloku je aj plocha býv., v súčasnosti zasypaného vodného toku mlynskeho náhonu*
- *plocha bloku je súčasťou regulovaného brehu koryta rieky Poprad a rezervnou plochou protipovodňových opatrení a úprav*

Požiadavky:

- blok BL 19 je najvýraznejšou urbanistickou závadou Mestskej pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne
- v bloku sú situované urbanisticky a architektonicky z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom nevhodné obytné, výrobné a prevádzkové objekty a objekty služieb
- takmer celá plocha bloku BL 19 je vyhodnotená ako urbanisticky narušený priestor

Národné kultúrne pamiatky:

- v bloku sa nevyskytujú

Objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkového územia

- zachovať a regenerovať torzo historickej zastavovacej a funkčnej štruktúry bloku pozostávajúcej z hospodárskych stavieb (stodôl a drobných obytných objektov) a pestovateľských plôch (záhumienkov) ako príklad takmer zaniknutej vidieckej

štruktúry mimo jadra mesta v záplavovej zóne rieky Poprad bez zásadných zmien v hmotnej a priestorovej štruktúre

Objekty nerešpektujúce hodnoty pamiatkového územia, urbanisticky narušené priestory

- urbanisticky nevhodné funkcie vymiestniť bez náhrady v území do inej, vhodnejšej polohy mesta, napr. do prímestského priemyselného parku
- celý blok očistiť od nevhodných stavieb súvisiacich s nevhodnými funkciami vrátane živeľnej obytnej funkcie
- plochu bloku využiť a upraviť plochu ako protipovodňovú ochranu sídla s podružným využitím na maloplošné záhrady s pestovateľskými plochami a ovocnými drevinami, alternatívne je ich možné kombinovať s okrasnou či oddychovou funkciou
- územie nezastavovať žiadnymi stavbami, ani záhradnými stavbami
- v polohe zaniknutého mŕtveho ramena ponechať plochu ako rezervu pre možnosť jeho prípadnej obnovy v budúcnosti
- zachovať a udržiavať na ploche pobrežné porastové partie a prírodné rastlinné spoločenstvá
- konkrétne podmienky pre úpravu priestranstva bude predmetom riešenia Územného plánu mesta Podolínece a osobitných konaní krajského pamiatkového úradu o zámere stavebných úprav predmetných nehnuteľností v pamiatkovom území

Novostavby (prístavby, dostavby, nové objekty)

- s realizáciou ďalších novostavieb na území bloku BL 19 nepočíta
- určenie prípustnosti zámeru obnovy konkrétnej NKP alebo zámeru stavebných úprav objektov, priestranstiev a iných nehnuteľností bloku, ako aj určenie podmienok pre prípravu a vykonávanie tohto zámeru bude predmetom individuálneho správneho konania a rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy alebo stavebných úprav konkrétneho objektu resp. inej nehnuteľnosti v bloku v zmysle ustanovení zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

B.2. Požiadavky špecifikované na ochranu a pre využitie verejných komunikácií a verejných priestranstiev

Všeobecné požiadavky:

1. Komunikačná sieť ulíc a verejných priestranstiev v PR Podolíneec je stavebným a historickým vývojom územia jasne definovaná, fixne daná a stabilizovaná.
2. Akékoľvek zásadné zmeny v komunikačnej sieti historického jadra mesta Podolíneec sú nežiaduce.
3. Mariánske námestie ako celok je dominantným priestorom – jadrom celej komunikačnej siete pamiatkového územia.
4. Pozdĺžne línie ulíc sú v kompozícii nadradené priečnym uliciam.
5. Zachovať a regenerovať vyvinutý pozdĺžny a priečny profil jednotlivých ulíc.
6. Zachovať historicky vyvinuté výškové členenie a modeláciu terénu na všetkých uliciach.
7. Zachovať a v opodstatnených prípadoch obnoviť funkciu parteru fasád v celom rozsahu ulice.
8. Úpravu komunikácií riešiť vo väzbe na šírkové pomery ulíc:
 - oddeliť líniu pešieho chodníka pozdĺž domoradií od vozovky vhodným architektonickým prvkom (vyvýšený obrubník, líniový pás zelene, aleja a pod.),
 - v užších uliciach uprednostniť jednostranný chodník v polohe pred hlavnými fasádami resp. v úzkych uliciach nepriznávať pozdĺžnu líniu chodníka vôbec.
9. Rešpektovať niveletu jednotlivých existujúcich vstupov do objektov. Výškové rozdiely riešiť prednostne v rámci dispozície objektu.
10. Umiestnenie sezónnych terás a sedení je viazané na letnú sezónu. Konkrétne podmienky pre osadenie a riešenie terasy stanoví osobitné územné rozhodnutie stavebného úradu (na základe rozhodnutia krajského pamiatkového úradu)
11. Smerovať úpravy uličných interiérov k prezentácii a zjednoteniu istého typu vyvinutého uličného princípu prítomnosti zelene na celej ulici resp. na jej ucelenej časti v zhode s reálne vyvinutým a zachovaným stavom.
12. Mobilnú zeleň považovať za sezónnu estetizáciu uličného interiéru, minimalizovať jej rozsah a udržiavať jej vysokú kvalitu.

Požiadavky pre zachovanie, obnovu a úpravu jednotlivých námestí, ulíc a verejných priestranstiev:

Mariánske námestie , ul. Terézie Vansovej (severná časť)

Priestor obsahuje celú nezastavanú plochu Mariánskeho námestia vrátane jeho časti v uličke smerom ku Kláštoru piaristov NKP, časti priestranstva pred Domom služieb a vrátane ulice Terézie Vansovej po líniu býv. mestského opevnenia. Priestor je

vymedzený domoradiami meštianskej zástavby Mariánskeho námestia, domoradiami na ul. T. Vansovej a solitérmi na námestí.

Požiadavky:

- zachovať existujúce dispozičné členenie námestia - pešie chodníky pozdĺž domoradií na všetkých stranách námestia oddelené od vozovky obrubníkom, výškovým členením a stromovou alejou v líniových trávnikových pásoch, alebo v terénnych výsadbových misách
- vozovku priznať vo východo-západnom smere (štátna cesta I/77 Stará Ľubovňa – Poprad) do doby realizácie obchvatu a udržiavať pre využívanie motorovými vozidlami
- po realizácii obchvatu centra mesta riešiť využívanie priestoru námestia v obmedzenom dopravnom režime
- povrchové úpravy námestia riešiť dlažbou z vhodného prírodného kameňa
- povrch vozovky bez obmedzení vjazdu (štátna cesta I/77 Stará Ľubovňa – Poprad) je možné riešiť živičným povrchom
- pešie komunikácie v parkových plochách riešiť v mäkkom spevnení zavalcovanou kamennou drvinou, mlatom, dlažobnými systémami v priepustnom lôžku prípadne v ich vzájomnej kombinácii
- osvetlenie udržiavať v pozdĺžnych líniiach námestia
- vybavenie prvkami drobnej architektúry, umeleckými dielami a ostatným doplnkami udržiavať v súčasnom situovaní, primeranom rozsahu a v primeranom výraze
- pre uličný priestor námestia platia Všeobecné požiadavky pre pamiatkové územie PR Podolíneec (Časť III., kap. A.) a Všeobecné požiadavky pre využitie komunikácií a verejných priestranstiev (Časť III., kap. B.2.)

Ostatné ulice na území pamiatkovej rezervácie:

Letná ulica, Baštová ulica, ul. Jozefa Smreka, Bernoláková ulica, ul. Terézie Vansovej (južná časť), spojovacie ulice (cestné), Kláštorná ulica, Zimná ulica, spojovacie uličky (pešie)

Uvedené komunikácie na území pamiatkovej rezervácie v celom rozsahu

- zachovať a nemeniť, prípadne v niektorých častiach ulíc novosituovať vozovku v ich priebežnej stredovej línii
- podľa možností a priestorových pomerov vlastnú vozovku vymedziť
 - peším chodníkom po oboch stranách ulice oddeleným od vozovky obrubníkom
 - peším chodníkom po oboch stranách ulice oddeleným od vozovky obrubníkom v akejkoľvek kombinácii s deliacimi líniovými pásmi zelene

- v užších uliciach uprednostniť jednostranný peší chodník v polohe pred hlavnými fasádami, z druhej strany vozovky zachovať líniu zbytkových plôch zelene
 - vozovku v stredovej časti vymedziť z oboch strán zbytkovými plochami zelene
 - v úzkych uliciach nepriznávať pozdĺžnu líniu chodníka vôbec a ulicu riešiť ako zjazdový chodník v jednotnom spevnení bez priznania zbytkových postranných pásov zelene (priečne spojovacie uličky)
- prípustné sú vzájomné kombinácie vyššie uvedených princípov vymedzenia vozovky v uličnom interiéri, avšak vždy vo väzbe na vyvinutý a reálne existujúci stav v jednotlivých častiach ulíc
 - nezjednocovať úpravy uličného interiéru v celej ulici, ale akceptovať vyvinutú reálnu situáciu v jej jednotlivých častiach a usporiadať v uličnom interiéri všetky reálne danosti do esteticky hodnotného celku
 - situovanie peších chodníkov v ulici viazať na domoradie obytných domov resp. na jeho súvislejšie časti v ulici
 - akceptovať novodobé usporiadanie vozovky v uličnom interiéri v juhozápadnej časti pamiatkového územia vo väzbe na sídliskové vegetačné úpravy
 - v líniových pásoch neuplatňovať alejové výsadby ani iné prvky priestorovej porastovej štruktúry, plochy zelene v uličných interiéroch je možné riešiť výlučne plošným ozelenením
 - akceptovať historicky vyvinuté predzáhradky pred obytnými objektmi pohľadovo začlenené do interiéru ulíc v ich plošnej štruktúre, ich priestorovú porastovú štruktúru prispôsobiť pamiatkovým hodnotám územia postupným asanovaním všetkých drevín s cieľom zmeniť a udržiavať ich úpravu ako plošnú porastovú štruktúru
 - akékoľvek nové domové predzáhradky v ktoromkoľvek uličnom interiéri pamiatkového územia sú neprípustné
 - v uliciach s priznanými plochami zelene zvýšiť estetickú kvalitu a zabezpečiť permanentnú údržbu
 - povrchovú úpravu komunikácií riešiť vhodným spevnením s uprednostnením prírodných materiálov, alternatívne je možné uplatniť vhodné typy umelej dlažby
 - na zjazdné povrchy komunikácií t. j. na vozovke je možné použiť živичný povrch v tých uliciach, na ktorých sa tento povrch uplatnil už v minulosti
 - osvetlenie situovať v pozdĺžnych líniiach ulíc na predele chodníkov a vozovky
 - minimalizovať vybavenie prvkami drobnej architektúry a ostatnými doplnkami
 - pre uličné priestory pamiatkového územia platia Všeobecné požiadavky pre Pamiatkovú rezerváciu v meste Podolíne (časť III., kap. A.) a Všeobecné požiadavky pre využitie komunikácií a verejných priestranstiev (Časť III., kap. B.2.)

Požiadavky pre zachovanie, obnovu a prezentáciu systému mestského opevnenia na verejných priestranstvách:

- priebeh zaniknutých častí mestského opevnenia (zaniknuté časti hradobného múru, bašty opevnenia, priekopa, mestské brány, predbránia, mosty, barbakan a pod.) prezentovať iba v polohách funkčne a prevádzkovo poskytujúcu bezkolíznu možnosť takejto prezentácie
- zaniknuté časti mestského opevnenia prezentovať iba výberovo, prezentovať iba jeho najvýznamnejšie časti, konštrukcie a polohy
- zaniknuté časti mestského opevnenia prezentovať iba náznakovou formou, v dominantnej vývojovej etape vzniku
- existujúce, už konzervované, čiastočne zrekonštruované časti opevnenia prezentovať naďalej v tomto stave bez ďalších úprav
- existujúce, doposiaľ neobnovené časti mestského opevnenia bezpodmienečne zachovať, konzervovať, čiastočne rekonštruovať a prezentovať v dochovanom neúplne zachovanom rozsahu
- mestské opevnenie obnovovať a prezentovať výhradne na základe výsledkov archeologického a architektonicko-historického pamiatkového výskumu
- komplexná rekonštrukcia a zastrešenie bášť opevnenia ako aj celková rekonštrukcia hradby s ochodzou a jej predpršňou so strieľňami je nežiaduca
- nežiaduca je aj asanácia historicky vyvinutej prihradobnej zástavby hradbového múru
- obnova, využitie a prezentácia jednotlivých úsekov hradby a bášť je závislá na výsledkoch pamiatkového výskumu a na podmienkach rozhodnutia krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy toho-ktorého úseku opevnenia
- zasypanú priekopu mestského opevnenia v prípade možnosti žiaduce prezentovať iba ako plošnú porastovú štruktúru bez prezentácie prehĺbenia
- v prípade zachovaného úseku hradby v bloku BL 14 je prípustná aj čiastková prezentácia priekopy spolu s hradbou v jej plnom alebo náznakovom profile
- v štátnej ceste I/77 a na funkčných miestnych verejných vozovkových komunikáciách je prezentácia hradobného systému nežiaduca
- akýkoľvek zámer obnovy, stavebných úprav a prezentácie jednotlivých úsekov alebo objektov hradby a priekopy bude predmetom osobitného konania krajského pamiatkového úradu o zámere obnovy

C. Všeobecné záverečné ustanovenia

C.1. Spolupráca a účasť orgánov, organizácií a samosprávy na regenerácii pamiatkového územia

1. Za účelom zachovania, regenerácie, obnovy a prezentácie Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec je nevyhnutná úzka súčinnosť a komplexná spolupráca orgánov štátnej správy, miestnej samosprávy a verejnej správy. Najväčší podiel na zachovaní pamiatkového fondu a na regenerácii Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec prislúcha miestnym a regionálnym štruktúram – Mestu Podolíneec v spolupráci s príslušnými odbormi Prešovského samosprávneho kraja, Regionálnej a rozvojovej agentúry, inými odbornými inštitúciami a občianskymi združeniami.
2. Najdôležitejšia a najzodpovednejšia úloha pri zachovaní a regenerácii pamiatkového fondu PR v meste Podolíneec je v rukách vlastníkov národných kultúrnych pamiatok a ostatných nehnuteľností v pamiatkovom území – fyzických, resp. právnických osôb, ktorých spolupráca s miestnou samosprávou, príslušnými štátnymi orgánmi a organizáciami je základným predpokladom zachovania, obnovy a regenerácie pamiatkového fondu na území pamiatkovej rezervácie.
3. Úlohy Krajského pamiatkového úradu Prešov pri zabezpečovaní ochrany, obnovy a regenerácie PR v meste Podolíneec určuje zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (pamiatkový zákon). Krajský pamiatkový úrad je podľa § 11 ods. 1. pamiatkového zákona v prvom stupni vecne príslušným správnym orgánom, ktorý rozhoduje o právach a povinnostiach právnických osôb a fyzických osôb na úseku ochrany pamiatkového fondu, archeologických nálezov a archeologických nálezísk, ak pamiatkový zákon neustanovuje inak. Krajský pamiatkový úrad ďalej podľa § 11 ods. 2:
 - a) vykonáva štátny dohľad nad stavom, využívaním a zabezpečením ochrany pamiatkového fondu a archeologických nálezísk,
 - b) schvaľuje zásady ochrany pamiatkového územia vypracované osobou oprávnenou podľa § 35 ods. 3, vypracúva podklady súvisiace s prípravou územnoplánovacej dokumentácie pre príslušné orgány štátnej správy a územnej samospráv, spolupracuje s nimi v procese spracovania prípravnej, projektovej a reštaurátorskej dokumentácie na záchranu, obnovu a využitie kultúrnych pamiatok, pamiatkových území a archeologických nálezov a nálezísk,
 - c) poskytuje obvodným úradom na ich požiadanie, ako aj vyšším územným celkom a obciam výpisy z Ústredného zoznamu pamiatkového fondu (ďalej len “ústredný zoznam”) podľa ich územných obvodov,
 - d) usmerňuje činnosti právnických osôb a fyzických osôb pri záchrane, obnove a využívaní pamiatkového fondu, archeologických nálezov a archeologických nálezísk a poskytuje im odbornú a metodickú pomoc,
 - e) rozhoduje podľa § 24, 31 až 33, 37, 39, 42 a 43, vydáva záväzné stanoviská podľa § 30 a 32 a stanoviská podľa § 29 pamiatkového zákona,
 - f) spolupracuje pri zabezpečovaní osobitnej ochrany kultúrnej pamiatky s orgánmi štátnej správy a orgánmi územnej samosprávy v období krízovej situácie a mimoriadnej situácie a pri príprave opatrení na uvedené situácie,

- g) zabezpečuje v nevyhnutných prípadoch zabezpečuje dočasnú odbornú úschovu hnutel'ných kultúrnych pamiatok,
 - h) poskytuje obci metodickú a odbornú pomoc pri evidovaní miestnych pamätihodností obce,
 - i) dohliada na dodržiavanie pamiatkového zákona a prijíma opatrenia na odstránenie nedostatkov pri ochrane pamiatkového fondu,
 - j) ukladá pokuty podľa § 42 a 43 pamiatkového zákona .
4. Úlohy a spoluprácu samosprávneho kraja a obce so štátnymi orgánmi pri zabezpečení podmienok na zachovanie, ochranu, obnovu a využívanie pamiatkového fondu určuje zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (pamiatkový zákon). Podľa § 13 cit. zákona samosprávny kraj vo svojom územnom obvode utvára podmienky na ochranu pamiatkového fondu, vyjadruje sa k návrhom na vyhlásenie a zrušenie pamiatkových území a spolupracuje s orgánmi štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu pri záchrane, obnove a využívaní kultúrnych pamiatok a pamiatkových území. Podľa § 14, ods. 1. cit. zákona obec utvára všetky podmienky potrebné na zachovanie, ochranu, obnovu a využívanie pamiatkového fondu na území obce. Podľa § 14, ods. 2. cit. zákona obec:
- a) dbá, aby vlastníci kultúrnych pamiatok konali v súlade s týmto zákonom,
 - b) koordinuje budovanie technickej infraštruktúry sídiel s pamiatkovým územím,
 - c) spolupôsobí pri zabezpečovaní úprav uličného interiéru a uličného parteru, drobnej architektúry, historickej zelene, verejného osvetlenia a reklamných zariadení tak, aby boli v súlade so zámermi na zachovanie a uplatnenie hodnôt pamiatkového územia,
 - d) podporuje iniciatívy občanov a občianskych združení pri ochrane pamiatkového fondu,
 - e) na základe výpisov z ústredného zoznamu vedie evidenciu pamiatkového fondu na území obce.

Podľa § 14 ods. 3. pamiatkového zákona obec môže utvárať zdroje na príspevky vlastníkom na záchranu a obnovu kultúrnych pamiatok nachádzajúcich sa na území obce. Podľa § 14, ods. 4. cit. zákona obec môže rozhodnúť o vytvorení a odbornom vedení evidencie pamätihodností obce. Do evidencie pamätihodností obce môžu byť zaradené okrem hnutel'ných vecí a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce. Zoznam evidovaných pamätihodností obce predloží obec na odborné a dokumentačné účely krajskému pamiatkovému úradu; ak ide o nehnuteľné veci, predloží zoznam aj stavebnému úradu.

C.2. Aktualizácia zásad

1. Zásady ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec budú aktualizované:
 - v prípade, ak v praxi dôjde k nejasnostiam v zásadných metodických prístupoch k ochrane pamiatkového fondu na území pamiatkovej rezervácie,
 - v prípade, že zásady neurčujú, alebo určujú nedostatočne a nejednoznačne metodický prístup k zásadným okruhom ochrany, obnovy a prezentácie pamiatkového fondu na území pamiatkovej rezervácie,

- na základe zásadného rozšírenia poznania a zvýšenia úrovne vedeckých disciplín týkajúcich sa ochrany pamiatkového fondu,
 - v prípade zásadných urbanistických, architektonických, funkčných a iných zmien územia.
2. Zásady ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec je potrebné aktualizovať s optimálnou periodicitou a v potrebnom rozsahu, najmenej však raz za desať rokov.
 3. Ak na základe aplikácie pamiatkového zákona dôjde k nejasnostiam a nezrovnalostiam v metodickom postupe ochrany pamiatkového fondu pamiatkovej rezervácie z dôvodu, že tieto zásady explicitne nestanovujú konkrétny metodický postup, alebo nastane kontradiktórna interpretácia metodického postupu, v takých prípadoch metodický postup a konkrétne podmienky ochrany, obnovy a prezentácie určí Krajský pamiatkový úrad Prešov formou individuálneho správneho aktu.

C.3. Záver

Zásady ochrany Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec boli vypracované v súlade s usmernením Pamiatkového úradu SR k spracovaniu výskumnej dokumentácie pamiatkových území transformovaného na špecifické podmienky v území ako aj na dlhodobo uplatňovaný a zaužívaný prístup orgánu ochrany pamiatkového fondu v Pamiatkovej rezervácii v meste Podolíneec.

Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec sú podľa § 29 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (pamiatkový zákon) súčasťou priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom pre spracovanie územno-plánovacej dokumentácie podľa osobitného predpisu.

Zásady ochrany pamiatkového územia sú odborným dokumentom na vykonávanie základnej ochrany pamiatkového územia, ktorou orgány štátnej správy a orgány územnej samosprávy v spolupráci s vlastníkami nehnuteľností zabezpečujú zachovanie pamiatkových hodnôt v území, dobrý technický, prevádzkový a estetický stav, ako aj vhodný spôsob využitia jednotlivých stavieb, skupín stavieb a urbanistických súborov a vhodné technické vybavenie pamiatkového územia.

Časť IV.

Požiadavky na zachovanie, ochranu, rehabilitáciu, regeneráciu, obnovu a prezentáciu jednotlivých typov štruktúr a prvkov Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne

Územie Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne je v grafickej časti Zásad ochrany pamiatkového územia funkčne rozdelené na:

- národné kultúrne pamiatky
- objekty vytipované na vyhlásenie za NKP
- objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie
- objekty nerešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie
- záhrady, dvory, nádvorcia a ostatné plochy
- nosné prvky systému zelene (jestvujúce a cieľové)
- plochy s možnosťou zastavania
- komunikácie a verejné priestranstvá
- vodné toky

A. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu národných kultúrnych pamiatok (NKP)

1. Každá národná kultúrna pamiatka v pamiatkovom území predstavuje významný doklad, ktorý dokumentuje jej kultúrny, historický, architektonický, stavebný, technický, sadovnícky a iný vývoj v závislosti od času, miesta, využitia, okolností jej vzniku a vývoja spolu s pozitívnymi, ale aj negatívnymi vplyvmi a zásahmi do NKP od jej vzniku až po súčasnosť.
2. Stavebný vývoj nehnuteľných stavebných NKP v ich zásadných charakteristikách je nutné považovať za ukončený s výnimkou stavebných zásahov a prác, ktoré súvisia so základnou ochranou, údržbou, opravou, rekonštrukciou, reštitúciou, adaptáciou alebo s reštaurovaním kultúrnych pamiatok z hľadiska ochrany pamiatkového fondu (celkovo obnova) a v zmysle znenia týchto zásad prípustných stavebných a iných činností. Výnimku tvorí odstránenie, úprava či korekcia nevhodných stavebných úprav, dostavieb a nadstavieb, ktoré výrazným spôsobom negatívne ovplyvňujú pamiatkové hodnoty kultúrnych pamiatok alebo pamiatkového územia.
3. NKP možno využívať v súlade s ich pôvodnou historickou funkciou alebo s takou novou funkciou, ktorá rešpektuje pamiatkové hodnoty konkrétnej pamiatky – dispozíciu, hmotu, komunikačný systém, výškové a priestorové usporiadanie, štruktúru, výraz, skladbu, výzdobu, výbavu, pôvodnú funkciu a iné dôležité danosti a charakteristiky. Je žiaduce akceptovať iba také nové funkčné využitie NKP, ktoré

rešpektuje pamiatkové hodnoty pamiatky a ktoré nevyžaduje, alebo vyžaduje iba minimálne stavebné zásahy alebo zmeny vo výrazovej, hmotovej, materiálovej a ideovej podstate NKP.

4. Všetky pozitívne zmeny NKP realizované v čase od vzniku až po súčasnosť sú predmetom pamiatkovej ochrany. Okrem iných pozitívnych zmien je ako pozitívna zmena v ochrane pamiatkového fondu chápané čiastočné prirodzené starnutie, degradácia alebo opotrebovanie materiálov – patina, ktorá tvorí prirodzenú súčasť NKP, ak rozsah, miera a stupeň starnutia, degradácie alebo opotrebovania materiálov nepresiahne objektívnu úroveň, nad ktorú nie je jej zachovanie žiaduce.
5. Zachovať je nutné hmotnú a ideovú autenticitu NKP. Hmotnú podstatu NKP zachovať s rešpektovaním jej vierohodnej podoby, stavebného vývoja a pozitívnych stavebných premien. Nutné je zachovanie všetkých autentických hmotných konštrukcií, častí, súčastí, prvkov, povrchových úprav, znakov a vlastností NKP.
6. Chrániť a zachovať je nutné architektonické, umelecko–remeselné a remeselné artefakty a prvky, stavebné techniky, technológie, pôvodné materiály, zariadenia, povrchové úpravy a iné prvky charakteristické pre národné kultúrne pamiatky.
7. Zo zásady zachovania autenticity vyplýva neprípustnosť neopodstatneného nahradzovania časových, slohových, architektonických, konštrukčných, umeleckých, umelecko-remeselných a remeselných častí, prvkov, detailov a znakov NKP novými časťami, prvkami, detailmi a znakmi, ktoré falzifikujú autentický stavebný vývoj a slohové zaradenie pamiatky.
8. Ako základnú metódu obnovy uprednostňovať údržbu a opravu všetkých historických prvkov a súčastí NKP pred ich nahradením alebo vymenením za kópie okrem prípadov, keď rozsah a stupeň poškodenia originálu je objektívne a preukázateľne nezvratný.
9. Ak nie je možné zachovať autentickú hmotu alebo materiál historických prvkov, je nevyhnutné dodržiavať zásadu kontinuity. Pri výbere materiálu, technologického a remeselného postupu v najvyššej možnej miere dbať na zachovanie nadväznosti na pôvodný materiál, technologický a remeselný postup.
10. Pri rekonštrukcii nezvratne poškodených, narušených, alebo chýbajúcich častí konštrukcií použiť príslušný identický materiál, konštrukciu a následne aj identické povrchové úpravy nových častí.
11. Pri rekonštrukcii zaniknutých častí konštrukcií alebo stavby bez objektívneho poznania ich historickej podoby a konštrukcie je možné obnovu (náhradu) realizovať v súdobom vyjadrení s dodržaním zásady kontinuity výrazového, materiálového a technického riešenia a nadväznosti na miestne tradičné riešenia.
12. Pri realizácii obnovy, konzervácie, údržby, opravy, rekonštrukcie, dostavby, prístavby, alebo inej činnosti, pri ktorej sa zasahuje alebo vstupuje do historických prvkov a materiálov pamiatky, je nevyhnutné používať také stavebné, konštrukčné, technologické, chemické, fyzikálne, mechanické a iné postupy, procesy a materiály, ktoré nepoškodzujú historicky zachovanú hmotnú podstatu pamiatky a ktoré je možné v budúcnosti odstrániť čiastočne alebo v celom rozsahu bez úbytku pamiatkovej hodnoty a hmotnej zložky NKP.
13. Zachovať je nutné všetky historické architektonické, technické, konštrukčné, umelecké, alebo remeselné súčastí, prvky a detaily exteriéru a interiéru NKP – napr. murované konštrukcie, povrchy stien a ich výzdoba, stropy, klenby, komíny a ich

hlavice, okenné a dverné výplne, historické podlahy a dlážky, krovy, rôzne technické vybavenia, riešenia a pod.

14. Pri obnove jednotlivých konštrukcií NKP zachovať všetky ich tvaroslovné, dekoratívne a funkčné prvky – profilácia, štuková výzdoba, dekoratívne prvky, výtvarná alebo farebná povrchová úprava, historické otvory a pod.
15. Pri obnove rešpektovať historický nosný a konštrukčný systém pamiatky a pri jeho sanácii použiť taký spôsob, ktorý najviac materiálovo, konštrukčne a technologicky zodpovedá historickému stavu a ktorý zároveň minimalizuje možné negatívne vplyvy na historické súčasti NKP.
16. Rešpektovať základné komunikačné a dispozičné riešenie národnej kultúrnej pamiatky. Nové funkčné využitie prispôsobovať historickej dispozícii a iným danostiam NKP.
17. Pri komplexných obnovách NKP je ako prípravnú fázu žiaduce realizovať príslušný pamiatkový výskum. Príslušný pamiatkový výskum môže byť nariadený aj pri čiastkových obnovách (napr. obnova fasády, obnova jednotlivých priestorov predmetnej pamiatky, reštaurovanie nástennej maľby, obnova krovu a iných hodnotných historických častí a prvkov a pod.).
18. Pri obnove NKP klásť dôraz na kvalitu projektovania a kvalitu a precíznosť následnej stavebnej realizácie najmä v detaile, ktorých nezvládnutie môže veľmi negatívne ovplyvniť celkový výraz, inú podstatnú vlastnosť NKP, alebo jej celkovú prezentáciu.

A.1. Materiálová, konštrukčná, technická, remeselná, umelecko-remeselná a výtvarná skladba NKP

1. Historické materiály, stavebné konštrukcie, remeselné a umelecko-remeselné prvky NKP v pamiatkovom území sú nositeľmi pamiatkových hodnôt ako samostatné materiály, konštrukcie a umelecko-remeselné prvky, ale aj vo vzájomnom funkčnom, historickom a estetickom celku.
2. Konštrukcie, technické, remeselné a umelecko-remeselné prvky, povrchové úpravy a detaily NKP stavebného charakteru ako celku tvoria: murivá a zvislé nosné konštrukcie, stropy, klenby a iné horizontálne nosné konštrukcie, krovy, strechy, štíty, komíny, vikiere, balkóny, pavlače, loggie, schodiská, zábradlia, mreže a ostatné kovové prvky, okenné a dverné otvory a ich historické výplne, podlahy, fasády, exteriérové a interiérové omietkové a farebné vrstvy, architektonické tesané kamenárske prvky, štuková výzdoba, výtvarné diela a iné dôležité konštrukcie, časti, prvky a úpravy s pamiatkovou hodnotou.
3. Technické zariadenie NKP stavebného charakteru tvorí najmä: vykurovací systém, vetrací systém, vzduchotechnika, rozvody elektrickej energie, pitnej a úžitkovej vody, kanalizácia, odpady, zhozy, chladiarne, sušiarne, iné technické vybavenie a zariadenia a pod.
4. Skladbu a predmet ochrany nehnuteľných NKP iného ako stavebného charakteru je nutné aplikovať obdobne a primerane k vyššie uvedeným pamiatkam stavebného charakteru.
5. Vstavby do NKP stavebného charakteru je nutné vylúčiť, alebo minimalizovať na nevyhnutnú mieru. Vstavby riešiť reverzibilne, bez narušení a zásahov do historickej

podstaty objektu, v súdobom výraze rešpektujúcom pamiatkovú podstatu NKP a jej charakter. Preferovať suché a montované konštrukcie a procesy.

6. Pri obnovách historických NKP stavebného charakteru vylúčiť, alebo obmedziť na nevyhnutnú mieru monolitické železobetónové konštrukcie, rubové škrupiny, aktivované malty, materiály na báze cementu a iné súdobé nevhodné technológie a úpravy.
7. Exteriérové zateplovanie objektov NKP vrátane ich zdobených, architektonicky členených a autenticky zachovaných historických fasád, štítových stien a parcelačných stien je neprípustné.

A.1.1 Murivá a iné zvislé nosné konštrukcie

1. Základnou požiadavkou ochrany a obnovy historických murív a iných zvislých nosných konštrukcií je zachovanie ich hmotnej, konštrukčnej a materiálovej podstaty. Minimalizovať je nutné perforovanie historických murív, zväčšovanie, resp. zamurovávanie dverných, okenných, alebo iných otvorov.
2. V prípade nutnosti sanácie staticky narušených murív NKP je nutné v prípravnej fáze zabezpečiť komplexnú analýzu príčin statického narušenia a vyhodnotenie existujúceho stavu jednotlivých konštrukcií z hľadiska ich mechanickej pevnosti a stability. Pri príprave sanácie a realizácii statického zabezpečenia aplikovať taký druh technologických postupov, materiálových a technických riešení, ktorým sa zabezpečí mechanická pevnosť a stabilita objektu s minimalizovaním negatívnych vplyvov na pamiatkovú podstatu murív, iných zvislých nosných konštrukcií a na NKP ako celok.
3. Zo zásady zachovania kontinuity vyplýva prioritne použitie tradičných stavebných techník, stavebných materiálov, technologických a remeselných postupov, ktoré zodpovedajú pamiatkovým hodnotám konkrétnej NKP.
4. Pri obnove a údržbe historických murív trasovanie inžinierskych sietí a rozvodov a umiestnenie technických zariadení a prvkov navrhnuť a viesť tak, aby sa minimalizovali zásahy do historickej hmoty.
5. Zachovať hmotnú podstatu nálezových situácií v murivách a iných konštrukciách po odkrytí (otvory, ostenia, konštrukčné prvky, odľahčovacie oblúky, portály a iné prvky, historické omietkové vrstvy, drevené prvky, zruby, výtvarná výzdoba a pod) a to aj v prípade, ak nebudú prezentované.

A.1.2 Horizontálne nosné konštrukcie – ploché stropy, klenby, iné konštrukcie

1. Základnou požiadavkou ochrany a obnovy historických stropov a iných horizontálnych nosných konštrukcií je zachovanie ich hmotnej, konštrukčnej a materiálovej podstaty v čo najväčšej možnej miere.
2. Pri obnove stropov rešpektovať a regenerovať ich historickú funkciu, konštrukčný princíp, príslušnú typológiu a ich materiállovú podstatu.
3. Drevené a iné ploché stropy ako významná súčasť horizontálnych stavebných konštrukcií jednotlivých stavebno-historických období sú významným architektonickým, konštrukčným, remeselným a technickým stavebným dokumentom, ktorý je žiaduce zachovávať.

4. Klenby pamiatok ako významná súčasť murovaných horizontálnych stavebných konštrukcií jednotlivých stavebno-historických období sú rovnako ako ploché stropy významným architektonickým, konštrukčným, remeselným a technickým stavebným dokumentom, ktorý je nutné zachovávať.
5. Pri obnove stropov a klenieb zachovať všetky tvaroslovné, dekoratívne a funkčné prvky stropných konštrukcií, ako profilácia, štuková výzdoba, dekoratívne prvky, výtvarná výzdoba alebo farebná povrchová úprava a pod.. Pri rekonštrukcii nezvratne poškodených, narušených, alebo chýbajúcich častí stropov použiť príslušný identický materiál, konštrukciu a následne aj identické povrchové úpravy nových častí.
6. Zachovávať historické vetracie, svetlíkové alebo iné telesá a otvory stropov a klenieb so všetkými ich súčasťami.
7. V stropoch a klenbách je nežiaduce realizovať prierazy alebo otvory za účelom zmeny dispozície pamiatky, realizácie vertikálnych komunikácií – schodiská, výťahy a pod.
8. Pri obnove staticky narušených klenieb použiť také statické zabezpečenie, ktorého aplikácia vyžaduje minimálne stavebné zásahy do klenieb a úbytky historických materiálov klenieb. Železobetónové konštrukcie, rubové škrupiny, torkretáž a iné úpravy na báze cementu sú nevhodné.
9. Vylúčiť, alebo minimalizovať je nutné realizáciu akýchkoľvek novodobých stropných podhľadových konštrukcií pod historickými stropmi a klenbami v celej ploche stropu a klenby, alebo v ich časti.
10. Nežiaduce je sekundárne dispozičné členenie hodnotných historických zaklenutých a zastropených priestorov novodobými murovanými alebo inými priečkami.
11. Z hľadiska ochrany pamiatkových hodnôt stropných a klenbových konštrukcií je nežiaduce viesť cez stropy a klenby rozvody a potrubia a iné technicko-prevádzkové rozvody.
12. Z hľadiska prezentácie hodnotných historických stropov a klenieb je nežiaduce viesť pod stropmi a klenbami, alebo cez stropy a klenby rozvody a potrubia, klimatizačné zariadenia, alebo iné technicko-prevádzkové zariadenia, ktoré by negatívne ovplyvňovali prezentáciu týchto stropov a klenieb.
13. V prípade nemožnosti iného riešenia je rozvody a potrubia, klimatizačné alebo iné technicko-prevádzkové zariadenia žiaduce viesť pod stropmi a klenbami, alebo cez stropy a klenby, takým spôsobom a voľne v priestore tak, aby sa minimalizovali trvalé deštruktívne zásahy do klenbových konštrukcií a stropov, ako aj do okolitých murív. Zasekávanie rozvodov do murív a klenieb a okolitých murív je neprípustné; preferovať povrchové vedenie.
14. Pri výbere druhu, typu, počtu a veľkosti osvetľovacích telies zohľadňovať historickú konštrukciu, typológiu, výzdobu a iné pamiatkové hodnoty stropných konštrukcií.

A.1.3. Suterény

1. Suterény NKP v rámci pamiatkovej rezervácie predstavujú v rámci stavebných pamiatok významný, špecifický stavebno-historický a architektonický prvok a doklad jednotlivých vývojových období objektov (často najstarší), ktorý je potrebné zachovať, chrániť a prezentovať vo svojej zachovanej historickej podobe.
2. Zachovávať, obnovovať a regenerovať historické suterény, suterénne a iné podzemné priestory, ich konštrukcie, prvky, povrchové úpravy a iné historické detaily (ďalej aj

iba ako suterény) objektov NKP ako jeden z najvýznamnejších zachovaných hmotných dokladov vzniku a vývoja zástavby mesta Podolínece od počiatkov urbánneho vývoja sídla až do novoveku a ako významný predmet pamiatkovej ochrany.

3. Základnou požiadavkou ochrany a obnovy historických suterénov je zachovanie ich priestorovej, konštrukčnej a materiálovej podstaty a podoby v čo najväčšej možnej miere bez akýchkoľvek novodobých radikálnych zásahov do ich hmotnej pamiatkovej podstaty.
4. Pri obnove suterénov alebo ich častí zachovať všetky historické stavebné konštrukcie, povrchové úpravy a prvky s pamiatkovou hodnotou – materiálové zloženie a skladba murív a klenbového systému, tvar a povrchovú úpravu klenieb a murív (častokrát bez povrchovej úpravy, klenby iba s odtlačkami debnení), klenbové oblúky, niky, historické vstupy a schodiská, drevené stropy a iné prvky, vetracie otvory, podlahy a pod.
5. Zachovávať a regenerovať pôvodný historický pôdorys suterénov a minimalizovať členenie suterénov novými sekundárnymi priečkami.
6. Pri obnovách klenieb suterénov zachovávať odtlačky maltového spojiva od podporného debnenia. Je neprípustné povrchovo upravovať pôv. neomietané klenby a murivá suterénov rôznymi omietkovými systémami, cementovo-betónovým vyplňovaním ložných škár klenieb a murív, rôznymi farebnými náterovými hmotami, alebo takými nátermi alebo systémami, ktoré by mohli spôsobiť materiálú degradáciu murív a klenieb a ktoré by zároveň mohli zásadným spôsobom meniť historické vizuálne vlastnosti povrchov murív a klenieb suterénov.
7. V už nepôvodne a technicky nevhodne upravených suterénoch podľa možností rehabilitovať, obnoviť a prezentovať pôvodný stav.
8. Zachovať historické studne, žumpy, murované vylievacie kanáliky, kanalizačné stoky (chodby) a pod. situované v suterénoch pamiatok a v podzemiach na parcelách v bezprostrednej blízkosti NKP. Zabezpečiť ich ochranu, zachovanie a optimálnu prezentáciu.
9. Pri obnovách podláh suterénov vylúčiť, resp. minimalizovať použitie mokrych stavebných procesov a betónu na nevyhnutné minimum. Je nežiaduce použitie plošných monolitických betónových vrstiev a mazaní, alebo takých skladieb podláh, ktoré môžu dlhodobo negatívne ovplyvniť optimálny hydrofyzikálny režim podzemnej vody pamiatky. V suterénoch pamiatok je žiaduce zachovať pôv. hlinené podlahy bez dlažby, resp. navrhovať a realizovať difúzne reverzibilné podlahy realizované suchými procesmi, ktoré budú v budúcnosti odstrániteľné bez úbytku pamiatkových hodnôt historických suterénov.
10. Pri obnove objektov cielene vylúčiť vedenie technických rozvodov a umiestňovanie technických zariadení objektov cez alebo do historických suterénov!
11. Nevyhnutné rozvody, potrubia a iné technické zariadenia v suterénoch je neprípustné viesť v historických vertikálnych a horizontálnych stavebných konštrukciách (nie zasekané v murivách a v klenbovom systéme). Rozvody, potrubia a iné technické zariadenia je nutné trasovať a umiestňovať povrchovo, po povrchu historických stavebných konštrukcií, resp. voľne vedené v priestore. Neprípustné je zasekávať rozvody do historických murív a klenieb. Potrubia a rozvody je možné viesť v podlahách, nie však v násypoch nad klenbami.

12. Umiestňovať kotolní, strojovní prípravní úžitkových médií, rozvodní kuchýň a pod., situovať technické zariadenia a vybavenia do suterénnych priestorov je nevhodné a nežiaduce. Takého zariadenia umiestňovať do iných vhodnejších polôh v nadzemných častiach objektov, najmä v ich nových častiach.
13. Obnovovať historicky zaniknuté vstupy do suterénu z verejnej komunikácie je nežiaduce.
14. Krypty a iné podzemné priestory sakrálnych objektov zachovať s výnimkou nevyhnutného statického zabezpečenia cielene bez stavebného zásahu. Akýkoľvek plánovaný stavebný zásah, rekonštrukciu, úpravu a pod. do týchto krypt a iných podzemných priestorov je možný až po vyhodnotení výsledkov archeologického a architektonicko-historického výskumu a na základe podmienok určených v rozhodnutí krajského pamiatkového úradu.
15. Akýkoľvek zásah alebo manipulácia s výbavou a zariadením krypt a iných podzemných priestorov sakrálnych priestorov je možná výhradne na základe archeologického výskumu a iných predpísaných následných výskumov výlučne metódami archeologického výskumu!

A.1.4. Strechy

1. Predmetom pamiatkovej ochrany objektov NKP na území PR Podolíneec sú aj historické strechy. Historické strechy NKP pozostávajú z historických krovov, strešných plášťov a z takých technických, stavebných, alebo dekoratívnych prvkov, ktoré majú priamy vzťah k strechám, vyskytujú sa na strechách, alebo v priestore podkroví historických striech a sú nositeľmi pamiatkových hodnôt.
2. Predmetom ochrany historických striech je aj ich typológia, ich tradičné historické hmoty a tvary, sklony strešných rovín, proporcie a iné vzťahy vo väzbe na okolitú historickú strešnú krajinu a strešný reliéf pamiatkového územia.
3. Predmetom pamiatkovej ochrany sú aj všetky historické charakteristické prvky a detaily historických striech NKP ako sú strešné krytiny, podstrešné rímasy, dekoratívne prvky, historické strešné okienka, vetracie a osvetľovacie vikiere, nakladacie vikiere, hrotnice, historické klampiarske prvky a detaily striech, komínové hlavice, atiky a pod.
4. Konštrukčne a typologicky hodnotné strechy NKP prioritne zachovať. V prípade rozhodnutia o možnosti adaptácie podkrovia meštianskej architektúry presvetlenie podkroví do priestorov uličných interiérov riešiť výhradne strešnými oknami.
5. V prípade rekonštrukcie zastrešenia objektov NKP uplatniť typologicky tradičný tvar a spôsob zastrešenia so sklonmi strešných rovín do 35°.
6. Pri obnove historickej strešnej krytiny strechy národnej kultúrnej pamiatky preferovať údržbu alebo prekládku existujúcej historickej krytiny s jej doplnením.
7. Pri nutnosti výmeny historickej strešnej krytiny NKP použiť rovnaký druh, typ a materiál strešnej krytiny. Zachovávať tradičné druhy strešnej krytiny (podľa druhu pamiatky a preukázateľného druhu krytiny: drevený štiepaný šindel, keramická pálená krytina, medený plech veží, cementovláknité šablóny, plech strihaný do pásov a pod.).
8. V prípade nevhodne a nepôvodne rekonštruovanej krytiny reštituovať historický výraz strechy rekonštrukciou krytiny pôvodným alebo tradične používaným druhom a typom.

9. V prípade typologicky nevhodne rekonštruovanej strechy, alebo v prípade rekonštruovanej strechy s využitým podkrovím podľa možnosti pri obnove akademicky rehabilitovať a reštituovať ich pôvodné zastrešenie.
10. Pri obnove existujúcich historických striech NKP je nežiaduce meniť ich tvar, sklon strešných rovín a námetkov, výšku hrebeňa strechy a podstrešnej rímsy a ich detaily. Nežiaduce je odstraňovanie funkčných, alebo nefunkčných komínových telies a ich historických komínových hlavíc, odstraňovanie hrotníc, ozdobných mreží, kovaní, historických klampiarskych doplnkov striech a pod.
11. Pri obnove striech meštianskych domov NKP je nežiaduci akademický, ani iný tvaroslovný návrat k strechám tzv. „spišského typu“ s hrebeňom priečnym voči priečeliu s drevenými štítmí, polvalbami a podlomenicami.
12. Rekonštrukcia striech objektov NKP v tvare „manzardovej strechy“, alebo v tvare dvojspádovej sedlovej strechy je neprípustná!
13. Na strechách Kláštora piaristov NKP je žiaduca rehabilitácia tvaru zastrešenia severného krídla z obdobia pred prestavbou v 40-tych rokoch 20. stor. Architektonický prínos plochej strechy s atikou na tomto krídle kláštora je hodnotený ako negatívny.
14. Strechy všetkých sakrálnych objektov na území pamiatkovej rezervácie zachovať v existujúcom tvarovom riešení.
15. Vstavby do podkroví objektov NKP sú nežiaduce. V prípade historických striech a historických krovov je vstavba do podkrovia a akákoľvek iná adaptácia podkrovia na nové využitie neprípustná.
16. V prípade rozhodnutia o prípustnosti zámeru vstavby do podkrovia a jeho využitia podkrovie presvetliť nasledovne:
 - zo strany verejného priestranstva (námestie, ulica...) bez presvetlenia, resp. výhradne prostými oknami primeraného počtu a veľkosti, v jednom rade.
 - do vnútrobloku, dvora a pod.: strešné okná s možnosťou ich kombinácie s jednoduchými vikiermi.
 - vytváranie strešných terás, strešných átrií, vnútorných strešných dvorov, združených vikierov, strešných loggií a iných netradičných nehistorických prvkov striech je aj v prípade rozhodnutia o možnosti využitia a adaptácie podkrovia neprípustné.
17. Realizácia vstavieb do podkroví v prípade úzkych dvorových krídel, hospodárskych stavieb a takých objektov, ktorých vnútorné rozmery nevyhovujú minimálnym štandardom a požiadavkám pre realizáciu podkrovných priestorov z hľadiska ich optimálnych rozmerových parametrov je nežiaduca. Úprava a prispôsobovanie podstreší striech ako aj účelová nadstavba objektov v takýchto prípadoch je neprípustná.
18. Zachovať princíp vzájomného oddeľovania striech radovej profánnej zástavby mesta murovanými štítovými múrmi mierne presahujúcimi úroveň strešných rovín.

A.1.5. Krovy

1. Historické krovové konštrukcie objektov NKP na území pamiatkovej rezervácie predstavujú významný konštrukčný remeselný prvok objektov a sú významným

dokladom vývoja a úrovne stavebného remesla jednotlivých slohových a časových období, ktorý je potrebné zachovať, konzervovať, regenerovať a prezentovať.

2. Základnou požiadavkou ochrany a obnovy historických krovov je zachovanie ich pôvodnej autentickej hmotnej, konštrukčnej a materiálovej podstaty v čo najväčšej možnej miere vo forme tradičného podkrovia so striktným vylúčením jeho akéhokoľvek novodobého využitia!
3. Pri regenerácii a obnove krovových konštrukcií objektov NKP postupovať podľa zásady zachovania autenticity konštrukcií a prvkov s dodržaním zásady materiálovej a remeselnej continuity. Obnova a regenerácia historických krovových konštrukcií je založená na konzervácii autentických konštrukcií a prvkov. V prípade nutnosti lokálnej výmeny nezvratne poškodených prvkov a častí krovu je žiaduce použiť rovnaký materiál a remeselný postup.
4. Všetky historické krovky NKP sú predmetom pamiatkovej ochrany. Za historické krovky pre účely tohto materiálu sú považované konštrukcie realizované do 50-tych rokov 20. storočia. Predmetom ochrany je historický konštrukčný systém, stopy po spôsobe výroby prvkov prejavujúce sa na ich povrchu, tesárske značenie a samotné jednotlivé historické prvky a tesárske spoje krovových konštrukcií.
5. Konštrukčne a typologicky hodnotné krovové konštrukcie striech NKP prioritne zachovať ako historický originál.
6. Vstavba do podkrovia s historickým krovom, a vstavba, ktorej realizácia si vyžaduje odstránenie podstatnej časti historického krovu je neprípustná.
7. Vstavby do priestorov podkrovia profánnych stavieb NKP v prípade rozhodnutia o ich prípustnosti realizovať maximálne v jednom podlaží, v prípade výškovo rozmerných krovov je možná realizácia otvorenej galérie v druhej úrovni.
8. Vstavby do podkroví profánnych stavieb NKP v prípade rozhodnutia o ich prípustnosti primárne riešiť ako veľkopriestory s pohľadovo vnímateľnými krovovými konštrukciami vrátane krokiev.
9. Pri schválenej vstavbe do podkrovia vylúčiť mokré procesy a monolitické konštrukcie. Schválené vstavby technicky riešiť ako montované, „ľahké“ a reverzibilné konštrukcie.
10. Realizácia akýchkoľvek vstavieb do podkroví historických sakrálnych objektov NKP je neprípustná.

A.1.6. Parcelačné múry, parcelačné a štítové steny

1. Parcelačné múry, parcelačné a štítové steny objektov NKP v pamiatkovej rezervácii zachovať v kompaktnom stave – v murivách je nežiaduce vytváranie otvorov.
2. Pri obnove parcelačných múrov a parcelačných stien objektov NKP zohľadňovať ich utilitárnu funkciu vo vzťahu k reprezentačnej funkcii hlavných fasád NKP – povrchovú úpravu parcelačných múrov a parcelačných a štítových stien hlavných objektov a dvorových krídiel odlišiť od povrchovej úpravy hlavných fasád štruktúrou, farebným prípadne iným tradičným povrchovým odlišením.
3. Parcelačné múry je v nevyhnutných prípadoch prípustné nahradiť plotmi, drevenými stenami, alternatívne vegetačnými stenami a živými plotmi, alebo aj ich vzájomnou kombináciou

4. Exteriérové zatepl'ovanie parcelačných a štítových stien objektov NKP v pamiatkovej rezervácii je neprípustné!

A.1.7. Balkóny, pavlače, loggie

1. Zachovať, konsolidovať a regenerovať tvar, historické konštrukčné, tvaroslovné a umelecko-remeselné prvky a materiálovú skladbu historických balkónov, pavlačí, ochodzí a prípadne aj odkrytých loggií objektov NKP.
2. Nové pridávané konštrukcie ako napr. pevné prestrešenia, zateplenia, slnolamy, podhl'ady, uzatváranie a zasklievanie balkónov, pavlačí a loggií, sú neprípustné.
3. Je nevhodné vytvárať nové balkóny, pavlače a loggie na objektoch NKP bez relevantnej historickej opodstatnenosti.

A.1.8. Schodiská

1. Zachovať, regenerovať a obnovovať historické schodiskové konštrukcie ako súčasti exteriérov a interiérov objektov NKP vrátane ich konštrukčných, tvaroslovných a dekoratívnych súčastí (nosné vonkajšie a vretenové murivá, klenby nad ramenami a podestami, svetlíky, podesty a stupne alebo ich obklady, schodnice, zábradlia, madlá a pod.).
2. Zachovať pôvodnú komunikačnú funkciu schodiskového priestoru a súvisiace komunikačné prístupy, zachovať priestor schodiska (zrkadlá, podesta) v pôvodnom tvare, polohe a umiestnení.
3. Historické schodiská zachovať vo svojich pôvodných technických parametroch!
4. Nové schodiská neumiestňovať v priestoroch prejazdov objektov, v zaklenutých priestoroch, alebo v priestoroch s hodnotným plochým stropom. Pre umiestnenie nutného nového schodiska vytipovať polohu prístavby alebo dostavby NKP (novostavba), polohu novo rekonštruovanej časti NKP, alebo polohu NKP bez stropu s pamiatkovými hodnotami.

A.1.9. Zábradlia, mreže a ostatné kovové prvky

1. Zachovať zábradlia, mreže a doplnkové alebo iné dekoratívne kovové prvky ako súčasť objektov NKP (schodiskové zábradlia, okenné, dverné mreže, plátové dvere a okenice, čučky, maskaróny, držiaky na kvetináče, vlajkoslávy, akroteriony, okopníky, škrabka na obuv, konzoly svetidiel, markízy, kľučky, priezory s krytmí, kryty poštových schránok, klopadlá, hmatadlá, kovové súčasti stiech, oplotená a pod.).
2. Poškodené mreže a zábradlia a ostatné kovové prvky dopĺňať v identickom materiáli a rovnakou technológiou. Zachovať pôvodný tvar, profiláciu, členenie a farebnosť.
3. V prípade, že sa nezachovali pôvodné zábradlia, mreže a ostatné kovové prvky, nové prvky vyhotovovať na základe poznania historického kontextu a slohových analógií.

A.1.10. Výplne okenných a dverných (vstupných) otvorov

1. Zachovať, regenerovať a obnovovať historické výplne okenných a dverných otvorov ako cennú súčasť exteriéru a interiéru objektov NKP.
2. Zachovať autentickú hmotu týchto stavebných prvkov a všetkých ich častí (vrátane obloženia, kovania, kľučiek, staršieho skla, spojovacích a stužujúcich prvkov, náterov a iných povrchových úprav).
3. Uprednostniť opravu a repasáciu historických výplní okenných a dverných otvorov pred realizáciou kópií alebo novotvarov.
4. V prípade, že rozsah a stupeň poškodenia historického originálu je nezvratný, je prípustné nahradiť originál tvarovou, konštrukčnou a materiálovou kópiou.
5. Pre stavby so zachovanou klasicistickou úpravou sú v líci osadené von otváracie okná podstatnou súčasťou architektonického riešenia. Je nutné zachovať tento typ okenných otvorov a v odôvodnených prípadoch je pre objekty s klasicistickou úpravou fasád dôležitá reštitúcia zaniknutého stavu.
6. Chýbajúce výplne historických okenných a dverných otvorov vyrobiť podľa podobných hodnotných starších prvkov zachovaných na objekte a dbať o vytvorenie identickej kópie. Ak sa na budove nezachovali takéto konštrukcie je nutné vychádzať z historických a regionálnych analógií.
7. Výplne vložených a novodobých súčastí objektov NKP realizovať v súdobom vyjadrení s rešpektovaním zásady kontinuity, materiálového riešenia a výrazu.

A.1.11. Povrchové úpravy stavieb - omietky

1. Historické omietky (bez ohľadu na vek, umeleckú hodnotu, zdobnosť, kvalitu výtvarného poňatia, stupňa poškodenia) tvoria súčasť NKP, jej materiálnej, dokumentárnej a výtvarnej podstaty, čím sú predmetom pamiatkovej ochrany.
2. Pri obnove omietok dodržať podmienky technologického a remeselného spracovania materiálu. Rešpektovať výskumom, resp. z analógií doloženú skladbu materiálu, druh a podiel jednotlivých zložiek (použitých tradičných spojív a zodpovedajúcich plnív a prímiesí v štruktúre, zrnitosti a farebnosti).
3. Pri obnovách šetrne odstraňovať následky neodborných úprav, ktoré znehodnotili historickú architektúru (najmä: nepriedušné nátery, betónové vysprávky, nástreky a pod.).
4. Farebnosť omietok sa určuje na základe vyhodnotenia sondáže takto zameraného pamiatkového výskumu. V prípade, že nie je možné zistiť autentickú farebnosť, bude určujúca typická farebná úprava pre daný slohový výraz. Je neprípustná realizácia výrazne expresívnych odtieňov farieb alebo vzájomne disharmonických farebných kombinácií.
5. Chýbajúce časti štukovej výzdoby, resp. architektonických a dekoratívnych prvkov realizovať, resp. reštaurovať v pôvodnom výraze, tvare, členení a materiáli – analogicky podľa zachovaných častí.

A.1.12. Povrchové úpravy stavieb - podlahy

1. Predmetom pamiatkovej ochrany sú všetky historické podlahy objektov NKP (ich materiálová a konštrukčná skladba). Zachovať všetky typy a druhy historických podláh – drevené, keramické, keramitové, liate terazzo, kamenné alebo betónové podlahy alebo iné povrchové úpravy charakteristické pre dané obdobie a funkciu interiérového alebo exteriérového priestoru.
2. Pri obnove a regenerácii nezachovaných interiérových a exteriérových dlažieb pamiatok je potrebné postupovať pri výbere druhu podlahy – materiál, konštrukcia, typ, farebnosť, povrchová úprava, veľkosť prvkov podláh alebo dlažobného materiálu, spôsob a raster uloženia a prípadné záverečné povrchové úpravy podláh (ochranné alebo farebné nátery) na základe pamiatkového výskumu alebo jednotlivých analógií.
3. Pri obnove a rekonštrukcii vydláždených plôch exteriérov dvorových častí meštianskych domov - prejazdov, chodníkov, dláždených plôch je potrebné v maximálnej možnej miere zachovať, využiť a regenerovať historický dlažobný materiál, rovnako historickú niveletu dlažieb a terénny profil dláždených plôch a historický plošný rozsah dláždených plôch exteriérov.
4. Fragmenty zachovaných historických interiérových alebo exteriérových podláh alebo dlažieb je žiaduce vhodným spôsobom a v primeranom rozsahu zakomponovať do nových podláh alebo dlažieb za účelom prezentácie podlahového a dlažobného materiálu. Nový dlažobný alebo podlahový materiál je potrebné prispôbiť historickým materiálom, veľkosťou, spôsobom kladenia a vizuálnymi vlastnosťami.

A.1.13. Výtvarné diela, architektonické a umelecko-remeselné prvky

1. Výtvarné diela, architektonické a umelecko-remeselné prvky sú integrálnou súčasťou NKP a sú predmetom pamiatkovej ochrany.
2. Spôsob obnovy - umelecko-remeselný alebo reštaurátorský - výtvarných diel, architektonických a umelecko-remeselných prvkov sa stanoví na základe významnosti a pamiatkovej hodnoty konkrétneho diela v rozhodnutí krajského pamiatkového úradu.
3. Odbornou údržbou, stabilizáciou a konzerváciou výtvarných diel a umelecko-remeselných prvkov predchádzať ich poškodeniu, čím sa predíde rozsiahlym reštaurátorským zásahom.
4. Základnou požiadavkou pri reštaurovaní kultúrnych pamiatok a ich súčastí je fyzická záchrana výtvarných diel a umelecko-remeselných prvkov ako celku.
5. Nové materiály a zásahy, ktorými sú výtvarné diela a umelecko-remeselné prvky obnovované (reštaurované) musia byť odlišiteľné a podľa možnosti reverzibilné.
6. Na základe slohovo-formálnej analýzy, komplexnej komparácie reštaurovaného diela, umelecko-historického vyhodnotenia, posúdenia archívnych prameňov a analógií, resp. vyhodnotenia výsledkov reštaurátorského výskumu prinavrátiť v najvyššej možnej miere slohovú čistotu, ktorá bude zodpovedať obdobiu vzniku výtvarného diela.
7. Pri voľbe metodiky reštaurátorského zásahu individuálne zohľadniť možnosti realizácie technológie, stanoviť vhodnú mieru retuší pre polohu citlivého výtvarného a opticko-estetického scelenia reštaurovaných diel.

8. V odôvodnených prípadoch je možné použiť substitučnú metódu regenerácie (nahradenie iným materiálom) časti diela.
9. Výtvarné diela a umelecko-remeselné prvky zachovať na mieste, pre ktoré boli pôvodne určené. Jednotlivé časti výtvarného diela, ktoré sú jej integrálnou súčasťou nemôžu byť od neho oddelené.

A.1.14. Historická technická infraštruktúra a technické zariadenia

1. Zachovať tie historické technické zariadenia a infraštruktúru NKP, ktoré sú predmetom pamiatkovej ochrany, ako nositeľov pamiatkových hodnôt dokumentujúcich technické a stavebné riešenia doby ich vzniku.
2. Hodnotné historické technické zariadenia obnoviť a využiť pre rovnakú alebo podobnú funkciu, alebo vhodnou formou konzervovať a prezentovať ako vývojový artefakt.

A.1.15. Nová technická infraštruktúra a technické zariadenia

1. Pri obnove NKP technické zariadenia a ich rozvody (rozvodné a meracie skrine, alebo prístroje, rozvody sietí, antény, klimatizačné zariadenia, vývody vykurovacích zariadení a pod.) umiestňovať alebo viesť v takých pozíciách, ktoré zodpovedajú pamiatkovým hodnotám objektu a nárokom na primeranú pamiatkovú prezentáciu.
2. Pri obnove alebo rekonštrukcii NKP je žiaduce viesť nové rozvody prioritne po povrchu stavebných konštrukcií alebo v trasách starších rozvodov s minimalizovaním takých nových trás, ktoré by narušovali historické konštrukcie.
3. Vylúčiť, alebo cielene obmedziť na nevyhnutné minimum trasovanie nových rozvodov a umiestňovanie technických zariadení do historických suterénov.
4. Nevyhnutné rozvody, potrubia a iné technické zariadenia v suterénoch je neprípustné viesť v historických vertikálnych a horizontálnych stavebných konštrukciách (v murivách a v klenbovom systéme). Rozvody, potrubia a iné technické zariadenia je nutné trasovať a umiestňovať povrchovo, po povrchu historických stavebných konštrukcií, resp. voľne vedené v priestore. Neprípustné je zasekávať rozvody do historických murív a klenieb. Potrubia a rozvody je možné viesť v podlahách, nie však v násypoch nad klenbami.
5. Umiestňovať kotolne, strojovne, prípravne úžitkových médií, rozvodne, kuchyne a pod., situovať technické zariadenia a vybavenia do priestorov historických suterénov je nevhodné a nežiaduce. Takého zariadenia umiestňovať do iných vhodnejších polôh v nadzemných častiach objektov, najmä v ich nových častiach.
6. Pri projektovaní a realizovaní technických rozvodov minimalizovať prieryzy v historických murivách. Je neprípustné viesť trasy technických rozvodov v historických kamenných článkoch ostení, okien, schodísk, sedílií a iných kamenných architektonických prvkov a v polohách s umeleckou, alebo umelecko-remeselnou výzdobou..
7. Technické vybavenie objektov NKP sústreďovať do polôh s najnižšou pamiatkovou hodnotou! Technické a hygienické vybavenie a prevádzky s mokkými procesmi sústreďovať, zlučovať a situovať vertikálne v polohách nad sebou.

8. Technické zariadenia a rozvody povrchovo upraviť tak, aby nevznikali rušivé farebné kontrasty s okolitými časťami kultúrnej pamiatky (farba stien, podláh, kamenného muriva v suterénoch a podobne).
9. Pri obnove NKP sú vylúčené všetky typy pre pamiatkové územie nadrozmerných, spoločných a verejných energetických systémov, nosičov a stavieb, najmä fotovoltických systémov, veterných rotorov, prenosových sústav, zariadení informačných technológií, klimatizačné sústavy, tzv. Thrombeho steny a pod.

A.1.16. Odvodňovanie objektov

1. Sekundárne negatívne stavebné zásahy do NKP zapríčiňujúce nedostatočné vetranie, alebo zvýšené vlhnutie murív, klenieb, fasád, alebo celých priestorov je potrebné odstrániť alebo upraviť tak, aby sa docielil optimálny stav - odstrániť súvislé betónové vrstvy v suterénoch, nevhodné obklady stien, nevhodné cementové omietky a nástreky, rôzne chyby klampiarskych a stavebných detailov spôsobujúcich zatekanie dažďovej vody, poruchy technických rozvodov, rôzne nesprávne realizované odvodňovacie systémy a pod.
2. Pri navrhovaní sanačných opatrení preferovať tradičné riešenia, postupy a materiály.

A.1.17. Fasády

1. Zachovať fasády NKP ako ucelené architektonické kompozície, ktorých súčasťou je architektonické členenie a umelecko-remeselné prvky (sochárska, štuková a maliarska výzdoba a pod.). Analytickú prezentáciu výsledkov pamiatkového výskumu uplatniť len v odôvodnených prípadoch.
2. Zachovať, regenerovať a obnovovať historickú podstatu fasády a parteru objektov NKP (hmotnú aj estetickú), najmä: slohový výraz z poslednej ucelenej vývojovej etapy, členenie, rytmizáciu, osovosť, gradáciu, akcenty, tvaroslovie, tektoniku, proporcie plôch, veľkosť otvorov, kompozičné vzťahy, umeleckú výzdobu a architektonickú výbavu a pod.
3. Zachovať, regenerovať a renovovať autentickú hmotu historických okien, dverí, vrát, výkladov, okeníc, mreží a pod. Zmeny osadenia výplní (brán vjazdov, vstupných dverí, okien...) a utilitárne stavebné úpravy ostenia sú nežiaduce prípustné výnimočne len v špecifických a odôvodnených prípadoch. Pri obnove fasád je nutné preferovať tradičné materiály, tradičné technológie, techniky a postupy.
4. Pri obnovách fasád NKP odstraňovať následky nevhodných stavebných úprav (nevhodné otvory, nevhodné výplne otvorov, nepriedušné nátery, betónové vysprávky a nástreky, nevhodné novodobé obklady parterov a soklov a pod.)
5. Farebnosť fasád objektov NKP určovať na základe vyhodnotenia výsledkov sondáže takto zameraného pamiatkového výskumu. V prípade, že nie je možné zistiť autentickú farebnosť, je určujúca typická farebná úprava pre daný slohový výraz v harmónii s farebnosťou okolitých fasád.
6. Zatepl'ovanie fasád objektov NKP je neprípustné!

B. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu objektov vytipovaných na vyhlásenie za NKP a objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty Pamiatkovej rezervácie Podolíneec

1. Objekty vytipované na vyhlásenie za NKP a objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia svojim pôdorysným založením, výškovým a priestorovým usporiadaním a výrazom exteriéru spoluvytvárajú historickú urbanistickú štruktúru pamiatkového územia PR Podolíneec, ktorá je ako celok predmetom pamiatkovej ochrany.
2. Pri úpravách nehnuteľností vytipovaných na vyhlásenie za NKP a objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty územia platia požiadavky z *Časti IV., kapitoly A Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu NKP*, ktoré sa vzťahujú najmä na objemové členenie, výškové usporiadanie a architektonické riešenie exteriéru predmetných objektov. Uvedené požiadavky sa vzťahujú aj na významné historické konštrukcie, architektonické a technické prvky, ako aj na povrchové úpravy a umeleckú výzdobu povrchov stien interiéru týchto objektov s výraznou pamiatkovou hodnotou.
3. Neopodstatnené účelové asanácie objektov vytipovaných na vyhlásenie za NKP a historických objektov rešpektujúcich pamiatkové hodnoty územia sú neprípustné.

C. Požiadavky na úpravu objektov nerešpektujúcich pamiatkové hodnoty Pamiatkovej rezervácie Podolíneec

1. Objekty nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia svojim pôdorysným založením alebo výškovým a priestorovým usporiadaním prípadne výrazom exteriéru narušajú historickú urbanistickú štruktúru pamiatkového územia PR Podolíneec. Tieto objekty zväčša nerešpektujú historickú zastavovaciu schému, ktorá je predmetom pamiatkovej ochrany pamiatkového územia PR Podolíneec.
2. Požiadavky pre úpravu objektov nerešpektujúcich pamiatkové hodnoty územia sú uvedené v časti III., kapitole A, ods. A4, bod 3.
3. Každú úpravu rušivej nehnuteľnosti je potrebné posudzovať individuálne v kontexte okolitej časti pamiatkového územia, konkrétneho rušivého parametra nehnuteľnosti, rozsahu zámeru úpravy a podobne.

D. Požiadavky na úpravu záhrad, dvorov, nádvorí a ostatných plôch

1. V optimálnom rozsahu zachovať a regenerovať funkciu dvorov a záhrad – plochy dvorov, nádvorí a ostatných plôch zachovať, obnoviť a udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene.
2. Plochy záhrad, nádvorí a ostatných plôch neprestrešovať.

3. Pri obnove, rekonštrukcii vydláždených plôch exteriérov dvorových častí meštianskych domov - prejazdov, chodníkov a ostatných spevnených plôch je potrebné v maximálnej možnej miere zachovať, využiť a regenerovať historický materiál, rovnako historickú niveletu spevnení a ich historický terénny profil a plošný rozsah.
4. Fragменты zachovaných historických exteriérových dlažieb je v odôvodnených prípadoch žiaduce vhodným spôsobom a v primeranom rozsahu zakomponovať do nových dlažieb za účelom prezentácie. Nový dlažobný alebo podlahový materiál je potrebné prispôbiť historickým materiálom, veľkosťou, spôsobom kladenia a vizuálnymi vlastnosťami.
5. Pri obnove, rekonštrukcii a iných úpravách záhrad, nádvorí a ostatných plôch dvorových častí meštianskych domov je vylúčená realizácia, resp. osadenie všetkých typov výškovo a plošne nadrozmerých, spoločných a verejných energetických systémov, nosičov a stavieb, najmä fotovoltaických systémov, veterných rotorov, prenosových sústav, zariadení informačných technológií a pod.

E. Požiadavky na zachovanie, ochranu, úpravu a údržbu nosných prvkov systému zelene (jestvujúce a cieľové)

V súlade s úplným znením Vyhlášky Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky č. 79/1996 Z. z. z 8. februára 1996, ktorou sa vykonáva zákon Národnej rady Slovenskej republiky o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) ako vyplýva zo zmien a doplnení vykonaných vyhláškou č. 72/1997 Z. z., vyhláškou č.533/2001 Z. z. a vyhláškou č. 647/2004 Z. z. je zeleň v svojej druhovej skladbe nehnuteľnosťou a v Pamiatkovej rezervácii Podolíneec sa na jej úpravu vzťahujú príslušné ustanovenia pamiatkového zákona.

E.1. Požiadavky pre prítomnosť a úpravu zelene v pamiatkovom území

1. Priznať zeleni pri zásahoch do urbanistickej štruktúry pamiatkového územia vývojom získané miesto a postavenie.
2. Udržiavať a uplatňovať zeleň ako doplnkový prvok vyvinutej urbanistickej schémy a pri obnove rešpektovať jej hmotovú podriadenosť architektúre.
3. Rešpektovať tie vývojové vstupy do systému zelene, ktoré doň priniesli pozitívny estetický efekt a negatívne zásahy eliminovať.
4. Považovať plošnú aj priestorovú porastovú štruktúru za špecifický kompozičný prvok živej podstaty, narastajúci a odumierajúci, ale obnoviteľný, v súlade s Florentskou chartou.
5. Zohľadniť pri obnove zelene základný fakt, že plnohodnotné uplatnenie jednotlivých drevín v ploche aj v priestore je dosiahnuteľné len v časovo dlhodobom horizonte.
6. Uprednostniť pri výsadbách v pamiatkovom území dreviny domáceho pôvodu a z cudzokrajných len tie, ktorých vzhľad a tvar je domácim druhom podobný.

7. V sadovníckych úpravách uprednostňovať listnaté dreviny pred ihličnatými drevinami, ihličnaté dreviny uplatniť len výberovo.
8. Udržiavať proporčné pomery porastovej štruktúry a architektúry a trvalo ich zabezpečiť výberom vhodných rastlinných druhov do výsadiieb pri obnove, pravidelnou údržbou a starostlivosťou.
9. Smerovať zásahy do systému zelene pamiatkového územia tak, aby sa zachovala vyvinutá a existujúca vzájomná kombinácia mestotvorných foriem a vidieckeho typu ozelenenia.
10. Zvýšiť a trvalo zabezpečiť systematickú údržbu všetkých parkovo upravených plôch a prezentovať okrem iných funkcií aj estetické pôsobenie zelene v zastavanom území.

E.2. Zeleň uličných interiérov

1. Smerovať úpravy uličných interiérov k prezentácii a zjednoteniu istého typu vyvinutého uličného princípu prítomnosti zelene na celej ulici resp. na jej ucelenej časti v zhode s reálne vyvinutým a zachovaným stavom.
2. Zachovávať a obnovovať alejové výsadby a líniové pásy v uličnom pôdoryse a nenahrádzať ich inými sadovníckymi formami.
3. Prinavrátiť v dôsledku zvýšeného ataku dopravy zaniknuté aleje do uličného interiéru v historicky dokladovaných polohách.
4. Udržiavať uličné aleje v identických pozdĺžnych líniách s možnosťou prispôsobenia a uvoľnenia rytmu výsadby jednotlivých stromov danostiam územia a architektúry.
5. Tvarovať koruny alejových stromov každoročným rezom a nenahrádzať ich novodobou varietnou skladbou.
6. Ponechať prirodzený tvar korún ostatných stromových drevín v uliciach.
7. Počítat' pri obnove alejí s líniovými priepustnými pásmi resp. s inou priepustnou plochou ako s prirodzenou podnožou pre stromové jedince.
8. Priebežne udržiavať jednotlivé alejové stromy bez kmeňového obrastu, udržiavať podchodnú výšku podkorunia alejových stromov a zabezpečiť dostatočné podmienky pre zdravý rozvoj jednotlivých drevín v uličných interiéroch.
9. Uplatňovať pri výmene stromov identické druhy drevín v zhode s pôvodnou druhou skladbou z doby ich založenia, v nevyhnutných prípadoch ich nahradiť drevinami habituálne podobnými.

E.3. Zeleň dvorov, nádvorí a záhrad

1. Vychádzať pri úprave dvorov, nádvorí a záhrad z historického vývoja a funkčno-účelového princípu uplatnenia zelene.
2. Rešpektovať v dvoroch, nádvoriach a záhradách voľné priame pokračovanie prechodových alebo prejazdových chodieb objektov.
3. Prispôbovať a v primeraných pomeroch udržiavať istú premenlivosť úprav dvorov, nádvorí a záhrad vo väzbe na ich konkrétne aktuálne využívanie.
4. Nezastavovať plochy dvorov, nádvorí a záhrad zástavbou a zachovať jej komplexné plošné a priestorové zastúpenie v urbanistickej štruktúre pamiatkového územia.

5. Uplatniť pri úpravách dvorov, nádvorí a záhrad vyvážené pomery v plošných parametroch aj priestorových objemoch vždy vo väzbe na konkrétny architektonický objekt a jeho bezprostredné okolie.

E.4. Zeleň areálov

1. Zachovať a udržiavať pri úpravách areálov primerané pomery plošnej a priestorovej porastovej štruktúry.
2. Zachovať a uplatňovať pri obnovách kompozičný princíp z doby ich založenia resp. modifikovať ho len v nevyhnutnom rozsahu.
3. Pri obnove počítat' s maximálnym rešpektovaním všetkých hodnotných drevín.
4. Nevnášať prebytočnú porastovú hmotu do blízkosti stavebných konštrukcií architektonických objektov.
5. Pri obnove vždy vychádzať z poznania ich historického vývoja, sadovníckeho výskumu, porastovej inventarizácie a komplexného architektonického zhodnotenia.
6. Priznať výrazové prostriedky sadovníckych úprav areálov podľa doby ich založenia.
7. Neuplatňovať historizujúce prvky v novodobých areáloch a naopak nevnášať novodobé výrazové prostriedky do stabilizovaných historických kompozícií.

E.5. Samostatné parkové dispozície

1. Rešpektovať pri obnove parkových dispozícií a malých sadovníckych úprav ako východiskový základ kompozičný princíp z doby ich založenia.
2. Pri čiastkových zásahoch prihliadať na skutočnosť, že ide o jeden kompozičný celok.
3. Pri adaptáciách malých parkových dispozícií a samostatných kompozičných celkov doprovodnej zelene vychádzať z poznania ich historického vývoja, sadovníckeho výskumu, porastovej inventarizácie a komplexného architektonického zhodnotenia.
4. Vnášať do pôvodných kompozičných celkov zelene pri ich prispôbovaní zmeneným užívateľským nárokom len novotvary v neutrálnom tvarosloví.

E.6. Nosné prvky systému zelene

1. Zachovať, udržiavať a obnovovať nosné prvky systému zelene pamiatkového územia.
2. Za nosné prvky systému zelene považovať tieto charakteristické porastové štruktúry pamiatkového územia:
 - parkovú úpravu v centrálnej polohe Mariánskeho námestia,
 - uličné aleje a plošné líniové pásy na Mariánskom námestí,
 - sadovnícka úprava v plošnej a priestorovej štruktúre areálu Kláštora piaristov NKP,
 - sadovnícka úprava a plochy zelene v najzápadnejšom cípe pamiatkového územia s Kaplnkou sv. Jána Nepomuckého NKP,
 - plošno-priestorové prvky dvorov a záhrad v pamiatkovom území,
 - doprovodné zelené plochy viazané na fortifikačný systém,
 - zbytkové líniové plochy zelene v uliciach,

- ľavobrežné plošné a priestorové vegetačné prvky rieky Poprad a jej prítokov a zaniknutých ramien.

F. Požiadavky na realizáciu novostavieb

F.1. Základné požiadavky

1. Hlavnou požiadavkou pre novostavby v pamiatkovom území je zásada kontinuity - architektonické riešenie novostavieb musí rešpektovať a vychádzať z historicky vyvinutých materiálových, architektonických a urbanistických štruktúr a vzťahov daného urbánneho prostredia.
2. Zásada kontinuity nevyklučuje koexistenciu modernej a historickej architektúry za predpokladu, ak je medzi nimi zachovaný základný formálny súlad a základné architektonicko – urbanistické vzťahy.
3. Novostavba v pamiatkovom území musí byť nositeľom takých architektonických kvalít, ktoré budú prínosom pre dané prostredie a budú ho dlhodobo pozitívne zhodnocovať.
4. Nevyhnutným predpokladom priaznivého začlenenia novostavby do existujúceho urbánneho prostredia je jej primerané hmotové riešenie.
5. Novostavba v pamiatkovom území musí rešpektovať a zohľadňovať výškovú gradáciu okolitých a susedných objektov.
6. S hmotovým riešením novostavby je potrebné zosúladiť architektonické riešenie fasády – kompozícia, materiál, farebnosť a pod. Architektonické riešenie novostavby by malo byť v harmonickom, formálnom a logickom súlade s hmotným a dispozičným riešením novostavby.
7. Pri realizácii novostavieb nevyhnutné technické zariadenia na exteriérovom plášti a zastrešení stavby a ich rozvody (rozvodné a meracie skrine alebo prístroje, rozvody sietí, antény, klimatizačné zariadenia, vývody vykurovacích zariadení a pod.) umiestňovať alebo viesť v takých pozíciách, ktoré rešpektujú pamiatkové hodnoty Pamiatkovej rezervácie Podolíneec a nárokom na ich primeranú pamiatkovú prezentáciu.
8. Pri realizácii novostavieb v pamiatkovom území sú nežiaduce všetky typy energetických systémov a stavieb, negatívne narúšajúce prostredie, chránené pohľady v interiéri pamiatkového územia a uličný interiér pamiatkového územia, najmä fotovoltické systémy, solárne kolektory na prípravu TÚV, tzv. Thrombeho steny, malé veterné rotory a pod. Toto obmedzenie sa nedotýka prenosových sústav, ani informačných technológií, ktoré sú nevyhnutné pre riadny chod pamiatkového územia.
9. Dočasné stavby umiestnené v pamiatkovom území nesmú svojim architektonickým stvárnením, objemovými a výškovými parametrami, vzhľadom alebo funkciou znehodnocovať prostredie Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec.

F.2. Strechy a presvetlenie podkrovných priestorov

1. Vhodný tvar strechy novostavieb v Pamiatkovej rezervácii v meste Podolíneec musí dôsledne vychádzať z urbanistického a historického kontextu strešnej krajiny historickej zástavby, musí architektonickým a urbanistickým spôsobom zhodnocovať okolitú strešnú krajinu a nesmie pôsobiť rušivo – svojim objemom, výškou, proporciami, typológiou a strešnou krytinou.
2. Pri návrhu zastrešenia novostavieb preferovať typologicky tradičný tvar a spôsob zastrešenia objektov so sklonmi strešných rovín do 40°.
3. Pri navrhovaní druhu a rozsahu presvetlenia podkrovia vychádzať z priestorových parametrov strechy a plošných parametrov strešných rovín rovnako a tiež aj zo širšieho architektonického a urbanistického kontextu. Veľký počet strešných okien a vikierov, do plochy strechy zapustené terasa, alebo loggia a iné novodobé netradičné presvetľovacie prvky, alebo ich vzájomná kombinácia sú nežiaduce. Dbať na primeranú veľkosť strešných okien, alebo vikierov vo vzťahu k strešným rovinám a strechám.
4. Presvetlenie podkroví novostavieb do priestorov uličných interiérov riešiť výhradne strešnými oknami.

F.3 Kompozícia priečelia novostavby

1. Hlavnú fasádu situovanú do verejného priestranstva je nutné považovať za najreprezentatívnejšiu architektonickú súčasť novostavby. Architektonické riešenie musí rešpektovať a zohľadňovať reprezentatívnu funkciu hlavnej fasády a tiež architektonické riešenia historických fasád susedných objektov.
2. Dvorové fasády novostavieb situované do dvora, resp. do vnútrobloku je nutné riešiť v jednoduchom tvarosloví bez neopodstatneného členenia, akcentov a zvýrazňovania ich častí.
3. Fasády parcelačných múrov novostavieb a štítové steny novostavieb riešiť bez otvorov.
4. Neumiestňovať do verejných priestranstiev hlavných fasád ako aj dvorových fasád novostavieb architektonické prvky, ktoré sú v historickom území Pamiatkovej rezervácie Podolíneec cudzorodé a pôsobia rušivo.

F.4. Materiálová a tvaroslovná regulácia novostavieb

1. Pri výbere použitých materiálov pri novostavbách na území Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec uprednostniť tradičné stavebné materiály pred novodobými.
2. Rovnako je nežiaduce aplikovať historické materiály na takých častiach stavieb a v takých architektonických a stavebných súvislostiach, v ktorých sa v minulosti na území PR Podolíneec nevyskytovali.
3. Pri posudzovaní stavebných materiálov novostavby je nutné posudzovať každú novostavbu samostatne s dôrazom na kontext zastavovaného miesta s už existujúcou okolitou historickou zástavbou.

4. Použitie materiálov s výstrednou povrchovou úpravou je nežiaduce. Nevhodné sú plastové dielce, obklady z betónových tvárnic, režné murivo, keramické exteriérové obklady, kovové obkladové šablóny, veľkoplošné presklenia a pod.
5. Pri výbere farebnosti fasád novostavieb na území PR Podolíneec je nutné zohľadňovať historickú farebnosť okolitých pamiatok a nehnuteľností tak, aby nevznikali disharmonické farebné vzťahy. Nežiaduce sú výrazne expresívne tóny fasádnych náterov.
6. Doplnky priečelia novostavieb v PR Podolíneec reklamné zariadenia, štátne a firemné znaky, názvy orgánov a inštitúcií, firemné tabule, rôzne výtvarné diela, informačné označenia budov a pod. by mali byť umiestňované tak, aby nerušili architektonickú kompozíciu priečelia a jeho významné detaily. Je žiaduce uplatnenie tradičných materiálov a foriem.
7. Nasvetľovanie fasád novostavieb je nežiaduce.

G. Uličný interiér

Uličný interiér predstavuje komunikačná plocha jednotlivých ulíc vymedzená fasádami objektov, oplotením... Jeho súčasťou je uličný parter, povrchy komunikácií a verejných priestranstiev, prvky zelene v uličnom interiéri, uličné osvetlenie, prvky drobnej architektúry a ostatného vybavenia, umelecké artefakty, informačné, reklamné a propagačné zariadenia, sezónne terasy a sedenia, technické zariadenia a pod.

G.1. Požiadavky pre zachovanie, údržbu a regeneráciu uličného parteru

1. Zachovať, udržiavať a regenerovať stvárnenie uličných fasád historických objektov s typickou osovosťou okenných a vstupných otvorov, architektonickým a výtvarným riešením, rytmom, tektonikou, výplňami otvorov a pod.
2. Pri regenerácii uličných fasád historických objektov rešpektovať pozitívne zmeny v priebehu vývoja jednotlivých stavieb a neobnovovať zaniknuté prvky bez väzby na architektonický celok.
3. Parter nevytvárať v neodôvodnených polohách. Uličný parter je neprípustný na hospodárskych stavbách v pamiatkovom území.
4. Pri novostavbách vychádzať zo základných princípov riešenia parteru vyvinutých v konkrétnej časti pamiatkového územia, pričom architektonický výraz parteru má reprezentovať dobu vzniku novostavby.
5. Oplotenie vymedzujúce parcelu na uličnej čiare tvorí uličný parter.
6. Zachovať a udržiavať historické oplotenia v ich originálnej podobe, resp. obnoviť ich v identických tvaroch, materiáloch a farebnosti.
7. Nové vymedzenia parciel na uličnej čiare riešiť tradičným spôsobom pre danú časť pamiatkového územia (plný omietaný múr, plotové výplne na podmurovke, latkový drevený plot, pletivo...). Drôtené pletivo považovať za akceptovateľné, ale zväčša dočasné riešenie vymedzenia pozemku.

G.2. Požiadavky pre regeneráciu povrchov komunikácií a verejných priestranstiev

1. Pri povrchových úpravách spevnení komunikačnej siete a verejných priestranstiev prihliadať na účel využitia (vozovka, pešie plochy).
2. Pri dláždených plochách uplatňovať prírodné materiály, tradičné spôsoby kladenia, raster, tvar, veľkosť a pod..
3. Povrch vozoviek určených pre motorovú dopravu je alternatívne možné s ohľadom na osobitné nároky realizovať aj z iných ako tradičných materiálov (napr. živičný povrch).
4. Každá historická dlažba je pamiatkovou hodnotou pamiatkového územia.
5. Zachovať a regenerovať vyvinutý pozdĺžny a priečny profil jednotlivých ulíc.
6. Minimalizovať situovanie a rozsah technickej infraštruktúry v spevnených povrchoch, v nevyhnutných prípadoch ich vizuálne eliminovať.

G.3. Požiadavky pre regeneráciu zelene v uličnom interiéri

1. Smerovať úpravy uličných interiérov k prezentácii a zjednoteniu istého typu vyvinutého uličného princípu prítomnosti zelene na celej ulici resp. na jej ucelenej časti v zhode s reálne vyvinutým a zachovaným stavom
2. Zachovávať a obnovovať alejové výsadby a líniové pásy v uličnom pôdoryse a nenahrádzať ich inými sadovníckymi formami.
3. Prinavrátiť v dôsledku zvýšeného ataku dopravy zaniknuté aleje do uličného interiéru v historicky dokladovaných polohách.
4. Udržiavať uličné aleje v identických pozdĺžnych líniiach s možnosťou prispôsobenia a uvoľnenia rytmu výsadby jednotlivých stromov danostiam územia a architektúry.
5. Tvarovať koruny alejových stromov každoročným rezom a nenahrádzať ich novodobou varietnou skladbou .
6. Ponechať prirodzený tvar korún ostatných stromových drevín v uliciach.
7. Počítať pri obnove alejí s líniovými priepustnými pásmi resp. s inou priepustnou plochou ako s prirodzenou podnožou pre stromové jedince.
8. Priebežne udržiavať jednotlivé alejové stromy bez kmeňového obrastu, udržiavať podchodnú výšku podkorunia alejových stromov a zabezpečiť dostatočné podmienky pre zdravý rozvoj jednotlivých drevín v uličných interiéroch
9. Uplatňovať pri výmene stromov identické druhy drevín v zhode s pôvodnou druhou skladbou z doby ich založenia, v nevyhnutných prípadoch ich nahradiť drevinami habituálne podobnými.
10. Minimalizovať uplatnenie mobilnej zelene.

G.4. Požiadavky pre uličné osvetlenie

1. Osvetlenie a nasvetlenie uličných interiérov je primárne funkčno-účelovým prvkom a svojim stvárnením je estetickým doplnkom ulice.
2. Osvetlenie je možné situovať:

- na stĺpoch v línii na predele chodníkov pozdĺž domoradií a vozovky,
 - ako konzolové svietidlá na fasádach v úzkych uliciach.
3. Realizáciu prvkov verejného osvetlenia – druh, typ, veľkosť, tvar, materiál a iné podstatné charakteristicky prispôbiť danostiam jednotlivých ulíc.

G.5. Požiadavky na prvky drobnej architektúry a ostatného vybavenia

1. Prvky drobnej architektúry a ostatného vybavenia (stánky, telefónne búdky, picie fontánky, lavičky, koše, informačné zariadenia, stojany na bicykle, nádoby mobilnej zelene...) uplatniť ako dotvárajúce prvky uličného interiéru.
2. Pri návrhu prvkov drobnej architektúry vychádzať z tradičných tvarov, foriem, materiálov a ich farebnosti (kameň, drevo, kov, sklo...).
3. Na všetkých prvkoch drobnej architektúry uplatniť princíp originality.
4. Pri situovaní prvkov drobnej architektúry v uličnom interiéri prihliadať na ich funkčnosť a ich rozsah minimalizovať.

G.6. Požiadavky pre zachovanie existujúcich a umiestnenie nových umeleckých diel a artefaktov

1. Sochy, plastiky, pomníky, pamätníky a ostatné umelecké diela a artefakty uplatniť ako dotvárajúce prvky uličného interiéru.
2. Historické umelecké diela a artefakty sú súčasťou autentického obrazu sídla a sú predmetom ochrany pamiatkového územia.
3. Pri novotvaroch uplatniť princíp originality diela.

G.7. Požiadavky pre umiestnenie informačných, reklamných a propagačných zariadení

1. Informačné, reklamné a propagačné zariadenie umiestnené na pamiatke a nehnuteľnosti v pamiatkovom území musí zohľadňovať architektonický a estetický výraz objektu - základné členenie priečelia a jeho významné detaily⁵ (vstupné portály, rímsy, pilastre, balkónové zábradlia).
2. Informačné, reklamné a propagačné zariadenia riešiť na vysokej umelecko-remeselnej a výtvarnej úrovni s uprednostnením originálnych stvárnení.
3. Umiestnenie reklám, označenia prevádzok a informačných zariadení je neprípustné:
 - na strechách objektov
 - na architektonicky hodnotných fasádach,
 - na vyšších poschodiach fasád objektov nad úrovňou parteru,
 - na výtvarných dielach,
 - na zábradliach balkónov a loggií,
 - na technických nosičoch v interiéri mesta
 - v okenných a dverových výplniach otvorov,

⁵ § 55 odsek 3) vyhlášky MŽP č. 532/2002 Z. z.

- v polohách, ktoré obmedzujú pohľad na architektúru objektov, alebo na ich hodnotné časti,
 - v polohách a na objektoch, s ktorými reklama, označenie prevádzky a informačné zariadenie nesúvisí,
 - na historických hospodárskych budovách, na sakrálnych a fortifikačných stavbách a v ich areáloch.
4. Veľkorozmerné plošné tabuľové reklamy a plošné reklamy krabicového typu sú na historických objektoch neprípustné, na ostatných objektoch nežiaduce.
 5. Reklamné nápisy a logá maľované priamo na hlavnú fasádu objektov sú prípustné len v ojedinelých a opodstatnených prípadoch.
 6. Označenie predajní realizovať prioritne formou nápisov zo samostatných písmen, umiestňovaných nad výkladmi a vstupmi do objektu. Vhodné sú aj priestorové reklamy situované vo výkladoch. Veľkosť reklám a kompozičné usporiadanie musí rešpektovať proporcie parteru a fasády.
 7. Pri situovaní viacerých prevádzok v jednom objekte vypracovať ucelenú koncepciu reklám a označení umiestnených na uličnej fasáde formou združeného nosiča a pod..
 8. Na národných kultúrnych pamiatkach a na nehnuteľnostiach v pamiatkovom území s niekoľkými prevádzkami:
 - na fasáde situovať len jeden nápis formou samostatných písmen,
 - pre ostatné prevádzky v objekte označenie riešiť vývesným štítom, resp. združeným vývesným štítom. Výberovo je prípustné umiestnenie jednotne riešených tabuliek minimálnych rozmerov osadených plošne.
 9. Reklamné, informačné a propagačné zariadenie nesmie zasahovať do významných chránených pohľadov v interiéri pamiatkového územia.
 10. V pamiatkovom území Pamiatková rezervácia v meste Podolíne situovanie veľkoplošných reklám (bilboardy, bigboardy, banery, veľkoplošné obrazovky a pod.) neprípustné.

G.8. Požiadavky pre vybavenie pamiatkového územia sezónnymi terasami a sedeniami

1. Sezónne terasy a sedenia sú dočasnými stavbami a svojím architektonickým stvárnením, objemovými parametrami, použitými materiálmi a dôsledkami užívania nesmú znehodnocovať pamiatkové územie.
2. Umiestnenie a prevádzka sezónnych terás a sedení je viazané výlučne na letnú sezónu so stanovenou dobou prevádzky. Mimo stanovené obdobie terasy zrušiť, neprevádzkovať a demontovať!
3. Pre letné terasy a sedenia prednostne preferovať formu umiestnením stolov priamo na plochu ulice, či námestia.
4. Kryté letné terasy riešiť ako jednopodlažné formou ľahkej demontovateľnej konštrukcie v primeranom objeme a hmote.
5. Osadenie letného sedenia a terás nesmie znehodnotiť povrch verejných komunikácií a priestranstiev.

6. Letné sedenia riešiť na vysokej dizajnerskej úrovni, bez nadbytočných rušivých a reklamných prvkov.
7. Umiestnenie letných sedení nesmie rušiť chránené pohľady v interiéri mesta, uličný interiér a architektonické dominanty Pamiatkovej rezervácie Podolíneec.

G.9. Požiadavky pre umiestnenie zariadení technickej infraštruktúry

1. Zariadenia technickej infraštruktúry (plynomery, ELI rozvodné skrinky, trafostanice, klimatizačné jednotky, satelitné a telekomunikačné zariadenia, kolektory a iné) neumiestňovať v pohľadovo prístupných polohách uličného interiériu, v nevyhnutných prípadoch ich vizuálne eliminovať.
2. Na objekty NKP a objekty rešpektujúce pamiatkové hodnoty pamiatkovej rezervácie neumiestňovať v uličnom interiéri technické zariadenia, ktoré priamo nesúvisia s riadnym chodom pamiatkového objektu.
3. Všetky typy pre pamiatkové územie výškovo a priestorovo nadrozmerných, spoločných a verejných energetických systémov, nosičov a stavieb, najmä fotovoltických systémov, veterných rotorov, prenosových sústav, zariadení informačných technológií, klimatizačných sústav a pod. sú v uličnom interiéri neprípustné.

H. Požiadavky na ochranu Pamiatkovej rezervácie Podolíneec a usmernení rozvoj jej prostredia v ochrannom pásme

1. Pre usmernení rozvoj prostredia alebo okolia pamiatkového územia Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec je vyhlásené ochranné pásmo (Vyhláška OÚ Stará Ľubovňa, 1998)
2. Zachovať a rešpektovať chránené pohľady z ochranného pásma na pamiatkovú rezerváciu a jej dominanty, siluetu a panorámu sídla a naopak.
3. Na ľavom brehu rieky Poprad JV od pamiatkovej rezervácie nepočítať s výstavbou viacúčelovej športovej haly, ani inou nadrozmernou športovou, obchodnou, či inou výškovo a hmotovo pre mierku zástavby pamiatkovej rezervácie nadmernou stavbou.

I. Prezentácia pamiatkového fondu Pamiatkovej rezervácie Podolíne

1. Súčasťou komplexnej ochrany pamiatkového fondu Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne je aj vhodná prezentácia pamiatkového fondu in situ, ale tiež formou propagácie v printových, audiovizuálnych a iných médiách.
2. Je potrebné propagovať pamiatkový fond Pamiatkovej rezervácie Podolíne ako súčasť jedinečného a nenahraditeľného kultúrneho dedičstva, ktorého zachovanie nie je len zákonnou, kultúrnou, ale aj morálnou povinnosťou každého človeka. Je potrebné poukazovať na skutočnosť, že v prípade poškodenia, alebo zničenia pamiatkového fondu nie je možné zabezpečiť jeho primeranú náhradu – pamiatkový fond predstavuje jedinečné kultúrne bohatstvo, ktoré je poškodením alebo zničením neobnoviteľné.

J. Záver

Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne boli spracované na základe Usmernenia Pamiatkového úradu SR Bratislava k spracovaniu výskumnej dokumentácie pamiatkových území transformovaného na dlhodobu uplatňovaný a zaužívaný osobitný prístup orgánu ochrany pamiatkového fondu v Pamiatkovej rezervácii Podolíne.

Zásady sú podľa § 29 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (pamiatkový zákon) súčasťou priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie podľa osobitného predpisu. Územie Pamiatkovej rezervácie v meste Podolíne je z hľadiska vyhodnotenia pamiatkových hodnôt diferencované a na vymedzených plochách je potrebné uplatňovať diferencovanú ochranu a mieru posudzovania zamýšľaných a plánovaných stavebných aktivít.

Zásady ochrany pamiatkového územia sú dokumentom na vykonávanie základnej ochrany pamiatkového územia, podľa ktorých orgány štátnej správy a orgány územnej samosprávy v spolupráci s vlastníkmi nehnuteľností zabezpečujú zachovanie pamiatkových hodnôt v území, ich dobrý technický, prevádzkový a estetický stav, ako aj vhodný spôsob využitia jednotlivých stavieb, skupín stavieb alebo urbanistických súborov a vhodné technické vybavenie pamiatkového územia.

Časť V.

Grafická časť Zásad ochrany pamiatkového územia PR Podolíneec

Zoznam výkresov:

1. Širšie vzťahy s vymedzením hraníc pamiatkovej zóny a ochranného pásma
M 1:2 000
2. Rozbor pamiatkových hodnôt objektov a priestorov v pamiatkovom území
M 1:1000
3. Územný priemet zásad ochrany pamiatkového územia M 1:1000
4. Mestské opevnenie M 1:2 000
4. Historická katastrálna mapa z roku 1871 M 1:1000
5. Ortofotomapa M 1:2000

Fotodokumentácia

Zásady ochrany pamiatkového územia PR Podolíneec – Fotodokumentácia

Historická a archívna fotodokumentácia:

Pôvod, autori fotografií:

Archív PÚ SR Bratislava: Divald, Mencl, Róth, Heront, Fialová,
Kňava, Klega, Borodáč, Sláma a i.

Archív KPÚ Prešov: Róth, Knapík, Markuš, Gottwald

Mesto Podolíneec

Zbierka P. Smandru

Melantrich 1938

Schurer – Viese 1938

web: www.podolinec.eu

Fotodokumentácia súčasného stavu: autor fotografií: Ing. Peter Glos 2010

Prílohy

Zásady ochrany pamiatkovej rezervácie v meste Podolíneec - DVD nosič (textová časť, fotodokumentácia a grafická časť zásad ochrany pamiatkového územia vo formáte pdf) – 1 ks